

Ehlibeyt Mektebine Göre

NAMAZ REHBERİ

**Hazırlayan:
Abdullah TURAN**

Al-i Taha Yayıncılık

Ehlibeyt Mektebine Göre

NAMAZ REHBERİ

Hazırlayan:
Abdullah TURAN

Al-i Taha Yayıncılık

Al-i Taha Yayınları: 5

Dizgi ve Mizanpaj:
Al-i Taha Yayıncılık

Kapak:
Al-i Taha

Baskı:
Akademi
Davutpaşa Cad. Güven Sanayî
Sitesi C Blok No: 230 Topkapı
Tel: 0212 493 24 67

6. Baskı Ağustos 2010

Yayıncı:
Al-i Taha Basın Yayın

Adres:
Evren Mah. İstiklal Cad.
Oba Sk. No: 9/2 D. 13 Bağcılar - İstanbul

Tel: 0212 655 49 29
GSM: 0532 374 66 23
www.caferilik.com

USUL VE FÛRU'U DİN

Bütün ilahi dinlerin öğretileri, iki ana mihver ekseninde toplanmaktadır. Birincisi ki, aynı zamanda o dinin temelini oluşturmaktadır. O dinin öngördüğü inanç sistemidir. İkincisi ise, bu temel üzerine kurulan; uyulması, yapılması ve sakınılması öngörülen yasa ve ilkelerdir. Bu iki mihverden birincisine; "Usul'ü Din", ikincisine ise, "Fûru'u Din" denir.

Bir dine inanan kimsenin, inancını yaşayabilmesi için, her şeyden önce, ilk başta inandığı dinin, en azından genel boyutlarıyla inanç esaslarını ve daha sonra da yine en azından, genel boyutlarıyla bu inanç esasları üzerine kurulan; yasa nitelikli emir ve yasaklarını bilmesi zorunludur.

Ayrıca, inanç esasları hususunda, her bireyin kendisi uzmanlaşıp, kendi akıl ve vicdanını gerekçeleriyle ikna etmesi gerekirken; dinin emir ve yasakları hususunda, bu alanda uzman olan güvenilir bir kimsenin sunduğu bilgiye itimat etmesi, sakıncasızdır.

Elinizdeki bu küçük çaplı kitap, Ehlibeyt'ten geldiği şekliyle, İslam dininin inanç esaslarını ve bu esaslar üzerine ku-

ruhanî emir ve yasaklarını, kısaca beyan etmenin yanı sıra; bu mektebin izcilerine, yine Ehlibeyt'ten geldiği şekliyle, İslam dininin önemli bir farızası olan namazın kılınıp şekli, usul ve adabını, özet olarak öğretmeyi amaçlamaktadır.

Tevfik Allah'tandır. Yüce Allah'tan yardım dileyerek, ilk önce Ehlibeyt mektebine göre inanç esaslarını ele alıyoruz.

Usul'ü Din

Ehlibeyt mektebine göre, İslam dininin inanç esasları, ana hatlarıyla; Tevhid, Adalet, Nübüvvet, İmamet ve Mead olmak üzere, beştir:

1- Tevhid

Tevhid, Yüce Allah'ın; varlığına, birliğine, eşi ve benzeri olmadığına, kadir-i mutlak olduğuna, her şeyi yaratıp idare ettiğine, bütün eksiklik ve kusurlardan münezzehe olduğuna inanmaktır.

"De ki; O Allah tektir; ihtiyaçsızdır; doğurmamış ve doğrulmamıştır ve O'nun bir dengi yoktur."¹

Hz. İmam Hüseyin (a.s) tevhid hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Ey insanlar! Allah'ı kendilerine benzeten, din-den çıkanlardan uzak durun. Onların sözleri, kitap ehlinin kâfir olanlarının sözlerine benziyor. Hayır, Allah'ın eşi ve benzeri yoktur. O, duyan ve görendir; gözler O'nu görmez; O gözleri görür. O, latiftir ve her şeyden haberdardır. Tekliği ve büyüklüğü kendisine özgü kılmuştur. Bütün bu varlıklara, isteği, iradeyi, kudreti ve ilmi, O vermiştir. Hiçbir işte, O'na karşı çıkacak bir muhalif, O'na denk olacak bir eş, O'na karşı gelecek bir karşıt, O'na benzeyecek bir adaş ve*

1- İhlas Süresi.

O'na intibak edecek bir benzer yoktur. Olaylar, O'nu halden hale çevirmez; haller O'na cari olmaz; vücudunda hadiseler vuku bulmaz. Hiçbir methedici, O'nun azametinin sırrına varamaz ve ululuğu hiçbir kalbe sığamaz. Çünkü varlıklar içinde, O'nun bir benzeri yoktur. Akıl gücüyle düşünen bilginler de, düşünceleriyle O'nun zatını idrak edemezler. Hayır, sadece kalbi (akli) tasdik ve imanla, O'nu anlayabilirler. Çünkü O, yaratılanların hiçbir sıfatı ve niteliğiyle vasıflandırılmaz. O, tektir ve ihtiyaçsızdır. O, düşüncelerde tasavvur edilen her şeyden farklıdır. Düşünceyle ulaşılabilen şey, Rab olamaz.

O, her şeyde mevcuttur, ama onlarla sınırlanan ve onlarda gizlenen bir varlık gibi değil. Bütün şeylerden de ayrıdır; ama onlardan kayıp ve uzak olanın ayrılığı gibi değil. Çünkü karşıtı veya eşi olan bir şey, kadir sayılmaz. Kadimliği zaman ile olmadığı gibi, önü de, belli bir yöne doğru değildir. Gözlerden saklı olduğu gibi, akıllardan da saklıdır. Yakınlığı, değerli kılmasıdır; uzaklığı ise, küçültmesidir. Ne mekân, O'nu sınırlar, ne de zaman. O, şartlarla da şartlanamaz. Yüceliği, yükseğe çıkmakla olmadığı gibi, gelmesi de, yer değiştirmekle değildir. Yoku var eder, varı da yok. Bu iki sıfat hiçbir zaman, O'ndan başkasında bulunmaz. Düşünce yalnızca varlığını kavrar, O'na iman edebilir; ama vasfından aciz kalır. Sıfatlar ancak, O'nunla sıfatlık kazanır; O, sıfatlarla, vasıf kazanmaz. Tarifler O'nunla tarif edilir; O, tariflerle tarif edilmez. İşte O Allah, böyledir. O'nun ismi, münezzehtir; hiç bir şey O'nun benzeri değildir, duyan ve görendir."

1- Tuhaf'ül Ukul, s. 262.

2- Adalet

Ehlibeyt mektebi, Allah Teala'nın adaletine inanmayı inanç esaslarından sayarak, Ehl-i Sünnet ekolünden ayrılmıştır. Ehl-i Sünnet ekolu da, açıkça Allah'ın zulüm yapabileceğini söylemezken; onların kaza ve kader, hayır ve şer, akli güzellik ve çirkinlik ilkeleri ve Allah'ın fiil ve sıfatları konusunda savundukları bazı ilkelerin sonucu, Allah'ın kullarına zulüm yapabileceğidir. Bu hususlar, ilgili detaylı kitaplarda açıklanmıştır¹

Özetle; Ehlibeyt mektebine göre, Allah Teala adalet sahibidir. Yarattıklarına asla zulüm etmemiştir ve etmeyecektir. Kulları için, en uygun ve en hayırlı olanı irade etmiştir. Onlara sadece güzellikleri emretmiştir. Sadece çirkinliklerden de sakındırmıştır. Kullarını, yalnızca güçleri yettiğiyle yükümlü kılmıştır. Onları, kendilerine vermediği şeylerden sorumlu tutmamıştır. Hiç kimseyi başkasının suçundan sorumlu tutmamış ve tutmayacaktır. İsterse, kullarının suçlarını bağışlar; cezalandırmak isterse de, kimseye hak ettiği cezadan bir zerre fazla ceza vermez. Mükâfatlandırırken de, isterse, kendi lütünden fazlasıyla mükâfatlandırır; ölçüyle mükâfatlandırmak isterse de, kimsenin hakkını bir zerre zayı etmez.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Şüphe yok ki, Allah zerre kadar zulmetmez; (kulun yaptığı) iyilik olursa da, onu katlar ve kendi katından büyük mükâfat verir."**²

"Biz, hiç kimseyi gücünün yettiğinden başkasıyla yükümlü kılmayız..."³

1- Bakınız; "Ehlibeyt Mektebi'nde Temel İnançlar" adlı eserimizin Adalet bölümü.

2- Nisa/40.

3- Müminin/62.

"Hiçbir günahkâr başkasının günah yükünü yüklenmez; insan için kendi çalışmasından başkası yoktur; yakında çalışması görülecek ve sonra ona çabasının karşılığı tam olarak verilecektir."¹

Hz. İmam Zeynü'l-Abidin (a.s) bir duasında Yüce Yaratanı şöyle yakarmıştır: *"Rabbim! Senin hükmünde hiçbir zulmün olmadığını biliyorum. Zira ki, ancak güçsüz ve zayıf olan zulmetmeğe kalkışır; Sen ise bundan çok, çok yücesin."*²

3- Nübüvvet

Allah Teala'nın, kullarının irşat ve hidayeti için elçiler gönderdiğine inanmak, ilahi dinlerin temel inançlarından bir diğeridir. Bu doğrultuda, Yüce Yaratan, ilki Hz. Âdem (a.s), ve sonuncusu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.a) olmak üzere yüz yirmi dört bin peygamber göndermiştir. **"Okuma ve yazma bilmeyenler içinde, kendilerinden olan ve onlara ayetlerini okuyan, onları arındıran, kitap ve hikmeti onlara öğreten bir elçi gönderen O'dur. Oysa onlar bundan önce apaçık bir sapkınlık içinde idiler"**³

Ehlibeyt Mektebi inancına göre, peygamberler her türlü hata ve günahattan masum olup, insanların en seçkini, en temizini ve en dürüstleridirler. Kimin bu makama layık olduğunu ancak Allah bilir ve ancak O seçer.

Peygamberlerin bir kısmı, aynı zamanda resullük makamına da sahiptirler ve resullerin içinden Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed beşlisi, şariat sahibi olan Ulu'l Azm peygamberlerdirler.

1- Nacm/38-41.

2- Misbah'ül Mütéhaccit, s. 188.

3- Cuma/2.

Hişam bin Hakem şöyle rivayet etmiştir; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) kendisine: "Peygamberlerin ve resullerin olduğunu neye dayanarak kanıtlıyorsun?" diye soran bir ateiste şu cevabı verdi: *"Biz, kendimizden ve bütün yaratıklardan yüce olup, hikmet ve yücelik sahibi olan, yaratıkların görüp dokunamadıkları, karşılıklı ilişki kurup, delil sunamadıkları bir yaratıcının var olduğunu ispatlayınca; O'nun, yaratıkları arasında, maksatlarını açıklayan; onları, uydukları takdirde hayatlarını temin eden, karşı geldikleri takdirde de, helak olmalarına yol açan hususlara irşat eden elçileri olduğu da kanıtlanmış olur.*

Demek ki, yüce hikmet ve ilim sahibi olan Allah Teala tarafından, yarattıkları arasında emreden ve O'nun maksatlarını açıklayan zatlar mevcut bulunmaktadır. İşte onlar peygamberlerdir.

Onlar, Allah Teala'nın yaratıklarının arasından seçtiği, hikmetle edeplenmiş ve hikmet üzere görevlendirilmiş bilge insanlardır. Onlar, yaratılış ve şekil itibarıyla diğer insanlarla ortak olmalarına rağmen, huy ve gidişatta onlarla ortak değildirler. Onlar, yüce ilim ve hikmet sahibi, Hak Teala katından hikmetle desteklenirler.

Sonra, yeryüzü, sözünün doğruluğunu ve adaletinin geçerliliğini gösteren ilme sahip önderden boş kalmasın diye, bu husus, her asır ve zamanda peygamberlerin ve resullerin getirdikleri delil ve burhanlarla ayrıca ispatlanmıştır."¹

4- İmamet

Ehlibeyt mektebini, diğer ekollerden ayırtan en önemli ilke, imamet inancıdır. Ehlibeyt Mektebi'ne göre; İmamet, İslam'ın ve imanın temel ilkelerinden biridir; iman, ancak imamet makamına inanmakla kemal derecesine ulaşır.

1- Usul'u Kafi c. 1, s. 168.

Biz, peygamberliği zorunlu kılan gerekçelerin, aynen imameti de, zorunlu kıldığına ve peygamberlerde gerekli olan bütün özellik ve şartların imamlarda da, gerekli ve şart olduğuna inanıyoruz.

Biz, nübüvvetin, Allah'ın bir lütuf ve rahmeti olduğuna inandığımız gibi, aynı şekilde imamet de, bir ilahi lütuf ve rahmet olduğunu kabul edip savunuyoruz.

Buna göre, nübüvvet makamına erecek olan kişiyi yüce yaratanın seçtiği gibi, aynı şekilde imamet makamına erecek olan kişiyi de, yüce yaratatan seçer. Çünkü kimin masumiyet ve benzeri zorunlu şartlara sahip olup, nübüvvet ve imamet makamına layık olduğunu, ancak Allah bilir.

Biz, her asırda peygamberlerin sıfat ve nitelikleriyle donatılmış önderlerin var olduğuna inanıyoruz. Onlar, peygamberlerin olmadığı dönemlerde, insanların saadet ve irtibatlarını üstlenirler.

Kısacası imam, insanların din ve dünya işlerini düzene koymak; aralarından zulmü, düşmanlığı gidermek ve adaleti yaymak hususunda, peygamberin umumi velayetini taşımaktadır. Bu bakımdan İmamet, Nübüvvet'in devamıdır.

Peygamberler, insanlığı kemale çağırır; İmam, insanlığı kemale hidayet eder. Allah Teala, Resulüne hitaben: "...**Sen ancak bir uyarıcısın; her toplumun bir hidayetçisi vardır**"¹ buyurmuştur. Dolayısıyla Allah Resulünün de, buyurduğu gibi; "*Kim, zamanının imamını tanımadan ölürse, cahiliyye ölümüyle ölür.*"²

1- R'ad/7.

2- Hilyet'ul Evliye 3/224; M. Hekim 1/77; Y. Meveddet 3/155; Mecma'uz Zevaid, 5/224; Müsned-i Ahmed b. Hanbel 4/6.

Bizce; İmam, ilahi hüküm ve ilimlere, peygamber veya kendisinden önceki İmam'ın öğretmesi ve aktarmasıyla sahip olur. Yeni bir olayla karşılaştığında ise İmam, Allah Teala'nın, kendisine ihsan ettiği kutsi güçle o olayı içyü-züyle kavrar ve hakkında gereken en doğru hükmü verir. Bir şeye yönelir ve onu bilmek isterse de, o şeyin gerçek yönünü bilir; asla yanılmaz ve şüpheye düşmez.

Allah Resulü: "*Ben sizin aranızda iki ağır emanet bira-kıyorum: Allah'ın kitabı ve îtretim olan Ehlibeyt'im. Bun-lar Havuz'un başında bana ulaşınca kadar hiçbir zaman birbirlerinden ayrılmazlar*"¹ buyururken, İslam Ümmeti'ne bu makamın kimde olacağını bildirmiş ve kendisinden son-raki, imam, halife ve vasilerinin tamamını adlarıyla beyan buyurmuşlardır.

Allah Resulü (s.a.a), kendisinden sonra; ilki Hz. Ali (a.s) olmak üzere, kendisini temsil eden, Oniki İmam'ın olacağı-nı kesin bir dille bildirmişlerdir. Yine Allah Resulü (s.a.a), diğer onbir imamın da, Hz. Ali'nin soyundan olacaklarını ve onların onikincisi olan İmam Mehdi (a.s)'ın, imamet ma-kamına geldiği zaman, kısa bir süre geçmeden insanlardan uzaklaşarak gaybete çekileceğini ve uzun bir gaybet döne-minden sonra Allah'ın emriyle tekrar zahir olup, haksızlık ve zulümle dolup taşan dünyayı baştanbaşa hak ve adaletle dolduracağını ve Allah'ın dinini bütün dünyada egemen kı-lacağını bildirmişlerdir.²

1- Müsned-i Ahmed, Müsned-i Mükesserin Kitabı, 1068. hadis; Sünen-i Tirmizî, Menakîb Kitabı, 3720. hadis.

2- İmamet mevzuundaki gerekli açıklama ve deliller hususunda; "Ehlibeyt Mektebi'nde" Temel İnançlar adlı eserimizin "İmamet" bölü-müne müracaat edebilirsiniz.

Allah Resulü'nün isimleriyle bildirdikleri Oniki İmam'ların sırasıyla mübarek isimleri şöyledir:

- 1- İmam Ali bin Ebu Talip (a.s)
- 2- İmam Hasan Mücteba (a.s)
- 3- İmam Hüseyin Seyyid'üş Şüheda (a.s)
- 4- İmam Ali bin Hüseyin Zeyn'ül Abidin (a.s)
- 5- İmam Muhammed Bakır (a.s)
- 6- İmam Cafer Sadık (a.s)
- 7- İmam Musa Kazım (a.s)
- 8- İmam Ali Rıza (a.s)
- 9- İmam Muhammed Tâki (a.s)
- 10- İmam Ali Nâki (a.s)
- 11- İmam Hasan Askeri (a.s)
- 12- İmam Muhammed Mehdi Kaim. (a.s)

5- Mead

Mead, bütün insanların ve cinlerin öldükten sonra, hesaba çekilerek hak ettikleri karşılığı bulmaları üzere, kıyamet gününde tekrar diriltileceklerine inanmaktır.

Kıyamette diriltilecek, dünyada Hakka itaat edenlerin, cennet nimetleriyle mükâfatlandırılacağı, Hakka karşı çıkıp, isyan edenlerin ve zalimlerin de, cehennem azabıyla cezalandırılacağı inancı, bütün ilahi dinlerin şüphe götürmeyen ortak inancıdır.

Yüce Allah buyuruyor ki: "**Her nefis ölümü tadıcıdır. Mükâfatlarınız, ancak kıyamet günü eksiksizce ödenecektir...**"¹

"Şaşıyorsan; asıl şaşılacak şey, biz toprak olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız, diyenlerin sözüdür. İşte onlar Rablerine karşı kâfir olan kimselerdir; onların boyunlarında

---

1- Âli İmran/185.

tasmalar vardır ve onlar ateş ehli olarak sonsuza dek orada kalacaklardır."¹

"İlk yaratılıştan aciz mi kaldık! Hayır, onlar, yeni bir yaratılıştan şüphe içindeler."²

"Kendi yaradılışını unutarak bizim için misal biçti. "Kemikler çürümüşken, kim onları canlandırabilir?" dedi."

"De ki; onu ilk yaratan ihya edecektir; O, her çeşit yaratışı çok iyi bilendir."³

Fûru'u Din

Dinlerin, kendi inanç sistemleri üzerine bina ettikleri; uyulmasını, yapılmasını ve sakınılmasını istedikleri gereksinimlere ve kişiyi özgür kıldıkları serbestilere dinlerin fer'i öğretileri dendiğine ve "Fûru'u Din" kavramının bunların tamamını içerdiğine daha önce işaret etmiştik.

Dinlerin bu yöndeki öğretileri, eğer bireyin iç dünyası ve ahlaki yapısıyla ilgili ise, ona "Ahlak" denir ve dinlerin ahlaki öğretileri olarak ele alınır; ama eğer insanın dış dünyası ve eylemiyle ilgiliyse, ona "Ahkâm ve Fıkıh" denir ve ilgili fıkıh kitaplarında bahis konusu edilir.

İslam dininin bu yöndeki öğretileri oldukça geniştir ve farklı yönleriyle farklı başlıklar altında ilgili hadis, fıkıh ve ahlak kitaplarında genişçe ele alınmıştır. Ama biz burada sadece İslam dininin, bireyin eylemiyle ilgili hükümlerinin ana başlıklarına işaret ederek; ibadet olarak gerekli gördüğü hususların başlıca önemlilerine kısaca göz atacağız.

1- Ra'd/5.

2- Kaf/15.

3- Yasin/78,79.

İslam dininin bireyin eylemiyle ilgili hükümleri; "Farz, Haram, Müstehap, Mekruh ve Mubah" olmak üzere beş kısma ayrılır.

Farz (Vacip): İslam dini açısından yapılması zorunlu tutulan eylemler.

Haram: İslam dini açısından yapılması yasaklanan eylemler.

Müstehap (Sünnet): İslam dini tarafından yapılması teşvik edilen ancak zorunlu tutulmayan eylemler.

Mekruh: İslam dini açısından yapılması hoş görülmemeyen ancak yasaklanmayan eylemler.

Mubah: İslam dininin mükellefi muhayyer kılıp serbesti tanıdığı eylemler.

İslam dininin yapılmasını zorunlu tuttuğu vacipler oldukça fazladır. Ancak bu vaciplerin içerisinde aşağıda sayacağımız on tanesi en önemlileridir.

1- Namaz

İleride açıklanacağı üzere, diğer ilahi dinlerde olduğu gibi, İslam dininde de, tekitle namaza emredilmiş; hatta Allah Resulü ve Ehlibeyt (a.s)'dan gelen hadislerde, namazın, İslam dininin farz kıldığı ibadetlerin en başında yer aldığı ve dinin bel kemiğini oluşturduğu önemle vurgulanmıştır.

Bu arada İslam dini, bazı namazları farz, diğer bazı- larını da müstehap (sünnet) addetmiştir. İslam dininin farz addettiği namazların en önemlisi ise, beş vakit namazlar olarak bilinen, günlük namazlardır.

Bu kitapta günlük namazların Ehlibeyt mektebine göre kılınıp şekli, usul ve adabı özet olarak açıklanırken, diğer namazlara da kısaca işaret edilecektir.

2- Oruç

Diğer ilahi dinlerde olduğu gibi, İslam dininin oldukça önemseydiği ibadetlerden bir diğeri de, oruç tutmaktır. İslam dininde, ergenlik çağına ulaşmış, hastalık ve yolculuk gibi mazereti olmayan her müslümanın Ramazan ayı boyunca oruç tutması farzdır.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler, oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi, size de farz kılınmıştır. Umulur ki, korunursunuz.

Ramazan ayı ki, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Öyleyse, sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa, *(o dönemde tutamadığı günler sayısınca)* başka günlerde kaza etsin. Allah sizler için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah'ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir."¹

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "Allah Teala şöyle buyuruyor: Oruç hariç, insanoğlunun bütün ibadetleri kendisi içindir; oruç ise, sırf benim içindir. Dolayısıyla oruç tutanı bizzat kendim mükâfatlandıracağım.

Oruç tutan kimse iki sevinç yaşar. Birini, iftar edipte yemek yiyip su içtiği zaman, diğerini de, benimle mülakat edip de orucundan dolayı cennete dâhil ettiğim zaman.

Her birinizi silahtı koruduğu gibi, oruç da, mümin kulun (dünyada günaha, ahirette de, cehennem ateşine karşı) koruyucu kalkandır.

Oruç tutanın ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha sevimlidir."²

1- Bakara/183,184.

2- Bihar'ül Envar, c. 96, s. 249.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *Oruçlunun uykusu ibadet; susması zikir sayılır; çağrısına cevap verilir; hayır ameli katlanır; iftar vaktinde ise, geri çevrilmeyen bir dua hakkı bulunur.*"¹

Oruç tutmak, şafak vaktinden, akşam iftar vaktine kadar insanın, Allah'ın emrine uymak maksadıyla orucu bozan şeylerden sakınmasıdır.

Orucu bozan şeyler şunlardır:

- 1- Yemek.
- 2- İçmek.
- 3- Cinsel münasebet.
- 4- Herhangi bir yöntemle meni çıkarmak.
- 5- Şafak vaktine kadar cünüp veya hayızlı halde kalmak.
- 6- Allah'a, Peygamber'e ve Ehlibeyt İmamları'nın diline yalan bağlamak.
- 7- Kasıtlı olarak başı suya daldırmak.
- 8- Kasıtlı olarak boğaza toz kaçırmak.
- 9- Sıvı şeylerle imale (tenkiye) yapmak.
- 10- Kasıtlı olarak kusmak.

3- Zekât

Zekât, mali bir farizadır. Gerekli şartlara sahip olan mükellefin, aşağıda sıralayacağımız malların zekâtını vermesi farzdır.

Zekât, belli bir miktardaki malın, Allah rızası için fakirlere ve yoksullara verilmesi veya umum yararına olan genel hizmetler gibi yerlerde harcanmasıdır.

1- Bihar'ül Envar, c. 93, s. 360.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Onların malından sadaka (zekât) al; bununla onları temizler, arıtırsın. Ve onlar için dua et ki, senin duan onlar için sükûnettir. Allah, işitendir, bilendir."**¹

"Namazı kılın; zekâtı verin; Peygambere itaat edin ki, merhamet göresiniz."²

"Birinize ölüm gelip de: "Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar ertelesen de, sadaka verip, iyilerden olsam" diyeceği zaman gelmezden önce, size verdiğimiz rızktan (Allah yolunda) sarf edin."³

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Zekât, İslam'ın köprüsüdür. Kim, zekâtını verirse, o köprüden (sırat köprüsünden) de geçer. Kim de vermezse, onun önünde hapsedilir. Ayrıca zekât Allah'ın gazabını dindirir."*⁴

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ramazan ayında zekât ayeti: **"Onların malından sadaka (zekât) al; bununla onları temizler, arıtırsın..."**⁵ nazil olunca, Allah Resulü, tellala, halk içerisinde: "Allah, size namazı farz kıldığı gibi, zekâtı da farz kıldı" diye bağırmasını emretti. Ama ertesi sene gelinceye kadar onların malından bir şey talep etmedi. Ertesi sene gelip de, oruç tutup bayram yapınca; yine tellala: "Ey müslümanlar, mallarınızın zekâtını verin ki, namazınız kabul olsun" diye bağırmasını emretti. Sonra da, zekât toplama görevlilerini halka gönderdi."⁶*

1- Tevbe/103.

2- Nur/56.

3- Münâfikun/10.

4- Bihar'ül Envar, c. 96, s. 15.

5- Tevbe/103.

6- El-Vesail, c. 6, s. 3.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Allah Teala zenginlerin mallarında fakirlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak kadar mali görev onlara tayin etmiştir. Eğer bir fakir, (fakirlikten dolayı) hayatını kaybeder, sıkıntı yaşar veya çıplak kalırsa, bu, zenginlerin görevlerini yapmamalarından dolayıdır. Allah Teala, kıyamet gününde zenginleri bu açıdan hesaba çekecek ve onları, (bu görevlerinde gösterdikleri ihmalden dolayı) acı verici bir azapla cezalandıracaktır.*"¹

Zekâtın miktarı, kimlere verilebileceği; nerelerde harcanabileceği, zekât verilen mallarda aranan şartlar ve zekâta ilgili diğer hükümler, ilgili geniş ilmihal ve fıkıh kitaplarında açıklanmıştır.

Gerekli şartlara haiz olduğu takdirde zekât verilmesi gereken mallar şunlardır:

- 1- Buğday.
- 2- Arpa.
- 3- Altın.
- 4- Gümüş.
- 5- Hurma.
- 6- Kuru Üzüm.
- 7- Deve.
- 8- Sığır.
- 9- Koyun, keçi.

4- Humus (Hakkullah)

Gerekli şartlara sahip olan mükellefin, yıllık giderlerini çıktıktan sonra geriye kalan kazancının ve keza yıllık giderden arta kalmasa da, maden ve define gibi, bazı belli şeylerin beşte birinin, Allah yolunda belli yerlerde harcanmasına humus veya hakkullah denir.

1- Bihar'ül Envar, c. 96, s. 28.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Bilin ki, ganimet edindiğiniz (kazandığınız) herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Resulü'ne, O'nun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalanlara aittir...**"¹

Musa bin İmran şöyle diyor; "Ben, humus ayetini İmam Musa Kazım (a.s)'ın huzurunda okuyunca, İmam şöyle buyurdular: "*Humusun Allah'a ait olan payı, Allah Resulüne; Allah Resulüne ait olan da, bize aittir.*" Sonra da şöyle devam ettiler: "*Allah, müminlere rızklarında kolaylık tanımıştır. Beş dirhemden birini, Allah için ayırır; diğer dördünü de, helal olarak kendileri harcarlar.*"²

Humusla ilgili detaylar, mufassal ilmihal ve fıkıh kitaplarında açıklanmıştır. Humusu verilmesi gereken şeyler şunlardır:

- 1- Masum İmam'ın emriyle yapılan savaşta elde edilen ganimet.
- 2- Yıllık giderden artakalan kazanç.
- 3- Maden.
- 4- Define.
- 5- Denizden çıkarılan mücevherler.
- 6- İslam ülkesinde yaşayan gayri Müslimin Müslümandan aldığı gayrimenkul.
- 7- Sahibi ve miktarı bilinmeyen bir miktar haram malın karıştığı helal mal.

5- Hac

Gerekli şartlara sahip olan her müslümanın, ömründe bir defa hac ziyareti yapması farzdır.

1- Enfâl/41.

2- El-Vesail, c. 6, s. 338.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Kuşkusuz, insanlar için (yeryüzünde ibadet için) kurulan ilk ev, Mekke'deki kutlu ve alemlere hidayet kaynağı olan evdir. Orada apaçık nişaneler; İbrahim'in makamı vardır. Yoluna gücü yetenlerin o evi (Kâbe'yi) haccetmesi (ziyaret etmesi), Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim, inkâr ederse, (bilmelidir ki) Allah bütün âlemlerden müstağnidir.**"¹

İmam Zeynül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Hac ve umre yapınız ki, cisminiz sağlam, rızkınız bol olsun ve ailenizin gideri garanti altına alınsın.*

İlaveten, hac yapanın günahları bağışlanır; cennet kendisine farz kılınır; ameli yeniden başlatılır; ailesi ve malı koruma altına alınır."²

Hız. İmam Rıza (a.s) ise haccın farz olmasının hikmeti konusunda şöyle buyurmuşlardır: "*Haccın farz oluş sebebi; kulun Allah'a varması, daha fazlasını talep etmesi, işlediği bütün günahlardan kurtulması, geçmişten tevbe edip, gelecek için amelini ilk baştan almasıdır.*

Bunun yanı sıra, hacda malların harcanması, bedenleri yorarak, nefsi istek ve zevklerinden menetme boyutu vardır...

Yine, doğuda ve batıda, karada ve denizde olan, hac eden veya etmeyen ister ticaret erbabı, ister çalışan, ister satan, ister alan, ister hizmetçi, ister fakir olsun; herkesin bunda bir yararı vardır. Keza, hac vesilesiyle yolculuk esnasında varılan yerlerde yaşayanlarla, toplanma yerlerindeki halkın ihtiyaçlarının karşılanması da söz konusudur..."³

1- Ali-i İbrahim/96,97.

2- El-Vesail, c. 8, s. 5.

3- Bihar'ül Envar, c. 99, s. 32.

İlaveten, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın buyurduğu gibi, insanların birbirleriyle tanışıp, bilgi alışverişinde bulunmaları ve Allah Resulünün eserleriyle aşına olunup unutulmaması da, haccın hikmetleri arasında yer almaktadır.¹

Fıkıh dilinde istita'at olarak tabir edilen haccın farz olmasını sağlayan şartlar, özetle şunlardır:

1- Baliğ olmak. (Ergenlik çağına ulaşmak)

2- Akıl sahibi olmak; deli olmamak.

3- Sağlık açısından yeterli olmak.

4- Mali açıdan hac süresince kendisinin ve ailesinin geçimiyle, hac masraflarını karşılayabilecek durumda olmakla birlikte, hac dönüşünde de, mali açıdan sıkıntıya düşmeyecek durumda olmak.

5- Güvenlik açısından yol emniyetinin temin olması.

6- Hac amellerine yetecek kadar yeterli vakit bulunması.

6- Cihad

Allah yolunda kâfirlere karşı yapılan, taarruz veya savunma nitelikli savaşa, cihad denir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Savaş, hoşunuza gitmediği halde size farz kılındı. İhtimal ki hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinizdir ve ihtimal ki sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzdür. Allah bilir, siz bilmezsiniz.**"²

" **(Ey iman edenler!) Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın ve malınızla canınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.**"³

1- El-Vesail, c. 8, s. 9.

2- Bakara/216.

3- Tevbe/41.

"Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın. Sakın haddi aşmayın; çünkü Allah haddi aşanları sevmez."¹

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Cihad, cennet kapılarından bir kapıdır. Allah onu has dostlarına açmuştur. O, takva giysisi, Allah'ın koruyucu zırhı ve sağlam kalkandır. Kim, onu ilgi duymayarak terkederse, Allah ona zillet elbisesi giydirecek; üzerine bela örtüsü örter. Namus ve şerefini alçak ve hor insanlara çığnetir..."*²

Ehlibeyt fikhında iptidai cihad (taarruz), ancak peygamber veya masum imamın emriyle farz olur. Savunma mahiyetindeki cihada gelince, erkek kadın, genç, ihtiyar herkese farzdır ve bunun için masum imamın özel izni de gerekli değildir. Yani, İslam ülkesi ve müslümanların canına malına ve namusuna yönelik kâfirler tarafından yapılan saldırıya karşı, bütün müslümanların, canları da dâhil olmak üzere, sahip oldukları her türlü imkânlarını ortaya koyarak, savunma yapmaları farzdır.

7-8- İyiliği Emretmek; Kötülükten Sakındırmak

İnsanları, iyiliğe emredip; kötülükten sakındırmak, İslam dininin önemle üzerinde durduğu farzlardandır. Sağlıklı bir toplum ancak bireylerin böyle bir sorumluluk duygusuna sahip olmalarıyla sağlanabilir. Gerçekte bu iki farz, İslam'ın getirdiği bütün değerlerin güvencesidir. Allah Teala böyle bir topluluk oluşturmamızı şöyle emretmiştir: **"İçinizden, hayra davet eden, iyiliğe emreden ve kötülükten sakındıran bir topluluk olsun. İşte kurtuluşa erenler de onlardır."**³

1- Bakara/190.

2- Nehe'ül Belağa, 27. hutbe.

3- Al-i İmran/104.

İmam Cafer Sadık (a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Ey insanlar, iyiliğe emredin ve kötülükten sakındırın. Çünkü iyiliğe emretmek ve kötülükten sakındırmak ne eceli yaklaştırır, ne de rızkı uzaklaştırır."*¹

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ya iyiliği emredip, kötülükten sakındırırsınız, ya da kötüleriniz başınıza geçer ve o zaman iyileriniz (kurtuluş için) dua etse de, icabet olmaz."*²

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ey insanlar, özel, günahı gizlice işlediği sürece, Allah Teala geneli, özelin günahından ötürü cezalandırmaz. Ama eğer özel, açıkça günah işler ve buna, genel tarafından hiçbir tepki gelmezse, her iki grup da Allah'ın cezasını hak eder."*³

Velhasıl, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, Allah Teala'nın sıfatlarından olup, emrettiği iki önemli farzdır. Özellikle de kötülükten sakındırmak hususunda Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları (a.s) buyurmuşlardır ki; *"Kötülüğün işlendiğine şahit olan kimse, mümkün olduğu takdirde; eliyle, diliyle ve kalbiyle ona karşı koymalıdır; eğer buna gücü yetmiyorsa, kalbi ve diliyle karşı çıkmalıdır; eğer buna da, gücü yetmiyorsa, kalbiyle ondan nefret etmelidir."*⁴

9-10- Tevella; Teberra

Tevella ve teberra; Allah'ın, Peygamber (s.a.a)'in ve Ehlibeyt (a.s)'in dostlarıyla dost; düşmanlarıyla düşman olmak, demektir.

Bu iki farz, insanın yaşamında çizgisini belirlemesi ve münafıklık hastalığından kurtulması anlamına gelmektedir.

1- El-Vesail, c. 11, s. 399.

2- El-Vesail, c. 11, s. 394.

3- Bihar'ül Enver, c. 100, s. 75.

4- Bihar'ül Enver, c. 100, s. 71.

Allah Teala şöyle buyuruyor: "Ey İman edenler, düşmanımı ve düşmanlarınızı veli (dost ve koruyucu) edinmeyin; onlara sevgi sunuyorsunuz; oysa onlar size gelen hakkı inkâr ediyorlar..."¹

"Ey iman edenler, babalarınızı ve kardeşlerinizi, küfrü imana tercih ediyorlarsa, veli (dost ve koruyucu) edinmeyin. Sizden kim, onları veli edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir."²

"Allah'a ve ahiret gününe inanan bir topluluğun; babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları olsa bile, Allah'a ve peygamberine düşman olanları, sevdiklerini görmezsin. İşte onların kalplerine Allah, iman yazmış ve katından bir ruh ile onları desteklemiştir. Onları, (ağaçlarının) altından ırmaklar akan, cennetlere sokacak, onlar orada temelli kalacaklardır. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan. İşte onlar Allah'ın hizbidirler. İyi bilin ki, kurtuluşa erenler de Allah'ın hizbidir."³

Bir gün Allah Resulü (s.a.a) bir sahabisine şöyle buyurdular: *"Ey Allah'ın kulu, Allah için sev, Allah için nefret et, Allah için dostluk et, Allah için düşmanlık et. Çünkü Allah'ın velayetine ancak bununla ulaşabilirsin. Bir kimse, her ne kadar namazı ve orucu çok olsa dahi, böyle olmadıkça, iman tadını tadamaz. Bu gün insanların kardeşliği, çoğunlukla dünya üzerine olmuştur; onun için birbirleriyle dostluk kurarlar, onun hatırına birbirleriyle düşman olurlar. Oysa ki bu onlara Allah katında bir yarar sağlamayacaktır."*⁴

1- Mümtehhine/1.

2- Tevbe/23.

3- Mücâdele/22.

4- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 236.

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Kim, Allah için sever, Allah için nefret eder, Allah için verir, Allah için esirgerse, o, imanı kemale erenlerdendir."*¹

Yine Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın naklettiği bir hadiste şöyle yer almıştır: *"Allah Resulü (s.a.a) ashabına "İmanın hangi tutanağı daha sağlamdır?" diye sordu. Onlar: "Allah ve Resulü daha iyi bilir" diye cevap verdiler. Bu arada as-haptan bazıısı, namaz; bazıısı, zekât; bazıısı, oruç; bazıısı, hac ve umre; diğer bazıısı da, cihad; diye cevap verdiler. Bunun üzerine, Allah Resulü: "Bütün bu söylediklerinizin kendine özgü bir üstünlüğü vardır, ama en sağlam tutanak değildirler. En sağlam tutanak; Allah için sevmek, Allah için nefret etmek, Allah'ın dostlarına dost olmak ve Allah'ın düşmanlarından teberrî edip uzak durmaktır" buyurdular."*²

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bilesiniz ki, Dünyada Allah için olmayan bütün dostluklar, kıyamet gününde düşmanlığa dönüşecektir."*³

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Kendinde bir hayrın olup olmadığını bilmek istiyorsan, kalbine bakmalısın; eğer kalbin, Allah'a itaat edenleri seviyor ve Allah'a isyan edenlerden de nefret ediyorsa, bu, sende hayır vardır, demektir. Ama eğer Allah'a itaat edenlerden nefret ediyor ve isyan edenleri seviyorsa, bu, sende bir hayrın olmadığı anlamındadır. Bilesin ki, kişi sevdiğiyle beraberdir."*⁴

1- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 238.

2- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 243.

3- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 237, İmam Sadık (a.s), Allah Teala'nın: "O gün, takva ehli hariç, dost olanlar birbirine düşman kesilirler" (Zuhruf/67) ayetine işaret etmektedir.

4- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 247.

Yine İmam Muhammed Bakır (a.s) Ziyad ismindeki bir yaranına şöyle buyurmuşlardır: *"Yazıklar olsun ey Ziyad, din, sırf sevgiden ibaret değil midir? Allah Teala'nın: "**De ki; eğer Allah'ı seviyorsanız, bana itaat edin ki, Allah da, sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, çok bağışlayıcı ve esirgeyendir**"¹ buyruğunu görmüyor musun? Keza, Allah Teala'nın Muhammed Ümmetine hitaben: **"...Fakat Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönlünüzde süslemiştir. Küfrü, fıskı ve isyanı da, size çirkin göstermiştir...**"² buyruğunu görmüyor musun? Yine, Allah Teala: **"...Kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenden dolayı içlerinde bir ihtiyaç (rahatsızlık) duymazlar..."**³ buyurmuştur. Kısacası, din, sevgidir; sevgi de, dindir."⁴*

1- Al-i İmran/31.

2- Hucurat/ 7.

3- Haşr/9

4- Bihar'ül Envar, c. 69, s. 238.

NAMAZ VE ÖNEMİ

Her insan, hayatın coşkun denizinde, özellikle zorluk ve sıkıntı anlarında, kendi deruni ıstırap ve kaygılarını yatıştırmak için sağlam bir manevi sığınağa ihtiyaç duyar. Gerçek şu ki bu sığınak, Allah'ı anmaktan başka bir şey olmaz. Allah Teala: **"...Bilin ki, ancak Allah'ı anmakla kalpler güvene kavuşur"**¹ buyuruyor.

Yüce Allah'ın bizim ibadetimize hiçbir ihtiyacı yoktur; ama bizler, Allah'a ve onunla iletişim vesileleri olan ibadetlere ihtiyaç duymaktayız. İbadetlerin başında yer alan namaz, kul ile Yüce Allah arasında kesintisiz bir irtibat vesilesidir. Zayıf ve güçsüz insanın, son derece güçlü, kadir ve şefkatli olan Allah Teala ile bu manevi ilişkisi, çeşitli zorluklar karşısında ona güç verir ve dayanıklılığını artırır. Hayatın zorluklarında şaşkınlığa uğramış insan, sadece Allah'a yönelmekle huzura kavuşabilir.

Namaz, insanın Allah'a yönelmesini ve O'na bağlanmasını sağlar. Çünkü namazı oluşturan niyet, iftitah tekbi-

---

1- Ra'd Suresi/ 28.

ri, Fatiha ve Fatiha'dan sonra bir surenin okunması, rükû, secde, teşehhüt, selam ve namazın diğer vacip ve şartları insanın kalbini Allah'a yönlendirecek özelliğe sahiptirler.

Namaz kılan bir mümin, her gece ve gündüz, beş defa bütün varlığıyla Yaratanı'na yönelmekte, O'nunla raz'u niyaz etmekte, içini O'na dökmektedir.

Pusulanın, denizdeki gemiyi gideceği hedefe doğru kılavuzluk ettiği gibi, namaz da mümini, sürekli olarak, en yüce hedef olan *likaullahha* (Allah'a kavuşmaya) doğru kılavuzluk etmekte ve onu yanlış yollara sapmaktan korumaktadır.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Müimin namaza başladığında, namazı bitirinceye kadar Allah Teala ona lütuf ve merhamet gözüyle bakar; bu süre zarfında o kul, ilahi merhamet gölgesinde yer alır; göğün ufuklarına kadar etrafını melekler sarar ve Yüce Allah, bir meleği, onun başucunda durarak şöyle demekle görevlendirir: "Ey namaz kılan! Eğer kimin sana baktığını ve kiminle raz'u niyaz ettiğini bilseydin, asla bu konumundan ayrılmaz, başka bir şeye ilgi göstermezdin."*¹

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Eğer namaz kılan, Allah'ın azamet ve yüceliğinin ne derecede onu sardığına bilseydi, başını secdeden kaldırmak istemezdi."*²

Sekizinci İmam Ali Rıza (a.s) namazın farz oluş hikmetini açıklarken şöyle buyurmuşlardır: *"Namaz; kulun, Allah'ın rabliğini ikrar edip, diğerlerinin kulluk boyunduruğunu boynundan atmasıdır."*

Mutlak egemenlik sahibinin önünde zilletle, meskenetle diz çöküp; tevazu göstermesi, kusurunu itiraf etmesi, geçmiş günahlarının affını dilemesidir.

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 215, Cami'ul Ahadis c. 2, s. 5.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 207, Cami'ul Ahadis c. 2, s. 6.

*Allah'ı yüceleme amacıyla günde beş defa yüzünü top-
rağa sürmesidir.*

Bilinçli olup, gaflet ve azgınlıktan uzak durmasıdır.

Tevazu içinde rağbetle din ve dünyasında artış dilemesidir.

İlaveten, namazın koruyucu olma yönü de vardır.

*Namaz, kulun, kendi Mevla ve yaratıcısını unutup da,
haddini aşmaması için, gece-gündüz sürekli Allah Teala'yı
anmasını sağlar. Allah'ı hatırlamak ve O'nun huzurunda
ibadete durmak ise, insanın günaha düşmesine engel olur;
onu çeşitli fesatlara karşı korur."¹*

*Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "İnsanoğlu
beş vakit namazını koruduğu sürece, şeytan ondan sakınır,
ama namazlarını zayi etmeğe başlayınca, şeytan bundan
cesaret alır ve onu büyük günahlara sokar."²*

*Yine Allah Resulü (s.a.a) namaz hakkında soru soran bi-
risine şöyle buyurmuşlardır: "Namaz; dinin hükmü, Allah'ın
hoşnutluğunu kazanma vesilesi ve peygamberler yoludur.*

Namaz kılan kişi meleklerin sevgisini kazanır.

*Namaz; hidayet, iman, marifet nuru, rızkın bereketi ve
vücutun sıhhat vesilesidir.*

*Namaz, şeytanın üzüntü kaynağı ve kâfirlere karşı bir
silahdır.*

Namaz, duanın ve, amellerin kabul olma aracıdır.

*Namaz, müminin dünyadan ahirete götürdüğü bir azık,
ölüm meleğine karşı şefaathçisi, kabirde yoldaşı ve sergisi,
nekir ve münkerin kabirdeki sorularına karşı cevabı, kıya-
met günündeki tacı, yüzünün nuru, bedeninin giysisi, ateşe*

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 261, Cami'ül Ahadis. c. 2, s. 13.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 207.

karşı sığınağı, Yüce Rabbine karşı delili ve bedeninin ateşte yanmaktan koruyan koruyucusu, sırattan geçiş izni, cennetin anahtarı, hurilerin mihri ve ebedi cennetin pahasıdır.

Kul, namaz ile yüce makamlara ulaşır; çünkü namaz, Allah'ı her eksiklikten tenzih etmek, teklifine tanıklık etmek, güzelliklerle övmek, her şeyden ululamak, yüceleme, takdis etmek, sözlü zikir ve dua etmektir."¹

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "Namazları muhafaza edin; çünkü kıyamet gününde kul getirildiğinde, Allah Teala ilk olarak ona namazı soracaktır. Eğer onu tam olarak yerine getirmişse, ne âlâ, aksi takdirde o kul ateşe atılacaktır."²

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Namaza önem verin, onu koruyun, fazla olması için çalışın ve onunla Allah'a yaklaşın. Çünkü o, vakitli olarak müminlere farz kılınmıştır. Ateş ehlinin; kendilerine: **"Sizi cehenneme sokan nedir?"**³ sorulduğunda: **"Biz namaz kılanlardan olmadık"**⁴ cevabını vereceklerini duymamış mısınız?

Bilin ki namaz, yaprağın dökülmesi gibi, insandan günahları döker ve kölenin hürriyetine kavuşması gibi insanı, günahlardan kurtarıp özgür kılar.

Resulullah (s.a.a) onu, kişinin kapısının önündeki gün boyunca beş defa yıkandığı bir çeşmeye benzetmiştir. Hiç böyle bir kimsenin bedeninde bir kirlilik kalır mı?

Onun kadrini, ancak dünya ziyneti, dünya malı ve göz aydınlığı olan evlatları, kendilerini onu eda etmekten alıkoyma-

---

1- Bihar'ül Envar, 82/231.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 202, 207.

3- Müddessir/42.

4- Müddessir/43.

yan müminler hakkıyla tanımışlardır. Allah Teala; **"Öyle kişiler ki, ne ticaret, ne alışveriş onları, Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoymaz"**¹ buyuruyor.

Hz. Resulullah (s.a.a) de, cennetle müjdelendiği halde, Allah Teala'nın; **"Aileni namaza emret, kendin de, onda ısrarlı ol"**² buyruğuna itaat olarak, namaz kılmaktan bitkin düşerdi. Hem ailesini namaza emreder, hem de kendi nefsi-ni namaz kılmakta ısrar ettirirdi."³

Ayrıca namaz, Yüce Allah'a şükretmektir. Yüce Allah'ın bize bahşettiği nimetleri saymak mümkün değildir; bu nimetler karşısında namaz, küçük bir teşekkür mesabesindedir.

Dördüncü İmam Zeyn'ul Abidin (a.s)'dan şöyle nakleliyor: **"Büyükbabam Resulullah (s.a.a), çok ibadet eder ve çokça namaz kılardı; öyle ki, namazda ayakta durmaktan ayakları şişerdi. Kendisine; "Senin geçmiş ve gelecek tüm günahlarını Allah Teala bağışlamış olmasına rağmen, 4 neden bu kadar kendini zorluyorsun?" denince de, Resulullah, "Ben şükür eden bir kul olmayayım mı?" diye cevap verirdi."**⁵

Bütün bunlara ilaveten, Allah ibadet ve kulluğa layıktır. Hz. Ali (a.s) bir duasında şöyle sesleniyor: **"Allah'ım ben sana, cehennem korkusundan veya cennet özentisinden dolayı değil; kulluk edilmeye ve ibadet olunmaya layık buldum diye, ibadet ediyorum."**⁶

1- Nur/37.

2- Taha/123.

3- Nehc'ül Belağa, 197. hutbe, Bihar'ül Envar, c. 72, s. 224.

4- Fetih Suresindeki bu manayı ifade eden ayete işaretidir.

5- Kuhl'ul-Basar, s.78.

6- Bihar'ül Envar, c. 41, s. 14, c, 70, s. 186, 234,

Velhasıl, namaz kılmak, ergenlik çağına ulaşan, akıl sahibi her insana, tüm şartlarda farzdır. Hatta savaş meydanında savaş halindeki bir kimsenin veya suda boğulmakta olan bir insanın bile namazı belirlenen kısa şekilde yerine getirmesi gerekir.

Namazın dindeki manevi önemi yüzünden Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları namazı dinin direği olarak nitelendirmiş ve kasıtlı olarak namaz kılmayan kimsenin, dinini harabeye çevirdiğini açıklamışlardır.

Bir rivayette de Hz. Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğu geçer: *"Namaz dinin direğidir. Kim, onu kasıtlı olarak terkederse, dinini yıkmış olur."*¹

Hz. İmam Sadık (a.s) Hz. Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurdıklarını nakletmişlerdir: *"Namaz çadırın direği gibidir. Ancak direk sağlam olursa, çadır bezi, kazık ve ipin bir faydası olur. Direk kırılırsa, ne ipin, ne kazığın, ne de çadır bezinin bir faydası kalmaz."*²

İmam Cafer Sadık (a.s)'a: Yüce Allah'a yakınlaşmanın en etkin yolu nedir diye sorulunca; *"Allah'ı tanımaktan sonra Allah'a yakın olmak için namazdan daha önemli bir şey tanımıyorum. Allah'ın salih kulu İsa (a.s)'in; "Allah bana namazı önerdi..."³ buyurduğunu görmüyor musun?"* diye cevap vermişlerdir.⁴

1- Bihar'ül Envar, c. 82 s. 202.

2- Furu'u Kafi c. 3 s. 266, Men Layahzuruhül Fakih, c. 1 s. 136, Et-Tehzib, c. 2 s. 238, El-Vesail, c. 3 s. 21, Bihar'ül Envar, c. 82, s. 218 ve s. 227.

3- Meryem/31

4- Cami'ul Ahadis. c. 2, s. 2, Bihar'ül Envar, c. 82, s. 226, 219, Et-Tehzib, c. 2, s. 236..

Hiz. Ali (a.s) Şöyle buyurmuşlardır: *"Allah'ın en sevdiği amel namazdır. İnsanın gusül veya abdest alıp, bir kimsenin görmediği bir yere giderek, Allah'a rükû ve secde etmesinden daha güzel bir amel yoktur. Kul secde ettiğinde, İblis: "Yazıklar olsun bana! Bu kul itaat etti, ben isyan ettim; bu kul secde etti, ben secde etmekten sakındım" diye feryat eder. Bilin ki, kulun Allah'a en yakın hali, secde halidir."*¹

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) Şöyle buyurmuşlardır: *"Hesap anında her Şeyden önce, kul namaz yönünden hesaba çekilecek; eğer namazı kabul olursa, diğer amalleri de kabul olacak; eğer namazı reddedilirse, diğer amelleri de reddedilecektir."*²

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) vefat zamanı yaklaŐınca tüm akraba ve yakınlarını çağırarak onlara Şöyle buyurmuşlardır: *"Bilin ki bizim Őefaatiniz, namaza önem vermeyen kimseye ulaŐmayacaktır."*³

Yine Hiz. İmam Sadık (a.s), Hiz. Resulullah (s.a.a)'in Şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Namaz, ölçektir; kim, ona vefa ederse, (kâmil olarak yerine getirirse) ona vefa olunacaktır (mükâfatı eksiksiz olarak verilecektir)."*⁴

İmam Muhammed Bakır (a.s) Şöyle buyurmuşlardır: *"Namazını gevŐek tutma; çünkü Hiz. Resulullah (s.a.a) ölüm anında: "Namazı hafife alan benden değildir. Sarhoş edici içki içen de benden değildir. Andolsun Allah'a ki, bu*

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 233.

2- Cami'ül Ahadis. c. 2, s. 4.

3[- Cami'ül Ahadis. c. 2, s. 25, Furu'u Kafi, c. 3, s. 270, Menlaya - zuruhul Fakih, c. 1 s. 133, El-Vesail, c. 3, s. 16, 17.

4- El-Vesail, c. 3, s. 22, Bihar'ül Envar, c. 82, s. 235.

*kimseler Kevser havuzu başında bana kavuşmayacaklardır, buyurmuşlardır."*¹

Zürare diyor: "Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Allah'ın farz kıldığı namazlar hangi namazlardır?" diye sordum. İmam: "Gece, gündüz toplam beş vakit namaz farz kılınmıştır" buyurdular. Ben: "Allah bu namazları isimlendirerek kitabında (Kur'an'da) açıklamış mıdır?" dedim. İmam (a.s): "Evet, açıklamıştır. Allah Teala Peygamberi'ne şöyle emreder; **"Güneşin dulûkundan (batıya meyletmesinden) gecenin ğasakına (karanlığına) kadar namaz kıl..."**² Güneşin dulûku, güneşin batıya meyletmesi, yani öğle vaktidir. Duluk ile ğasak arasında Allah'ın isimlendirdiği, açıkladığı ve vakitlerini belirlediği dört namaz vardır. Gecenin ğasakı ise, gece yarısıdır. Sonra Allah Teala: **"Ve fecrin okunuşunu da (sabah namazını) ki, fecrin okunuşu meşhut olmaktadır"** (Gece ve gündüz melekleri tarafından birlikte müşahede edilmektedir)³ buyurmuştur. İşte bu da, beşinci farz namazdır.

Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Gündüzün iki ucunda namaz kıl."**⁴ Gündüzün iki ucu sabah ve akşamdır. **"Ve gecenin yakın saatlerinde."**⁵ Bu da, yatsı namazıdır.

Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Namazları ve orta namazı koruyunuz."**⁶ Orta namaz öğle namazıdır. Bu,

---

1- Furu'u Kafî, c. 3, s. 269, Menlayahzuruhul Fakih, c. 1, s. 132, El-Vesail, c. 3, s. 15, 16.

2- İsrâ/78.

3- İsrâ/78.

4- Hûd/114.

5- Hûd/114.

6- Bakara/238.

Hz. Resulullah'ın kıldığı ilk namazdır. Bu namaz hem gündüzün ortasında kılınan namazdır; hem de gündüzün kılınan iki namazın, sabah ve ikindi namazlarının ortasında olan namazdır.."

Bilahare Namaz, Hz Muhammed (s.a.a)'in (s.a.a) peygamberlikle görevlendirildiği ilk günlerden itibaren, farz kılınan hükümler arasındadır. Peygamber (s.a.a), Hz. Hatice (s.a) ve o dönemde on yaşında olan Ali (a.s) ile birlikte müşriklerin çeşitli eziyetlerine aldırmayarak, Kâbe'nin yanında bu ilahi farızayı yerine getiriyorlardı.

Kur'an-ı Kerim'de de namaza çok önem verilmiştir. Bu husustaki Kur'an ayetlerinin bir kısmına sonraki bölümde işaret edeceğiz. Ancak genel olarak Kur'an'da, on dört yerde *hakınca namazı yerine getirin, ayakta tutun* anlamına gelen '*ekımu*' veya '*ekımne*' tabirleri ve beş yerde *namazı ayakta tut* anlamına gelen '*ekım*' tabiri yer almıştır. Birçok ayette de '*Akame, yukımu, yukımune*' ve '*mukimin*' tabirleriyle namazı hakınca yerine getiren müminlerden söz edilmiş ve övülmüşlerdir.

Bazı ayetlerde de, namazı hakınca kılanlardan, manevi ticaretlerinde asla zarara uğramayanlar olarak söz edilmiş,² bir ayette de, müminlerin, sadece namaz kılan zekât veren ve ahirete yakınleri olan kimseler oldukları açıklanmıştır.³

Taif şehrinin halkı İslam'a girmeleri için bazı koşullar öne sürmüş ve bu koşullar arasında namazın kendilerine farz olmaması talebinde bulunmuşlardı. Peygamberin onlara verdiği: "*Namazla ilgili koşulunuza gelince, namazsız*

1- Furu'u Kafi, c. 3, s. 271.

2 -Fatır Suresi/29.

3 -Neml Suresi/3.

bir dinin hayrı yoktur" şeklindeki cevabı, namazın dindeki önemini açıkça gözler önüne sermiştir.¹

Bütün bu açıklamalar göstermiştir ki, namaz, dinin direği konumunda olan emrettiği en önemli ibadettir; onu terketmek, insanın inanç açısından tamamen düşüşüne ve cehennem azabına duçar olmasına yol açacak en büyük günahlardan birisidir.

Din Önderleri ve Namaz

Tarih ve siyer kitapları incelendiğinde, Peygamber (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın ibadetler içerisinde en çok namaza önem verdikleri anlaşılmaktadır. Biz bu konuda bazı örneklere işaret edeceğiz:

Zalim Abbasi Halifesi Me'mun, bir plan çerçevesinde birkaç defa İslam âleminde o güne kadar eşine rastlanmayan toplantılar düzenlemiş ve birçok mezhep ve dinlerin büyük bilgilerini bir araya getirerek, İmam Rıza (a.s) ile tartışmalarını sağlamıştır. Onun gayesi, bu yolla İmam'da ilim yönünden bir eksiklik yakalayıp, İmam'ın manevi ve ilmi makamına gölge düşürmektir. Ama İmam Rıza (a.s) Allah'ın verdiği vehbi ilimle tek başına onların tüm sorularına cevap vererek, hepsini delillerle ikna edip susturmuştur.

Tarihte nakledildiğine göre, böyle bir önemli toplantı esnasında, namaz vakti olunca, İmam Rıza (a.s) Memun'a yönelerek: *'Namaz vakti olmuştur'* der ve namaz için toplantıya ara verilmesini ister. Bu sırada İmam'la konuşmakta olan zamanın büyük bilgini İmran, İmam'a yönelerek: "Benim cevabımı yarıda bırakma; kalbim yumuşamıştır; sözlerinizi kabul etmeye hazırlıklıyım" diye ricada bulunur; ama

---

1 -Sire-i İbn-i Hişam, c.3 s. 504.

İmam, bu isteği kabul etmez ve '*namaz kılıp geri dönerim*' diye karşılık verir ve namaz kılmak için ayağa kalkar."¹

İmam Cafer Sadık, dört gün sabahtan öğleye kadar tevhit hakkında önde gelen öğrencilerinden biri olan Mufazzal b. Ömer'e özel olarak ders veriyordu, ama namaz vakti olur olmaz derse ara veriyordu ve namaz kılıyorlardı.²

Sıffin savaşının en çetin muharebe gecelerinden biri olan Leylet'ul-Harır'de, savaşın, amansız şekilde sürmesine ve bizzat Hz. Ali (a.s)'ın da savaşa katılmasına ve şiddetle çatışmasına rağmen, Hazret, o gece dahi gece namazını terketmemiş ve savaş meydanında gece namazını kılmışlardır.³

Yine Sıffin savaşında bir gün İbn-i Abbas, Hz. Ali (a.s)'ın meydanın ortasında bir yandan savaşırken, diğer taraftan da, ikide bir gök yüzüne baktığını gördü; İmam'a yaklaşıp 'ne yapıyorsunuz, niçin böyle sık sık göğe bakıyorsunuz?' dedi. İmam: '*güneşe bakıyorum, öğle olduyorsa namaz kılalım*' diye cevap verince; İbn-i Abbas şaşkınlıkla; "Acaba savaşın bu kızgın zamanında namaz kılınabilir mi?! Muharebe, namaz kılmamıza engeldir" der. Ama İmam Ali (a.s): "*Biz onlarla niçin savaşıyoruz?! Bizim onlarla olan savaşımız, sadece namazı ayakta tutmak için değil midir*" cevabını verirler."⁴

Kerbela'da Hz. Hüseyin (a.s) ile Yezid'in ordusu karşı karşıya gelmişti; Aşura gününün öğle vaktiydi. O gün sabah erkenden Kerbela kahramanları, düşmanın kalabalık

---

1- Bihar'ül-Envar, c. 10, s. 313.

2- Bihar'ül-Envar, c. 3, s. 89.

3- Bihar'ül-Envar, c. 41, s. 148.

4- Bihar'ül-Envar, c. 83, s. 23.

ordusuna ve kendi sayılarının az oluşuna bakmayarak, en zor şartlarda bile mümin kimsenin, hak ve İslam yolunda her türlü fedakârlığa hazır olması ve Allah yolunda her şeyini vermekten çekinmemesi gerektiğini göstermek için, eşsiz bir yiğitlik destanını sergiliyorlardı. Bazıları, şaha-det şerbetini içmiş ve geri kalanları da, Hz. Hüseyin (a.s) ile birlikte tüm varlıklarıyla düşmana karşı savaşmaktaydılar. Bu esnada İmam'ın yaranından olan Ebu Semame Seydavi, Hz. İmam Hüseyin (a.s)'a yaklaşarak: "Canım sana feda olsun. Düşmanlar bize yaklaşmış bulunuyorlar; ama ben şehit olmadan, onlar sana dokunamazlar; seni şehit edemezler. Allah'a kavuşmadan önce öğle namazımı seninle kılmak istiyorum" der.

Bunun üzerine İmam (a.s), başını kaldırıp göğe bakar ve: "*Namazı hatırlattın; Allah seni namaz kılanlardan kılsın. Evet, şimdi namaz vaktidir; düşmandan namaz için muharebeye ara verilmesini isteyin*" buyururlar. Düşman bu isteği kabul etmez. Ama buna rağmen İmam (a.s), henüz şehit düşmemiş olan yararıyla İslam'ın muharebe vakti için emrettiği şekilde namazlarını kılmaya başlarlar. Bu halde İmamı korumak için bir grup yararı, İmam'ın önünde saf tutup kendi canlarını siper eder; bir grup da, İmam'ın eşliğinde namaz kılar. Sonra namazını bitiren bu grup, öne geçip saf tutarak, kendilerini siper eder ve kendilerini siper eden birinci grup, geri gelip İmam'la namaz kılar."¹

Namazın Ferdi Etkileri

Biz Ehlibeyt dostları namaza gereken önemi vermiyiz. Namaz, bir alışkanlık ve gelenekten ibaret değildir.

1- Bihar'ül-Envar, c. 45, s. 21.

Namaz, bir çok ferdi ve toplumsal faydası bulunan ilahi bir görevdir.

Namaz, insanın hem ruhunu, hem vücudunu, hem de fikrini etkilemekte ve tüm bunları insanın mutluluğu için devreye sokmaktadır.

Namazın en önemli sonuçlarından biri, insanı kötülüklerden korumasıdır. Allah Teala şöyle buyuruyor: "**...Namazı hakkınca kıl. Gerçekten namaz, (insanı) hayâsızlıktan ve kötülükten sakındırır...**"¹

İmam Rıza (a.s)'ın: "*Namaz, kulun, kendi Mevla ve yaratıcısını unutup da, haddini aşmaması için, gece-gündüz sürekli Allah Teala'yı anmasını sağlar. Allah'ı hatırlamak ve O'nun huzurunda ibadete durmak ise, insanın günaha düşmesine engel olur; onu çeşitli fesatlara karşı korur*"² buyruğunu hatırlayalım.

Namaz, ruhun kemale ermesi, insanın kötülüklerden arınması ve fikrin olgunlaşması için, Yüce Allah tarafından konulmuş eğitici bir programdır ve aynı zamanda sürekli olarak kul ile Allah'ın ilişkisini sağlayan bir vasıttır.

Namaz, insanın iradesini zayıflatan ve onu zorla günahattan koruyan içeriksiz bir ibadet değildir; namaz doğru şekilde kılınırsa, insana ruhi yönden öyle bir aydınlık ve güç kazandırır ki, insan kendi iradesiyle iyi işlere daha fazla önem vermeye başlar ve kötülüklerden kaçınır. Ama namaz kılmayan bir kimsede böyle bir ruhi hazırlık ve güç bulunmaz bu yüzden namaz kılmayan birisinin kötülüklerden kendi isteğiyle kopması ve iyiliklere yönelmesi kolay değildir.

---

1 -Ankebut Suresi/45.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 261, Cami'ül Ahadis. c. 2, s. 13.

Namaz, mümin kimsenin doğruluk ve takvasının artmasına sebep olur. Namaz kılmamak ise, kişinin kalbinin kararmasına ve daha fazla günaha yönelmesine ve bilahare kurtuluş yollarının yüzüne kapanarak cehennemlik olmasına sebep olur. Fakat namazın insanı kötülüklerden korumasının değişik aşamaları vardır ve bu, namaz kılanın iman derecesine, namaza gerçek manada yönelişine, namazda kalbinin huşu ve huzu içinde olmasına bağlı olarak değişmektedir.

Namazı, kural ve adabını riayet ederek tam olarak yerine getirmek, insanın yüce ilahi makamlara ve insani erdemlere erişmesinde büyük bir rol oynamakta, birey ve toplum olarak insanın sağlıklı bir hayata kavuşmasına yardımcı olmaktadır.

Namaz kılan kimse, gasp olan bir elbiseyle ve gasbolan bir yerde namazın geçersiz ve batıl olduğunu bildiği için, hatta abdest ve gusül almak için kullanılan suyun bile temiz ve helal olmasının şart olduğunu göz önünde bulundurarak, başkalarının hakkına riayet etmeye, onların malına el uzatmamaya ve sürekli olarak gasbolan bir şeyden sakınmaya, dini bir görev olarak özen gösterir.

Namazdaki rükû, secde ve diğer farzları emredildiği şekilde yerine getirmek, namaz kılan kişiyi sürekli olarak düzenli olmaya ve işlerinde ihmalkârlık ve başıboşluktan uzak durmaya alıştıırır.

Yüce Allah huzurunda boyun eğmek ve onun verdiği nimetleri anmak gayesini taşıyan namaz, kişinin mütevazı ve başkalarının iyiliği karşısında duyarlı olmasına, tekebbür, çekemezlik, bencillik ve diğer kötü huylardan uzak olmasına sebep olur.

Hız. Fatıma (s.a) şöyle buyurmuşlardır: "*Allah, imanı, sizler için şirkten temizlenme ve namazı, kibirden korunmak vesilesi kılmıştır.*"¹

Namaz kılan bir kimse, namazının Allah katında kabul olması için diğer davranışlarını da düzeltmeye çalışır. Çünkü namazının kabul olmadığı takdirde -Hz. Ali (a.s)'ın buyurduğu gibi- insanın diğer amellerinin de bir değeri kalmaz.²

Namazın Toplumsal Etkileri

Dinimizde namazın cemaatle kılınmasına oldukça önem verilmiştir. Cemaat namazı, İslam'ın ihtişamlı ibadet merasimlerinden birisidir. İslam'da cemaat namazına önem verilmesi, bu mukaddes dinin birlik ve beraberlik dini olduğunu müslümanlar arasında sürekli bir dayanışmanın sağlanmak istendiğini açıkça göstermektedir.

Cemaat namazı, soy ve toplumsal sınıflandırmalardan kaynaklanan ayrıcalık ve imtiyazları ortadan kaldırmaktadır. Hangi soy renk ve milletten olursa olsun, tüm müslümanlar namaz safında aynı sırada beraberce yer alır; hep birlikte aynı kibleye yönelerek, tek vücut olarak ibadet eder ve birlikte Allah için yere kapanıp dururlar.

Cemaat namazı, toplumun kaynaşması için en güzel vesiledir. Müminlerin birbirlerinin halinden haberdar olmaları için en iyi fırsattır. Özellikle düşmanlar karşısında müslümanların birlik ve beraberlik içerisinde olduklarını gösteren Cuma namazı, toplumsal bir ibadet merasimidir. Bu namazda okunması zorunlu olan iki hutbe, namaza katılanları, bir

---

1- Belağat'un-Nisa, s. 12.

2- Nehc'ül-Belağa, s.879.

yandan takva iman ve Allah'a yönelmek konusunda yönlendirirken, diğer taraftan onları toplumsal ve siyasi konularda bilinçlendirmektedir.

Namazın Sağlıkla İlgili Sonuçları

Elbette namazdaki asıl gaye, insanın ruh temizliğini sağlamaktır. Peygamber (s.a.a) bir gün ashabına: *"Eğer sizlerden birisinin evinin önünden bir nehir geçer ve o adam günde beş defa, o nehirde yıkanursa acaba onun vücudunda kir kalır mı?"* diye sordular. Onlar: "Hayır" dediler. Peygamber (s.a.a): *"İşte Namaz, sürekli akan bir nehir gibidir; insan namaz kıldıkça, namaz onu günahlardan temizler"* diye buyurdular.

Başka bir hadiste de Allah Resülü (s.a.a), namazın insandan günah kirlerini silmesini, ağaçtan yaprak dökülmesine benzetmiştir. Ebu Osman ismindeki bir zat diyor; bir gün Selman-ı Farisi ile bir ağacın gölgesinde oturmuştuk, bu arada Selman-ı Farisi, ağacın bir dalından tutarak silkti ve onun yapraklarının dökülmesini sağladı. Sonra da bize dönerek: "Ne yaptığımı merak etmiyor musunuz?" dedi. Biz: "Kendiniz bize açıklayınız" dedik. Bunun üzerine, Selman şöyle dedi: "Bir gün, biz de Allah Resülü ile birlikte bir ağacın gölgesinde oturmuştuk. Bu esnada Allah Resülü (s.a.a), ağacın bir dalından tutarak silkti ve onun yapraklarının dökülmesini sağladı. Sonra da bize dönerek: *"Ne yaptığımı merak etmiyor musunuz?"* buyurdular. Biz de: "Sizin kendiniz bize açıklayınız" dedik. Bunun üzerine Allah Resülü (s.a.a): *"Müslüman bir kul, namaza durduğu zaman, bu*

1- Et-Tehzib, c. 2, s. 237, Menlayahzuruhul Fakih, c. 1, s. 136, Bihar'ül Envar, c. 82, s. 236, 219.

*ağacın yaprağının dökülmesi gibi, onun günahları dökülür" buyurdular."*¹

Bununla birlikte, bütün bu manevi temizliğe ilaveten, namazın; abdest, gusül, vücut ve elbisenin temiz olması gibi, şartlarını dikkate aldığımızda, namazın, insanın dış temizliğinde de, son derece önemli bir röle sahip olduğunu ve böylece insanın sağlığını korumada da, küçümsenemeyecek derecede katkı ve etkisi olduğunu görmekteyiz.

Namazın İradeli ve Çalışkan İnsan Yetiştirmedeki Rolü

Günde beş defa, Allah'ın huzurunda durarak, O'ndan başka tapılan her şeyden yüz çeviren; İslam ve tevhit inancının doğuş yeri olan Kâbe'ye yönelen; ruhunu doğru niyetle temizleyen; mabuduna hitaben ilk sözü tekbir getirmek olan; böylece Allah'ın bütün nitelendirmelerden daha üstün olduğunu her namazın başında tekrarlayan; en azından günde on defa Fatiha Suresi'ni okuyarak, Allah'ı övgüyle anan ve gerçek övgünün sadece O'na ait olduğunu ifade eden bir kimsenin nazarında, artık maddi güçlerin bir değer ve ağırlık taşıması mümkün değildir. Bu şekilde namaz kılan kimse, artık ilahi ve insani hedefler uğruna çaba gösterirken, hiçbir güç ve engelden korkmaz; işlerini sadece Allah için yapar ve her türlü şirk ve yağcılıktan uzak durur.

Namaz, gerçek bir huşu ile kılınırsa, insanın ruhunun yücelmesinde inanılmaz bir etkiye sahiptir. Namaz sayesinde insanda, sadece Allah'ın emirleri karşısında boyun eğen, sarsıcı olaylar karşısında sebat gösteren, İslam tarihinde çokça örneklerine rastladığımız yiğit şahsiyetler gibi, en zor şartlarda direnç ve sabır örneklerini sergileyen, hür irade sahibi bir ruh meydana gelir.

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 208.

Namazda okunan Fatiha Suresi İslam'ın temel çizgilerini ve Kur'an'ın ana öğretilerini kısa bir şekilde ortaya koymaktadır.

Allah'ın her şeyi yaratıp yönettiği, O'nun her işinin güzel ve övgüye layık olduğu, kıyametin varlığı, insanın yaptıklarından dolayı hesaba çekileceği, Allah'ın her şeye karşı, özellikle de insana karşı merhametli olduğu, her türlü şirki reddederek doğru yola bağlılık ve onda sebatlı olmanın gerekliliği ve her türlü sapkınlıktan uzak durmaya çalışmak gibi temel konular, Kur'an'ın giriş suresi olan Fatiha'da açıkça ifade edilmiş ve namaz kılan kişi, her namazında bu sureyi okumakla yükümlü kılınmıştır.

Namazda Tefekkür

İnsan namaz esnasında tefekkür etmelidir; kime yöneldiğinin, ne söylediğinin ve ne yaptığının farkında olmalıdır. Kalbinin sevgiyle Allah'a yönelmesini sağlayarak, namazını tam bir ihlasla son derece huşu içinde kılmalıdır.

Bu nedenledir ki, Peygamber (s.a.a), Ebuzer'e hitaben şöyle buyurmuşlardır: *"Tefekkürle kılınan iki rekâtlık kısa bir namaz, teveccüh ve meyil olmaksızın bir gece boyunca kılınan namazdan daha iyidir."*¹

İmam Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Namaza başladığında huşu içinde olmaya çalış ve namaza gönül ver. Allah Teala: **"Gerçekten müminler kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler."** buyuruyor."*²

Hız Ali (a.s) de şöyle buyurmuşlardır: *"Namazda bezginlik ve uykulu halinde olmayın; kul, namazına gönül verdiği ölçüde namazından faydalanır."*³

1- Bihar'ül-Envar, c. 84, s. 249.

2- Cami'ül Ahadis, c. 2, s. 247.

3- Bihar'ül-Envar, c. 84, s. 239.

Yine şöyle buyurmuşlardır: *"İnsan namazda huşu içinde olmalıdır; eğer insan namazda huşu içinde olursa azalması da huşu içinde olur ve boşuna onları hareket ettirmez."*¹

Bu yüzden Peygamber ve Ehlibeyt İmamları, tam bir huşu ve Allah'a yönelişle namaz kılarlardı. O mukaddes zatlar, farz namazların yanı sıra, sünnet namazlarını da her zaman yerine getiriyorlardı. Yüce Allah, Kuran-ı Kerim'de Peygamber (s.a.a)'e gece teheccüt namazını emrederek, şöyle buyurmuştur: **"Gecenin bir kısmında uyanarak, sana mahsus bir nafil olmak üzere namaz kıl. Umulur ki Allah, seni beğenilen bir makama yükseltir."**²

Yine insan, namaza, bir ağırlık ve yük olarak değil, bir huzur kaynağı olarak bakmalı ve kendini hem fikir, hem de eylem açısından temiz tutarak, böyle bir duyguya ulaşmaya çalışmalıdır.

Allah Resulü (s.a.a), Ebuzer'e şöyle buyurmuşlardır: *"Ey Ebuzer! Allah, namazı benim gözümün nuru kılmıştır. Aç olana yemeği ve susamış birine suyu sevdirdiği gibi, namazı da bana sevdirmiştir; şu farkla ki, aç olan kimse, yemek yiyince doyar ve susamış olan da, su içince susuzluğu gider; ama ben namaz'a asla doymam."*

*Ey Ebuzer! (Bilesin ki), namazda olduğun sürece, saltanat sahibi Allah'ın kapısını çalmaktasın. Saltanat sahibinin kapısını çalmaya devam eden kişi için de, o kapı mutlaka açılır."*³

Rabbim! Bizleri de, gerçek namaz kılanlardan kıl! Amin!

1- Bihar'ül-Envar, c. 84, s. 239.

2- İsra/79.

3- Bihar'ül-Envar, c. 82, s. 233.

KUR'AN'DA NAMAZ

Önceki bölümde Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt imamları (a.s)'dan naklettiğimiz hadislerde namazın İslam dininin direği sayılan en fazla önemsenen ibadet olduğunu görmüştük. Kur'an-ı Kerim'de de durum aynıdır; bu ilahi kitapta da ibadetler içerisinde namaz, en önemli mevki almış ve hiçbir ibadet namaz kadar önemsenmemiştir. Gerçekten de, Kur'an-ı Kerim'e kısa bir göz atan hiç kimse, bu ilahi kitapta en fazla üzerinde durulan ibadetin namaz olduğunu, inkâr edemez. Ancak ne var ki bizim burada namaz hakkındaki ayetlerin tamamına yer vererek üzerinde durmamız imkânsızdır ama bu sözümüzün kanıtı olarak, örnek niteliğinde olsa dahi, namazla ilgili ayetlerden bazılarını zikretmekle yetineceğiz.

Bildiğimiz üzere, namazın Arapça karşılığı, "**salât**"tır. **Salât** kelimesi ve bu kelimeden türetilen çeşitli kipteki kelimeler, Kur'an'ı Kerim'de birbirine yakın manalarla yüzü aşkın ayette zikredilmiştir. **Salât** kavramı bu ayetlerin ba-

zılarında rahmet, mağfiret, dua ve niyaz anlamlarını ifade ederken, diğer bazılarında ise, kesinlikle, bildiğimiz namaz ibadetini ifade etmektedir. Aşağıda zikredeceğimiz örnekler bunu açık olarak gözler önüne serecektir.

Allah Teala şöyle buyuruyor: "Allah ve melekleri, Peygambere **salât** ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na **salât** edin ve O'na selam verin."¹ Bu ayet-i kerimede geniş zaman ve emir kipinde kullanılan **salât** kelimelerinden rahmet indirme ve dua etme anlamları kastedildiği açıktır.

Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: "...ve onlara **salât** (dua) et. Muhakkak ki senin **salâtın** (duan), onlar için huzur ve sükûnettir. Şüphesiz Allah işiten ve bilendir."² Bu ayet-i kerimede de **salâtın** dua anlamında kullanıldığı açıktır.

Yine, Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: "İşte Rable-rinden **salâvat** ve rahmet hep onlarıdır. Doğru yolu bulan da onlardır."³ Bu ayet-i kerimede **salât** kelimesinden türetilen **salâvat** kelimesinin de af ve mağfiret anlamına geldiği gözler önündedir. Bunların benzeri tabirler diğer ayetler de mevcuttur.

Ancak Kur'an-ı Kerim'de **salât** kelimesi ve bu kelimedenden türetilen diğer kelimeler, daha çok bildiğimiz bedeni bir ibadet olan namaz manasında kullanılmıştır. Bu anlam, bizatihi ilgili ayetlerin kendilerinden anlaşıldığı gibi, Hz. Resul ve Ehlibeyt İmamları'nın bu ayetlere getirdikleri yorumlarda da, görülmektedir. Şimdi bu ayetlerden birkaç örnek verelim.

1- Ahzab/56.

2- Tevbe/103.

3- Bakara/157.

Allah Teala şöyle buyuruyor: "İçlerinde olur da onlara **salâtu** ikame ettiğinde (onlara namaz kıldırduğunda), onların bir bölümü seninle birlikte **salâta** (namaza) dursun, silahlarını da kuşansınlar. Secde ettiler mi (namazın geri kalanını münferid olarak bitirerek) arkanızda yer alsınlar ve **salât** (namaz) kılmayan öteki grup hazırlık içinde ve silahlarını kuşanmış olarak gelip seninle **salâtlarını** (namazlarını) kılsınlar. Çünkü kâfirler sizin silahlarınızdan ve araçlarınızdan gaflet etmenizi isterler ki ansızın üzerinize saldırsınlar..."¹ Bu ayet-i kerimede savaş esnasında **salâtin** (namazın) nasıl kılınacağı açıklanmıştır ve bildiğimiz namaz kastedilmektedir.

Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Salâtu** (namazı) bitirdiğiniz zaman da, ayaktayken, otururken ve yanlarınız üzerine yatarken, Allah'ı zikredin. Güvene kavuşunca da **salâtu** ika-me edin (tam olarak yerine getirin). Kuşkusuz, **salât** (namaz), müminler için vakitli olarak (belli vakitlerde) yazılmıştır (farz kılınmıştır)."² Görüldüğü üzere bu ayet-i kerimede de **salât** kelimesi, açıkça namaz anlamında kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de namaz kadar hiçbir ibadetin önemsenmediğine yukarıda değinmiştik. Gerçekten de Kur'an-ı Kerim'e kısaca bir göz atan hiç kimse, bu ilahi kitapta en fazla üzerinde durulan ibadetin namaz olduğunu inkâr edemez.

Kur'an'da bir iki defa değil, defalarca her şeyden önce namaz kılmaya emredilmiştir. Yine, Kur'an'da namaz kılanlar ilahi övgüye mazhar olurken, namaz kılmayan kimseler şiddetle kınanmıştır. Keza, namaz kılanlar için büyük ilahi mükâfatlar vaat edilirken, namaz kılmayanları büyük ilahi azabın beklediği açık bir dille ifade edilmiştir.

1- Nisa/102.

2- Nisa/103.

İlaveten, Kur'an-ı Kerim'de namaz ibadetinin bütün ilahi dinlerin ortak ibadeti olduğu vurgulanırken, bütün ilahi elçilerin en fazla önem gösterdiği ibadetin de namaz olduğu, hatta onların Allah Teala'dan kendilerini namaz kılmanlardan kılmasını diledikleri ve namaz kılmanın bütün enbiyanın ortak vasfı olduğu gözler önüne serilmiştir.

Allah Teala şöyle buyuruyor: "**Salâtu** (namazı) ikame edin (gerektiği gibi kılın(. Zekâtı verin ve rükû edenlerle birlikte rükû edin."¹

Yine, şöyle buyurmuştur: "Namazı hakkıyla kılın, O'ndan sakının ve (bilin ki), dönüşünüz O'nadır."²

Yine, şöyle buyurmuştur: "İman eden kullarıma de ki: "Alışveriş ve dostluğun olmadığı gün gelip çatmadan, namazı dosdoğru kılınlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık olarak infak etsinler (Allah yolunda harcasınlar)."³

Yine, şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin, hayırlar işleyin ki, kurtulasınız." "...Öyleyse, namazı dosdoğru kılın, zekât verin ve Allah'a sınıksız sarılın. O, sizin sahibinizdir. Ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır O."⁴

Yine, şöyle buyurmuştur: "Namazı dosdoğru kılın, zekât verin ve Resul'e itaat edin ki; rahmedilesiniz."⁵

Yine, şöyle buyurmuştur: "O'na (Allah'a) yönelerek, O'ndan sakının, namazı doğruca kılın ve müşriklerden olmayın."⁶

1- Bakara/43, 83, 110, Nisa/77, 103 vs.

2- En'am/72.

3- İbrahim/31.

4- Hac/77, 78.

5- Nur/56.

6- Rum/31.

Yine, şöyle buyurmuştur: "Rabbin, senin gecenin üçte ikisine yakın bir kısmını veya yarısını veya üçte birini, seninle beraber olan bir toplulukla birlikte (ibadet için) kıldığını biliyor. Gece ve gündüzü ölçüp planlayan Allah'tır. O, sizin bunu (bütün geceleri) tam olarak sayamayacağınızı (aynı şekilde ibadet için gözetemeyeceğinizi) bildi de sizin tevbenizi kabul etti. O halde Kur'an'dan (sizin için) muyes-ser olan kadarını okuyun. O, (Allah) içinizden hastalananların olacağını, bir kısmınızın da Allah'ın fazlını (rızkını) aramak için yer yüzünde gezineceğini ve diğer bir kısmının da Allah yolunda cihad edeceğini biliyor. O halde Kur'an'dan (sizin için) muyes-ser olan kadarını okuyun, namazı hakkıyla kılın, zekât verin, Allah için güzel bir şekilde borç verin ki kendiniz için gönderdiğiniz her hayrı Allah katında daha yararlı ve mükâfatça daha büyük olarak bulacaksınız ve Allah'tan bağışlanma dileyin, şüphesiz O, çok bağışlayan ve çok acıyandır."¹

Yukarıda bütün peygamberlere gelen vahiyde namaza emredildiğine, onların da en fazla namaza önem verdiklerine ve Allah'tan kendilerini namaz kılanlardan kılmasını dilediklerine işaret etmiştik. Allah Teala bu hususta şöyle buyuruyor: "Onları (peygamberleri) emrimizle yol gösteren imamlar kıldık. Kendilerine hayırlı işler yapmayı, namazı hakkıyla kılmayı ve zekât vermeyi vahyettik; onlar, sürekli bize kulluk edenlerdiler."²

Yine, Hz. İsa (a.s)'ın dilinden şöyle buyurmuştur: "Ben Allah'ın kuluyum, O, bana kitap vermiştir ve beni peygam-

---

1- Müzemmil/20.

2- Enbiya/73.

ber kılmıştır. Nerede olursam beni kutlu kılmış ve yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı emretmiştir."¹

Yine, tevhid kahramanı Hz. İbrahim (a.s), oğlu Hz. İsmail ve annesi Hacer'i Mekke çölünde yerleştirdince, Allah Teala'ya şöyle dua etmiştir: "Ey Rabbimiz! Zürriyetimin bir kısmını, ekinsiz bir vadide, senin saygın evinin yanında yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı hakkıyla kılsınlar diye, artık sen insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara yönelt ve meyvelerden onlara rızık ver, umulur ki şükrederler."²

Yine, O Hazret, kendisi ve zürriyeti hakkında şöyle dua etmiştir: "Ey Rabbim! Beni namaz kılan eyle, zürriyetimden de. Ey Rabbimiz! Duamı kabul buyur."³

Yine, Allah Teala Hz. İsmail peygamber hakkında şöyle buyurmuştur: "Kitapta İsmail'i de an. O, gerçekten sözünde duran ve bir resul ve nebi idi. Ailesine namaz ve zekâtı emrederdi; ve o, Rabbinin katında beğenilmiş bir kimseydi"⁴

Yine, Allah Teala, halis kulu olan Hz. Lokman'ın, oğluna yaptığı vasiyetlerinde namaz kılmaya da emrettiğini şöyle nakletmiştir: "Ey oğulcuğum! Namazı hakkıyla kıl, iyiliğe emret, kötülükten sakındır ve başına gelen musibetlere sabret; kuşkusuz bunlar sağlam davranışlardır."⁵

Yine, Allah Teala İsrailoğulları hakkında şöyle buyurmuştur: "Andolsun ki, Allah İsrailoğullarından söz aldı ve onlardan oniki önder gönderdik. Allah (onlara) dedi ki: "Ben sizinleyim, eğer namaz kıalarsanız, zekât verirseniz,

---

1- Meryem/30, 31.

2- İbrahim/37

3- İbrahim/40.

4- Meryem/54, 55.

5- Lokman/17.

elçilerime inanırsanız, onlara destek olursanız, ve Allah'a güzel bir ödünç verirsiniz, (fakirlere yardım ederseniz,) şüphesiz kötülüklerinizi örter ve (ağaçlarının) altından nehirlere akan cennetlere sizi yerleştiririm. Artık bundan sonra sizden kim küfre sarparsa, şüphe yok ki o doğru yoldan tamamıyla sapmıştır."¹

Yine, Allah Teala kendilerine kitap verilen bütün ümmetlere namazı emrettiğini şöyle açıklamıştır: "Kendilerine kitap verilenler, ancak o apaçık delil (peygamber) onlara geldikten sonra ihtilafa düştüler. Hâlbuki onlara yalnızca, halis olarak Allah'a kulluk etmeleri, (batılı bırakıp) hakka yönelmeleri, namazı hakkıyla kılmaları ve zekât vermeleri emredilmişti. Sağlam din de işte budur."²

Son elçisi olan Hz. Resul-ü Ekrem'e de namaz hususunda şöyle buyurmuştur: "Kitaptan sana vahyedileni oku ve namazı hakkıyla kıl. Şüphesiz namaz, hayasızlıktan ve iğrenç işlerden alıkoyar..."³

Yine, O Hazret'e hitaben şöyle buyurmuştur: "Ailene namazı emret, kendin de onda sebat göster. Senden rızık istemiyoruz; biz sana rızık veririz. Sonuç, takvanındır (takva ehlinindir)."⁴

Allah Teala'nın namaz kılanları övdüğünü ve onlara mükâfat vaat ettiğini, namaz kılmayanları ise şiddetli bir dille kınadığını ve onlar için de azap vaat ettiğini daha önce söylemiştik. Allah Teala bu hususta şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz, iman edip iyi işler yapanların, namazı hakkıyla kılanların

---

1- Maide/12

2- Beyyine/4.

3- Ankebut/45.

4- Tâhâ/132.

ve zekât verenlerin mükâfatları, Rablerinin katındadır. Onlar için bir korku da yoktur ve onlar üzülmeyizler de."¹

Yine, şöyle buyurmuştur: "Onlar, namazı hakkıyla kırlarlar ve kendilerine verdiğimiz rızktan infak ederler (Allah yolunda harcarlar). İşte gerçek müminler onlardır. Onlar için Rableri katında dereceler, bağışlanma ve güzel rızık vardır."²

Yine, Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: "Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velileridirler (dost ve koruyucularıdır); iyiliğe emreder, kötülükten sakındırır; namazı hakkıyla kırlarlar; zekâtı verirler; Allah'a ve elçisine itaat ederler. İşte onlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah izzet ve hikmet sahibidir."³

Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Onlar, Rablerinin hoşnutluğu için sabrederler, namazı hakkıyla kırlarlar, kendilerine verdiğimiz rızktan gizlice ve açıkça (Allah yolunda) harcarlar ve kötülüğü iyilikle giderirler. İşte (dünya) yurdun(un) sonucu onlarıdır. Adn cennetlerinde; onlar, salih olan babaları, eşleri ve çocuklarıyla birlikte oraya girerler. Melekler de her kapıdan yanlarına girer: "Selam olsun size sabrettiğinizden dolayı; yurdun sonucu ne de güzeldir" derler."⁴

Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: "İşte bunlar, hikmetli kitabın ayetleridir. İyiler için, hidayet ve merhamettir. Onlar, namaz kırlarlar, zekât verirler ve ahirete yakinen inanırlar. İşte onlar, Rablerinden gelen hidayet üzeredirler ve gerçekte kurtuluşa erenler de onlardır."⁵

1- Bakara/277.

2- Enfâl/3, 4.

3- Tevbe/71.

4- R'ad/22, 23, 24.

5- Lokman/2, 3, 4.

Namaz kılanlar için yapılan bu övgü ve verilen bu güzel vaatlere karşı, namaza ilgisiz olan ve namazdan kaçanlar için ise, Kur'an-ı Kerim'de ağır bir kınama ve azap vaadi olduğunu görmekteyiz.

Allah Teala şöyle buyuruyor: "Herkes yaptığına rehin-dir (tutsaktır). Sağ ehli olanlar hariç. Onlar cennettedirler, günahkarlara: "Sizi cehenneme sokan nedir?" diye sorarlar. Onlar derler ki: "Biz namaz kılanlardan olmadık, miskinlere yemek yedirmedik, dalanlarla beraber hep boş şeylere daldık, ceza gününü yalanladık, nihayet yakın (şüpheyi yok eden ölüm)bize geldi çattı."¹

Yine, Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: "Hayır, can köprücük kemiğine dayanınca, "tedavi edecek kimdir" denilince, artık bunun temelli bir ayrılış olduğunu anlayınca ve bacaklar birbirine dolaşınca; işte o gün, gidiş yalnızca Rabbine doğru olacaktır. Hayır, o, ne hakkı doğruladı, ne de namaz kıldı. Fakat yalanladı ve yüz çevirdi. Sonra da böbürlenerek ailesine gitti. Yazıklar olsun sana, yazıklar! Yine yazıklar olsun, yazıklar!..."²

Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Fakat onlardan (peygamberlerden) sonra yerlerine öyle bir kuşak geçti ki, onlar namazı zayi ettiler ve şehvetlerine uydular. İşte onlar yakında kötü bir ceza ile karşılaşacaklar."³

Bunlar Kur'an'ı Kerim'in namazla ilgili ayetlerinden bazı örneklerdi. Görüldüğü üzere zikredilen ayetlerin hemen hemen tamamında bildiğimiz namaz ibadetine emredilmiş ve bu ibadeti ihmal edenler ise en şiddetli şekilde kınanmışlardır.

1- Müddessir/38.ayetten 47.ayete kadar.

2- Kiyamet/26.ayetten 35.ayete kadar.

3- Meryem/59.

Sonuç:

Buraya kadar işaret ettiğimiz bütün bu ayet ve hadislerden anlaşılıyor ki namaz, İslam dininin direğidir. Namazsız dindarlık olamaz. Namazsız Ehlibeyt muhipliği de olamaz.

Çünkü Ehlibeyt (a.s) namaza verdiği önemi hiçbir ibadete vermemiş ve hatta günde elli bir rekât namaz kılmayı Ehlibeyt muhipliğinin en önemli nişanesi olarak tanıtmıştır.¹

Bu, hakiki bir Ehlibeyt muhibbinin, bir gece ve gündüzde on yedi rekât olan günlük farz namazlara ilaveten, otuz dört rekât da nafîle namazı kıldığını ifade etmektedir.

Yine, başta Hz. Resul (s.a.a) olmak üzere, Ehlibeyt İmamları (a.s), namaza önem vermeyen ve namazını kılmayan kimselere Ehlibeyt'in şefaatinin ulaşmayacağını açıkça bildirmişlerdir.

O halde mutlak surette namaz kılınacaktır. Bundan bir kaçış yolu yoktur. Bu, şüphe götürmeyen bir gerçektir.

Ancak sorun namazın nasıl kılınacağı konusudur. Acaba her şahıs istediği şekilde namaz kılabilir mi?

Açıktır ki, bunun cevabı hayırdır. Çünkü namaz bir ibadettir. İbadetin aslı Allah ve elçisi tarafından belirlendiği gibi, şekli de ancak onlar tarafından açıklanabilir.

O halde biz namazımızı ancak Hz. Resul (s.a.a) ve hak varisleri olan pak Ehlibeyti (a.s)'ın kıldığı ve açıkladığı şekilde kılabiliriz. Bunun dışında kalan şekiller ise uydurma ve batıl şekillerdir.

1- Bkz. Bihar'ül Envar, c.1 s. 291, El-Vesail, c. 3, s. 41, İmam Cafer Sadık (a.s) buyurmuşlardır ki: "Bizim şialarımız; çirkefliklerden sakınan ve çaba ehlidirler; vefa ehli ve emin insanlardırlar; züht ve ibadet ehlidirler; gece gündüz elli bir rekât namaz kılanlardırlar; geceleyin ibadet için uyanık kalıp, gündüzün oruç tutanlardırlar; mallarının zekâtını verirler; Kâbe'ye hac yaparlar ve her türlü haramdan sakınırlar." .

İşte elinizdeki bu küçük kitap, özet nitelikli olsa da, namazın, Allah Resulü ve Ehlibeyt'inden gelen kılınış şekli, adap ve erkânını beyan etmeği amaçlamaktadır.

Allah'ım! Ey en yüce ve en şefkatli Mevla! Bizi dosdoğru namaz kılanlardan eyle!

"Rabbim! Beni namazı hakkıyla kılan eyle; soyumdan olanlardan da (namazı hakkıyla kılanlar eyle). Rabbim! Duamı kabul buyur."¹

FARZ NAMAZLAR

Ehlibeyt fikhına göre, asaleten farz olan namazlar şunlardır:

1- Günlük namazlar.

Bu namazlara, beş vakit namazlar da denir; ayrıca Cuma günleri öğle namazı yerine kılınan, Cuma namazı da günlük namazlarına dâhildir.

2- Ayet namazı.

3- Farz tavaf namazı.

4- Cenaze namazı.

Cenaze namazı, gerçekte sırf bir duadan ibarettir ve bu duaya namaz denmesi mecazı anlamdadır. Bu yüzden de, diğer namazlarda gerekli olan, taharet gibi birçok şart, cenaze namazında aranmamaktadır.

Kitabımızın sonunda çok kısa da olsa cenaze namazına işaret edilecektir. Konuyla ilgili detaylar için ise, bu mevzu has olarak kaleme aldığımız: "Ehlibeyt Fikhında Cenaze Hükümleri" isimli kitabımıza müracaat edilebilir.

Bunlar, mükellefe asaleten farz olan namazlardı. Bu arada, Ehlibeyt fikhında, baba ve annenin kazaya kalan namazlarının, vefatlarından sonra özel bir vasiyet olmadığı veya diğer evlatları gibi herhangi bir kimse tarafından karşılıksız olarak kaza edilmediği takdirde, kaza edilmesinin büyük oğul üzerine vacip olduğuna hükmedilmiştir. Bu namazları ya büyük oğlun kendisi kaza eder, ya da ücret karşılığında başkasına kaza ettirir.

Yine, nezredildiği takdirde, nezre vefa açısından, gerçeğinde sünnet olan bir namazın kılınması vacip olur.

Ancak bilindiği üzere, bu ikisi, asaleten değil, arızı olarak mükellefe vacip olmaktadır. Dolayısıyla biz bu kitabımızda onları farz namazlar listesine dâhil etmiyoruz.

Kitabımızın ilerleyen bölümlerinde asaleten farz olan namazları teker teker ele alıp özet olarak ilgili hükümlerini açıklamaya çalışacağız.

MÜSTEHAAP NAMAZLAR

Müminlerin ziyneti sayılan, nafile namazlar olarak da adlandırılan müstehap (sünnet) namazlar, sayıca çok fazladır. Bu namazların tamamına böylesi özet nitelikli bir kitapta yer vermemiz imkansızdır. Ancak bu namazların arasında günlük nafile namazları, en önemlileri olarak görülmekte ve en çok tavsiye edilenlerinin başında yer almaktadır.

Günlük nafile namazları, Cuma günü dışında otuz dört rekâttır. Cuma günü ise, öğle ve ikindinin nafilelerine, dört rekât daha ilave edilerek otuz sekiz rekâta ulaşır. Buna göre, Cuma günü dışında, günlük farz ve nafile namazların rekât sayısı, elli bir rekâttır.

Hz. İmam sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Farz ve nafile olan namazlar elli bir rekâttır. Ayakta kılınan bir rekât yerine geçen, yatsı namazından sonra, oturduk yerde iki rekât olarak kılınan Vüteyre Namazı da, bunlardandır.

Günlük namazlardan farz olanı, on yedi, nafile olanı ise, otuz dört rekâttır."

1- El-Vesail, c. 3, s. 32.

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s): *"Bizim şialarımız; çirkefliklerden sakınan ve çaba ehlidirler; vefa ve emanet ehlidirler; züht ve ibadet ehlidirler; gece gündüz elli bir rekât namaz kılarlar; geceleyin ibadet için uyanık kalıp, gündüzün oruç tutarlar; mallarının zekâtını verirler; Kâbe'ye hac yaparlar ve her türlü haramdan sakınırlar"*¹ buyurarak; günde 51 rekât namaz kılmayı Ehlibeyt Şiası'nın özelliklerinden biri olarak saymıştır ki, bunların 17 rekâtı günlük farz, 34 rekâtı da günlük sünnet namazlardır.

Ehlibeyt fikhında, özel desturun geldiği durumlar hariç, sünnet namazlar, sabah namazı gibi, ikişer rekât olarak kılınır.

Velhasıl, Ehlibeyt fikhına göre, önemli sünnet namazları şunlardır:

1- Sabah namazının nafilisi:

İki rekâttır. Sabah namazından önce kılınır.

Vakti, sabah namazının fazilet vaktiyle sınırlıdır. Ama gece namazı kılan bir kimse, onu, gece namazının hemen ardından, fecirden önce de kılabilir.

2- Öğle namazının nafilisi:

Sekiz rekâttır. İkişer rekât halinde öğle namazından önce kılınır.

Vakti, öğle vaktinin ilk başından, insanın gölgesi, kendi boyunun yedide iki miktarıca uzayana kadardır. Bu vakte kadar kılınmamışsa, artık önce farz kılınmalı ve daha sonra istenirse, farzdan sonra kılınabilir.

3- İkinci namazının nafilisi:

Sekiz rekâttır. İkişer rekât halinde ikinci namazından önce kılınır.

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 291, El-Vesail, c. 3, s. 41.

Vakti, öğle namazının hemen ardından başlayıp, insanın gölgesi, kendi boyunun yedide dördü kadar uzayınca kadar devam eder. Eğer bu vakte kadar kılınmamışsa, artık önce farz kılınmalı ve istenirse, farzdan sonra kılınabilir.

4- Akşam namazının nafiləsi:

Dört rekâttır. Akşam namazından sonra ikişer rekât halinde kılınır.

Vakti, akşam namazının kılınmasından hemen sonra başlayıp, batı tarafındaki ufukta bulunan kıvılcık kayboluncaya kadar devam eder.

5- Yatsı namazının nafiləsi (Vuteyre namazı):

İki rekâttır, "Vuteyre namazı" niyetiyle oturduk yerde kılınır; bu yüzden de ayakta kılınan bir rekat namaz yerine geçer. Bu sebeple de "küçük tek" anlamını ifade eden "Vuteyre" ismiyle tanınmıştır.

Vakti, yatsı namazının kılınmasından hemen sonra, başlayıp gece yarısına kadar devam eder.

Gece (Teheccüd) Namazı:

Gece namazı on bir rekâttır ve gece yarısından sabah namazına kadar olan zaman dilimi içerisinde kılınır. Gece nin son üçüncü diliminde kılınması ise, daha faziletlidir.

Sekiz rekâtı, iki rekât halinde gece nafiləsi niyetiyle, iki rekâtı **şef'i** namazı niyetiyle, bir rekâtı da **vitir** namazı niyetiyle kılınır.¹

1- Gece namazı üzerinde önemle durulan sünnet namazlardandır. Yüce Allah, bu hususta Peygamberine şöyle buyurmuştur: "Gecenin bir kısmında, sana ait olarak onunla (Kur'an'la) teheccüd et, umulur ki Rabbin seni övülmüş bir makama ulaştırır." (İsra, 79)

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Hiçbir güzel amel

İkişer rekât olarak kılınan nafilâ namazlarının ikinci rekâtında rûkûdan önce ve keza ayakta tek rekât olarak kılınan vitir namazında rûkûdan önce kunut tutmak sünnettir.

Ayrıca vitir namazının kunutunda yetmiş defa Allah'tan mağfiret dilemek ve (Allah'ım filan kişiyi bağışla şeklinde) kırk mümin için af dilemek de, tekit edilen sünnetlerdendir.

Hz. İmam Rıza (a.s)'dan gelen bir hadiste günlük farz ve sünnet namazların tamamı yer almıştır. Bu hadiste İmam (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Bilesin ki, Allah sana rahmetini indirsün; bir gündüz ve gece zarfında Allah Teala'nın farz kıldığı ve sünnet olan namazlar elli bir rekâttır. Bunlardan on yedisi farz, otuz dördü ise sünnettir. Öğle dört rekât, ikindi, dört rekât, akşam üç rekât, yatsı dört rekât ve sabah iki rekât, bunlar hazar halindeki farzlardır.

Yolculukta ise, farz namazlar on bir rekâttır. Öğle iki rekât, ikindi iki rekât, akşam üç rekât, yatsı iki rekât ve sabah iki rekât.

Hazar halinde sünnet olan namazlar ise, farzın iki katıdır. Çünkü Allah Resulü şöyle buyurmuşlardır: "Rab-

---

yoktur ki Kur'an'da o amel için güzel bir mükafat zikredilmemiş olsun, ama gece namazı müstesna. Onun mükafatının belirtilmemesi ise, Allah katında çok büyük bir öneme sahip olduğu içindir. Bu nedenle şöyle buyurulmuştur. "Yanları yataklardan ayrılır. (Namaza kalkarlar) Rable-rine korkarak ve ümitlenerek yalvarırlar ve onlara verdiğimiz rızktan infak ederler. İşte böyleleri için, yaptıklarına karşılık olarak nasıl bir mutluluk saklandığını kimse bilmez." (Secde, 16-17)

Yine o hazret şöyle buyurmuşlardır. "Müminin şerefi, gece namazı kılması; izzeti ise, halka yüz suyunu dökmemesindedir." Yüce Allah bizleri de bu şerefe nail olanlardan kılsın.

*bim bana on yedi rekât namaz farz kıldı. Ben ise kendime, Ehlibeyt'ime ve izleyicilerime her bir rekât farzın karşısın-
da, iki rekât daha yükledim ki, bununla farzların uğrayabil-
diği eksiklik ve kusur telafi edilsin.*

*Bunların sekiz rekâtı, öğle vaktinden sonra kılınır. Bu, Allah'a çokluca dönenlerin namazıdır. Sekiz rekâtı, öğle na-
mazından sonra (ikinci namazından önce) kılınır. Bu, huşu
ehlinin namazıdır. Dört rekâtı, akşam ve yatsı namazının
arasında kılınır. Bu, çokluca zikredenlerin namazıdır. İki
rekâtı, yatsı namazından sonra oturduk yerde kılınır bir
rekât hesap edilir. Bu, çokluca şükredenlerin namazıdır.
Sekiz rekâtı, gece namazı olarak kılınır. Bu, Allah'tan çok
çekinenlerin namazıdır. Üç rekâtı da vitir¹ namazıdır. Bu,
rağbet ehlinin namazıdır. İki rekâtı da fecir vakti kılınır. Bu,
çokluca hamd edenlerin namazıdır.*

*Seferdeki nafilelere gelince, dört rekât, akşam nama-
zından sonra kılınır. İki rekât, oturduk yerde yatsıdan sonra
kılınır. On üç rekât da, fecir nafilisiyle birlikte gece nafil-
sidir. Şayet bunları gece (kendi vaktinde) kılmaya muvaffak
olmazsa, gündüz veya gelecek gece teheccüt namazı vaktin-
de, ya da o gecenin evvelinde kaza edebilir."²*

1- Her ne kadar bu hadiste vitir namazı üç rekât olarak zikredilmişse de Ehlibeyt fikhında, Ehlibeyt imamlarından konu hakkında gelen diğer hadisler de, nazara alınarak, gece namazından sonra kılınan bu üç rekât namazın iki rekâtının, şef'i niyetiyle, bir rekâtının da vitir niyetiyle kılınacağı daha çok kabul görmüştür.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 301.

NAMAZA HAZIRLIK

Kılınan namazın geçerli olması için aşağıda açıklanan şartların yerine getirilmesi zorunludur. Namazın mukaddimatı (ön şartları) olarak bilinen bu şartlar şunlardan ibarettir:

- 1- Taharet (Temizlik)
- 2- Namaz kılan kişinin elbisesiyle ilgili şartlar
- 3- Namaz kılınan yer ile ilgili şartlar
- 4- Namaz vakitleri
- 5- Kible

Bu şartları sırasıyla aşağıda açıklayacağız:

Temizlik

Allah'a yönelerek ibadet edebilmemiz için, özellikle de namaz ibadeti için, ilk önce kendimizi temizlemeliyiz.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "...Sizi temizlemek, şeytanın vesvese ve pisliğini sizden gidermek, kalplerinizi pekiştirmek ve adımlarınızı sağlamlaştırmak için üzerinize gökten su indiriyordu."¹

Yine şöyle buyurmuştur: "...Orada temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah temizlenenleri sever."²

1- Enfal/11.

2- Tevbe/108.

İmam Ali (a.s): *"Temizlik imanın yarısıdır"*¹ buyurmuşlardır.

Allah Resulü (s.a.a) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın anahtarı temizlik; başlangıcı tekbir, sonu da selamdır. Allah, temizliğin olmadığı bir namazı kabul etmez."*²

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Temizlik olmadıkça namaz olmaz."*³

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Namaz, birincisi temizlik; ikincisi rükû; üçüncüsü de secde olmak üzere, üç bölümden oluşur."*⁴

Yine, İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Güzel bir şekilde temizlenip mescide giden kimse, dünya sohbetine dalmadıkça, namazda sayılır."*⁵

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Kıyamet gününde Allah, diğer ümmetler içerisinde benim ümmetimi, aldıkları abdest sonucu, parlak yüzlü olarak mahşere getirecektir."*⁶

Temizlik, ikisi asil; biri de bedel olmak üzere, üç yolla sağlanır. Asil olanlar, abdest ve gusüldür; bedel olan ise teyemmümdür. Şimdi bunları kısaca açalım.

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 237, Allah Resulünden ise: "Abdest imanın yarısıdır" şeklinde rivayet edilmiştir. /Aynı kaynak, s. 238/ Allah Resulü (s.a.a) ve İmam Ali (a.s)'ın bu buyruklarında yer alan iman kelimesinden namaz kastedilmiş olabilir. Nitekim Allah Teala'nın: "Allah sizin imanınızı zayıf edecek değıldir" /Bakara, 143/ buyruğunda iman kelimesinden namaz kastedilmiştir.

2- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 236, 316.

3- El-Vesail, c. 1, s. 256, 258, Bihar'ül Envar, c. 80, s. 238.

4- El-Vesail, Şia c. 1, s. 257.

5- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 237.

6- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 237.

ABDEST

Cenabı Hak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

"Ey iman edenler, namaz için kalktığınızda, yüzlerinizi ve dirseklerle beraber ellerinizi yıkayın; başınızın bir kısmını ve mafsallara kadar ayaklarınızın bir kısmını meshedin..."¹

Hz. İmam Rıza (a.s) abdestin hikmeti hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Şu nedenle abdest almayla (namaza) başlama emri verilmiştir ki; kul, mutlak egemenlik sahibi Yüce Allah'ın huzurunda durup münacat ettiği esnada temiz olsun ve kirlilik ve pislikten pak olduğu bir halde, O'nun emrini yerine getirsin.*

*İlaveten; abdest almak, insandan tembellik, halsizlik ve uyuşukluğu giderir ve insana, Hakk'ın huzurunda durmak için gerekli kalp temizliğini kazandırır."*²

Allah Resulü ise şöyle buyurmuşlardır: *"Kul, abdest almak kastıyla yüzünü yıkayınca, yüzünün günahları dökülür; ellerini dirseklerle beraber yıkayınca, ellerinin günahları*

1- Maide/6.

2- El-Vesail, c.1, s. 257.

dökülür; başını meshedince, başının günahları dökülür ve ayağını meshedince de ayaklarının günahları dökülür ve eğer abdestine başlarken "**Besmele**" çekerse, bütün azaları günahlardan temizlenir.

Abdestinin sonunda ise; "Kusurlardan münezzehsin Allah'ım ve bütün övgüler sana mahsustur. Şahadet ederim ki, senden başka ilah yoktur; senden mağfiret diler, sana tevbe ederim. Ve şahadet ederim ki, Muhammed, senin kulun ve resulüdür. Ve şahadet ederim ki, Ali, senin velin ve peygamberden sonra halk arasındaki halifendir. Onun halifeleri de, senin halifelerin; vasileri de, senin vasilerindir" söylerse, günahları yaprakların ağaçtan döküldüğü gibi dökülür.

Ayrıca Yüce Allah, onun abdestinin her bir damlasından, Allah'ı tesbih ve takdis eden, Allah'ı birleyip ululayan ve Muhammed ve Al-i Muhammed'e salât eden bir melek yaratır; bütün bunların sevabını da abdest alana yazar!¹

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "Abdest alan kimse, suya ilk dokunduğunda şeytan ondan uzaklaşır; ağızına su alıp çalkaladığında Allah, onun kalbini ve dilini hikmetle nurlandırır; burnuna su aldığı anda Allah, ona cehennem ateşinden güvence verir ve ona cennet kokusunu bahşeder. Yüzünü yıkadığında Allah, bazı yüzlerin beyazlaşıp, bazılarının da karardığı günde, onun yüzünü beyaz kılar; kollarını yıkadığında Allah, ona cehennem ateşi kelepçelerini haram kılar; başını meshettiğinde Allah, onun günahlarını siler; ayaklarını meshettiğinde Allah, ayakların sürçtüğü günde ona Sırat Köprüsü'nden geçme belgesi atâ eder."²

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s.316

2- El-Vesail, c. 1, s. 278.

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Temizlenmeye ve abdest almaya niyetlendiğin zaman, Allah'ın rahmetine gidersesine, suya doğru hareket et. Çünkü Allah Teala suyu, kendine yakınlaşmanın ve münacatının anahtarı kılmış; huzuruna varma delili seçmiştir. Nasıl ki, Allah'ın rahmeti, kulların günahlarını yıkayıp temizliyorsa, su da, zahiri kirlilikleri öylece yıkayıp temizler; sudan başkası bunu yapamaz. Allah Teala: "...**Rahmetinden önce müjdeleyici olarak rüzgârları gönderen O'dur. Ve gökten suyu temizleyici olarak biz indirdik**"¹ buyurmuştur.

Yine, "**Biz her şeyi, su ile canlı kıldık**"² buyurmuştur. Nasıl ki, dünya nimetlerinden her şeyi su ile diri kılmışsa, böylece kendi fazıl ve ihsanıyla kalplerin diriliğini de itaat etmede karar kılmıştır.

Yine, suyun saflığı, letafeti, temizleyiciliği, bereketi, her şeyle olan ince karışımı ve her şeydeki varlığı hususunda düşün.

Onu, Allah Teala'nın sana temizlemesini emrettiği azalarının temizliğinde kullan.

Bununla ilgili adap, farz ve sünnetlere riayet et. Çünkü bunların her birinin altında çok faydalar yatmaktadır. Eğer sen onu, gereken saygısıyla kullanırsan, yakında onun fayda pınarları senin için ortaya çıkar.

Sonra Allah'ın kullarıyla olan muaşeretin, suyun her şeyin hakkını verdiği halde, nesnelere hakikatinde bir bozulmuşluk meydana getirmeyen karışımı misali olsun. Bu hususta Allah Resulü'nün şu sözünü dikkate al ki, buyurmuşlardır: "Has müminin örneği, su örneği gibidir."

1- Furkan/ 48.

2- Enbiye/30

*Yine, bütün ibadet ve itaatlerinde Allah'la olan samimi-
yet, duruluk ve hulusun, suyun Allah Teala'nın gökten indir-
diği andaki duruluk ve saflığı gibi olsun ki, Allah onu çok
temizleyici olarak adlandırmıştır.*

*Yine, azalarını suyla temizlediğin anda, kalbini de tak-
va ve yakınle temizle."*¹

Abdest Nasıl Alınır?

Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de abdestin nasıl alınaca-
ğı hususunda şöyle buyuruyor: "**Ey iman edenler, namaza
kalktığınızda, yüzlerinizi ve dirseklerle beraber ellerinizi yı-
kayın; başınızın bir kısmını ve mafsallara kadar ayaklarını-
zın bir kısmını meshedin...**"²

Ehlibeyt fikhında abdest, sadece bir zahiri temizlik de-
ğildir; aksine manevi bir arınma ve bir ibadettir. Dolayısıyla
abdest almak isteyen kimse, diğer ibadetlerde olduğu gibi,
ilk başta bu işe niyet etmelidir. Yani; onu, sırf Allah'ın rızası
için ve O'nun emrini yerine getirme maksadıyla yapmalı;
gösteriş, riya ve serinlemek gibi, ibadetin batıl olmasına yol
açan dünyevi amaçlardan kendini arındırmalıdır.

Bu esas gereğince, Ehlibeyt fikhında; Allah'a itaat
edip emrini yerine getirmek niyetiyle abdeste başlanır
ve ilk önce eller bileklere kadar yıkanır. Ancak abdeste
başlarken ilk başta elleri bileklere kadar yıkamak abdes-
tin bir parçası ve farzı değil; Hz. Peygamber ve masum
imamların sünnetidir.³

1- Bihar'ül Envar, c. 77, s. 339. Misbah'üş Şeriat, 10. bölüm.

2- Maide/6.

3- Abdeste başlarken elleri bileklere kadar üç kere yıkamak, daha
sonra ağza ve buruna üç kere su vererek, temizlenmek, Peygamber ve
Ehlibeyt (a.s)'ın sünnetidir.

Abdesten önce sünnet gereği eller yıkanır.

Sonra sağ el ile, yzün dikine sağ bitiminden çenenin altına kadar ve enine elin başparmağıyla orta parmağı arasında kalan bölümü, yukarıdan aşığıya doğru yıkanır.

Bu arada yüzü yıkarken suyu, yüzün derisini kapatmayacak kadar seyrek olan sakalın altına ulaştırmak gerekirken, sık oluşundan dolayı deriyi göstermeyen sakalın ise, sadece üzerini yıkamak yeterli olup, suyu sakalın altına işletmek gerekmez.

Zürare diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Abdestte yüzün yıkanması gereken bölümünü bana açıklar mısınız?" dedim. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Allah'ın, abdest alırken yüzden yıkanmasını emrettiği, kimsenin artırma veya eksiltme hakkının bulunmadığı, artırırca, sevap alamayacağı eksiltirse, günah işlemiş sayılacağı bölüm, baş tüylerinin bitiminden çeneye kadar, elin başparmağıyla orta parmağı arasında kalan bölümdür. Yüz yuvarlağının bu iki parmak arasında kalan bölümü yüzden sayılır. Bunun dışında kalan kısım yüzden sayılmaz."* Rivayeti nakleden zat diyor: Ben İmam'a: "Şakak yüzden değil midir?" dedim. İmam: *"Hayır, değildir"* buyurdular."¹

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 27, El-Vesail, c. 1, s. 284.

Sonra sağ kol, abdest ayetinde belirtildiği gibi, dirsek-
ten parmak uçlarına kadar yukarıdan aşağı doğru yıkanır.

Sonra sol kol, aynı şekilde dirsekten parmak uçlarına doğru yıkanır.

Sonra, sağ elin ıslaklığıyla başın n kısmı meshedilir. Yani elin i bölümü (parmakların iç kısmı veya avuç içi), başın n kısmına bırakılarak aşağıya doğru çekilir.

Sonra sağ elin ıslaklığıyla sağ ayak, parmak uçlarından ayak bileğine kadar meshedilir.¹

¹ Ayak sabit tutularak ıslak el ayak parmak uçlarından ayak bileğine kadar çekilir.

Daha sonra sol elin ıslaklığıyla sol ayak, parmak uçlarından ayak bileğine kadar meshedilir.

Başın, alnın üstünde yer alan dörtte birlik kısmı, mesh yeridir. Bu kısmın her hangi bir bölümünün arzu edilen miktarda meshedilmesi yeterlidir

Baş meshinin deri üzerine olması gerekmez. Ön taraftaki saçların meshedilmesi yeterlidir.

Fakat başın ön tarafında bulunan saçlar, tarandığı zaman yüze dökülecek veya başın diğer taraflarına ulaşacak kadar uzun olursa, ya saçların dip kısmına meshetmeli ya da saçlar aralanarak başın derisine meshedilmelidir.

Yüze dökülen veya ister başın ön kısımına ait olsun, ister başka yerine, uzun olması nedeniyle katlanarak başın önünde toplanan saçlara yapılan mesh batıldır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Ehlibeyt fıkhında, başı ve ayakları meshederken, abdest suyundan elde kalan ıslaklıkla baş ve ayak meshedilir; meshetmek için ele ayrıca su alınmaz. Aksi takdirde abdest batıl olur. Hatta aşırı sıcak ve benzeri bir nedenle, elin içi kurur ve meshete yetecek ıslaklık kalmazsa; elin içini, kaşlar, kirpikler ve sakal gibi diğer abdest uzuvlarında kalabilen ıslıklığa sürüp ıslatarak ilgili uzuv mesh edilmelidir. Bunun için abdest dışı bir suyla el ıslatılamaz.

Yine, Ehlibeyt fıkhında baş ve ayakların meshi, aşırı soğuk veya can korkusu gibi, zaruret halleri hariç, başın ve ayakların bizzat kendisine yapılmalıdır. Dolayısıyla başa veya ayağa giyilen, şapka ve mest gibi, bir giysi üzerinden yapılan mesh geçersizdir.

İmam Rıza (a.s), Abbasi halifelerinden Memun'a abdest hususunda yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuşlardır: *"Sonra abdest, Allah Teala'nın emrettiği gibi, yüzün*

*ve kolların dirseklerle birlikte bir defa yıkanması; başın ve ayakların da bir defa meshedilmesinden ibarettir. Kim, ayağa giyilen meste meshederse, Allah ve Resulüne muhalefet etmiştir; farzını ve kitabını terketmiştir."*¹

İmam Ali (a.s) ise, kendisine; meste meshetmenin caiz olup olmadığını soran birine: *"Ey adam, Allah, insanları temizlenmeye (abdest almaya) emretmiş ve onu uzuvlara bölmüştür. Ondandır bir pay yüze, bir pay kollara, bir pay başa, diğer bir pay da ayaklara ayırmıştır. Eğer senin mestlerin bu uzuvlardan ise onlara meshet"* yanıtını vermiştir.²

Yine, Ehlibeyt fıkhında, ensenin ve kulakların iç ve dışının meshedilmesi de, abdestin sünnetlerinden değildir.

Keza, Ehlibeyt fıkhında, ister başın, ister ayakların meshi olsun, en açısından belli bir miktarın meshedilmesi şart değildir; meshedilecek uzuv, tek bir parmakla bile meshedilirse, yeterlidir. Ama elin iç kısmının tamamıyla veya elin üç parmağıyla meshedilmesi, daha iyidir.

Uzunluk açısından ise, ayağın meshinin, abdest ayetinde belirlendiği gibi, ayak bileklerine kadar olması icap etmektedir; başın meshinde ise belli bir uzunluk kaydı şart olmamakla birlikte bir parmak uzunluğunda olması daha iyidir.

Meshederken el, baş ve ayakların üzerine çekilmelidir; el sabit tutularak, baş ve ayaklar ele çekilirse, abdest batıl olur. Ama el çekilirken, baş veya ayakların birazcık hareket etmesinin sakıncası yoktur.

Baş ve ayakların meshedilecek yerleri kuru olmalı; eldeki suyun tesir etmeyeceği kadar ıslak olmaları, meshi batıl eder.

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 262.

2- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 285.

Ayrıca abdest alırken, yüz ve kolların birinci defa yıkanması, abdestin farzı; ikincisi, sünneti; üçüncüsü ise, Ehlibeyt fıkhında bidat sayılır; dolayısıyla haram olup, abdestin batıl olmasına yol açar.

Yine, abdest alırken, yüz ve kollardan yıkanması farz olan miktarın yıkandığına yakın edebilmek için, bir miktar da belirtilen miktarın etrafından yıkanmalıdır.

İmam Musa Kazım (a.s) Ali bin Yaktin ismindeki yararına abdest hususunda yazdığı mektupta: *"Abdest alırken, yüzünü birinci defa farz olarak, ikinci defa da sünnet olarak yıka; ellerini de dirseklerden itibaren aynı şekilde yıka; başının önünü ve ayaklarının üstünü de, abdestinden elinde kalan ıslaklıkla meshet"* buyurmuşlardır.¹

Hız. İmam Ali (a.s), Muhammed bin Ebu Bekir'i Mısır'a vali olarak tayin ettiğinde ona hitaben yazdığı ahitnamesinde şöyle buyurmuşlardır: *"Abdestine dikkat et; zira abdest namazın kemalindedir. Üç defa, ağzına, üç defa burnuna su al, sonra yüzünü; sonra sağ elini, daha sonra sol elini dirseklerden el parmakları ucuna kadar yıka; sonra da başını ve ayaklarını meshet. Çünkü ben Allah Resulünün böyle abdest aldığını gördüm ve bil ki, abdest imanın yarısıdır."*²

Zürare diyor; İmam Muhammed Bakır (a.s)'dan Allah Resulünün nasıl abdest aldığını sorduk. Bunun üzerine İmam (a.s) leğen içerisinde kendisine su getirilmesini emretti. Su getirilince, ilk önce sağ elini suya daldırdı; bir avuç su alarak yüzüne döktü ve yüzünü yıkadı.

Sonra, sol elini suya daldırdı; bir avuç su alarak, sağ kolunun üzerine dirsekten aşağıya doğru dökerek el par-

---

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 271.

2- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 366, El-Vesail, c. 1, s. 279.

maklarının ucuna kadar yıkadı ve suyu yukarıya dirseğe doğru çevirmedi.

Sonra, sağ elini suya daldırdı ve bir avuç su alarak sol kolunun üzerine dirsekten aşağıya doğru dökerek, bu kolunu da sağ kolu gibi yıkadı.

Sonra, sağ elindeki ıslaklıkla başını ve daha sonra da sağ elin geri kalan ıslaklığıyla sağ ayağını, sol elin ıslaklığıyla da sol ayağını meshetti ve mesh için eline ayrıca başka su almadı.¹

Yine, Zürare başka bir rivayetinde şöyle diyor; İmam Muhammed Bakır (a.s) bize: "*Allah Resulü'nün nasıl abdest aldığına size göstereyim mi?*" diye buyurdular. Biz: "Evet, gösteriniz" deyince; içinde su bulunan bir leğen istedi.

Sonra, elbisesinin kolunu yukarı katlayarak; sağ elini suya daldırdı ve: "*El pak olduğu takdirde böyle yapılır*" buyurdu ve "*bismillah*" diyerek bir avuç su alıp alnından aşağıya doğru döktü ve eliyle alnını ve yüzünü bir defa sıvazlayarak suyun sakalının ucuna kadar akmasını sağladı.

Sonra, sol elini suya daldırdı; bir avuç dolusu su alarak, sağ dirseğinden aşağıya doğru döktü ve eliyle kolunu sıvazlayarak suyun parmak uçlarına kadar akmasını sağladı.

Sonra, sağ elini suya daldırdı ve aldığı suyu sol kolunun dirseği üzerinden döktü ve su parmak uçlarından akıncaya kadar kolunu sıvazladı.

Sonra da, sağ ve sol ellerinde kalan ıslaklıkla başının ön kısmını ve sağ ve sol ayaklarının üzerini meshetti."²

Keza, Abdurrahman bin Kesir diyor; bir gün Hz. Ali (a.s) ile birlikte oturuyorduk. Hazretin oğlu Muhammed-i

---

1- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 26, Bihar'ül Envar, c. 80, s. 274.

2 - Furu'ul Kafî, c. 3, s. 25.

Hanefiyye de oradaydı. Bu arada İmam, Muhammed-i Hanefiyye'ye abdest alması için su getirmesini emretti. Su getirilince, hazret sağ eliyle su alarak her iki elini yıkadı ve bunu yaparken de; *"Bismillah, övgü suyu pis değil de temizleyici kılan Allah'a mahsustur"* dedi.

Sonra, ağızına su aldı ve *"Allah'ım sana kavuştuğum gün delilimi bana öğret ve dilimi seni anmaya yönlendir"* dedi.

Sonra, burnuna su alarak; *"Allah'ım, cennet kokusunu bana haram kılma ve beni onun güzel kokusunu alanlardan kıl"* dedi.

Sonra, yüzünü yıkadı ve yüzünü yıkarken; *"Allah'ım, yüzlerin karardığı günde benim yüzümü ak kıl ve yüzlerin beyazlaştığı günde de benim yüzümü karartma"* dedi.

Sonra, sağ kolunu yıkamaya başladı ve sağ elini yıkarken de; *"Allah'ım, benim amel defterimi sağ elime, cennette ebedi kalış belgemi de sol elime ver ve beni kolay bir hesaba hesaba çek"* dedi.

Sonra, sol kolunu yıkadı ve bu esnada; *"Allah'ım, amel defterimi ne sol elimden, ne de arka tarafımdan bana verme; ellerimi boynuma da bağlama ve cehennemden ateş parçalarından da sana sığınırım"* dedi.

Ardından, başını meshetti ve bunu yaparken de; *"Allah'ım, rahmetin, bereketin ve affınla beni kuşat"* dedi.

Sonra, sağ ayağını meshetmeye başladı ve bu sırada; *"Allah'ım, ayakların kaydığı günde benim ayağımı Sırat üzerinde sabit kıl ve adımlarımın senin rızan doğrultusunda olmasını sağla; ey rahmet edenlerin en merhametlisi"* dedi.

Sonra, sol ayağını da meshetti ve bu ayağını meshederken de aynı duayı okudu.

Sonra da, başını kaldırıp Muhammed-i Hanefiyye'ye bakarak şöyle buyurdular: *"Ey Muhammed, kim benim abdest aldığıım şekilde abdest alır ve benim okuduğum duaları okursa, Allah onun abdest suyunun her bir damlasından bir melek yaratır ve onlar kıyamete kadar Allah'ı takdis ve tesbih edip ulularlar; bunun sevabı da abdest alana yazılır."*¹

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) abdest hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Abdest aldığıın sırada başını meshetmeyi unuttur ve ayağıını meshettikten sonra hatırlarsan, eğer henüz elindeki ıslaklık duruyorsa, onunla önce başını sonra da ayaklarını yeniden meshetmelisin. Ama eğer abdestinin ıslaklığından elinde kalmamışsa, sakalında kalan ıslaklıktan elinle alır ve onunla başını ve ayağıını meshedersin. Eğer sakalın yok ise, kaşlarında ve göz kenarlarında kalan ıslaklıktan alır ve onunla başını ve ayaklarını meshedersin. Ama eğer asla abdest ıslaklığı kalmamışsa, abdestini yeni baştan almalısın."*²

Bu anlattıklarımız, "tertibi" olarak bilinen abdest alma usulü idi. Ehlibeyt fıkhında; "irtimasi" (yüzü ve kolları suya daldırma) olarak bilinen başka bir şekilde de abdest almak caizdir.

İrtimasî abdest, abdest alırken yıkanması gereken yüz ve kolların, abdest niyetiyle suya daldırılması veya suya daldırdıktan sonra abdest niyetiyle sudan çıkarılması süretiyle yıkanmasına denir.

İrtimasî abdestte de, yüz ve kolların yukarıdan aşağıya doğru yıkanması icap eder. Buna göre, yüz ve kolları suya daldırırken abdest niyeti eden kimse, yüzünü, alın tarafından, ellerini de dirsek tarafından suya daldırılmalı; sudan

---

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 319, El-Vesail, c. 1, s. 282.

2- El-Vesail, c. 1, s. 288.

çıkartırken abdest niyeti eden kimse de, yüzünü, alın tarafından; ellerini ise dirsek tarafından sudan çıkarmalıdır.

Bundan maksat, bu uzuvların yukarıdan aşağıya doğru yıkanmalarının sağlanması ve abdest suyunun dışındaki bir suyla meshetmenin önlenmesidir.

Abdest uzuvlarının bir kısmını, irtimaşı; diğer bir kısmını da tertibi şeklinde yıkayarak abdest almanın da bir sakıncası yoktur.

Abdest Alırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Ehlibeyt fıkhında abdestin sahih olması için, aşağıda zikredilen şartlara riayet edilmesi gerekir; aksi halde alınan abdest geçerli değildir.

1- Daha önce de işaret edildiği üzere, Ehlibeyt fıkhında abdest, bir ibadettir. Dolayısıyla, sırf Allah rızası ve O'nun emrine uymak amacıyla alınmalı; serinlemek, zahiri temizliği sağlamak veya gösteriş gibi, başka bir amaç söz konusu olmamalıdır; aksi takdirde abdest geçerli değildir.

2- Abdest alınan su pak olmalıdır.

3- Abdest alınan su saf olmalıdır; yani başka bir maddeyle karışarak duru su durumundan çıkmamalı veya meyve suyu gibi başka sıvı türlerinden olmamalıdır.

4- Abdest alınan su gasbedilmiş olmamalıdır. Gasbedilen suyla alınan abdest, su sahibi daha sonra rıza gösterse bile, geçerli değildir.

5- Abdest alırken kullanılan, ibrik ve tas gibi araçların ve keza abdestin alındığı yerin de gasbedilmiş olmaması gerekir; aksi takdirde alınan abdest geçerli değildir.

6- Abdest almada kullanılan ibrik ve tas gibi araçlar, altın veya gümüşten imal edilmiş olmamalıdır.

7- Abdest uzuvları pak olmalıdır. Yani abdest alırken yıkanması ve meshedilmesi gereken uzuvlar, abdest almaya başlamadan pak olmalı ve eğer pak değilse, abdestten önce yıkanarak temizlenmelidir.¹

8- Namaz kılmak için abdest alınıyorsa, vakit; abdest alıp namaz kılmaya yetecek kadar geniş olmalıdır. Şayet vakit yeterli değilse, abdest görevi, bedeli olan teyemmüm yapmaya dönüşür.

9- İnsanın bizzat kendisi abdest almalıdır. Bu şart, buna gücü yetenler içindir; hastalık ve benzeri nedenlerle kendisi abdest alamayan kimse, başkasından yardım alabilir.

1- Necis, temiz ve pakın karşıtıdır. Taharetin şart olduğu şeylerde insan necisten sakınmalıdır. Necis olan şeyler şunlardır:

1- İdrar.

2- Gaita.

İnsan ve kesildiği taktirde kanı fişkıarak çıkan eti haram olan bütün hayvanların idrar ve gaitası necistir.

3- Meni: İnsan ve ister eti helal olsun veya olmasın kesildiğinde kanı fişkıarak çıkan bütün hayvanların menisi necistir.

4- Murdar: Eti yenilen hayvan türünden olsa dahi, kendi kendine veya bir kaza sonucu ölen ya da şariat gereğince kesilmeyerek kasıtlı olarak öldürülen kanı sıçrayan bütün hayvanların leşi ve keza hayatta iken bedenlerinden kopan kan dolaşan uzuvları necistir.

5- Kan: İnsan ve sıçrayan kanı olan hayvanların kanı necistir.

6-7- Köpek ve domuz: Karada yaşayan köpek ve domuzların tüyleri de dahil olmak üzere bütün bedenleri necistir.

8- İçki: Aslen sıvı olup insanı sarhoş eden her içecek necistir.

9- Bira: Arpadan üretilen, alkollü bira necistir.

10- Kafir: Allah'ı, Peygamberi ve İslam'ın açık hükümlerini inkar eden kişi necistir.

11- Necaset yiyen devenin teri: Ehlibeyt fakihleri nezdinde necaset yiyen devenin terinin necis olduğu görüşü ağırlık basarken, diğer hayvanların terinin necaset yemekle necis olmayacağı görüşü, daha çok kabul görmüştür.

10- Abdest fiilleri peş peşe ve ara verilmeksizin yapılmalıdır. Dolayısıyla örneğin, kişi abdest niyetiyle yüzünü yıkadıktan sonra, bir süre bekler ve daha sonra kolunu yıkamaya başlarsa, bu abdesti geçerli değildir ve abdest almaya ilk baştan başlamalıdır.

11- Abdestte sıra gözetilmelidir. Yani, abdest fiilleri, sırasına göre yapılarak; açıklandığı şekilde, önce yüz, sonra sağ kol, sonra sol kol yıkanmalı; ardından baş, sonra sağ ayak ve en sonra da sol ayak meshedilmelidir; bu sıralamada bir değişiklik yapılırsa, abdest geçerli değildir.

12- Yüz ve kollar, normal olduğu şekliyle, yukarıdan aşağıya doğru yıkanmalıdır. Eğer kollar, Ehlibeyt'in yaptığı gibi, aşağıdan yukarıya doğru yıkanır, Ehlibeyt fikhına göre alınan abdest geçersiz olur.

13- Su kullanmanın, hastalık ve benzeri nedenlerden dolayı insan için sakıncası olmamalıdır; aksi takdirde görev, abdestin bedeli olan teyemmüm yapmaya dönüşür.

14- Abdest uzuvlarında, suyun uzuvlara ulaşmasını engelleyecek herhangi bir engel bulunmamalıdır.

Abdestin Sünnet Ve Mekruhları

Ehlibeyt fikhında, abdest alırken aşağıda sıralayacağımız hususlara riayet etmek sünnettir.

- 1- Su kabının (ibrik ve benzeri) sağ tarafa konması,
- 2- Besmele çekerek, abdeste başlamak,
- 3- Abdest öncesi ve abdestin her bir amelini yaparken Allah Resülü ve Ehlibeyt'ten gelen duaları okumak.

Yukarıda İmam Ali (a.s)'dan naklettiğimiz bir hadiste abdest alırken okunması müstehap olan dualar zikredilmiştir.

4- Abdest fiillerine başlamadan önce elleri bileklere kadar, yeni uykudan uyanılmış veya idrar edilmişse, bir defa; dışkı yapılmışsa iki defa yıkamak,

5- Önce ağıza ve ardından da buruna üç defa su almak ve bu esnada nakledilen duaları okumak,

6- Abdest öncesi dişleri misvakla temizlemek,

7- Abdest alırken, su kullanmada cimrilik etmeyip yeterince ve bol miktarda su kullanmak,

8- Abdest sonrası yüzü ve elleri havlu ve benzeriyle kurulamamak,

9- Erkeğin abdest alırken kolunu, kolunun dış kısmından, kadının ise kolunun iç kısmından yıkamaya başlaması.

İmam Muhammed Bakır (a.s), abdest öncesi ve sonrası okunacak dua hususunda Zürare ismindeki yaranına: *"Elini suya dokundurduğunda; "Bismillah ve billâh; Allah'ım, beni tevbe edenlerden ve temizlenenlerden kıl" diye dua et.*

*Abdesti bitirdikten sonra da; "Elhemdu lillahi Rebbi'l Âlemin" (Bütün övgüler âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur) şöyle" buyurmuşlardır"*¹

İmam Zeyn'ül Abidin (a.s) ise İmam Ali (a.s)'ın abdest öncesi şu duayı okuduğunu rivayet etmiştir: *"Bismillah ve billâh, en hayırlı isimler; en büyük isimler Allah'a aittir. Gökte ve yerde olanlara mutlak egemenlik sahibidir O. Bütün övgüler; her şeyi su ile canlı kılan ve benim kalbimi de imanla ihya eden Allah'a mahsustur. Allah'ım, bana dön, beni temizle, benim için güzellik yollarını kolaylaştır; bütün sevdiğim şeyleri bana göster ve kendi katından bana hayır kapılarını aç, ey duaları duyan Allah!"*²

1- El-Vesail, c. 1, s. 298.

2- El-Vesail, c. 1, s. 299.

Abdestte mekruh olan şeylere gelince; su ve havlu temini gibi, abdest öncesi hazırlıkların başkalarına yaptırılması ve güneşin ısıttığı suyla abdest alınması, Ehlibeyt fihhına göre mekruhtur.

Abdesti Bozan Şeyler

Ehlibeyt fihhında aşağıda zikredilen şeyler abdesti bozar. Bunlardan birini yapan kimse, abdestliyse abdesti bozulur ve abdesti gerektiren bir işi yapmak istediğinde yeniden abdest almalıdır.

- 1- İdrar.
- 2- Gaita.
- 3- Bağırsak gazı (yeli) çıkması.
- 4- Uyumak.
- 5- Baygınlık.
- 6- Delilik.
- 7- Sarhoşluk.
- 8- Gusül almayı gerektiren eylemlerin tamamı.

Abdestin Gerekli Olduğu Durumlar

Ehlibeyt fihhında aşağıda belirtilen durumlarda mutlaka abdestli olunmalıdır; abdestsiz yapılmaları doğru olmadığı gibi, caiz de değildir.

1- Cenaze namazı dışında, bütün farz ve müstehap namazları kılmak için.

2- Namazda unutilan secde ve teşehhüdün kazasını yerine getirmek için.

3- Hac ve umre ibadetinde, Kâbe'yi tavaf etmek için.

4- Kur'an-ı Kerim'in yazısına, Allah Teala'nın, Peygamber ve Ehlibeyt İmamlarının mübarek isimlerine dokunmak için.

Abdestli Olmanın Özellikle Sünnet Olduğu Durumlar

Ehlibeyt fıkhında abdestli olmaya çok önem verilmiştir ve insanın her halükarda abdestli olması; dahası abdestli olduğu halde ikinci kez abdest alması tavsiye edilmiştir.

Allah Resulü (s.a.a), sahabi Enes'e olan bir tavsiyesinde şöyle buyurmuşlardır: *"Ey Enes, çok abdest al; gece gündüz her halükarda abdestli olmaya güç yetirirsen, bunu yap; çünkü abdestli olduğun halde ölür isen, şehit sayılırsın."*

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Abdest üzerine abdest almak, nur üzerine nurdur."*²

İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Kim, abdesti bozulmadığı halde abdest yenilerse, Allah da, o istiğfar dilemeden onun tevbesini yeniler."*³

Bununla birlikte, Ehlibeyt fıkhında bazı hallerde özellikle abdest almanın sünnet olduğu vurgulanmıştır. Bu hallerin bazıları şöyledir:

- 1- Allah'a dua edilip, bir dilek dilendiğinde,
- 2- Mescide girmek istendiğinde,
- 3- Yazısına dokunmadan, Kur'an tilaveti için,
- 4- Uyumadan önce,
- 5- Cinsel münasebetten önce,

6- Namaz vakitlerinde, hayızlı kadının abdest alıp, evinin sürekli namazlarını kıldığı köşesinde oturarak dua ve zikirle meşgul olması.

1- Bihar'ül Envar, c. 80, s. 305.

2- El-Vesail, c. 1, s. 265.

3- El-Vesail, c. 1, s. 264.

CEBİRE ABDESTİ

"Cebire", kırık veya yaranın sarıldığı bandaj anlamındadır.

Ehlibeyt fikhında, abdest uzuvlarının üzerinde bandaj varsa, eğer abdest uzvunun bandajlı olarak yıkanması mümkün olmamakla birlikte, bandajın kaldırılması mümkün olur ve suyun da zararı olmazsa, bandajın kaldırılarak normal şekilde abdest alınması gerekir.

Bandajın kaldırılması mümkün olmadığında ise, suyun uzva ulaşmasının zararı yok ise abdest alırken yıkanması gereken uzuvlarda, mümkünse su bandajın altına ulaştırılmalıdır.

Suyun zararı varsa veya suyun bandajın altına ulaştırılması mümkün değilse, bandajın üzerine temiz bir bez parçası konarak onun üzerinden ıslak elle meshedilir.

Abdest uzuvlarının bandajlı olmayan bölümlerinde ise, normal abdest alma usulü uygulanır.

O halde bandajlı olmayan diğer bölümler yüz ve kollar-
dan ise normal şekilde yıkanır; baş ve ayaktan ise, normal
şekilde üzeri meshedilir ve bu şekilde alınan abdeste "**cebi-
re abdesti**" denir.

Bandaj altında ise, alın ıslak elle meshedilir ve yüzünün geri kalanı normal bir şekilde yıkanır

Kolun bandajlı bölümü ıslak elle meshedilir, geri kalanı normal bir şekilde yıkanır

**Bandaj ayakta ise, ayağın açık olan bölümü
ve bandajın üzeri meshedilir**

GUSÜL (BOY ABDESTİ)

Bazı durumlarda insanın, taharetin (temizliğin) şart olduğu işleri yapabilmesi için, yalnızca abdest alması yeterli değildir; ikinci taharet yöntemi olan boy abdesti (gusül) alması gerekir.

Nitekim Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: **"Ey iman edenler, namaz için kalktığınızda...Eğer cünüp iseniz, temizlenin (gusledin)..."**¹

Yine, şöyle buyurmuştur: **"Ey iman edenler... Cünüp iken de -(mescitten) ayaküstü geçmeniz hariç-² gusül etmedikçe namaza yaklaşmayın..."**³

1- Maide/6.

2- Tırnak içine aldığımız ayetin bu bölümüne, yolculukta olup da su bulmadığınız durum hariç, şeklinde mana verenler de olmuştur. Ancak biz, Ehlibeyt'ten gelen manayı dikkate aldık. Zira Ehlibeyt (a.s), ayetin bu bölümünü yukarıda aktardığımız şekilde mana vermiş ve cünüplü kimsenin mescide girip durmasının haram olduğuna ve ancak ayaküstü bir kapıdan girip diğer kapıdan çıkabileceğine hükmetmişlerdir. Buna ilaveten, ayetin devamında diğerlerinin zikrettiği yolculuk hali bizzat zikredilmiştir. Dolayısıyla bu bölüme aynı anlamı vermek, bir anlamın iki defa tekrarlanması olur ki, buna bir gerek olmadığı ortadadır.

3- Nisa/43.

Vacip Gusüller

Ehlibeyt fıkhında, aşağıda sıralayacağımız gusüller vacip gusüllerdir. Ancak bilinmelidir ki, bu gusüllerin vacip olmasının anlamı; ileride beyan edeceğimiz, taharetin şart olduğu eylemlerden birini yapmak durumunda olan kimse için, bu hallerden birinde olursa, gusül almanın vacip olduğudur. Yoksa taharetin şart olduğu bir eylemi yapmak durumunda olmayan kimse için, bu hallerde gusül alması müstehaptır.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Vakit girince, hem taharet, (abdest ve gerektiği durumlarda gusül) vacip olur; hem de namaz. Taharet olmadıkça namaz olmaz."*¹

1- Cenabet Guslü:

Cünüp olanın, yani cinsel ilişkide bulunan veya uykuda olsa bile, kendisinden meni gelen kimsenin, namaz gibi taharetin şart olduğu bir ameli yapması için, gusül alması farzdır.

2- Ölüye Dokunma Guslü:

Bedeni soğuyup da, henüz gusül verilmemiş olan ölü-
nün bedenine dokunan kimsenin de, taharetin şart olduğu
bir işi yapması için, gusül alması vaciptir.

3- Hayız, Nifas Ve İstihaze Guslü:

Kadınların, özel durumları olan, hayız² ve nifas³ halinden

1- El-Vesail, c. 1, s. 483.

2- Ay başlarında görülen ayhali kanı.

3- Doğumdan sonra görülen kan.

sonra; keza, istihaze¹ halinin bazı durumlarında,² taharetin şart olduğu işleri yapabilmeleri için, gusül almaları farzdır.

4- Cenaze Guslü:

Kefenlemeden önce müslüman cenazesine; ilk olarak sidir karıştırılmış, ardından kâfur karıştırılmış, son olarak da saf su ile olmak üzere, üç gusül verilmesi vaciptir.

Cenaze guslü ve cenaze ile ilgili diğer hükümlerin detayları için, "Ehlibeyt Fıkında Cenaze Hükümleri" isimli kitabımıza müracaat edebilirsiniz.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Cenabet guslü almak vaciptir. Hayızlı³ kadının (kandan) temizlendikten sonra gusül alması vaciptir. İstihazeli⁴ kadının ise, eğer kan pamuktan geçip dışına sirayet etmişse, bir defa öğle ve ikindi namazları için, bir defa akşam ve yatsı namazı için, bir defa da sabah namazı için gusül alması vaciptir. Pamuğa işlediği halde, dışına sirayet etmemişse, günde bir defa gusül alması, ayrıca her namazı için, bir de abdest alması vaciptir. Nüfesa⁵ kadının gusül alması vaciptir. Cenazeye gusül verilmesi vaciptir. Cenazeye dokunan kimsenin gusül alması vaciptir..."⁶

1- Kadının ayhali ve doğum dışı gördüğü kan.

2- Bu durumlar; fıkıh dilinde çok ve orta istihaze olarak tabir edilen, adet ve doğum dışı görülen kanın pamuğa işleyip dışına kadar sirayet ettiği veya pamuğa işlediği halde, dışına çıkmadığı hallerdir.

Metinde naklettiğimiz hadiste de yer aldığı üzere, çok istihazede kadın, namazlarını kılmak için, en az günde üç defa, orta istihazede ise, bir defa gusül alması icap eder ki, bunlarla ilgili detayları ilgili ilmihal kitaplarında görebilirsiniz.

3- Ayhali gören kadın.

4- Ayhalı dışında kan gören kadın.

5- Doğum yapan kadın.

6- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 40, El-Vesail, c. 1, s. 462.

İmam Rıza (a.s) ise, cenabet, cenaze ve ölüye dokunma gusüllerinin teşri hikmetlerini şöyle açıklamışlardır:

"Cenabet guslünün teşri nedeni; temizliği sağlamak, insanın nefesine bu vesileyle ulaşan zararlı şeyleri (mikrop-ları) gidermek ve bedenin tamamını temizlemektir. Çünkü cünüplük bedenin tamamından çıkar, dolayısıyla da bedenin tamamının yıkanması vacip kılınmıştır.

Cenazeye de şu nedenle gusül verilmek emredilmiştir ki, ölen kimseye, necaset, afet ve zararlı şeyler egemen olur. Bu yüzden, temizlik ehli olan meleklerle mülakat edip birbirlerine dokunduklarında temiz olması ve temiz bir halde Yüce Allah'a yönelip şefaah dilemesi için, yıkanılması emredilmiştir.

Ayrıca, ölüm halinde kendisinin yaratıldığı zararlı şey (meni), ondan çıkar ve cünüp olur, ölünün yıkanmasının bir nedeni de budur.

*Ölüye gusül verenin veya dokunanın yıkanma sebebi ise ortadadır. Bu (yıkanma), ölüden ona ulaşan sıvıdan (mikroptan) dolayıdır. Çünkü ölen kimsenin ruhu çıkınca onun birçok afeti kendisinde kalır. Bu yüzden, hem ondan (ona dokunmaktan) temizlenilir, hem de onun kendisi temizlenir."*¹

Yine O Hazret, hayızlı kadının oruç ve namaz gibi farz ibadetlerini yerine getirmede, temizlendikten sonra gusletmesinin hikmeti hususunda: *"Çünkü hayızlılık, bir çeşit necaset hükmündedir; Allah Teala'ya, ancak temiz bir durumda ibadet etmek beğenildiğinden, gusledip temizlenmesi emredilmiştir"* buyurmuşlardır.²

1- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 2, 3.

2- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 106.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Açıktır ki, bu hikmet, nüfesa ve istihazeli kadının gusletmesinde de aynen geçerlidir.

Bu arada bilinmelidir ki, yukarıda işaret ettiğimiz vacip gusüller ve keza daha sonra işaret edeceğimiz müstehap gusüller içerisinden, yukarıda zikrettiğimiz ayetlerde görüldüğü üzere, sadece cenabet guslüne Kur'an'ı Kerim'de emredilmiştir. Diğerleri ise, Allah Resulü'nün emir ve uygulamasıyla (sünnetiyle) meşrulaşmışlardır.

Ancak Allah Resulü'nün emir ve sünnetiyle meşrulaşan gusüllerin bazıları (yukarıda andıklarımız), Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları tarafından zorunlu tutulup terkine müsaade edilmeyerek, vacip sünnet sayılmış; -aşağıda işaret edeceğimiz- birçoğunun ise, terkine cevaz verilerek, müstehap sünnet sayılmışlardır.

Bu yüzden de, Ehlibeyt'ten gelen hadislerde, sadece cenabet guslü alan kimsenin, tahareti gerektiren bir işi yapmak için, ayrıca abdest de alması gerekmediği ve cenabet guslünün abdestin de yerine geçtiği açıklanırken, ister vacip ister müstehap olsun diğer gusüllerin hiçbirinin, abdestin yerine geçmediği ve abdestten müstağni kılmadığı belirtilmiştir.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bilin ki, Allah size rahmet eylesin; cenabet guslü Allah Teala'nın farz kıldığı bir farizadır; ondan gayri (Allah tarafından) farz kılınan başka bir gusül yoktur. Diğer gusüller ise, (Allah Resulünün emir ve sünnetiyle) vacip sünnet veya müstehap sünnet olarak meşrulaşan gusüllerdir. Bunların bazıı, bazısına oranla daha çok müstehap; bazıı da, bazısına oranla daha çok vacip olan gusüllerdir."*

1- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 13.

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "*Cenabet guslü hariç, bütün gusüllerde (taharetin şart olduğu bir işi yapmak için) ayrıca abdest de alınmalıdır. Çünkü cenabet guslü farzadır;¹ dolayısıyla ikinci farzın da yerine geçer. Ama diğer gusüller, abdestin yerine geçmezler; çünkü onlar sünnetle meşrulaşmışlardır; abdest ise farzdır. Sünnetle meşrulaşan ise, farzın yerine geçemez. Cenabet guslü ve abdest gelince, her ikisi de farzdırlar. Dolayısıyla iki farz bir araya geldiklerinde büyük farz, küçük farzın da yerini alır.*

*Yine, cenabet dışı bir sebepten dolayı gusül aldığında, ilk önce abdest al, sonra guslet. Bu gusül, seni abdestten müstağni kılmaz. Bu yüzden eğer gusül aldıktan sonra abdesti unutarak, namaz kıldıysan, abdest al ve namazını yeniden kıl."*²

Sünnet Gusüller

Ehlibeyt fikhında, müstehap sünnet sayılan gusüller sayıca çok fazladır. Bunların bazıları, zaman açısından; bazıları, mekân açısından; bazıları da, belli bir eylem açısından müstehap sünnet kılınmışlardır.

Özet nitelikli bu eserde bunların tamamına yer vermemiz olanaksızdır. Biz, bu veciz eserde bu gusüllerin sadece bazı örneklerine işaret etmekle yetineceğiz. Bu hususta detaylı bilgi için, ilgili geniş kapsamlı kaynaklara müracaat edilmelidir.

1- Allah'ın Kur'an'da emrettiği bir farzdır.

2- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 27.

Zaman açısından müstehap sayılanlardan bazıları şöyledir:

1- Cuma Günü Guslü:

Vakti, Cuma günü sabah ezanından öğle ezanına kadardır; öğleye yakın yapılması daha iyidir.

2- Ramazan Ayında Yapılan Gusüller:

Ramazan ayının; ilk gecesinde ve üçüncü, beşinci ve yedinci geceler gibi bütün tek sayılı gecelerinde, yirmi birinci gecedен itibaren de, bütün gecelerinde gusül almak müstehaptır.

Özellikle de, Ehlibeyt'ten gelen hadislerde; Ramazan ayının birinci, on beşinci, on yedinci, on dokuzuncu, yirmi birinci, yirmi üçüncü, yirmi beşinci yirmi yedinci, yirmi dokuzuncu gecelerinde gusül almak daha çok tavsiye edilmiştir.

Ramazan gecelerinin gusül vakti, gecenin tamamıdır; akşama doğru gün batışına yakın bir sırada yapılması daha iyidir. Ama yirmi birinci gecedен ayın sonuna kadar, akşam namazıyla yatsı namazı arasında yapılması daha iyidir.

Yine, yirmi üçüncü gecede gecenin başında alınan gusle ilaveten, bir gusül de, gecenin sonunda almak müstehaptır.

3- Ramazan Ve Kurban Bayramı Günlerinin Guslü:

Bunların vakti, sabah ezanından gün batışına kadardır, ama bayram namazından önce yerine getirmek daha iyidir.

4- Ramazan Bayramı Gecesi Guslü:

Bunun vakti, gün batışından sabah ezanına kadardır, ama gecenin başında yerine getirmek daha iyidir.

5- Zilhicce ayının sekizinci (terviye günü) ve dokuzuncu (arafe günü) günlerinin guslü; dokuzuncu gününde öğleye yakın yapmak daha iyidir.

6- Recep ayının birinci, on beşinci; keza, Allah Resulü'nün nübüvvet ve risalet makamıyla şereflendirildiği meb'as günü olan, yirmi yedinci ve son gününün guslü.

7- Zilhicce ayının on sekizinci günü olan, Allah Resulünün, İmam Ali (a.s)'ı, kendisinden sonraki ilahi hüccet ve İslam ümmetinin önderi olarak ilan ettiği, Gadir bayramı günü guslü.

8- Mubahele günü olan, Zilhicce ayının yirmi dördüncü gününün guslü.

9- İmam Mehdi (a.s)'ın doğum günü olan, Şaban ayının on beşinci gününün guslü.

10- Rebi'ül Evvel ayının dokuzuncu ve on yedinci günlerinin guslü.

11- Zilkade ayının yirmi beşinci gününün guslü.

Mekân açısından müstehap sayılan gusüllerin bazıları şunlardır:

Mekke'nin Haremi'ne, Mekke şehrine, Mescid'ul-Haram'a, Kâbe evine, Medine'nin Haremi'ne, Medine şehrine, Peygamberin Mescidi'ne ve İmamların türbelerine girmeden önce gusül almak müstehaptır.

Fiil açısından müstehap sayılan gusüllerin bazıları şunlardır:

Hac veya umre ihramı bağlamak için, Kâbe'yi tavaf etmek için, Peygamber (s.a.a) ve İmamları (a.s) uzaktan veya yakından ziyaret etmek için, Allah Teala'dan dilek dilemek için, tövbe etmek için, ibadette canlılık kazanmak için, yolculuğa çıkmak, özellikle de Seyyid'üş Şüheda Hz. İmam Hüseyin (a.s)'ın ziyaretine gitmek amacıyla çıkılan yolculuk için, gusül almak müstehaptır.

Gusül Alınış Şekli

Gusülde vücudun tamamı yıkanır ve **Tertibi** ve **İrtima-si** olmak üzere iki şekilde alınır. Ayrıca gusüller arasında alınış açısından bir farklılık söz konusu değildir; yani ister cenabet guslü olsun, ister diğer gusüller, aşağıda açıkladığımız şekilde alınmalıdır.

Bu arada Cebire Abdesti'nde söylenen hükümler, bedeninin herhangi bir yeri yara ve benzeri nedenle bandajlı olarak gusül almak isteyen kimse hakkında da aynen geçerlidir. Dolayısıyla bu kimse gusül alırken, Cebire Abdestinde söylenen hükümlere aynen uymalıdır.

Tertibi Gusül

Tertibi olarak gusül alırken, ilk önce varsa, bedendeki necislik giderilmelidir. Sonra, Allah'ın rıza ve emri doğrultusunda gusül almak niyetiyle, aşağıdaki fotoğraflarda gösterildiği gibi, ilk önce başla boyun, sonra bedenın sağ yarısı, sonra da bedenın sol yarısı, omuzdan başlanarak ayakkuçlarına kadar tamamen yıkanır.

İmam Cafer Sadık (a.s) tertibi guslün alınış şekli hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Eğer eli temizse, elini suya daldırır ve üç avuç su ile avret yerini yıkayıp temizlemekle başlar. Sonra başına üç avuç kadar su döker; sonra sağ omzuna iki defa su döker sonra da sol omzuna iki defa su döker. Böylece suyu bedeninin tamamına ulaştırdığı takdirde yeterlidir."*

İlk önce baş ve boyun birlikte yıkanır

Sonra bedenin sağ tarafı sağ ayağın altıyla birlikte yıkanır

Sonra bedenın sol tarafı sol ayağın altıyla birlikte yıkanır

İrtimasi Gusül

İrtimasi gusül alırken de, ilk önce varsa, bedendeki necislik giderilir. Sonra, Yüce Yaratan'ın rıza ve emri doğrultusunda gusül almak niyetiyle, aşağıda gösterildiği şekilde, bedenün tamamı bir defada suya daldırılır. Bu gusülde su bedenün tamamını kapsayacak kadar fazla olmalıdır. Dolayısıyla gusül almak niyetiyle nehre, havuza veya denize girilir ve su da bedenün tamamını kaplarsa gusül sahihtir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Cünüplü olup gusletmek isteyen kimse, bir defa bedenini tamamıyla suya daldırırsa, bu gusletmesi için yeterlidir.*"¹

Bedenün tamamı gusül niyetiyle bir anda suya daldırılır

1- El-Vesail, c. 1, s. 504.

Gusül Alınırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Guslün sahih olması için, aşağıda zikredilen şartlara riayet edilmesi zorunludur; aksi halde alınan gusül geçerli değildir.

1- Ehlibeyt fikhına göre, gusül de, abdest gibi, bir ibadettir. Dolayısıyla, sırf Allah rızası ve O'nun emrine uymak amacıyla alınmalı; serinlemek, zahiri temizliği sağlamak veya gösteriş gibi başka bir amaç söz konusu olmamalıdır; aksi takdirde gusül geçerli değildir.

2- Gusül alınan su, pak olmalıdır.

3- Gusül alınan su, saf olmalıdır; yani başka bir maddeyle karışarak duru su durumundan çıkmamalı veya meyve suyu gibi, başka sıvı türlerinden olmamalıdır.

4- Gusül alınan su gasbedilmiş olmamalıdır. Gasbedilen suyla alınan gusül, su sahibi, daha sonra rıza gösterse bile, geçerli değildir.

5- Gusül alırken kullanılan, tas gibi araçların ve keza gusül alındığı yerin de gasbedilmiş olmaması gerekir; aksi takdirde alınan gusül geçerli değildir.

6- Gusül almada kullanılan tas gibi araçlar, altın veya gümüş olmamalıdır.

7- Beden pak olmalıdır. Şöyle ki, **İrtiması** olarak alınan gusülde, bedeninin tamamının gusül almaya başlamadan önce pak olması, eğer pak değilse de önce yıkanarak temizlenmesi ve ardından gusül alınması gerekirken; **Tertibi** olarak alınan gusülde de, bedeninin tamamının önceden temiz olması daha iyi olmakla birlikte, en azından gusül niyetiyle yıkanmak istenen uzuv, gusül niyetiyle yıkanmadan önce pak olmalı ve eğer pak değilse, önce yıkanarak temizlenmeli ve ardından gusül niyetiyle yıkanmalıdır.

8- Namaz kılmak için gusül alınıyorsa, vakit; gusül alıp namaz kılmaya yetecek kadar geniş olmalıdır. Vakit yeterli değilse, gusül görevi, bedeli olan teyemmüm yapmaya dönüşür.

9- İnsanın bizzat kendisi gusül almalıdır. Bu şart, buna gücü yetenler için geçerlidir; hastalık ve benzeri nedenlerle kendisi gusül alamayan kişi, başkasından yardım alabilir.

10- Tertibi olarak gusül alınıyorsa sıra gözetilmelidir. Yani, gusül fiilleri sırasına göre yapılarak; önce baş ve boyun, sonra bedenin sağ tarafı, ardından da sol tarafı yıkanmalıdır; bu sıralamada bir değişiklik yapılırsa, gusül geçerli değildir. Ancak abdestin aksine, bu uzuvların yukarıdan aşağıya doğru yıkanması zorunlu değildir.

11- Su kullanmanın, hastalık ve benzeri nedenlerden dolayı insan için sakıncası olmamalıdır; aksi takdirde görev, guslün bedeli olan teyemmüm yapmaya dönüşür.

12- Bedende, suyun bedene ulaşmasını engelleyecek herhangi bir engel bulunmamalıdır.

13- Bedenin dış yüzeyi sayılan hiçbir yeri yıkanmamış kalmamalıdır. Dolayısıyla ayakların altının da yıkanması için, tertibi gusül alınıyorsa, bedenin sağ tarafı yıkanırken, sağ ayak, sol tarafı yıkanırken de, sol ayak; irtimasi gusül alınıyorsa da, her iki ayak da birden yerden kaldırılarak, suyun ayağın altına ulaşması sağlanmalıdır.

Buna göre, fiillerin peş peşe yapılması ve yıkamanın yukarıdan aşağıya doğru olması dışında, abdestte gerekli olan bütün şartlar, aynen gusülde de gerekli ve şarttır.

Cenabet Guslünün Sünnetleri

Ehlibeyt fikhında cenabet guslü alırken, aşağıda sayacağımız şu hususlara riayet etmek sünnet sayılmıştır.

1- Gusüle başlamadan önce, ellerin ve dirseklere kadar kolların yıkanması.

2- Ağza ve buruna üç defa su alınması.

3- Gusül alırken, vücudun el ile ulaşılabilen kısımlarının, özellikle de tertibi gusülde elle sıvazlanması.

4- Yüzük ve bilezik gibi şeylerin gusül esnasında çıkarılması.

5- Mecerada kalabilecek meninin dışarı atılması için, gusülden önce idrar yapılması.

Gusülden önce idrar yaparak, mecraıyı temizlemeyen kişiden, gusülden sonra meni olabilme ihtimali olan bir sıvı çıkarsa, o sıvının meni olduğuna hükmedilir; dolayısıyla da guslü yenilemesi icap eder.

6- Gusül esnasında, Hz. İmam Cafer Sadık ve diğer Ehlibeyt İmamları'ndan (a.s) geldiği üzere: *"Allah'ım, kalbimi temizle, çabamı kabul buyur, katında olanı benim için daha hayırlı eyle, beni tevbe edenlerden ve temizlenenlerden kıl"* diye dua edilmesi.

Gusül Almanın Şart Olduğu Durumlar

Cünüp olan kimse, keza hayız ve nifas olan kadın, temizlendikten sonra ve istihazeli olan kadın da istihazenin bazı durumlarında² aşağıda belirtilen amelleri yapması için, gusül alması gerekir; gusül almadan bu amelleri yapması, ameli geçersiz kıldığı gibi, caiz de değildir.

1- Cenaze namazı dışında, bütün farz ve müstehap namazları kılmak için.

2- Namazda unutulmuş secde ve teşehhüdün kazasını yerine getirmek için.

1- El-Vesail, c. 1, s. 520.

2- Orta ve çok istihazeli olduğu durumda.

3- Hac ve umre ibadetinde, Kâbe'yi tavaf etmek için.

4- Ramazan ayı orucunu ve varsa, diğer farz oruçları tutmak için.

Yani, cünüp olan kimsenin, keza hayız ve nifastan temizlenen kadının, bu oruçları tutabilmesi için, sabah ezanından önce gusletmesi icap eder.

Çok ve orta istihazeli kadın da, ilgili istihaze hükümlerinde açıklandığı üzere, gündüz alması gereken gusülleri almalıdır; aksi takdirde orucu geçersizdir.

Cenazeye dokunduğu için üzerine ölüye dokunma guslü vacip olan kimse de, oruç hariç, yukarıda sayılan hususlarda aynı hükme tabidir; yani bu amelleri yapması için ölüye dokunma guslü almalıdır.

Cünüp Olana Haram Olan Eylemler

Cünüp olan kimse için, aşağıda sayılan eylemleri yapmak haramdır:

1- Kur'an'ı Kerim'in yazısına; Allah Teala'nın, Hz. Resulullah (s.a.a)'in Pak İmamlar (a.s)'ın ve Hz. Fatıma (a.s)'ın mübarek isimlerine dokunmak.

2- Bir tek kelimesi olsa dahi, farz secdesi olan sureleri okumak.

Farz secdesi olan sureler; Secde, Fussilet, Necm ve Alâk sureleridir.

3- Mescid'ul Haram'a ve Hz. Resulullah (s.a.a)'in Mescidi'ne girmek; bir kapıdan girip, diğer kapıdan çıksa bile.

4- Diğer mescitlerde durmak veya durmasa bile, bir şeyi almak için bu mescitlere girmek.

Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın haremeleri de, aynı hükme tabidirler.

Ayrıca hayız ve nifas halinde olan kadın da, aynı hükme tabidir; yani gusül almadan, cünüplüye haram olan eylemler, onlar için de haramdır.

Buna ilaveten, hayız ve nifas halinde olan kadınla cinsel ilişkiye girmek, her iki taraf için de haramdır.

Cenazeye dokunduğu için üzerine ölüye dokunma guslü vacip olan kimseye ise, yukarıda sayılanlardan, sadece Kur'an'ı Kerim'in yazısına; Allah Teala'nın, Resulullah (s.a.a)'ın Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın ve Hz. Fatıma (a.s)'ın mübarek isimlerine dokunmak haramdır; gusül almadıkça da, caiz olmaz.

Cünüp Olana Mekruh Olan Eylemler

Cünüp olan kimseye mekruh olan şeyleri şöyle sıralayabiliriz:

1- Kur'an'ın farz secdesi bulunmayan surelerinden yedi ayetten fazla okuması ve hatta cünüp olduğu sürece hiç okumaması daha iyidir.

2- Kur'an'ın, kapağı gibi, yazılı olmayan kısımlarına dokunması.

3- Üzerinde Kur'an taşınması.

4- Bedenine veya saçına yağ, boya veya kına sürmesi.

5- Abdest almadığı, ağzına, burnuna su almadığı veya elini yıkamadığı takdirde, bir şeyi yemesi ve içmesi.

6- Abdest almadan veya su yok ise, teyemmüm etmeden uyuması.

7- Cünüplüğü ihtilamdan dolayı ise, gusül almadan cinsel ilişkiye girmesi.

Hayız Ve Nifas Halinde Olan Kadına Mekruh Olan Eylemler

Yukarıda sıraladığımız cünüplüye mekruh olan eylemlerden üç tanesi, hayız ve nifas halindeki kadına da mekruhtur ve onlar şunlardır.

1- Kına ve boya gibi şeyleri kullanması.

2- Kur'an'ın kapağı gibi, yazılı olmayan kısmına dokunması.

3- Üzerinde Kur'an taşınması.

Hayızlı kadının, namaz vakitlerinde abdest alarak, evinin içinde sürekli namaz kıldığı yerde oturup zikirle meşgul olması ise, müstehaptır.

Ama istihazeli kadına bu sayılanlar mekruh olmadığı gibi, onun; Allah Resulü (s.a.a)'in mescidi de dâhil olmak üzere, bütün camilere girmesi ve durması, Kur'an'ın secde ayeti bulunan sure ve ayetlerini tilavet etmesi sakıncasızdır. Keza, az istihazede abdest aldığı, orta ve çok istihazede de, abdeste ilaveten, guslünü de aldığı takdirde, Kur'an-ı Kerim'in yazılarına, Allah Teala'nın, Allah Resulü (s.a.a)'in, Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın ve Hz. Fatıma-i Zehra (a.s)'ın mübarek isimlerine dokunması sakıncasızdır.

TEYEMÜM

Bazı durumlarda abdest veya gusül yerine, bedeli olan teyemmüm edilir. Nitekim yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: "...Eğer hasta veya yolculukta iseniz, ya da sizden biri çukur yerden (tuvaletten) geldiye yahut da kadınlarla cinsel ilişkide bulunduysanız, su bulamadığınız takdirde, doğası üzere olan yeryüzüne yönelin; ondan yüzle-
riniz ve ellerinizin bir kısmına meshedin (teyemmüm edin). Allah sizi zora sokmak istemiyor. Yalnızca sizi temizlemek, size olan nimetini tamamlamak istiyor ki şükredesiniz."¹

Teyemmümü Gerektiren Durumlar

Yukarıdaki ayette de işaret edildiği üzere, Ehli-beyt fikhında, teyemmümü gerektiren durumları şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Abdest veya gusül için yeterli miktarda su olmadığında,
- 2- Kendi güçsüzlüğü ya da canına, namusuna veya malına yönelik tehlike yüzünden suya ulaşamadığı veyahut

---

1- Maide/6

suyun gasbedilmiş olması gibi, şer'i yönden kullanılması haram olduğu durumunda,

3- Hastalık, aşırı soğuk vb. nedenlerle su kullanmanın zararlı olabileceğinden korkulduğunda,

4- Su, abdest veya gusül için kullanıldığında, kendisinin veya başka bir canı saygın olan canlının katlanması zor olacak kadar susuzluk çekebileceği veya susuzluktan ölebileceği tehlikesi olduğunda,

5- Su elde etmek, insanın maddi durumunu etkileyecek miktarda para harcamasını gerektirdiği durumunda,

6- Su elde etmek, insanın katlanması zor meşakkate düşmesini veya zillet ve hakarete maruz kalmasını gerektirdiği durumunda,

7- Vaktin, abdest veya gusül almak için yeterli olmadığı, yani vaktin, abdest veya gusül alındığı takdirde, yapılmak istenen amelin kazaya kalmasına sebep olacak kadar dar olduğu durumunda,

8- Suyun, sadece beden veya elbisedeki necaseti gidermeye yetecek miktarda olup; ayrıca abdest veya gusle de yetecek miktarda olmadığı durumunda.

Teyemmüm Nasıl Alınır?

Ehlibeyt fikhında teyemmüm, yukarıdaki ayette işaret edildiği gibi, şu şekilde yapılır:

1- "Âlemlerin Rabbi'ne itaat etmek için, -yerine göre- abdest veya gusül yerine teyemmüm ediyorum" diye niyet edilir ve her iki elin iç kısmı, temiz toprağın veya üzerine teyemmüm edilmesi caiz olan diğer şeylerden birinin üzerine, birinci resimde gösterildiği gibi, bir kere vurulur.

Şekil 1

2- Sonra, avuç içine yapışması muhtemel toprak parçası ve benzeri şeylerin giderilmesi amacıyla ellerin içi birbirine sürtülür; sonra da, eller yan yana getirilip birleştirilerek, iç kısımlarıyla, yukarıdan aşağıya doğru, alnın iki tarafı, kaşlar, burnun her iki tarafı ve yanaklar çeneye kadar, ikinci resimde gösterildiği gibi, meshedilir.

Şekil 2

3- Daha sonra, her iki el bir kere daha toprağa, veya üzerine teyemmüm edilmesi caiz olan şeye vurulduktan sonra, sol elin içiyle sağ elin üstü, bilekten parmak uçlarına kadar, üçüncü resimde gösterildiği gibi, meshedilir.

Şekil 3

4- Sonra, sağ elin iiyle de sol elin st kısmı, bilekten parmak uçlarına kadar, dördüncü resimde gösterildiği gibi, meshedilir.

Şekil 4

Bir hadiste şöyle yer almıştır: "Allah Resulü (s.a.a), cünüp olup su bulmaması nedeniyle teyemmüm yapmak amacıyla vücudunun tamamını toprağa süren Ammar-i Yasir'e: *"Allah, sadece **"temiz toprağa teyemmüm edin"**, buyurmuştur"* diyerek, hata yaptığını bildirdi. Sonra da, teyemmüm alma şeklini uygulamalı olarak göstermek amacıyla: *"Her iki elini yere vurdu; sonra onları birbirine vurarak silkeledi; sonra ellerinin iç kısmıyla alını ve yüzünü meshetti. Sonra da, her bir elinin iç kısmını diğer elinin üstüne, yani sol elinin avucunu sağ elinin üstüne, sağ elinin avucunu da sol elinin üstüne çekti."*¹

İmam Rıza (a.s) ise bu hususta şöyle buyurmuşlardır: *"Teyemmüm alma şekli, abdest, cenabet ve diğer gusüller için aynıdır. O da şu ki; her iki elini bir defa yere vurursun; sonra onlarla yüzünü kaşlarının üstünden çeneye kadar meshedersin; sonra ellerini bir daha yere vurursun ve onlarla elinin üstünü, bilekten itibaren meshedersin; sol elle sağ elinin üstünü, sağ elle de sol elinin üstünü."*²

Keza, teyemmüm alma şeklini beyan eden başka bir hadiste şöyle yer almıştır: "Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) teyemmüm alma şeklini göstermek amacıyla ellerini toprağa vurdu; sonra onları silkeledi; sonra da onlarla yüzünü ve her iki elinin üst kısmını meshetti."³

Burada şunu kaydetmeliyiz ki, teyemmüm hususunda gelen hadisler ışığında; yüzün meshedilmesinden ardından, ellerin üzerini meshetmeden önce elin, ikinci defa toprak ve üzerine teyemmüm edilmesi caiz olan benzeri şeye vu-

---

1- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 159, El-Vesail, c. 2, s. 977.

2- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 148.

3- Bihar'ül Envar, c. 81, s. 145.

rulması, Ehlibeyt ulemasınca, abdest yerine yapılan teyemmümde genellikle sünnet, gusül yerine yapılan teyemmümde ise, ihtiyaten zorunlu sayılmıştır.

Yine; ellerin, yere vurulduktan sonra, üzerine yapışan şeylerin düşmesi amacıyla silkelmesi veya birbirine sürülmesi de, sünnet sayılmıştır.

Üzerine Teyemmüm Yapılması Caiz Olan Şeyler

Ehlibeyt fikhında, yer kavramı dâhiline giren; toprak, kum, çakıl, kesek ve taş üzerine teyemmüm etmek caizdir.

Aynı şekilde, yer kavramı dahiline girdiğinden dolayı, pişirilmeden önce, alçı ve kireç taşı gibi nesnelere de üzerine teyemmüm edilmesi caizdir.

Ancak toprak olduğu yerde, toprağı diğerlerine tercih etmek daha iyidir.

Yerden çıksa dahi, bitki çeşitlerine; altın, gümüş, bakır ve kurşun gibi madenlere, akik taşı gibi değerli taşlara ve küle ise, yer kavramına girmediklerinden dolayı, teyemmüm etmek caiz değildir.

Bu arada, çukur yerler, yol ve buralardan alınan toprak gibi, üzerine teyemmüm etmenin caiz olduğu şeylerin üzerine değil de, yüksek yerler ve yüksek yerlerden alınan toprak gibi, üzerine teyemmümün caiz olduğu şeylerin üzerine teyemmüm etmek sünnettir.

Teyemmümde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

1- Teyemmüm de, Ehlibeyt fikhında bir ibadettir. Dolayısıyla Allah rızası ve O'nun emrini yerine getirmek maksadıyla yapılmalı, gösteriş gibi ihlâsla çelişen hallerden uzak durulmalı ve abdestin mi yoksa guslün mü yerine alındığı niyette belirlenmelidir.

2- Üzerine teyemmüm edilen şey pak olmalıdır.

3- Üzerine teyemmüm edilen şey gasbedilmemiş olmalıdır.

4- Üzerinde durularak teyemmüm edilen yer gasbedilmemiş olmalıdır.

5- Teyemmüm uzuvları olan yüz ve eller pak olmalıdır.

6- Teyemmüm uzuvlarında yüzük ve benzeri gibi elin yere temas etmesini önleyen her hangi bir engel bulunmamalıdır.

7- Teyemmüm amelleri, sırasına göre yapılmalıdır.

8- Teyemmüm amelleri, ara verilmeksizin ve peş peşe yapılmalıdır.

9- İmkân dâhilinde, kişinin kendisi teyemmüm etmelidir; buna imkânı yok ise, başkasından yardım alabilir.

Teyemmümü Bozan Şeyler

Aşağıdaki iki durum, teyemmümün batıl olmasına yol açar:

1- Abdesti bozan bütün sebepler.

2- Teyemmümü gerektiren mazeretin ortadan kalkması.

Teyemmümle İlgili Birkaç Hüküm

1- Cenabet dışında gusül alması gereken kimse, namaz kılmak gibi, taharetin şart olduğu bir ameli yapmak için teyemmüm etmesi gerekiyorsa, biri gusül ve diğeri de, abdest yerine olmak üzere, iki teyemmüm almalıdır; cenabet guslünde ise, gusül yerine alınan teyemmüm yeterlidir ve abdest yerine de ayrıca teyemmüm alması gerekmez.

2- Teyemmüm alması gereken kimsenin, vakit girmeden namaz için teyemmüm alması doğru değildir.

3- Vakit girdikten sonra namaz için teyemmüm alan kimsenin özrü bertaraf olmaz ve sonraki namazın vakti girerse, vaktin sonlarına doğru özrünün bertaraf olacağına ümidi yoksa vaktin başında yeni bir teyemmüm yapmaksızın o namazını da kılabilir.

NAMAZDA ÖRTÜNME

Namaz hazırlıklarından bir diğeri de, namaz esnasında bedenın örtülmesi ve giyilen elbisedir.

Ehlibeyt fıkhında; ihtiyat namazı ve keza unutulmuş secde ve teşehhüdün kazası da dâhil olmak üzere, namaz halindeyken ve hatta sehiv secdesi anında bile, kimsenin görmediğı bir yerde olsa dahi, erkeğın avret yerini örtmesi farzdır: Göbekten dizlerine kadar örtmesi daya iyidir. Bundan da iyisi, namaz haline yakışan bir elbise giymesidir.

Kadının ise, saçı ve başı da dahil olmak üzere, bedeninin tamamını örtmesi farzdır; ama yüzünün abdestte yıkanan miktarını, ellerinin bileklere, ayaklarının da topuklara kadar olan bölümünü örtmesi gerekmez.

Fakat farz olan miktarı örttüğüne yakın edebilmesi için, bir miktar yüzünün etrafından, bir miktar da bilek ve topuklarından aşağısını da örtmesi icap eder.

Namaz Kılanın Elbisesinde Aranılan Şartlar

Ehlibeyt fıkhına göre, namaz kılanın giysisinde altı şart aranır. Bunların dördü erkek ve kadınlar arasında ortaktır; ikisi ise, erkeklere mahsustur. Ortak olan şartlar şunlardır:

1- Pak olmalıdır.

Bilerek necis elbiseyle kılınan namaz batıldır.

Bu şart, namaz kılının bedeninde de aranır. Yani, namaz kılan kimsenin bedeni de pak olmalıdır.

Ama üç yerde namaz kılının beden ve elbisesinin temiz olması gerekmez.

a) Bedenindeki yara, cerahat ve çıbandan çıkan kanla bedeni ve elbisesi necis olan kimsenin, onları yıkaması veya bedeninin necisini yıkayıp elbisesini değiştirmesi, meşakkatli veya zararlı olursa, bedenindeki yara iyileşinceye kadar, o kanla namaz kılması sakıncasızdır.

b) Aynı necis olan köpek ve domuz, murdar olan hayvan, hayız, nifas, istihaze ve aynı necis olmadığı halde, eti haram olan hayvanların kanı hariç; insanın bedeninde veya elbisesinde, insan veya eti helal olan hayvanın kanı gibi, başka bir kan olursa, bu kanın hacmi, bir dirhem hacminden (şahadet parmağı ucu hacminden) az ise, onu yıkamadan namaz kılabilir.

c) Aşırı soğuk ve hastalık gibi, bir zaruretten dolayı, necis elbise veya necis bedenle namaz kılmak zorunda kalan kimsenin, bu halde kıldığı namazı sahihtir.

Ehlibeyt fıkhında ayrıca iki halde de namaz kılının yalnızca elbisesinin necis olması, namazına bir hanel getirmez.

a) Eğer namaz kılan kimsenin, takke ve çorap gibi, tek başına avret yerini örtemeyen küçük bir elbisesi, necasetle temas etmesi sonucu necis olursa, onu çıkarmak veya yıkamak zorunda değildir ve onunla namaz kılmasının bir sakıncası yoktur.

Keza, necis olan yüzük ve saat gibi, ziynet eşyası ve benzeri şeyler de, aynı hükmü taşır.

b) Birden fazla elbisesi olmayan veya olduğu halde onların tamamını giymek zorunda olan çocuk bakıcısı kadının, o elbiseyi günde bir defa yıkadığı takdirde, sonra o elbise çocuğun yalnızca idrarıyla necis olursa, diğer güne kadar onunla namaz kılabilir.

2- Gasp edilmemiş olmalıdır.

Bilerek, gasbedilmiş bir elbisede, bir düğmesi gasbedilmiş olsa dahi, kılınan namaz batıldır.

Elbisenin tamamının veya ipliği ve düğmeleri gibi bir miktarının veyahut bir başkasına kiraya verdiği elbise gibi, menfaatinin gasbedilmiş olması arasında bir fark yoktur.

Hatta başkasının yanında ödünç olan elbise gibi, başkasının üzerinde hakkı olan, kendi elbisesinde dahi, onun izni olmaksızın namaz kılırsa namazı batıldır.

Bizzat zekâtı veya humusu verilmemiş bir parayla alınan elbise de, gasbedilmiş elbise hükmündedir.

3- Namaz kılınırken giyilen elbise, murdar olmuş, yani koyun gibi eti helal olduğu halde, şer'i ölçülere göre kesilmeyen, bir hayvanın, derisi ve kemiği gibi, kan dolaşan, parçalarından olmamalıdır.

Ama murdar olmuş, koyun gibi eti helal bir hayvanın, yün ve kıl gibi, canı olmayan kısımlarından namaz kılınan üzerinde olur veya onlardan hazırlanmış bir elbiseyle namaz kılırsa, namazı sahihtir.

Zira Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Murdar olan eti helal hayvanın yününden üretilen bir elbiseyle namaz kılmanın sakıncası yoktur; çünkü yünün canı yoktur."*

1- El-Vesail, c. 3, s. 333.

4- Sincap ve as kürkü hariç; şer'i ölçülere göre kesilmiş olsa bile, eti yenmeyen hayvanın, deri ve hatta kan dolaşmayan yün gibi, parçalarından olmamalıdır. Hatta namaz kılanın üzerinde eti haram olan bir hayvanın bir kılı dahi bulunursa, namazı geçersizdir.

Keza, kedi gibi eti haram olan bir hayvanın salyası, sümüğü veya başka bir rutubeti insanın üzerinde olur ve insan, o rutubet kuruyarak yok olup gitmeden namaz kılsa, namazı batıldır.

Fakat inci, mum ve bal, eti haram olan bir hayvana ait olmasına rağmen, bu hükme tabi değildir; keza, insana ait saç, ter ve tükürük gibi rutubetleri bu hükme tabi değildir.

Namaz kılan erkeğin elbisesine özgü olan şartlar ise şunlardır:

1- Altın dokumalı olmamalıdır.

Altın dokumalı elbise giymek, erkekler için haramdır ve onunla kıldığı namaz da batıldır. Ama kadın için, ister namaz halinde olsun, ister namaz dışında, bir sakıncası yoktur.

Ayrıca erkeğin, altın zincir, yüzük, saat ve gözlük gibi, altın ziynetlerini kullanması da haramdır ve onunla kıldığı namaz da batıldır.

Ama kadının, ister namaz halinde, ister namaz dışında altın ziynet kullanmasının, bir sakıncası yoktur.

Fakat, erkeğin ziynet kastı olmaksızın altınla dış yaptırması veya cebinde altın bulundurması sakıncasızdır.

2- Halis ipek olmamalıdır.

Erkeğin, ister namaz halinde olsun, ister namaz dışında, halis ipektan yapılan elbiseyi giymesi haramdır ve onunla kıldığı namaz da batıldır.

Hatta ihtiyat gereği, halis ipekten yapılmış tekke ve kemer gibi, tek başına avret yerini rtemeyecek kadar küçük olan şeyleri de giymekten sakınmalıdır.

Ama hastalık ve aşırı soğuk gibi zorunluluk ve harp halinde erkeğin, halis ipekten olan elbiseyi giymesi sakıncasızdır.

Kadının ise, ister halis, ister katışık olsun, namaz da dhbil olmak üzere, her halükarda ipek elbise giymesi sakıncasızdır.

Namaz Kılanın Elbisesinde Müstehap Olan Hususlar

Namaz kılan erkeğin, başına sarık takması ve bu sarığın bir ucunu çene altından geçirerek omuzuna atması, cübbe giymesi, ister erkek olsun, ister kadın, namaz esnasında beyaz elbise ve en temiz elbiseyi giymeleri, güzel koku sürmeleri, akik yüzük takmaları ve kadının gerdanlık gibi ziyinet eşyalarını takması müstehaptır.

Namaz Kılanın Elbisesinde Mekruh Olan Hususlar

İster erkek olsun ister kadın, namaz kılan kişinin; elbisesinin siyah, kirlili ve dar olması, iki içen veya necasetten kaçınmayan birisinin elbisesini ve üzerinde canlı bir varlığın fotoğrafı olan bir elbiseyi giymesi, elbisesinin düğmelerinin açık olması ve üzerinde canlı bir varlığın fotoğrafı olan yüzük takması mekruhtur.

NAMAZ KILINAN YER

Ehlibeyt fikhına göre, namaz kılınan yerde aranan şartları şöyle sıralayabiliriz:

1- Namaz kılınan yer, mubah "tasarrufu helal" olmalıdır.

Hapise atılma gibi, cebren kalınan yerler hariç; bilerek gesbedilen bir yerde, yerin üzerine serilen veya konan bir şeyin üzerinde kılınsa dahi, kılınan namaz batıldır.

Kıralanmış bir ev gibi, menfaati başkasına ait olan bir mülkte de, menfaate sahip olan kimsenin izni olmadan kılınan namaz batıldır.

O hâlde kiracı izin vermezse, mülk sahibinin, kiraya verdiği bir yerde namaz kılma hakkı yoktur ve kıldığı namaz batıldır.

Humus veya zekâtı verilmeyen bir malın aynıyla alınan yerde de, her türlü tasarruf haramdır ve orada kılınan namaz da batıldır.

Keza, bir mülkte başkasıyla hisseli olarak ortak olan kimse, ortağının izni olmadan o mülkte tasarrufta bulunamaz ve namaz kılamaz.

2- Uçakta olmak gibi, mecburi haller hariç; namaz kılınan yer sabit olup hareket etmemelidir.

Eğer vakit darlığı gibi, bir sebepten dolayı uçak ve gemi gibi, hareket eden bir araçta namaz kılma zorunda kalırsa, mümkün olduğu kadarıyla bedeninin hareketi halinde bir şey okumamalı ve araç kible yönünden başka bir yöne döndüğünde, kible yönüne dönmelidir.

3- Mecburi durumlar hariç; namaz kılınan yer, kıyam, rükû ve secde gibi, namaz fiillerinin yapılmasına elverişli olmalıdır.

Dolayısıyla düzgün bir şekilde ayakta durulamayacak kadar çatısı alçak olan veya düzgün bir şekilde rükû ve secde edilemeyecek kadar küçük bir sahaya sahip olan bir yerde, zorunluluk olmadığı takdirde namaz kılınmamalıdır.

4- Namaz kılınan yerin secde ederken, alnın geldiği bölümü, dizlerin geldiği bölümünden dört parmakdan fazla aşağıda veya yukarıda olmamalıdır.

5- Namaz kılınan yerin, secde ederken alnın geldiği bölümü, mutlaka pak olmalıdır; geri kalan bölümü ise, necis olsa dahi, elbise ve bedene sirayet edecek kadar ıslak olmamalıdır.

6- Secdede alnın geldiği bölüm; toprak, taş, çakıl ve yenmeyen ve giyimde kullanılmayan bitki gibi, üzerine secde yapılması sahih olan şeylerden olmalıdır.

Namaz Kılınması Müstehap Olan Yerler

İslam dininde, namazın mescitte kılınmasına dair, özellikle de mescidin komşusu için, çok tavsiyede bulunulmuştur. Hatta Allah Resulü (s.a.a)'den gelen bir hadisi

şerifte: "*Cami komşusunun, ancak camide kıldığı namaz kabuldür*" denilmiştir.¹

Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt (a.s)'dan gelen hadisler ışığında; mescitlerin en faziletlisi, Mescid'ul Haram'dır. Orada kılınan bir namaz, bir milyon namaza bedeldir.

Mescidü'l-Hacram'dan sonra en faziletli mescit Hz. Resulullah (s.a.a)'in mescididir. Orada kılınan bir namaz, on bin namaza bedeldir.

Bu mescitten sonra Kufe ve Beyt-ul Mukaddes mescitleri gelir. Bu mescitlerde kılınan bir namaz ise bin namaza bedeldir.

Bu mescitlerden sonra ise her şehrin merkez mescidi gelmektedir. Merkez mescidinde kılınan bir namaz ise yüz namaza bedeldir.

Merkez mescidinden sonra mahalle mescididir. Mahalle mescidinde kılınan bir namaz, yirmi beş namaza bedeldir.

En son olarak da pazar mescidi gelmektedir. Pazar mescidinde kılınan bir namaz ise on iki namaza bedeldir.

Fakat kadınların, evlerinde ve hatta evlerinin arka odasında namaz kılmaları mescitte namaz kılmalarından daha faziletlidir.

Şunu da vurgulamalıyız ki, Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın haremelerinde namaz kılmak müstehaptır ve hatta mescitten daha faziletlidir. Örneğin Emir'ül Müminin Ali (a.s)'ın haremünde kılınan bir namazın, iki yüz bin namaza bedel olduğu Ehlibeytten gelen hadislerde kaydedilmiştir.

Namaz Kılınması Mekruh Olan Yerler

Ehlibeyt fikhına göre, hamamda, tuzlada, mutfakta, ağıl gibi, eti yenen hayvanların saklandığı yerlerde, çöp dökülen yerde, içinde cünüp bulunan veya namaz kılınan

---

1- Bihar'ül Envar, c. 83, s. 354, El-Vesail, c. 3, s. 478.

yüzüne karşı olmasa bile, resim bulunan odada, mezarlıkta, insan veya canlı varlıklara ait resim, heykel, açık kapı, ateş ve lamba karşısında, gelip gidenlere zahmet vermese bile yolda, caddede ve sokakta namaz kılmak mekruhtur. Ama eğer başkalarına zahmet verirse haramdır.

NAMAZ VAKİTLERİ

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde namaz kıl. Kuşkusuz, iyilikler kötülükleri giderir. İşte bu, öğüt almak isteyenler için bir hatırlatmadır."¹

Yine, şöyle buyurmuştur:

"Güneşin kaymasından (zevaldan) gecenin karanlığına kadar namazı hakkıyla kıl ve fecrin okunuşunu da (sabah namazını da hakkıyla kıl) ki, gerçekten fecrin okunuşu izleniyordur" (Gece ve gündüz melekleri tarafından birlikte izlenmektedir)²

Allah Teala bu ayeti kerimelerde namazların belli vakitlerde kılınmasını emretmiştir. Allah Resulü (s.a.a)'in uygulaması da bu doğrultuda olmuştur.

Bu esas gereğince, en azından namazların bir kısmının belli bir vakti vardır ki, bu vakit dâhilinde kılınmaları gerekir; bu vakit dâhilinde kılınmazlarsa, kazaya kalmış sayılırlar.

1- Hûd/114.

2- İsrâ/78.

Bu namazların başında günlük namazlar olarak adlandırılan beş vakit namaz geliyor. Günlük namazların vakitleri aşağıdaki gibidir:

Bu arada mukaddes İslam dininde sırasıyla ilk önce öğle namazı, sonra ikindi namazı, sonra akşam namazı, sonra yatsı namazı ve en son olarak da sabah namazı farz kılındığından, sözüme, öğle namazının vaktiyle başlayıp, diğerlerinin vakitlerini de, farz ediliş tertibine göre açıklayacağız:

Öğle Namazının Vakti

Sabah vakti güneşin doğmasıyla yer üzerindeki cisimlerde batı yönüne doğru bir gölge oluşuyor; bu gölgenin doğuya doğru kaymasıyla, öğle vakti başlar ve bu vakite "zeval" vakti denilir.

O halde düz bir yere dikilen bir çubuğun, batıya doğru olan gölgesinin, doğuya doğru dönerek uzamaya başladığı veya bazı yörelerde güneşin yükselmesiyle, yok olan gölgesinin, tekrar görülmeye başladığı andan itibaren, öğle vaktinin girmiş olduğu anlaşılır.

Bu vakitten, güneşin batışına, yalnızca ikindi namazını kılabilen bir zaman dilimi kalıncaya kadar, öğle namazının vakti devam eder.

Bu süre zarfında öğle namazı kılınmazsa, kazaya kalmış sayılır ve ileriki zamanlarda kaza olarak kılınmalıdır.

İkinci Namazının Vakti

İkinci namazının vakti, öğlen vaktinden öğle namazını kılabilen kadar bir sürenin geçmesinden sonra başlar; güneşin batmasıyla da sona erir.

İkinci namazı bu süre zarfında kılınmazsa, kazaya kalmış sayılır ve ileriki zamanda kaza olarak kılınmalıdır.

Bu açıklamamızdan ortaya çıkmıştır ki, Ehlibeyt fik-hına göre, öğle ve ikindi namazlarından her birinin özel ve ortak olmak üzere iki vakti bulunmaktadır.

Öğle namazının özel vakti, öğlenin başlangıcından, her bir insanın sefer ve hazarda kendi haline göre normal olarak gereken tahareti (abdest veya guslü) temin edip, öğle namazını kılacak kadar bir sürenin geçmesine kadardır.

İkinci namazının özel vakti de, aynı şartlarla güneşin batımına yalnızca, ikindi namazı kılınacak kadar bir zaman diliminin kaldığı vakittir.

Dolayısıyla eğer bir kimse, bu vakite kadar öğle namazını kılmamışsa, artık öğle namazı kazaya kalmıştır ve bu vakitte ikindi namazını kılmalıdır, öğle namazını ise, daha sonra kaza etmelidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Güneşin zeval vakti (batıya doğru meyiletme anı) olunca, öğle namazının vakti girer ve bir namaz kılanın, dört rekâtlık bir namaz kılabileceği bir süre geçinceye kadar devam eder.*

Bu kadar bir süre geçince, hem öğle, hem de ikindi namazlarının vakti girmiş olur ve güneşin batmasına, bir namaz kılanın dört rekâtlık bir namaz kılabileceği bir süre kalıncaya kadar devam eder.

*Bu kadar bir süre kalınca, öğle namazının vakti sona erir ve güneş batıncaya kadar, yalnızca ikindi namazının vakti kalır."*¹

Elbette öğle ve ikindi namazlarının özel vakitlerinin anlamı, bu namazlardan her birinin doğru bir şekilde yerine getirilmediği sürece, vakit ortağının, bu vakitte yerine getirilmesinin doğru olmadığıdır.

1- El-Vesail, c. 3, s. 92.

Dolayısıyla bu namazların özel vaktinde, kaza namazı gibi, kendisiyle vakit ortağı olmayan başka bir namazın kılınmasının sakıncası yoktur.

Keza, eğer vakit sahibi olan namazın kendisi, her hangi bir şekilde mükellefin boynundan kalkmışsa, vakit ortağı olan diğer namaz, onun özel vaktinde de kılınabilir.

Mesela; sehven öğle namazından önce kılınan ikindi namazı, geçerli sayıldığından, bu durumdaki bir şahıs, güneşin batmasına yalnızca dört rekâtlık bir namazın kılınabileceği kadar bir süre kaldığı vakitte, öğle namazını kılabilir.

Yine, öğle olduğu zannıyla öğle namazına vakitten önce başlayıp namaz esnasında vaktin yeni girdiğini farke- den bir kimsenin, kıldığı bu namazı geçerli sayıldığından, bu namazını bitirdikten hemen sonra beklemeksizin ikindi namazını kılabilir ve öğlenin ilk vaktinden, illa da dört rekâtlık bir namaz kılınabilecek kadar bir sürenin geçmesini beklemesi gerekmez.

Bu arada ortak vakitte bile olsa, öğle namazı, ikindi namazından önce kılınmalıdır; bilerek ikindi namazını, öğle namazından önce kılmak, o namazın batıl olmasına yol açar.

Ama eğer öğle namazını kıldığını sanarak, ikindi namazına niyet eder ve namaz arasında öğle namazını kılma- dığını farkeder veyahut öğleyi kılıp kılmadığı hususunda şüpheye düşerse, vakit, ikindinin özel vakti değilse, niye- tini öğle namazına çevirerek, o namazı, öğle namazı olarak tamamlar; daha sonra da ikindi namazını kılar.

Akşam Namazının Vakti

Güneş battıktan sonra, doğuda beliren kızılığın, insa- nın başı üzerinden batıya doğru meyletmesinden başlar; şer'i gece yarısına, yatsı namazının kılınabileceği kadar bir süre kalıncaya kadar da devam eder.

Akşam namazı bu süre zarfında kılınmadığı takdirde, anılan vakitte yatsı namazı kılınmalıdır ve yatsı namazı kıldıktan sonra, şafak vaktine kadar, akşam namazı, kaza ve eda niyeti yapılmaksızın, boynundaki görev niyetiyle kılınmalıdır.

Eğer o zamana kadar da kılınmazsa, artık akşam namazı kesin olarak kazaya kalmış sayılır ve daha sonra kaza olarak kılınmalıdır.

Yatsı Namazının Vakti

Yatsı namazının vakti, akşamın ilk vaktinden, akşam namazını kılabilen miktarda bir sürenin geçmesinden sonra başlar ve şer'i gece yarısına kadar devam eder.

Bu süre zarfında kılınmadığı takdirde, şafak vaktine kadar kaza ve eda niyeti yapılmaksızın, boynundaki görev niyetiyle kılınmalıdır; aksi takdirde, artık kesin olarak kazaya kalmış sayılır ve daha sonra kaza olarak kılınmalıdır.

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Güneş batınca akşam namazının vakti girer ve bir insanın üç rekâtlık bir namaz kılabilceği kadar bir süre geçinceye kadar devam eder.

Bu kadar bir süre geçince akşam ve yatsı namazının "ortak" vakti girer ve bir insanın dört rekâtlık bir namazı kılabilceği kadar bir süre gece yarısına kalıncaya kadar devam eder.

Bu kadar bir süre gece yarısına kalınca, akşam namazının vakti sona erer ve gece yarısına kadar yalnızca yatsı namazının vakti kalır."

Hiz. İmam Muhammed Bakır (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Doğu tarafındaki kıvartı gidince, güneş, yerin doğu tarafından da batı tarafından da batmış olur."*²

1- El-Vesail, c. 3, s. 134.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 278, El-Vesail, c. 3, s. 128.

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Güneş batınca, orucu iftar etmek caiz olur ve namaz farz olur. Akşam namazını kılınca da, yatsı namazının vakti girer ve gece yarısına kadar devam eder."*¹

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Güneş batınca, her iki namazın da (akşam ve yatsı namazlarının) vakti girer; ancak bu (akşam), ondan (yatsıdan) öncedir. Yine, güneş batıya meyledince, her iki namazın da (öğle ve ikindi namazlarının) vakti girer; ancak bu (öğle), ondan (ikindiden) öncedir."*²

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s), Allah Teala'nın: **"Güneşin batıya meyletmesinden, gecenin karanlığına kadar namaz kıl..."**³ ayetini açıklarken, şöyle buyurmuşlardır. *"Allah Teala güneşin batıya meyletmesinden (öğle vaktinden), gece yarısına kadar dört namaz farz kılmıştır. Bunlardan ikisinin vakti, öğlenin başlamasıyla başlar ve güneş batana kadar devam eder. Ancak bu (öğle namazı), ondan (ikinci namazından) öncedir. Diğer ikisinin vakti de, güneşin batmasıyla başlar ve gece yarısına kadar devam eder. Ancak bu (akşam namazı), ondan (yatsı namazından) öncedir."*⁴

Naklettiğimiz bu gibi hadislerden anlaşılmıştır ki, akşam ve yatsı namazının da, öğle ve ikindi namazları gibi, özel ve ortak vakitleri bulunmaktadır.

Akşam namazının özel vakti, akşamın başından (güneşin batımında meydana gelen doğu tarafındaki kızartının baş üzerinden batıya doğru meyletmesinden), üç rekâtlık bir namaz kılınabilecek kadar bir süre geçinceye kadardır.

1- El-Vesail, c. 3, s. 130.

2- El-Vesail, c. 3, s. 132, Furu'ul Kafi, c. 3, s. 276, 281.

3- İsrâ/78.

4- Bihar'ül Envar, c. 83, s. 68.

Yatsının özel vakti ise, bir insanın seferde ve hazarda olma haline göre, normal olarak, yatsı namazını kılabilen kadar bir sürenin, şer'i gece yarısına kaldığı zamandır.

Bu iki vakit arasında kalan vakit ise, akşam ve yatsının ortak vakitleridir. Ama öğle namazının ikinci namazından önce kılındığı gibi, akşam namazı da yatsı namazından önce kılınmalıdır ve bilerekten yatsı namazı akşam namazından önce kılınmaz.

Sabah Namazının Vakti

Sabah namazının vakti, ikinci ve doğru fecir olarak bilinen, şafağın atmasından, güneşin doğmasına kadardır.

Sabah namazı bu süre zarfında kılınmazsa, kazaya kalmış sayılır ve ileriki zamanda kaza olarak kılınmalıdır.

İkinci ve doğru fecir denen şafak vakti, sabaha doğru ufkun doğu tarafında dikey olarak yükselmeğe başlayan aydınlığın, yayılmaya başlama anıdır.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Sabah namazının vakti, fecrin doğmasından başlayıp, güneş doğmasına kadar devam eder."*

Günlük Namazlarının Fazilet Vakitleri

Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları (a.s)'ın uygulama ve buyruklarından, günlük namazlarının, yukarıda beyan ettiğimiz özel ve ortak vakitlerine ilaveten; bir de, fazilet vakitlerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bu namazlardan her birinin kendi fazilet vaktinde eda edilmesi, onun daha fazla bir sevap ve daha üstün bir fazilet içermesine sebep olmaktadır.

1- El-Vesail, c. 3, s. 152.

Ehlibeyt fikhına göre, öğle namazının fazilet vakti, öğle vaktinin başlangıcından, insanın gölgesinin, kendi boyu miktarınca uzamasına kadardır.

İkinci namazının fazilet vakti ise, meşhur görüşe göre, insanın gölgesinin, dört ayak boyu kadar uzamasından başlayıp, kendi boyunun iki katı miktarınca uzamasına kadar devam eder.

Akşam namazının fazilet vakti, akşam vaktinin başlangıcından, güneşin batmasından sonra batı tarafındaki ufukta görülen kızartının kaybolmasına kadardır.

Yatsı namazının fazilet vakti ise, batı tarafındaki ufukta görülen bu kızartının kaybolmasından, gecenin üçte biri gidinceye kadardır.

Sabah namazının fazilet vakti ise, ikinci fecrin doğmasıyla başlayıp, doğu tarafında bir kızartının belirmesine kadar devam eder.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Her namazın iki vakti vardır; faziletli olanı vaktin evvelidir."*¹

Hz. İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Bil ki, evveli ve sonu olmak üzere, her namazın iki vakti vardır; vaktin evveli Allah'ın rıdvanı, sonu ise, affıdır."*²

Yine, Zürare diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a "Allah yardımcınız olsun; faziletli olan, namaz vakitlerinin evveli, ortası veya sonu mudur?" dedim. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Vaktin evveli daha faziletlidir. Çünkü Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır; Allah, hayır amelden çabuk yapılanını sever."*³

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 274.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 349.

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 274.

Her ne kadar günlük namazları fazilet vakitlerinde kılmak, onların daha fazla bir sevap içermelerine sebep oluyorsa da, bu namazların, yukarıda beyan edilen, ortak vakitlerinde, sırasına göre birlikte veya ayrı ayrı kılınmalarının da bir mahzuru yoktur ve bizzat Allah Resulü (s.a.a) tarafından uygulanmıştır.

Bu, Kur'an-ı Kerim'in yukarıda naklettiğimiz ayetlerinden de anlaşıldığı gibi, aynı zamanda Allah Resulü (s.a.a)'in ümmetine armağan ettiği bir kolaylık ve bir ruhsattır.

Özellikle de, herhangi bir nedenden dolayı bir mazeret söz konusu ise, bu kolaylığın ve ruhsatın tercih edilmesi daha faziletlidir.

Toplumda sosyal adaletin hakim olmayışı ve İslami ilkelere tam anlamıyla uygulanmaması da, bu mazeretlerden biridir.

Bu mazeret, önemli bir mazerettir ve hatta bayram namazlarının muayyen farzlıktan müstehaplık hükmünü ve Cuma namazının da muayyen farzlıktan, muhayyer farzlık hükmünü almalarına sebep olmuştur.

İnşallah, Allah'ın vaat ettiği, İmam Mehdi (a.s)'ın dönemi gelir de, İslami ilkelerin tamamı, baştanbaşa bütün toplumlarda uygulanır ve İslami adaletin egemenliğiyle, toplumların bütün sorunları çözülür; böylece de, faziletlere engel olan bütün gerekçeler ortadan kalkar.

İşte o zaman, insanlar ibadetlerin faziletlerinin tamamını elde etmeğe çalışacak ve herkes en faziletli ibadeti yerine getirmek için çaba harcayacaktır.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Resulü (s.a.a), öğle olunca, hiçbir mazeret olmadan öğle ve ikinci namazını cemaatle birlikte kılmıştır. Yine, akşam olur olmaz, hiçbir mazeret söz konusu olmadan, akşam ve yatsı*

*namazını birlikte cemaatle kılmıştır. Bunu, sırf ümmeti için namazların vakti geniş olsun diye yapmıştır."*¹

Namaz Vaktiyle İlgili Bazı Hükümler

Ehlibeyt fikhında mükellef, namaza başlayabilmek için, vaktin girdiğine dair olan kendi yakinine ve iki adil kişinin sözlerine itimat edebileceği gibi; güçlü görüşe göre, vakti bilebilen adil bir kişinin ezan okumasına da, itimat edilebilir.

Havanın bulutlu olması gibi, genel bir özrün olduğu ortamlarda ise, vaktin girdiğine dair olan zanna da iktifa edebilir.

Ama hapiste olma veya kör olma gibi, özel bir özrü olan şahısın, bu hususta zanna iktifa etmemesi, ihtiyat gereğidir.

Eğer namazın vakti, kunut gibi, bazı müstehapların yerine getirildiği takdirde, namazın bir miktarının, vaktin dışına kalabileceği kadar daralmışsa, o müstehaplar terkedilmelidir.

Namaz vaktinin bitimine, ancak bir rekât namaz kılabilecek kadar bir süre kalıncaya kadar, namazını kılmamış olan bir kimse, o namazını eda niyetiyle kılmalıdır; ama bilerek namazı bu kadar geciktirmek caiz değildir.

Namazı vaktin evvelinde kılmak müstehaptır. İslam dininde buna önemle tavsiye edilmiştir. Bekleyip cemaatle kılmak gibi, namazın geciktirilmesini daha tercihli kılan bir sebep söz konusu değilse, namaz her ne kadar vaktin evveline yakın kılınırsa, o kadar daha faziletlidir.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 286, Bihar'ül Envar, c. 82, s. 334, El-Vesail, c. 3, s. 101.

KIBLE

Mekke şehrinde bulunan Mescid'ul Haram'da yer alan "Kâbe" kibledir. müslümanlar, namaz kılarken ona doğru yönelmelidirler.

Bu yüzden, Mescid'ul Haram'da namaz kılanlar, "Kâbe'ye" doğru durmak ve Mescid'ul Haram dışında namaz kılanlar da Mescid'ul Haram'a doğru durmak suretiyle "Kâbe"ye yönelirler.

Uzak yörelerde bulunanların ise, namaz kılarken; "kibleye doğru yönelmiştir" denilecek şekilde durmaları yeterlidir.

Allah Teala şöyle buyuruyor: **"Göge yönelişini görüyoruz. Seni, razı olacağın bir kibleye yönelteceğiz. Artık yüzünü Mescid'ul Haram'a (Kâbe'ye) doğru çevir; nerede olsanız olun, yüzünüzü oraya doğru çevirin..."**¹

Yine, Hak Teala şöyle buyurmuştur: **"Kuşkusuz, insanlar için (insanların ibadeti için yeryüzünde) konulan ilk ev, Mekke'deki kutlu ve âlemlere hidayet kaynağı olan ev**

1- Bakara/144.

(Kâbe)'dir. Orada apaçık nişaneler ve Makam-ı İbrahim vardır. Kim oraya girirse, güvende olur...''¹

Hz. İmam Ali (a.s) Kâbe hakkında şöyle buyurmuşlardır: *"Görmez misiniz ki Allah, Âdem'den Son Peygamber'e dek bütün gelip geçenleri, bu âlemde, ne kimseye zararı dokunan, ne de faydası olan, görmeyen, duymayan taşlarla denedi; o taş yığını, saygısı vacip olan evi kıldı; halkı orada topladı. O beyti de yeryüzünün taşlık, toprağı az; bitki bitmez, susuz, dar bir vadisine koydu; sarp dağlar arasında, uçup savrulan kumlar içinde birbirinden uzak köylerin, suyu az kaynakların bulunduğu bölgede yerleştirdi; orada ne deve yayılır, ne başka bir hayvan barınır, havası da buna uygun değildir.*

Sonra Âdem'e ve evladına, oraya yönelmelerini emretti; seferlerinin konağı, yüklerinin durağı kıldı orayı. Gönüller oraya meyleder, gönül ehli olanlar orada birbirlerini bulurlar; faydalanırlar; çöllerden, ovalardan kalkarak, yurtlarından ayrılıp engin çölleri, derin denizleri aşarak, yüksek yerlerden inerek, uzun yolları geride bırakarak, yurtlarından ayrılıp, adaları terkedip oraya gelirler. Omuzlarını düşürerek isteyerekten horluğa düşerler, koşarlar, tevazü ederler, tozlara bulanmış yüzlerle Yaraticının rızasını elde etmek isterler. Elbiselerinden soyunurlar, ihramlara bürünürler; güzelim saçlarını kestirirler; bütün bunlar büyük bir sınanmadır; çetin bir denenmedir; apaçık bir imtihandır; manası yerinde bir temizliğe burhandır. Allah o evi, rahmetine sebep, cennete ulaşmaya bir vesile kılmuştur...''²

1- Al-i İmran/96,97.

2- Nehc'ül Belağa, 192. hutbe.

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

"Allah Teala'nın üç koruğu vardır; hiç bir şey onların dengi olamaz: Kitabı ki, nur ve hikmettir; evi ki, onu halka kible kılmıştır ve hiç bir kimseden ondan gayrisine yönelmesini kabul etmez; biri de Peygamberinizin Ehlibeyti'dir."

Yine, Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

*"Allah Teala; Kâbe'yi, Mescid'ul Haram'da olanlara; Mescid'ul Haram'ı,² Harem³ Ehli'ne; Harem'i de, bütün dünya halkına kible kılmıştır."*⁴

Evet, İmam Ali (a.s)'ın tabiriyle; ne kimseye bir zararı, ne de faydası olan; ne gören, ne de duyan bir taş yığınının ibaret olan Kâbe, gerçekte bir semboldür; gönül ehlinin gönül evidir; aşk evidir; kayıtlardan kurtulanların evidir; kalplerinde sadece ilahi aşkı barındıranların evidir; sonsuzluğu arzulayanların ve sonsuzluğa yönelenlerin buluşma yeridir; oraya yöneliş de birlik, beraberlik ve nefis esaretinden kurtuluşun sembolüdür.

Mekke-i Muazzeme'de bulunan "Kâbe Evi" kiblelidir. Mescid'ul Haram'da bulunan kimselerin ona doğru namaz kılmaları icap eder; ama uzakta olanlar için, kibleye doğru namaz kılyor denecek şekilde durmaları yeterlidir.

Ehlibeyt fikhında, inananların, kibleye yönelerek ibadet etmelerinin gerekliliği, sadece günlük namazlarla sınırlı değildir. Mümkün olduğu takdirde, cenaze namazı da dâhil olmak üzere, bütün farz namazların, hatta farz namazlara

---

1- El-Vesail, c. 3, s. 218.

2- Kâbe'nin etrafını çevreleyen mescit.

3- Mekke şehrini, dört çevresinden kuşatan, avlanmanın ve yeşilli - lerinin koparılmasının haram olduğu bölge.

4- El-Vesail, c. 3, s. 220.

ait unutulmuş secde ve teşehhüdün kazasıyla ihtiyat namazının ve bir yerde durularak kılındığı takdirde, nafîle namazlarının kıbleye doğru kılınması icap eder.

Ama eğer nafîle namazları yolda yürürken veya gemi ve benzeri gibi hareket eden bir araç üzerinde kılınırsa, kıbleye doğru kılınmaları şart değildir.

Yine, hayvan kesiminin de, kıbleye doğru yapılması zorunludur.

Ayrıca ölüm halinde olan kişinin yüzü kıbleye çevrilmeli ve ölü, mezarda sağ omuzu üzere, yüzü kıbleye gelecek şekilde defnedilmelidir.

Kıble İle İlgili Bazı Hükümler

Ehlibeyt fıkhına göre, namaz kılmak isteyen kimse, kıblenin hangi yöne doğru olduğunu bilmiyorsa, kıble yönünü bulmaya çalışmalıdır.

Araştırmasından sonra kıblenin hangi yöne doğru olduğuna yakın sağlayamazsa, hissi belirtilere göre şahitlik yapan iki adil tanıklığından veya ilmi kaidelere göre kıbleyi tespit edebilen güvenilir birisinin sözünden veyahut müslümanların mescit mihrapları, mezarlığı ve benzeri yollardan elde ettiği zannına göre amel edebilir.

Kıblenin hangi yöne doğru olduğuna, zan bile sağlayamazsa, vakit müsait olduğu takdirde, bir namazı, her dört yöne doğru kılmalıdır.

Vakit, buna müsaade etmiyorsa, vakit yettiği miktarda kılmalıdır.

Kıblenin, dört yönden bazısına doğru olmadığına yakın veya zan ediyorsa, kıble olabileceğine ihtimal verdiği geri kalan yönlere doğru kılmalıdır.

Kıblenin hangi yönde olduğuna zan bile sağlayamayan bir kimse, namaz dışında, hayvan kesimi gibi, kıbleye doğru yapılması gereken bir iş yapmak isterse, hangi yöne doğru yaparsa sahihtir.

Namazdan Önceki Vaciplerin Özeti

Buraya kadar namaza hazırlık niteliğinde olan vacipleri ve şartları özet olarak gözden geçirdik. Görüldüğü üzere, bunların bir kısmı, namazda şart olan taharet ile ilgili iken; bir kısmı, namazda giyilen giysi; bir kısmı, namaz kılınacak mekân; bir kısmı namazın vakitleri; bir kısmı da namaz kı-larken yönelinmesi gereken kıbleyle ilgiliydi.

Bu şartları yerine getiren bir kimsenin, namaza başlaması caizdir. O halde namazın kendisiyle ilgili farz ve sün-netleri bilmemizin zamanı gelmiştir. Dolayısıyla da, sonraki bölümde namazın kendisini ele alacağız.

Ancak günlük namazlara başlamadan önce ezan ve ikame okumak da, muekket sünnetlerdendir. Bu yüzden namazın kendisine ait farz ve sünnetlere geçmeden önce, ezan ve ikameyi ele alıyoruz.

EZAN VE İKAMET

Ezan, müslümanların tevhit sloganıdır. Ezan okurken, müslümanlar İslam'ın tevhit inancını tekrarlamakla birlikte, bütün müslümanları, en hayırlı ibadet olan namaza davet ediyorlar.

Bu yüzden, Allah Resulü (s.a.a)'in kendi döneminden itibaren, özellikle de toplu ibadet yerleri olan mescitlerde, hem namaz vaktinin girdiğini ilan etmek için, hem de, namaza hazırlanmak amacıyla ezan ve ikame okunmasına özenle itina gösterilmiştir.

Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları (a.s), namaz kılarken ezan ve ikamenin okunmasını çok teşvik etmiş ve hatta insanın, تنها bir yerde tek başına günlük namazını kıldığında bile, ezan ve ikameyi terketmemesi doğrultusunda tavsiyelerde bulunmuş ve namazlarında ezan ve ikame okuyan kimse hakkında büyük sevap vaadinde bulunmuşlardır.

Mesela; Allah Resulü (s.a.a)'den nakledilen bir hadiste O Hazret, Ebuzer'e şöyle buyurmuşlardır:

"Ey Ebuzer, Rabbin üç kimse hakkında meleklerine karşı iftihar eder: Biri, o kimse ki; ıssız bir çölde تنها olduğu halde, ezan okur, sonra da namaz kılmaya başlar. O zaman Rabbin meleklere şöyle der: "Bakın, kulum namaz kılmaya başlamıştır; kendisini benden gayri kimse de görmemektedir." Bunun üzerine yetmiş bin melek nazil olur ve ona iktida ederek namaz kılar ve bir sonraki günün o vaktine kadar onun için Allah'tan mağfiret dilerler.

Ey Ebuzer, kul تنها ve ıssız bir çölde olduğunda eğer abdest veya teyemmüm alır; ezan ve ikame okuyarak namaz kılsa, Allah, meleklere onun arkasında saf tutup namaz kılmaları doğrultusunda emreder. Meleklerin bu safının iki tarafı görülmeyecek kadar uzun olur. Melekler o insanın rükûsıyla rükû; secdesiyle secde eder ve dualarına da âmin derler.

Ey Ebuzer, kim ikame getirip de, ezan okumadan namaz kılsa, sadece kendisiyle birlikte bulunan iki melek onunla birlikte namaz kılar..."

Yine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "...Melekler yer ehlinden ezan sesini duyduklarında: 'Bu işittiğimiz, Muhammed (s.a.a) ümmetinin Allah'ın tevhidinde dair sesleridir.' derler ve o namaz bitene kadar, Muhammed ümmetinin günahlarının affolunması için, Allah'a dua ederler."²

İmam Cafer Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: "Kim ezan ve ikame getirerek namaz kılsa, arkasında iki sıra melek namaz kılar; kim de yalnızca ikame getirerek namaz kılsa, arkasında bir sıra melek namaz kılar..."³

1- Bihar'ül Envar, c. 84, s 116, El-Vesail, c. 4, Bab-u İstihbab-il Ezan ve'l İkame li Kulli Salatin Farize.

2- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 307.

3- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 303 Bihar'ül Envar, c. 84, s. 148.

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:

"Hz. Resulullah (s.a.a) gökyüzüne miraca götürüldüğünde, Beyt'ul Mamur'a ulaşınca, namaz vakti oldu. Cebrail ezan ve ikameti okudu; Allah Resulü (s.a.a) öne geçti, melekler ve peygamberler onun arkasında saf tutup namaz kıldılar."

Hız. İmam Ali Rıza (a.s) ezan hakkında şöyle buyurmuşlardır: *"Ezan şaşırana hatırlatmaktır, gafil olanı uyar-maktır, vaktin girdiğinin farkında olmadığından dolayı na-maz dışında başka bir işle meşgul olana vaktin girdiğini bildirmektir, yaratana ibadete çağır-maktır, ibadete teşvik etmektir, tevhidi ikrar etmektir ve İslam'ı ilan etmektir."*²

Evet, Ehlibeyt fihhına göre, ister münferit kılınsın, ister cemaatle; ister hizada olunsun, ister seferde; ister namaz kılan erkek olsun, ister kadın; ister sağlıklı olsun, ister has-ta; ister eda olarak kılınsın, ister kaza; günlük farz namaz-larda ezan ve ikamet okunması müstehaptır.

Ama ayet namazı gibi diğer farz namazlar ile sünnet namazlarda namaza başlamadan önce ezan ve ikamet yeri-ne, üç defa: **"Es'selat"** demek, müstehaptır.

Yine, çocuğun, dünyaya geldiği ilk günde ve olmazsa da, göbeği düşmeden önce, sağ kulağına ezan, sol kulağına da, ikamet okunması müstehaptır.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Bir kimsenin yeni bir çocuğu doğduğunda, sağ kulağına ezan sol kulağına da ikamet okusun. Çünkü bu, onu şeytana karşı korur."*³

1- El-Vesail, c. 4, Ekvab-ül Ezan, 1. hadis.

2- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 133.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 162.

İmam Cafer Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:
"Yeni doğan çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına da ikamet okunur."¹

Ezanın Okunuş Şekli

Ehlibeyt fikhına göre Ezan, on sekiz cümleden oluşmaktadır. Okunuş şekli ise aşağıdaki gibidir:

Dört defa: Allahu Ekber

İki defa: Eşhedu En La İlahe İllallah

İki defa: Eşhedu Enne Muhammed'en Resulullah

İki defa: Eşhedu Enne Ğli'yyen Veliyyullah

İki defa: Hayye êle's Salah

İki defa: Hayye êle'l Felah

İki defa: Hayye êlâ Hayr'il Âmel

İki defa: Allahu Ekber

İki defa: La İlahe İllallah

Tercümesi:

- Allah, vasfedilemeyecek kadar büyüktür.
- Tanıklık ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur.
- Tanıklık ederim ki, Muhammed Allah'ın elçisidir.
- Tanıklık ederim ki, Ali Allah'ın velisidir.²

1- Mekarim'ül Ahlak, s. 261.

2- "Eşhedu enne Aliyyen Veliyyullah" cümlesi, ezanın ve keza ik - metin bir cüz'ü olmamasına rağmen, Ehlibeyt mektebine bağlı alimlerce ezan ve ikamede okunması uygun, iyi ve güzel bir amel olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni de, hakkı inkar edip Resulullah'ın Ehlibeyti'ne zulüm ve haksızlıkta bulunanlara, özellikle de Hz. Ali ve pak evladına minberlerinde haşa küfür edenlere karşı, Allah Teala'nın Kur'an'da ve Allah Resulünün de, sayısız beyanlarında ortaya koymuş oldukları Ali'nin velayetini izhar etmek ve bu haktan müdafaa etmektir.

- Koşun namaza.
- Koşun kurtuluşa.

Ali (a.s)'ın Allah'ın velisi olduğu gerçeği, hem Kur'an-ı Kerim'in, hem de Allah Resulünün kesin beyanlarıyla sabittir.

İşte biz, Allah'ın velisine, haşa küfür etmeğe başlayanlara karşı, onun veliliğini, hatta ezan ve ikamede haykırarak, onların ne kadar büyük bir sapkınlık ve cehalete daldıklarını vurgulamaktayız.

Buna ilaveten, hatta bazı Ehl-i Sünnet alimlerinin de naklettiği üzere, Allah Resulünün zamanında bile ashaptan ezan ve ikamette Hz. Ali'nin velayetine şahadet getiren olmuştur. Örneğin, Ehl-i Sünnet alimlerinden Abdullah Merağî El-Mısri, "El- Selafe Fi-Emr-i'l Hilafe" adlı kitabında şöyle rivayet etmiştir: "Selman-ı Farisi ezan ve kamette Peygamber (s.a.a)'ın zamanında "Muhammed'en Resulullah"tan sonra Ali'nin velayetine dair şahadet getirdi. Adamın biri de Resulullah'ın huzuruna gelerek şöyle dedi: "Ya Resulullah! Bugün daha önce duymadığım bir şey duydum." O Hazret: "Nedir işittiğin şey?" buyurdular. Dedi ki: "Selman ezanda senin risaletine şahadetten sonra Ali'nin velayetine dair şahadet getirdi. Bunun üzerine Resulullah ona şöyle buyurdular: "Hayırlı bir söz işitmişsin."

Başka bir hadiste de şöyle yer almaktadır: Adamın biri Resulullah (s.a.a)'ın huzuruna gelerek şöyle dedi: "Ebuzer ezanda senin risaletine şahadetten sonra Ali'nin velayetine dair şahadet getirdi ve dedi ki: "Eşhedu Enne Aliyyen Veliiyullah"

Bunun üzerine Resulullah şöyle buyurdular: "Ebuzer'in dediği gibidir. Gadir-i Hum'daki sözümü unuttunuz mu? Ben kimin mevlası isem Ali de O'nun mevlasıdır. Kim bunu (biatini) bozarsa kendi aleyhine bozmuş olur." (Risalet'il Hidaye, s. 45).

Velhasıl, Ali'nin velayeti, hem Kur'an, hem de Allah Resulünün şüphe götürmeyen beyanlarıyla sabittir. Gerektiğinde hakkı inkar edenlere karşı hatta ezan ve ikamette bile söylenerek hakkı savunmaktan daha güzel bir amel düşünülemez. Ancak ezanın bir parçası olarak söylenmemelidir. Zaten söyleyenler de o amaçla söylemiyorlar.

- Koşun amellerin en hayırlısına.¹
- Allah vasfedilemeyecek kadar büyüktür.
- Allah'tan başka ilah yoktur.

İkamenin Okunuş Şekli

Ehlibeyt fikhına göre İkamet, on yedi cümleden oluşmaktadır. Okunuş şekli ise aşağıdaki gibidir:

İki defa: Allahu Ekber

İki defa: Eşhedu En La İlahe İllallah

İki defa: Eşhedu Enne Muhammed'en Resulullah

İki defa: Eşhedu Enne Əli'yyen Veliyyullah

İki defa: Hayye êle's Şalah

İki defa: Hayye êle'l Felah

1- "Hayye êla Hayr'il Amel" cümlesini Ömer, "bu cümle insanları cihada gitmekten alıkoymaktadır" bahanesiyle ezandan kaldırmıştır. Bu yüzden de biz Ehlibeyt mektebi izcileri, Allah Resulünün döneminde okunduğu gibi, bu cümleyi de ezan ve ikamemizde mutlaka okuruz. Bu, işin zahiri boyutudur. Bu cümlenin ezandan çıkarılmasında da asıl gayenin, Ehlibeyt'in velayetine muhalefet olduğu bize gelen Ehlibeyt kaynaklı hadislerde yer almıştır.

Örneğin, Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'dan konuyla ilgili gelen bir hadiste şöyle yer almıştır: "Muhammed bin Umeyr şöyle dedi: 'İmam Musa El- Kazım'a "Hayye êla Hayril Amel" in ezandan neden çıkarıldığını sordum. Şöyle buyurdular: "Zahiri sebebin mi istiyorsun, yoksa işin iç yüzünü mü?" Dedim ki: "İkisini de." İmam (a.s): "Zahiri nedeni şu ki; halk salata güvenip cihattan kaçmasın. Ama işin iç yüzü; amellerin en hayırlısı velayet olduğundan "Hayye êla Hayr'il Amel" in ezandan çıkarılmasını emreden şahıs, velayete çağırılmayı ve teşvik edilmeyi engellemek istemiştir." (Bihar'ül Envar, c. 84, s. 130, İlel'uş Şerai, c.2, s.368, 4. hadis)

İki defa: Hayye êla Hâyr'il Âmel

İki defa: Kâd Kâmet'is Sâlah

İki defa: Allahu Ekber

Bir defa: La İlahe İllallah

Tercümesi:

- Allah vasfedilemeyecek kadar büyüktür.
- Tanıklık ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur.
- Tanıklık ederim ki, Muhammed Allah'ın elçisidir.
- Tanıklık ederim ki, Ali Allah'ın velisidir.
- Koşun namaza.
- Koşun kurtuluşa.
- Koşun amellerin en hayırlısına.
- Namaz başlamak üzeredir.
- Allah vasfedilemeyecek kadar büyüktür.
- Allah'tan başka ilah yoktur.

Ezan Ve İkamet ile İlgili Bazı Hükümler

Ehlibeyt fihhına göre, ezan ve ikamet cümleleri arasında çok ara verilmemelidir; eğer cümleler arasında normalden fazla ara verilirse, yeni baştan okunmalıdır.

Ehlibeyt fihhında beş durumda ezan okunması müstehap değildir:

- 1- Cuma günü ikindi namazında.
- 2- Zilhicce ayının dokuzuncu günü olan Arefe günü, ikindi namazında.
- 3- Meş'ar-ul Haram'da olan kimse için kurban bayramı gecesi yatsı namazında.
- 4- Müstehaza kadının ikindi ve yatsı namazlarında.
- 5- Hastalık nedeniyle bevl veya gaitasının çıkmasını önleyemeyen kimsenin ikindi ve yatsı namazlarında.

Fakat bu beş namaz, önceki namazdan hemen sonra kılınır veya aralarında az bir fasıla verilirse, onlardan önce ezan okunması müstehap değildir, aksi takdirde bu namazlardan önce de ezan okunması müstehaptır.

İkamet, ezandan sonra okunmalıdır; eğer ezandan önce okunursa, sahih değildir.

Ezan ve ikamet kelimesi sırasıyla okunmalıdır, sırası bozulursa, sıranın bozulduğu yerden yeniden okunmalıdır.

Ezan ve ikamet, sahih Arapça ile okunmalıdır; yanlış Arapça ile veya başka bir dille tercümesi söylenirse, sahih değildir.

Ezan ve ikamet, namaz vakti girdikten sonra okunmalıdır; bilerekten veya bilmeyerekten namaz vaktinden önce okunursa batıldır.

Ayrıca Ehlibeyt fıkhında, insanın, ezan okurken kibleye doğru durması, abdestli olması, ellerini kulağına koymaması, sesini yükseltip uzatması, cümleleri arasında biraz fasıla vermesi ve onların arasında konuşmaması müstehaptır.

Ayrıca ezan sesini duyan kimsenin, ezan cümlelerini aynen tekrarlaması da sünnettir.

İkamet getirirken ise, kibleye doğru durmak ve abdestli olmanın yanı sıra, ayrıca insanın, hareketsiz durması, ikameti ezandan daha yavaş okuması ve cümleleri arasında daha az fasıla vermesi de müstehaptır.

NAMAZIN FARZLARI

Ehlibeyt fıkhına göre, namaz halinde riayet edilmesi gereken farzları, aşağıda açıklayacağız. Ancak bundan önce, bu doğrultudaki yol göstericiliği sebebiyle, namaz kılma şekliyle ilgili, Ehlibeyt kanalından gelen bir hadise yer vermek istiyoruz. Bu hadiste, namazın farzlarının yanı sıra, bir ölçüde adap ve sünenine de işaret edilmiştir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın Hammad ismindeki bir yareni şöyle rivayet ediyor: "Bir gün Hz. İmam Sadık (a.s): *"Bana Ey Hammad, doğru bir şekilde namaz kılabiliyor musun?"* diye sordu:

Ben: "Efendim, Hariz'in namaz hakkındaki kitabını ezber biliyorum" dedim.

İmam (a.s): *"Hayır, öyle olmaz; kalk namaz kıl, görelim"* buyurdular.

Hammad diyor; bunun üzerine, kalkıp, İmam'ın önünde kibleye yöneldim ve namaza başlayıp rükû ve secdeleri yerine getirdim.

İmam (a.s) (benim namaz kılma şeklimi seyrettikten sonra) şöyle buyurdular: *"Ey Hammad, güzel namaz kılmanıyorsun; sizden biri altmış veya yetmiş yaşına ulaştığı halde, henüz bir namazı, bütün boyutlarıyla tam manasıyla yerine getirememiş olması, ne de kötüdür."*

Hammad diyor; İmam'ın bu buyruğu üzerine eziklik duygusu ruhumu sardı ve İmam'a: "Sana feda olayım, öyleyse kendiniz bana namaz kılmayı öğretin" dedim.

Bunun üzerine, İmam düzgün bir şekilde kıbleye doğru durup, parmakları bitişik olduğu halde, ellerini bacaklarına doğru uzatıverdi. Ayaklarını, aralarında üç açık parmak fasıla kalacak şekilde birbirlerine yaklaştırdı.

Huşu ve huzu içinde, ayak parmaklarının hepsini kıbleye doğru yöneltti ve: *"Allahu Ekber"* diyerek, namaza başladı.

Hamd Suresini, sonra da İhlâs Süresini tertil üzere düzgün bir şekilde okudu ve bir nefes alacak kadar bir süre bekledikten sonra, ayakta olduğu halde: *"Allahu Ekber"* dedi.

Sonra, rükûa eğilerek, ayaklarının arası açık olduğu halde, ellerinin içiyle dizlerini kavradı ve sırtı dümdüz olacak şekilde dizlerini arkaya itti. Öyle ki eğer sırtına bir damla su veya yağ dökülseydi, sırtının düz ve dizlerinin arkaya itilmiş olduğundan, o su ve yağ damlası yerinden hareket etmezdi.

Bu arada boynunu uzatıp, gözlerini hafifçe kapayarak, tertil üzere tespih söylemeğe başladı ve üç defa: *"Sübhaner Rabbiyel Âzimi ve bi hamdih"* dedi.

Sonra ayağa kalkıp tam olarak düz bir şekilde durduktan sonra: *"Semiallahu limen hamideh"* dedi.

Sonra, ellerini, yüzünün hizasına kadar kaldırarak, ayakta olduğu halde: *"Allahu Ekber"* dedi ve secdeye gitti.

Secdeye giderken ellerini dizlerinden önce yere koydu ve üç defe: "*Sübhone Rabbiyel Ê'la ve bihamdih*" dedi.

Secde halindeyken gövdesinin bir yerini yere dokundurmadan, sekiz kemiğini, yani alnını, ellerinin içini, dizlerini, ayak başparmaklarının ucunu ve burnunu yere koydu.

Bu azalardan yedisinin, secde halinde yere konması farz, burnun yere konması ise sünnettir ve buna burnu yere sürmek denir.

Sonra, başını secdeden kaldırdı ve tam olarak oturduktan sonra: "*Allahu Ekber*" dedi.

Bu halde sol tarafı üzerine oturup sağ ayağının üstünü, sol ayağının iç kısmına koydu ve: "*Esteğfirullah ve etubu ileyh*" dedi.

Sonra da, oturduğu halde: "*Allahu Ekber*" deyip ikinci secdeye gitti ve birinci secdede söylediklerini, ikinci secde de tekrarladı.

Ne rükûsunda, ne de secdesinde, bedeninden bir yardım almadı. Dirseklerini, secde ederken yere koymadı ve kanat şeklinde havada tuttu.

İmam böylece iki rekât namaz kıldı. Sonra bana yönelerek: "*Ey Hammad, namazı böyle kıl, namaz esnasında sağına, soluna bakma; elinle ve parmaklarınla oynama ve ağız suyunu sağına, soluna ve önüne atma.*" buyurdu.¹

Evet, yukarıda naklettiğimiz bu hadiste, imam Cafer Sâdık (a.s) hem namazın farzlarına, hem de bir kısmı erkeklere ait olmak üzere bazı sünenine işaret ederek, adı geçen yaranına düzgün namaz kılma şeklini öğretmeye çalışmışlardır.

Velhasıl insan, namaza durduğunda, emredilen farz ve sünnetlere riayet etmenin yanı sıra; kime, yöneldiğinin ve kiminle konuştuğunun farkında olmalıdır. Allah Teala'nın

---

1- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 185, El-Vesail, c. 4, s. 673.

da:"Gerçekten müminler kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler"' buyurduğu gibi, huşu ve huzu halinde olmalıdır

Uykulu, üşenir ve ikrah haliyle namaza durmamalıdır. Tam manasıyla ve zelil bir kulun yönelişi gibi, Hakk'a yönelmelidir. Kendini, dünyevi arzu, keder ve düşüncelerden arındırmalıdır.

Bilmelidir ki, Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt (a.s)'dan gelen sayısız hadislerde yer aldığı gibi namaz, Allah'ın huzuruna varma ve müminlerin miracıdır; ve namazından ancak bilinçli kıldığı miktarı makbuldür. Bu yüzden her namazını, kıldığı son namazmış gibi, itinayla kılmaya çalışmalıdır.

Hz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Namaz kılmak istediğinde üşenir, uyusuk, aceleci ve ciddiyetsiz bir halle bu işe kalkışma; aksine sükûnet, vakar ve itina üzere namaz kıl."*²

Hz. İmam Zeyn'ül Abidin (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın senin üzerindeki hakkı; onun, Allah'ın huzuruna çıkmak olduğunun ve o esnada Allah Teala'nın önünde durduğunun bilincinde olmandır. Böyle bir bilinç üzere olduğun takdirde, artık zelil, hakir, korkuyla birlikte rağbeti olan, çekinmekle birlikte beklentisi olan, fakir olup yakaran, huzurunda bulunduğu makamı bilip sayan bir kul gibi, vakar ve sükûnet içerisinde bütün kalbinle ona yönelir; sınırlarını koruyarak ve haklarını riayet ederek onu eda edersin."*³

Sonuç olarak bu ve Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt (a.s)'dan gelen benzeri uygulama ve buyruklarının ışığında

---

1- Müminun/1,2.

2- Müstedrek'ül Vesail, c. 4, s. 87.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 4.

diyoruz ki; namaz esnasında yapılması, okunması ve dikkat edilmesi zorunlu tutulan şeyler, namazın farzları; riayeti, tavsiye edildiği halde, zorunlu tutulmayan hususlar ise, namazın adap ve sünenidir.

Sonra, Ehlibeyt fikhında, namazın farzları, olmazsa olmaz olan "rükün" ve bilinçli olarak terkedilmemesi gereken "gayr-i rükün" olmak üzere, iki kısma ayrılır ve bunların toplamı on bir farzdan oluşmaktadır.

Namazın Rükün Olan Farzları

Ehlibeyt fikhına göre, namazın rükün olan farzları beş farzdır. Rükün olmalarının anlamı; ister bilinçli olsun, ister bilinçsiz, bunlardan birinin, eksiklik veya fazlalık yönünde ihlal edilmesinin, namazın batıl olmasına yol açtığı ve hiçbir şekilde yapılan bu ihlalin telafisinin mümkün olmadığıdır. Bu farzlar şunlardan ibarettir:

- 1- Niyet.**
- 2- Kıyam.**
- 3- İftitah Tekbiri (Tekbiret-ül İhram).**
- 4- Rükû.**
- 5- İki secde birlikte.**

Namazın Rükün Olmayan Farzları

Namazın rükün olmayan farzları ise altı farzdır. Rükün olmamalarının anlamı ise, kasıtlı olarak ihlal edilmelerinin caiz olmadığı ve kasıtlı olarak ihlal edildikleri takdirde, namazın batıl olduğu; kasıtsız ve bilmeyerek ihlal edildikleri takdirde ise, namazın bozulmadığı ve bunların kasıtsız ihlalinden doğan kusur ve eksikliğin, namazın içinde veya namazdan sonra telafi

edilebileceğidir. Namazın rükün olmayan farzları ise, şunlardan ibarettir:

1- Kıraat.

2- Zikir.

3- Teşehhüt.

4- Selam.

5- Tertip.

6- Müvalat (Aralıksız yerine getirilmek).

Şimdi, ister rükün, ister gayri rükün olsun, teker teker bu farzların kısaca açıklamalarını yapalım.

Niyet

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Oysa onlara, ancak doğruya yönelip, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na kulluk etmeleri, hakkıyla namaz kılmaları ve zekât vermeleri emredilmişti. Dos-doğru din de işte budur."¹

Yine şöyle buyurmuştur: **"De ki: "Rabbim adaleti emretmiştir; her secde yerinde yüzünüzü, O'na doğrultun; dini O'nun için halis kılarak, O'na yalvarın. Varlığınızı, O başlattığı gibi, yine O'na döneceksiniz."**²

Hz. Resulullah (s. a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Ameller, ancak niyetlerle belirlenir, ve her kişi, ancak kendi niyetine göre karşılık bulur."*³

Yine, Allah Resülü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Namaz, kıyam ve oturuşundan ibaret değildir; namaz ancak senin ihlâsın ve onunla sırf Allah rızasını dilemendir."*⁴

1- Beyine/5.

2- A'raf/ 29.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 371, El-Vesail, c. 4, s. 711.

4- Usul'u Vafi, c. 2, s. 109.

Hız. İmam Ali (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Amelin doğruluğu niyetin doğruluğuna bağlıdır, ve amellerin en iyisi doğru niyettir."*¹

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Niyet etmeden insanın namaza başlaması doğru değildir. Kim, niyet ederek namaz kılsa; namaza başka şeyi katmaz ve zahir ve batın olarak buna riayet ederse namazı kabul olur."*²

Niyet; yapılan ibadetin, bilinç üzere ve sırf Yüce Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla gerçekleştirilmesinden ibarettir ve bu, bilinç ve niyet, yapılan ibadetin başlangıcından sonuna kadar devam etmelidir.

Bu yüzden, ne yaptığının farkında olmadan namaza başlayan veya namaz kılmaktan amacı, Allah rızası olmayan ya da namaz esnasında ne yaptığının farkında olmayacak kadar başka düşünelere dalan veya ihlâsı bozulan kimsenin namazı batıl olur.

Ancak niyet, insanı fiili yapmaya iten içsel bir his olduğundan, namaz gibi bir ibadete başlarken, örneğin; "Allah rızasını kazanmak için, öğle namazını kılıyorum" şeklinde, sözlü olarak, niyet edilmesi veya bunun, kalpten geçirilmesi gerekli değildir; önemli olan, yukarıda bahsedilen bilinç üzere olmak ve bu azimdir.

Ayrıca niyet, namazın rükün olan farzlarından; farkında olmadan ihlal edilse dahi, namaz batıl olur.

Bu arada öğle ve ikinci namazları veya öğle namazı ve kazası gibi üzerine bir kaç namaz farz olan kimse, bu namazların hangisini kılmak istediğini niyetinde belirleme-

---

1- Mizan'ül Hikmet, c. 10, s. 287.

2- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 377.

lidir. Eğer bunu belirlemeden yalnızca dört rekâtlık bir namaz kılmak kastıyla namaza başlarsa namazı batıldır.

Namazda riya etmek, niyeti yok ederek namazı batıl etmesine ilaveten, aynı zamanda gizli şirk olduğundan çok büyük bir günahdır.

Kur'an-ı Kerim'de riya etmek, her şeyi silip süpüren şiddetli bir yağmura veya her şeyi yakıp küle çeviren fırtınalı bir ateşe' benzetilerken; Allah Resulü (s.a.a) bu hususta şöyle buyurmuşlardır: *"Allah'ı kandırmaya kalkışmayın ki, Allah da sizi kandırır. Bilin ki, kim Allah'ı kandırmak isterse, Allah da onu kandırır ve ondan imanı alır. Böylece eğer farkında olursa, gerçekte kendisini kandırmış olur."* Bu arada Allah Resulü (s.a.a)'e: "Allah'ı kandırmak nasıl olur?" diye sordular. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdular: *"Allah'tan başkasını amaçlayarak, Allah'ın emrettiği bir iş yapar. Allah'tan çekinin; riya etmekten sakının. Çünkü riya etmek, Allah'a şirk koşturur ve kıyamet gününde, riya eden kimse; "Ey kâfir, ey fasık, ey hileci, ey zarara uğrayan" şeklinde, dört isimle çağrılacaktır ve ona; "Ey hileci, senin çaban boşa çıktı, mükâfatın mahvoldu, senin bir payın yoktur, kimin için amel yapıyorduksan, git ondan mükâfatını al" denecektir."*²

Kıyam

Kıyam, ayakta durabilen kimsenin, namazda İftitah Tekbiri'ni getirirken ve rükûa gitmeden önce birinci ve ikinci rekâtlarda, Fatiha ve sure okurken ve keza, üçüncü ve dördüncü rekâtlarda, Fatiha ya da Fatiha yerine, "Tesbihat-i

---

1- Bakınız: Bakara Suresi, 264 ve 266. ayetler.

2- Bihar'ül Envar, c. 72, s. 295.

Erbaa'yı okurken ve rükû yaptıktan sonra, secdeye gitmeden önce, ayakta düzgün bir şekilde durmasına denir.

Ehlibeyt fihhına göre, İftitah Tekbiri getirirken yapılan kıyam ve keza kıyamın rükûa gitmeden önceki bölümü, namazın rükün olan farzlarından. Dolayısıyla farkında olmadan bile ihlal edilirse, namaz batıl olur.

Ama Fatıha ve sure ve keza Tesbihat-i Erbaa okunurken ve rükûdan sonra yapılan kıyam, gayri rükün farzlarıdır. Yani, bilinçli olarak ihlal edilirse, namaz batıl olur; bilinçsiz olarak ihlal edilirse batıl olmaz.

Buna göre, ayakta durabilen bir kimse, eğer İftitah Tekbiri'ni alırken ayakta düzgün durmaz veyahut İftitah Tekbiri'ni aldıktan sonra kıyam halinden çıkar; örneğin oturur ve o halinden kıyam haline dönmeden rükû haline dönerse, bunu farkında olmadan yapsa dahi, namazı batıl olur. Ama diğer hallerdeki kıyamı farkında olmadan yerine getirmese, namazı batıl olmaz.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Kişi, ayakta durarak namaz kılamıyorsa, oturarak kılsın. Oturarak da kılamıyorsa, ayakları kibleye gelecek şekilde sırt üstü yatarak namaz kılsın; rükû ve secde için ise, işaret etsin."*¹

Hz. İmam Ali (a.s), Kur'an-ı Kerim'in: **"Namazları ve (özellikle) orta namazı koruyun; gönülden boyun eğerek Allah için ayağa kalkın (ayakta namaza durun)"**² ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuşlardır: *"Sağlıklı kişi, ayakta namaz kılmalıdır; hasta ise oturarak namaz kılar; oturarak namaz kılamıyorsa da yattığı yerde namaz kılip, rükû ve secde için işaret eder. Bu, zorluktan sonra gelen bir kolaylıktır."*³

1- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 334.

2- Bakara/238.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 335.

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise: "**Onlar ki, ayakta dururken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anıyorlar...**"¹ ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuşlardır: "*Sağlıklı kişi, namazını ayakta kılmalıdır. Hasta ise, oturarak namaz kılabilir, yanları üzerine yatarak namaz kılanlar ise, oturarak namaz kılan hastalardan daha güçsüz olan kimselerdir.*"²

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "*Hasta, gücü yeterse ayakta namaz kılmalıdır. Buna gücü yetmezse, oturarak namaz kılmalıdır. Buna da, gücü yetmezse, sağ tarafı üzerine yatarak namaz kılmalıdır. Buna da, gücü yetmezse, sol yanı üzerine yatarak namaz kılmalıdır. Buna da gücü yetmezse, sırt üstü yatar ve yüzü kibleye doğru olduğu halde başıyla işaret ederek namaz kılmalıdır. Bu şekilde namaz kılarırken, secdelere olan eğilmesi, rükûa olan eğilmesinden daha fazla olmalıdır.*"³

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: "*Hasta, namazını ayakta kılmalıdır. Buna gücü yetmezse, oturarak namaz kılmalıdır. Buna da gücü yetmezse, sırt üstü yatar, tekbir alır, Fatiha ve bir sureyi okur. Rükûa gitmek istediğinde gözlerini hafifçe kapatır ve rükûda söylenen tespih zikrini söyler; zikri sona erince de gözünü açar. Bu kişinin gözünü açması, başını rükûdan kaldırması yerinde olur.*

Secde etmek isterken de, gözlerini hafifçe kapatır ve yine tespih zikrini söyler; zikri sona erdirdikten sonra gözlerini açar. Bu kişinin bu gözlerini açması, başını secdeden kal-

---

1- Al-i İmran 191.

2- El-Vesail, c. 4, s. 689.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 339, El-Vesail, c. 4, s. 692.

*dırması yerinde olur. (Bu şekilde namazını sona erdirdikten) sonra, teşehhüt (ve selamı) okuyarak namazdan ayrılır."*¹

Kıyamla İlgili Bazı Hükümler

Ehlibeyt fıkhında kıyam halindeyken bedenın haraketsiz olması, bir tarafa eğilmemesi ve bir şeye yaslanmaması icap eder. Fakat çaresizlikten kaynaklanan ihlalin, sakıncası yoktur.

Yine, kıyam halindeyken her iki ayağın da yerde olması şarttır. Ama beden ağırlığının her iki ayak üzerine yüklenmesi gerekmez; bedenın ağırlığı bir ayak üzerinde de olsa, sakıncası yoktur.

Yine, Ehlibeyt fıkhına göre, insanın ayakta namaz kılmaya gücü yeterse, farz namazları oturarak kılamaz; ama eğer hastalık ve benzeri bir nedenden dolayı, bir şeyden tutunarak veya farklı bir yolla hatta eğik şekilde bile ayakta duramazsa, düz bir tarzda oturarak namaz kılmalıdır.

Eğer hiç bir şekilde oturarak namaz kılmaya da gücü yetmiyorsa, yüzü kıbleye gelecek şekilde sağ tarafı üzerine yatarak namaz kılmalıdır, eğer bu da mümkün değilse, aynı tarzda sol yanı üzerine yatarak kılmalıdır, eğer bu da mümkün değilse, ayaklarının altı kıbleye gelecek şekilde sırt üstü yatarak namaz kılmalıdır. Rükû ve secde için ise, başıyla işaret etmelidir. Başını da hareket ettiremiyorsa, rükû ve secde niyetiyle gözlerini kapatarak ilgili zikirlerini okumalıdır.

Namazın, dua ve zikirlerini hatta diliyle bile okuyamayacak durumda olan bir hasta ise, şuuru yerinde olduğu takdirde, namazın fiillerini ve okunması gereken kıraat, dua ve zikirlerini kalbinden geçirerek yerine getirmelidir.

1- El-Vesail, c. 4, s. 691.

Oturarak namaz kılan bir kimse, namaz esnasında kalkmaya gücü yeterse, gücü yettiği miktarda ayakta kılmalıdır. Keza, yatarak namaz kılan bir kimse, namaz esnasında oturabilecek duruma gelirse, gücü yettiği miktarda, oturarak kılmalıdır. Fakat her iki durumda da, vücudu sakinleşmedikçe, namazın kıraat, zikir ve dualarını okumamalıdır.

Sünnet namazlara gelince, hiçbir mazeret olmaksızın dahi, oturarak kılınması caizdir.

Ayrıca, kıyam halindeyken elleri bağlamak, Ehlibeyt fikhında caiz değil ve namazın batıl olmasına yol açar.

Hz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Müslüman kişi, namazında Allah Teala'nın huzurunda kıyama durduğu bir sırada, ellerini bağlayıp da kâfirlere, yani Mecusilere benzememelidir."*¹

Hz. İmam Cafer Sadık) a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın kıyam halindeyken, ne sağ elini sol elinin üzerine koy, ne de, sol elini sağ elinin üzerine. Çünkü bu, kitap ehlinin el bağlamasıdır; aksine, elini yanlarına salıver. Bu, nefsinin namaz dışındaki bir eylemle meşgul etmemek açısından daha uygundur."*²

Bu arada Ehlibeyt fikhında, ayakta namaz kılan kimse-nin, kıyam halindeyken, vücudunu düzgün tutması, omuzlarını aşağı bırakması, ellerini bacaklarının üzerine koyması, el parmaklarını birbirine bitişirmesi, önüne ve secde yerine bakması, vücut ağırlığını her iki ayağı üzerine eşit şekilde yüklemesi, huzû ve huşu içinde olması, ayaklarını bir hizada tutması, erkek ise, ayaklarının arasında üç açık parmaktan bir karışa kadar açıklık bırakması ve kadın ise, ayaklarını birbirine bitişirmesi sünnettir.

1- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 325.

2- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 325.

İftitah Tekbiri

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın anahtarı, temizlik; başlangıcı, tekbir; bitimi ise, selamdır."*¹

Yine, şöyle buyurmuşlardır: *"Her şeyin bir başlangıcı vardır namazın başlangıcı ise tekbir getirmektir."*²

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın başlangıcı İftitah Tekbiri'dir; kim, bunu yerine getirmezse namazı yeniden kılmalıdır. Namazın başlangıcı tekbir; bitimi ise selamdır."*³

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a; namaza başlarken unutarak tekbir getirmeyen kimsenin ne yapması gerektiği sorulunca, İmam: *"Yeniden tekbir getirerek namazını ilk baştan kılmalıdır; İftitah Tekbiri olmadan namaz olmaz."* buyurmuşlardır.⁴

Evet, niyetten sonra tekbir getirilerek, ("**Allahu Ekber**" denerek), namaza başlanır ve bu tekbire; "İftitah Tekbiri" ve "İhram Tekbiri" de denir. Bu tekbir, namazın rükün olan farzlarından; dolayısıyla farkında olmadan dahi ihlal edilse, namaz batıl olur.

Buna göre, eğer namaza başlarken İftitah Tekbiri unutulur veya İftitah Tekbiri niyetiyle tekbir getirildikten sonra, tekrar aynı niyetle bir tekbir daha getirilirse; bu eylem, unutkanlık yüzünden yapılmış olsa dahi, birincisinde rükün eksikliği, ikincisinde ise rükün fazlalığı olduğundan namaz batıl olur ve yeni baştan İftitah Tekbiri niyetiyle tekbir getirilerek namaza başlanmalıdır.

1- El-Vesail, c. 1, s. 279.

2- El-Vesail, c. 4, s. 714.

3- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 376.

4- Bihar'ül Envar, c. 84, s. 379, c., 88, s. 236, El-Vesail, c. 4, s. 716.

Sonra, Ehlibeyt fikhına göre, ayakta durabilen kişi, ayakta; ayakta duramayan kişi ise, durumuna göre oturarak veya yattığı halde bu tekbiri getirirken, bedeni hareketsiz olmalı ve "Allahu" ve "Ekber" kelimeleri, arasında fasıla bırakmadan peş peşe ve sahih Arapçayla söylemelidir. Bozuk Arapçayla veya farklı bir dille tercümesini söylerse namazı batıldır.

Dilindeki bir rahatsızlık veya kusur nedeniyle doğru şekilde tekbir getiremeyen kimse, nasıl söyleyebiliyorsa öyle söylemelidir. Hiçbir şekilde söyleyemiyorsa da, tekbiri kalbinden geçirerek, tekbir getirdiğine eliyle işaret etmeli ve mümkünse bu esnada dilini de hareket ettirmelidir.

Bu arada Ehlibeyt fikhına göre, namaz esnasında rükûa giderken, secdeye giderken ve secdeden kalkarken getirilen tekbirler ise, namazın sünnetlerindedir. Yani, yapılmaları sevap olup, terkedilmelerinin ise, bir mahzuru yoktur.

Ayrıca, tekbir getirirken, özellikle de, İftitah Tekbiri'ni getirirken, her iki eli, iç kısımları kibleye gelecek şekilde kulakların hizasına kadar, yukarı kaldırmak da sünnettir.

Ehlibeyt İmamları'ndan gelen bir hadiste şöyle yer almıştır: *"Namaz için niyet edip tekbir getirdiğinde; rükûa gittiğinde rükûdan kalktığında, secdeye gittiğinde tekbir getirirken elini kulak hizasına kadar yukarı kaldır. Çünkü bizim ve yedi kat göklerde olan meleklerin namazı böyledir. Her şeyin bir ziyneti vardır; namazın ziyneti de her tekbir getirilirken ellerin yukarı kaldırılmasıdır."*

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *Namaza kalkıp tekbir getirdiğinde ellerini yukarıya*

1- El-Vesail, c. 4, s. 721.

doğru kaldır; ama elinin avuç kısmı kulaklarını geçmesin, yani yuzünün hizasından daha yukarıya çıkmasın."

Yine, Ehlibeyt fihında, namaza başlarken yedi tekbir getirmek ve bu yedi tekbirin yedincisini "İftitah Tekbiri" niyetiyle getirmek de sünnettir.

Hişam bin Hakem diyor; Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'a: "Neden namaza başlarken yedi tekbir getirmek faziletlidir?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "*Ey Hişam, Allah yedi gök ve yedi yer yaratmıştır. Hicaplar da yedi tanedir. Allah Resulü (s.a.a) miraca götürölüp de, iki ok yayı arası veya daha yakın bir makama getirildiğinde önüne, Allah'ın hicaplarından bir hicap dikildi. Allah Resulü (s.a.a) tekbir getirdi ve namazın başlangıcında okunan kelimelerden okumaya başladı. İkinci hicap dikildiğinde de yine, Allah Resulü (s.a.a) tekbir getirdi ve böylece yedi hicaba ulaşıncaya kadar devam etti. Allah Resulü (s.a.a) de yedi tekbir getirdi. Namazın başlangıcında yedi tekbir getirmenin sebebi işte budur."*

Yine, İftitah Tekbiri'ni getirdikten sonra şu duayı okumak da müstehaptır:

"Ya Muhsinu, kad atake'l musiu ve kad emerte'l muhsine, en yetecaveze eni'l musii. Ente'l muhsinu ve ene'l musiu. Bi hakki, Muhammed'in ve Âl'i Muhammed; salli ê'la Muhammed'in ve Âl'i Muhammed ve tecavez en kabihî ma tâ'lemu minni."

Anlamı: "*Ey kullarına ihsanda bulunan Allah, günahkâr kullun senin kapına gelmiştir ve Sen iyilik ehline, suçluları affetme-*

1- El-Vesail, c. 4, s. 728.

2- El-Vesail, c. 4, s. 723.

lerini emretmişsin. Sen iyilik ehli, bense günahkârım. Muhammed (s.a.a) ve Ehlibeyti (a.s) hakkı için rahmetini Muhammed ve Ehlibeyti'nden esirgeme ve bildiğin kötülüklerimi bağışla."

Kıraat

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "*Fatiha'nın okunmadığı bir namaz eksiktir.*"¹

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Sesli veya sessiz olarak Fatiha'nın okunmadığı bir namaz sahih değildir.*"²

Hz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Farz namazlarda (Fatihadan sonra) ne bir sureyi eksik oku ne de iki sureyi birlikte. Nafile namazlarında ise bunun mahzuru yoktur.*"³

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Farz namazlarda (Fatiha'dan sonra) farz secdesi bulunan sureleri okumayınız. Çünkü (bundan doğan) secde, farz namazda yapılan fazladan bir eylemdir.*"⁴

Yine bir şahıs, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Namazın son iki rekâtında ne okumam gerekiyor?" diye sorunca, İmam şöyle cevap vermişlerdir: "*İstersen Fatiha'yı okursun, istersen de Allah'ı zikredersin; her ikisi de aynıdır.*"⁵

Zurare diyor; İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Namazın son iki rekâtında yeterli olabilecek zikir nedir?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "***Sübhanellahi, velhemdu lillahi vela ilahe illallah***" zikri yeterlidir. *Sonra da tekbir getirerek rükûa gidersin.*"⁶

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 11.

2- El-Vesail, c. 4, s. 732, 767.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 42.

4- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 318, El-Vesail, c. 4, s. 779.

5- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 319, El-Vesail, c. 4, s. 781.

6- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 319, El-Vesail, c. 4, s. 782.

Yine, Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Namazların on rekâtında; öğleden iki rekât, ikindiden iki rekât, akşamdan iki rekât, yatsıdan iki rekât ve sabahın iki rekâtında şüpheye düşülemez. Bunlar Allah'ın farz kıldığı namazlardır. Sonra Allah Resulü (s.a.a), Allah tarafından kendisine verilen yetkiye dayanarak, namaza yedi rekât daha ilave etmiştir.*

Bu rekatlarda kıraat (Fatiha), zorunlu değildir. Bunlarda; Allahın, tenzih edilerek övüldüğü, birliğine tanıklık edildiği ve yüceltildiği dua okunur. İşte ancak bu rekâtlarda şüpheye yer vardır."

Hz. İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Allah'ın farz kıldığıyla, Allah Resulü (s.a.a)in farz kıldığı namaz rekâtları arasında fark olsun diye, namazın ilk iki rekâtında kıraat (Fatiha ve sure), son iki rekâtında da, tesbih zikri (Tesbihat-ı Erbaa), teşri edilmiştir."*²

Bu ve benzeri hadisler ışığında, Ehlibeyt fihhına göre, farz namazın birinci ve ikinci rekâtında, rükûa varmadan önce Fatiha'nın, ardından da Kur'an'ın, içinde farz secde bulunan dört suresi hariç, diğer surelerinden birisinin kamil olarak okunması farzdır ve buna kıraat denir.

Sünnet namazlarda ise, yalnızca Fatiha'nın okunmasıyla yetinilebilir. Fatiha'dan sonra bir surenin okunması iyi olmakla birlikte zorunlu değildir. Sünnet olan bir namaz, sonradan nezir gibi bir sebeple vacip kılınsa dahi, bu hüküm değişmez.

Namazın üçüncü ve dördüncü rekâtlarında ise, kıraat sayılan tek bir Fatiha okunabileceği gibi, Fatiha yerine, aşa-

---

1- El-Vesail, c. 4, s. 782.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 88, El-Vesail, c. 4, s. 733.

ğıda zikredeceğimiz; "Tesbihat-ı Erbaa" zikri de tercih edilebilir ve hatta onun tercih edilmesi daha evladır.

Eğer bu rekâtlarda "Tesbihat-ı Erbaa" zikrini okumak tercih edilirse, bu zikrin üç defa tekrarlanması ise, ihtiyat gereğidir.

Namazın birinci ve ikinci rekâtlarında Fatiha ve surenin okunması; keza, üçüncü ve dördüncü rekâtlarında Fatiha veya yerine "Tesbihat-ı Erbaa"nın okunması, namazın rükûn olmayan farzlarından. Yani kasıtlı olarak okunmazlarsa, namaz batıl olur. Unutularak terkedilir ve aynı rekâtın rükûna vardıktan veya sonrasında ya da namazdan sonra hatırlanırsa, namaz batıl olmaz. Ama bu takdirde, namazdan sonra unutilan Fatiha, sure veya Tesbihat-ı Erbaa'dan dolayı iki sehiv secdesi yapılması iyidir.

Rükûa eğilmeden önce Fatiha ve sureyi okumadığını farkeden kimse, bunları okumalıdır, ve eğer yalnızca sureyi okumadığını farkederse, yalnızca sureyi okumalıdır. Fakat yalnız Fatihayı okumadığını farkederse, önce Fatihayı sonra da sureyi ikinci kez okumalıdır.

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Allah'ın farz kıldığı, rükûlar ve secdelerdir. Kıraat, Allah Resulünün teşri ettiği vaciptir; kim bilerek terkederse, namazı iade etmemelidir; kim de unutarak terkederse, namazı sahihtir.*"¹

Bu arada Ehlibeyt fikhında, Fatiha, sure ve Tesbihat-ı Erbaa" okunduğu sırada vücudun haraketsiz olması şarttır. Kasıtlı olarak beden hareket halinde okunmaları, namazın batıl olmasına yol açtığı gibi, kasıtsız olarak hareket halinde okunduklarında ise, yeri geçmeden farkedilirse, o miktarın, beden sakın halinde yeniden okunması icap eder.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 347, El-Vesail, c. 4, s. 766, Bihar'ül Envar, c. 88, s. 196.

Ehlibeyt fikhına göre, yalnızca namazda ayağa kalkarken okunması sünnet olan: "**bi hevlillahi ve kuvvetihi ekumu ve ek'ud**" zikri hariç, ister vacip olsun ister sünnet, ister kıyam halinde olsun, ister rükû ve secde, İftitah tekbirinden başlayarak, namazda okunan bütün kıraat, dua ve zikirler ve hatta secde ve rükûa giderken veya bunlardan kalkarken alınan tekbir esnasında bile, bedeninin sakın olması icap eder. Bunlardan herhangi birisinin kasıtlı olarak bedeninin hareket halinde okunması namazın batıl olmasına yol açar.

Ancak kasıtsız olarak bedeninin hareket halinde okunan zikir ve dua, kunut duası gibi, farz dua ve zikirlerden olmazsa, namaz esnasında yeri geçmeden farkına varıldığı takdirde, onun bedeninin sakın halinde yeniden okunması zorunlu değildir.

Ehlibeyt fikhına göre erkekler; sabah namazında ve keza akşam ve yatsı namazlarının birinci ve ikinci rekâtlarında Fatiha ve sureyi sesli, öğle ve ikinci namazlarında ise, sessiz okumalıdır.

Kadınlar ise, sessiz okunması gereken namazlarda erkeklerle aynı hükme tabi olmakla birlikte; erkeklerin, sesli okumaları gerektiği bölümlerde ise, seslerini namahrem duymayacağı durumlarda muhayyer olup, isterlerse sesli ve isterlerse sessiz okuyabilirler.

Ama ister erkek olsun, ister kadın, namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında okunan Fatiha veya Tesbihat-ı Erbaa, sessiz okunmalıdır.

Namazın Fatiha, sure ve Tesbihat-ı Erbaa dışındaki zikir ve dualarında ise, mükellef muhayyerdur. İsterse, sesli isterse de sessiz okuyabilir.

Ali bin Cafer diyor; kardeşim Hz. İmam Musa bin Cafer (a.s)'a: "Kişi, teşehhüt, rükû, secde ve kunut zikirlerini sesli okuyabilir mi?" dedim. İmam (a.s): "*Bu onun kendisine bağlıdır; isterse sesli, isterse de sessiz okur*" buyurdular."¹

Sesli okumaktan maksat, insanın yanı başında bulunan kimsenin, bir engel olmadığı takdirde, okuma sesini duyabilmesi; sessizden de maksat, sadece insanın kendisinin okuduğunu duyabilmesidir.

Kişi, sesli okuyacağı namazı, kasten sessiz ve sessiz okuyacağı namazı kasten sesli okursa, namazı batıl olur. Fakat unutarak veya şer'i hükmü bilmemesinden dolayı böyle yaparsa, namazı sahihtir.

Fatiha, sure ve namazda okunan bütün farz zikirler, Arapçada harflerle ilgili gerekli olan kurallara riayet edilerek sahih Arapçayla okunmalıdır.

Bunları, düzgün Arapçayla okuyamayan kimsenin, mümkün olduğu takdirde, hemen bunların doğru okunuş şeklini öğrenmesi farzdır.

Sünnet zikir ve dualarda ise, düzgün Arapçayla okunma zorunluluğu yoktur; bunların, anlamını değiştirmedeği takdirde, düzgün olmayan Arapçayla da okunmaları caizdir.

Ayrıca Ehlibeyt fikhında, namazın farzlarını öğretmek için ücret almak haramdır, ama namazın müstehaplarını öğretmek için ücret almanın mahzuru yoktur.

Yine, Fatiha'dan sonra "âmin" demek, Ehlibeyt fikhında caiz değildir ve namazın batıl olmasına yol açar. Onun yerine, Fatiha sona erdiğinde; "*Elhemdulillahi Rabbi'l Âlemin*" demek sünnettir.

1- El-Vesail, c. 4, s. 947.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Kıraatini sona erdirdiğinde; "Âmin" deme; istersen, "Elhemdu lillahi Rabbi'l Âlemin" söylersin."*¹

İmam Cafer Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Bir imamın arkasında namaz kıldığında, imam Fatiha'yı sona erdirdiğinde sen; "Elhemdulillahi Rabbi'l Âlemin" söyle ve "Âmin" deme."*²

Yine, Ehlibeyt fikhında, erkeklerin sessiz okuması gereken, öğle ve ikindi namazlarının birinci ve ikinci rekâtlarındaki Fatiha ve surenin besmelesinin sesli okunması sünnettir.

Ehlibeyt izcilerinden Safvan diyor; günlerce Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın arkasında namaz kıldım. İmam (a.s) Fatiha suresini okurken besmeleyi de okur; kıraatin sessiz okunması gereken namazlar olduğunda da besmelesini sesli, geri kalanını da sessiz okurdu."³

1- El-Vesail, c. 4, s. 752.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 313, El-Vesail, c. 4, s. 752

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 315, El-Vesail, c. 4, s. 752. Gerçekte Ehlibeyt İmamları (a.s)'dan besmele hususunda gelen uygulama ve emirlere baktığımızda; o hazretlerin hatta sessiz okunması gereken Fatiha ve sureyi bile okurken besmeleyi sesli okumaları ve Ehlibeyt taraftarlarına bunu emretmeleri, o hazretlerin Kur'an'ı Kerim'e yönelik olan koruyuculuk görevlerinden kaynaklandığını görüyoruz.

Zira o dönemde Emevi zihniyeti taraftarları, Kur'an'ı Kerim'in en büyük ve en önemli ayeti olan besmeleyi inkâra kalkışmış ve onun, Neml Suresi dışında, hatta Fatiha da dâhil olmak üzere Kur'an'ın bir ayeti olmadığını iddia etmiş ve bu yüzden de artık namazlarında ne Fatiha'yı okurken, ne de Kur'an'ın diğer surelerini okurken besmeleyi okumamışlardır. Bazıları ise, besmelenin, Neml suresine ilaveten, Fatiha'da da inen bir ayet olduğunu itiraf etmişlerse de, yine de besmelenin, cemaat namazında sesli kılınan

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Resulü (s.a.a) namazlarında besmeleyi sesli okur ve okurken de sesini yükseltirdi. Müşrikler ise, Peygamber'in besmeleyi okuduğunu duyunca sırtlarını çevirip giderlerdi. İşte bunun üzerine Allah Teala Kur'an'da: "...Sen Kur'an'da*

---

namazlarda sesli okunmasına hükmeden Şafii mezhebi hariç, besmeleyi Fatiha'nın bir ayeti olarak görenleri de namazlarında Fatiha'yı okurken besmeleyi sessiz okuyarak öteki yandaşlarına destek olmuşlardır.

Buna karşılık Ehlibeyt İmamları (a.s) bismelenin, Kur'an'ın Kerim'in her suresinin başında nazil olan bir Kur'an ayeti olduğunu beyan buyurmuş ve Emevi zihniyeti taraftarlarıyla savaşmak için, hem kendileri namazlarında mutlaka besmeleyi sesli okumuş, hem de taraftarlarına sesli okumalarını emretmişlerdir.

Bu gün, Ehlisünnet'in, namazlarında Fatiha ve sureleri okurken besmeleyi okumamaları veya sessiz okumalarının temeli işte budur.

İmam Cafer Sadık (a.s) bu hususta şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Teala, başlangıcı "bismillahirrahmanırrahim" olmayan bir kitabı gökten indirmemiştir. Kur'an'ı Kerim'de bir surenin bittiği ve yeni bir surenin nazil olmaya başladığı ancak bismelenin yeni gelen surenin başında inmesiyle bilinirdi."*

Yine O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Ne olmuş onlara, Allah onları katletsin; Allah'ın en büyük ayetini yok etmeğe kalkışarak, açık okunduğunda bidat olacağını sanmaktalar. O ayet; "bismillahirrahmanırrahim" ayetidir."*

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Bunlar, Allah'ın en üstün ayetini inkâra kalkışmışlardır. O ayet; "bismillahirrahmanırrahim" ayetidir."*

İmam Ali (a.s)'a da; bir grup insanın besmeleyi sildikleri haberi ulaşınca, şöyle buyurmuşlardır: *"Bilin ki, "bismillahirrahmanırrahim" Kur'an ayetlerindedir. Bunu, şeytan onlara unutturmuştur."* (Bkz. Bihar'ül Envar, c. 85, s. 20, 21)

(kıraatinde) Rabbinin birliğini anınca, onlar nefretle gerisin geri dönüp giderler."¹ *ayetini indirmiştir."*²

Yine, Ehlibeyt fikhında vaktin dar olması veya hırsız korkusu gibi, bir mazeret söz konusu olduğu durumlarda, namazın birinci ve ikinci rekâtlarında, yalnızca Fatiha'nın okunmasına iktifa edilerek sure terkedilmeli; üçüncü ve dördüncü rekâtında da, Tesbihat-ı Erbaa yalnızca bir defa okunmalıdır.

Ali Bin Cafer diyor; kardeşim Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'a: "Acelesi olan bir kimsenin farz namazda yalnızca Fatiha'yı okuması yeterli midir?" dedim. İmam (a.s): *"Evet, yeterlidir"* buyurdular.³

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Hasta insanın farz namazda yalnızca Fatiha'yı okumakla yetinmesi caizdir. Nafîle namazlarda ise, sağlıklı insan da yalnızca Fatiha'yı okumakla yetinebilir."*⁴

Yine, namazda Fatiha'nın sureden önce okunması icap eder; kasten bunun aksı yapılırsa, namaz batıl olur. Yanlışlıkla yapılırsa da rükûa varmadan önce farkına varıldığı takdirde, yeniden önce Fatiha, sonra da sure okunmalıdır.

Yine, Ehlibeyt fikhında konuşamayan dilsiz insanın, kıraati ve İftitah Tekbiri'nden namazın sonuna kadar okunması icap eden bütün zikir ve duaları okuması, onları kalbinden geçirmesi ve bu esnada dilini hareket ettirip, eliyle de işaret etmesiyle gerçekleşir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Dilsiz insanın, hac için telbiye söylemesi, namazda teşehhüt ve*

1- İsra/46

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 82.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 11.

4- Furu'ul Kafi c. 3, s. 314.

kıraat gibi şeyleri okuması, onları kalbinden geçirerek, dilini hareket ettirmesi ve parmağıyla işaret etmesidir."

Yine, Ehlibeyt fikhında, "Fil" suresiyle "Kureyş" suresi ve "Duhâ" suresiyle "İnşirah" suresi bir sure sayılır. Dolayısıyla farz namazlarda bu surelerin birlikte okunması icap eder ve yalnız birinin okunması yeterli değildir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Farz namazlarda (Fatihadan sonra) iki sureyi birlikte okuma. Farz secdesi bulunan dört surelerden birini de okuma. Bu sureler; Lokman suresinden sonraki Secde, Hamim Secde, Necim ve İkra sureleridir. Ama nafile namazlarında bunları okuyabilirsiniz.*

*Yine, dört sure hariç, farz namazlarında istediğin her sureyi tek başına okuyabilirsin. Bu dört sure ise, Duhâ ile İnşirah, Kureyş ile Fil sureleridir. Bunları tek başına bir rekâtta okuma. Çünkü bunların ilk ikilisi birlikte bir sure, sonraki ikilisi de birlikte bir suredir. O halde bunların hiçbirini, tek başına farz namazın bir rekâtında okuma."*²

Büyük Ehlibeyt müfessiri Tabersi de, Mecmeü'l-Beyan isimli tefsirinde: "Ashabımız, Duha suresiyle İnşirah suresinin; Fil suresiyle de Kureyş suresinin bir sure olduklarını rivayet etmişlerdir" diye yazmıştır.³

Kıraatin Bazı Sünnet Ve Mekruhları

Ehlibeyt fikhında kıraatin birçok sünneti vardır. Bu sünnetlerin bir kısmına yukarıda işaret ettik. Diğer bir kısmını ise şöyle sıralayabiliriz:

1- Furu'ul Kafi c. 3, s. 315.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 45.

3- Mecme'ül Beyan, c. 10, s. 507.

1- Namazın birinci rekâtında Fatiha'dan önce "**Euzu billahi mineşşeytanirracim**"¹ denilmesi.

2- Namazı cemaatle kılıyorsa, imamın, münferit olarak kılıyorsa kendisinin, Fatiha'yı tamamladıktan sonra "**EI-hamdu lillahi Rabbi'l Âlemin**"² demesi.

3- İhlâs suresi okunduktan sonra bir, iki veya üç kez "**Kezalikellahu Rabbi**"³ veya üç kez "**Kezalikellahu Rebbuna**"⁴ denilmesi.

4- Namazın üçüncü ve dördüncü rekâtlarında Tesbihat-ı Erbaa'dan sonra "**Esteğfirullahe Rabbi ve Etubu ileyh**"⁵ denmesi.

5- Bütün namazların ilk rekâtlarında Fatiha'dan sonra Kadir, ikinci rekâtlarında ise, İhlâs suresinin okunması.

Bir gün boyunca kılınan namazlarının hiçbirisinde İhlâs suresini okumamak ise mekruhtur.

Yine, İhlâs suresi hariç, birinci rekâta Fatiha'dan sonra okunan surenin, ikinci rekâta da okunması mekruhtur.

Kıraatle ilgili birçok diğer sünnet ve mekruhlar da vardır ki, ilgili geniş kaynaklara müracaat edilmelidir.

Tesbihat-ı Erbaa Zikri

Yukarıda naklettiğimiz bir hadiste de yer aldığı gibi, namazın üçüncü ve dördüncü rekâtlarında, Fatiha yerine okunan "Tesbihat-ı Erbaa" zikri şöyledir:

1- Anlamı: Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

2- Anlamı: Bütün övgüler Allah'a aittir.

3- Anlamı: İşte benim Rabbim bu niteliktedir.

4- Anlamı: İşte bizim Rabbimiz bu niteliktedir.

5- Anlamı: Allah'tan mağfiret diliyor ve O'na dönüyorum.

"Sübhanellahi, ve'l Hamdu li'llahi ve la İlahe illallahu, vellahu ekber"

Anlamı: "Yüce Allah, bütün kusurlardan pak ve münezzeh-tir; bütün övgüler Allah'a aittir; Allah'tan başka kulluğa layık bir ilâh yoktur ve Allah, vasfedilebilmekten daha büyüktür."

Rükû

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Namazı hakkıyla kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle beraber rükû edin."¹

Yine şöyle buyurmuştur: **"Ey iman edenler, rükû edin; secde edin; Rabbinize ibadet edin ve hayır işler yapın ki saadete kavuşasınız."**²

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

*"Rükû ve secdeler, Allah'ın farzlarıdır."*³

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s), rükûun nasıl yapılması gerektiği hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Rükû ederken ayaklarını, aralarında bir karış kadar fasıla kalacak şekilde aynı hizada tut. Ellerinin içini dizlerine ulaştır. Sağ elini, sol elinden önce dizine koy; el parmaklarıyla diz kapaklarını kavra; bu halde parmaklarını birbirinden açık tut.*

Rükûlarında el parmaklarının ucu dizine ulaşacak kadar eğilsen de yeterlidir. Ama elinin içini dizlerine ulaştırıp, parmaklarını açık olarak diz kapaklarının üzerine koyman daha iyidir.

1- Bakara/43.

2- Hac/77

3 -El-Vesail, c. 4, s. 932.

*Ayrıca sırtını düzle, boynunu uzatıver, bakişını ayaklarının arasına doğru yönelt."*¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"İmam Ali (a.s) rükû ederken, sırtını düz tutardı; öyle ki, sırtına su dökülse, akmaz; orada kalıverirdi ve rükûda başını ve omuzlarını fazlaca aşağı eğmekten hoşlanmazdı."*²

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) rükûun hikmeti hususunda şöyle buyurmuşlardır: *"Kul, gerçek olarak rükû eder etmez, Allah kendi güzellik nuruyla onu süsler; onu kendi büyüklük gölgesinde karar verir ve seçtiklerinin giysisini ona giydirir."*

Rükû ilk adım, secde ise ikincisidir. Kim birinci adımı tam anlamıyla yerine getirirse, ikincisine de liyakat kazanır.

*Rükû edep duruşu, secde ise yakınlık makamıdır. Kim, edebi güzel sergileyemezse, yakınlık makamına çıkmaya liyakat kazanmaz. O halde Allah'a, sultanından korku içinde olan zilletli bir kalple rükû et, rükû edenlerin yararlarını kaybetmekten korkanlar gibi de, bütün azalarıyla O'nun karşısında eğil..."*³

Hz. İmam Ali (a.s)'a rükûun anlamı sorulunca şöyle yanıt vermişlerdir: *"Rükû etmenin anlamı: "Boynumu vursan bile, ben Senin ilahlığına iman etmişim" demektir."*⁴

Namazın her rekâtında, kıraat veya Tesbihat-ı Erbaa bittikten sonra, ayakta namaz kılanın, rükû yapma niyetiy-

---

1- El-Vesail, c. 4, s. 949, Usul'ul Vafi, c. 8, s. 831. Ayrıca Furu'ul Kafî C. 3, s. 320'da benzeri manaları içeren bir hadis, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'dan da nakledilmiştir.

2- El-Vesail, c. 4, s. 943, Bihar'ül Envar, c. 85, s. 118.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, 108.

4- Bihar'ül Envar, c. 85, 116.

le, elleri diz kapaklarına ulaşacak kadar; oturarak namaz kılının ise, yüzü dizlerinin hizasına gelecek kadar öne doğru eğilmesi icap eder ve buna rükû denir.

Ayakta rükû yapanın, avuçlarını dizlerinin üzerine koyacak kadar; oturarak rükû yapanın da, yüzü secde yerine yaklaşacak kadar eğilmesi ise daha iyisidir

Kolu veya dizi diğerlerinin kol ve diziyile farklı olan, meselâ kolu fazla uzun olup az bir miktarda eğilince eli dizlerine ulaşan veya dizleri, normal insanlarınkinden daha aşağıda olup ellerini dizlerine ulaştırması için çok eğilmesi gereken kimse ise, normal seviyede eğilmelidir.

Rükû, farz namazların rükün olan farzlarındandır. Cemaatle kılınan namaz hariç, ¹ unutulurak dahi terkedilmesi veya fazla yapılması; birincisi, rükün eksikliğine; ikincisi de, rükün fazlalığına yol açtığından; namazın batıl olmasına sebep olur.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s): "*Unutarak rükû yapmayan kimse, namazını yeni baştan kılmalıdır*"² buyurmuşlardır

Yine, Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a; rükû yapmayı unutan bir kimsenin ne yapması gerektiği sorulunca; İmam (a.s): "*Namazını yeniden kılmalıdır.*"³ cevabını vermişlerdir."³

1- Cemaatle kılınan namazlarda ise, eğer me'mum, farkında olmadan imamdan önce rükua giderse, o halde kalarak imamın rükua gitmesini bekleyebileceği gibi, ayağa kalkıp imamlarla birlikte yeniden rükua gidebilir. Bu durumda me'mumun birinci rükua eğilişi, hükmen yok sayıldığı için, namazda rükû fazlalığına sebebiyet vermediğinden namazın batıl olmasına yol açmaz.

2- El-Vesail, c. 4, s. 933.

3- El-Vesail, c. 4, s. 933.

Rükûda zikir okumak vaciptir. Bu zikrin, normal hal-lerde en az üç defa: "**Sübhane'llah**" veya benzeri bir zikir ya da bir defa: "**Sübhane Rabbiyel Âzimi Ve Bihamdih**" zikri olması gerekir. Ancak rükû zikri, rükün olan farz-lerden değildir. Dolayısıyla unutulurken terkedilirse, namaz batıl olmaz.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Unutarak rükûda tesbih zikrini söylemeyen kimsenin, namazı sahihtir.*"¹

Rükûda, vacip olan miktardan fazla zikir okumak, özellikle de, "**Sübhane Rabbiyel Âzimi Ve Bihamdih**" zikrinin üç, beş, yedi defa veya daha fazla okunması sünnettir.

Hişam bin Salim diyor Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a; rükû ve secdelerde okunan tesbih zikrini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "*Rükûda: "**Sübhane Rabbiyel Âzim**", secde de: "**Sübhane Rabbiyel Â'la**" zikrini söylersin. Bu zikrin bir defa söylenmesi farz, üç defa söylenmesi sünnet, yedi defa söylenmesi ise daha faziletlidir.*"²

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) bir hadiste şöyle buyurmuşlardır: "*Rükûunda üç defa tesbih zikrini söyle. Üç defa: "**Sübhane Rabbiyel Âzimi Ve Bihamdih**" dersin. Secde-lerde de, üç defa: "**Sübhane Rabbiyel Â'la Ve Bihamdih**" dersin. Çünkü Allah Teala "**Büyük Rabbinin ismini tenzih et**"³ ayetini nazil ettiğinde, Allah Resulü: "**Bunu rükûununuzun zikri yapın**" buyurdular. Allah, "**Yüce Rabbinin ismini tenzih et**"⁴ ayetini nazil ettiğinde de: "**Bunu da secdenizin zikri yapın**" diye buyurdular.*

1- El-Vesail, c. 4, s. 939.

2- El-Vesail, c. 4, s. 923.

3- Vakia/74.

4- Â'la/1.

Eğer yalnızca üç defa: "Sübhanellellah" dersin de yeterlidir. Hasta ve acelesi olan kimsenin ise, bir defa: "Sübhanellellah" söylemesi yeterlidir."

Yine, Ehlibeýt izcilerinden Muaviyet bin Ammar diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a; "Namazda söylenecek en kısa tesbih zikri nedir?" diye sorduğumda; İmam (a.s): "Acele etmeden üç defa: **"Sübhanellellah, Sübhanellellah, Sübhanellellah"** söylemelidir"² buyurdular.

Yine, Hişam bin Hakem diyor; Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'a: niçin rükûda: **"Sübhane Rabbiyel Âzimi Ve Bihamdih"** zikri, secde de: **"Sübhane Rabbiyel Â'la Ve Bihamdih"** zikri söyleniyor?" dedim. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "Ey Hişam, Allah Resulü, miraca götürülüp de, orada namaz kılıp zikir edince, bu esnada Allah Teala'nın kendisine gösterilen azametinden dehşete düşerek titredi ve dizlerine kadar eğilerek, **"Sübhane Rabbiyel Âzimi Ve Bihamdih"** demeye başladı. Rükû halinden tekrar ayağa kalkınca, kendisine önceki konumdan daha yüce bir konum gösterildi. Bunun üzerine Allah Resulü yüzüstü secdeye kapılarak; **"Sübhane Rabbiyel Â'la Ve Bihamdih"** demeye başladı ve bu zikri yedi defa söyleyince, o dehşet hali kendisinden gitti. İşte bundan dolayı, (bu zikirlerin rükû ve secdelerde söylenmesi) Allah Resulünün sünneti olarak yaygınlaştı."³

Rükû zikri, sahih Arapçayla ve bedeninin sakın halinde okunmalıdır. Kasten, yanlış Arapçayla veya bedeninin hareket halinde okunması, namazın batıl olmasına yol açar.

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 116.

2- El-Vesail, c. 4, s. 925.

3- El-Vesail, c. 4, s. 944.

Rükû miktarıca eğilemeyen kimse, bir şeyden tutunarak eğilebiliyorsa, tutunarak eğilmelidir. Bu mümkün olmazsa, eğilebildiği kadar eğilmelidir. Hiç eğilemiyorsa, oturarak rükû edebiliyorsa, rükû zamanı oturarak rükû etmelidir. Bu da mümkün değilse, ayakta namaz kıлып, rükû niyetiyle başını hafifçe eğerek zikrini okumalıdır. Bunu da yapamıyorsa, rükû niyetiyle gözlerini kapayıp zikrini söylemeli ve rükûdan kalkma niyetiyle gözlerini açmalıdır. Bundan da aciz olursa, kalbinde rükû niyeti edip zikrini söylemelidir.

Rükû zikrinin tamamlanmasından sonra, ayakta namaz kılan, kalkarak kıyam haline, oturarak namaz kılan da, doğrularak düzgün oturma haline gelip vücudu sakinleştikten sonra secdeye gitmelidir. Eğer kasten doğrulmadan veya vücudu sakinleşmeden secdeye giderse, namazı batıl olur.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Rükûdan başını kaldırdığında tam olarak doğrul; çünkü tam olarak doğrulmayanın namazı geçersizdir."*¹

Rükû unutulur ve secdeye varılmadan önce hatırlanırsa, doğrularak rükû yapmalıdır; doğrulmaksızın yerden eğik vaziyette rükûa dönülürse, namazın rükûn olan kıyamında ihlal meydana geldiğinden namaz batıl olur.

Keza, henüz kıyam halindeyken, rükû edip etmediğinden şüpheye düşen kimse, rükû yaptıktan sonra secdeye gitmelidir.

Ebu Basir diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Kıyam halindeyken rükû yapıp yapmadığından şüpheye düşen kimsenin ne yapması gerektiğini sordum. İmam (a.s): *"Rükû yaptıktan sonra secdeye gitmelidir"* buyurdular."²

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 320.

2- El-Vesail, c. 4, s. 935.

Rükû Zikrinin Anlamı:

"Yüce Allah her türlü kusurdan münezzehtir ve pakdır."

"Büyük Rabbim her türlü kusurdan münezzehtir olup, bütün övgüler O'na aittir."

Rükûun Sünnetleri

Ehlibeyt fıkhında rükûun birçok sünneti vardır. Bu sünnetlerin bazıları şunlardır:

1- Rükûa gidilmeden önce ayakta iken, ellerin kulak hizasına kadar kaldırılarak tekbir getirilmesi.

2- Ayakların arasına bir karış kadar fasıla verip kibleye doğru aynı hizada tutulması.

3- Sağa ve sola değil; ayakların arasına bakılması.

4- Rükû zikrinden önce veya sonra, Allah Resulü ve Ehlibeyti'ne salâvat getirilmesi.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise, şöyle buyurmuşlardır: "*Kim, rükû, secde ve kıyamında "Allahumme Salli êla Muhammed ve Ât-i Muhammed" derse, bu salavatından dolayı, Allah ona bir rükû, secde ve kıyam sevabını ilaveten verir.*"¹

5- Rükûdan kalkıp doğrulduktan sonra, beden sakinleşince: "*Semiallahu limen hamideh*"² denmesi.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Başını rükûdan kaldırdığın zaman da: "Semiallahu limen hamideh" dersin.*"³

1- El-Vesail, c. 4, s. 944, Furu'ul Kafi c. 3, s. 324, Bihar'ül E - var, c. 85, s. 108.

2- Anlamı: Allah, O'na hamededip övenleri duyup kabul buyursun.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 115.

6- Rukû'dan kalkıp doğrulduktan sonra söylenen yukarıdaki zikrin ardından henüz kıyam halindeyken vücudun sakın halinde tekbir getirildikten sonra secdeye gidilmesi.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "... Sonra henüz tam olarak kıyam halinde olduğun halde ellerini kaldırarak tekbir alır ve secdeye gidersin."¹

7- Erkeklerin rükû halinde dizlerini ellerinin avucuyla kavrayarak geri itmeleri, sırtlarını düz tutmaları, boyunlarını uzatarak sırtlarıyla aynı seviyeye getirmeleri.

8- Kadınların, rükûda ellerini dizlerinden yukarıya koymaları ve dizlerini geri itmemeleri.

Secde

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Rabbine hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol."²

Başka bir ayette ise şöyle buyurmuştur:

"Allah'a secde edin ve O'na ibadet edin"³

Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Ve secde yerleri (secde uzuvları) Allah'a aittir. O halde Allah ile birlikte kimseye yalvarmayın"⁴

Diğer bir ayette de şöyle buyuruyor: **"Görmez misin? Göklerde olanlar, yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyorlar; (insanların) birçoğuna da azap hak olmuştur..."**⁵

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 320.

2- Hicir/98

3- Nacim/62

4- Cin/18

5- Hac/18

Yine Allah Teala, alındaki secde izini, müminlerin nişanesi sayarak: "...Onların nişanesi yüzlerindeki secde izidir..."¹ buyurmuştur.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Secde, Âdemoğlu'nun kulluğunun, son haddidir.*"²

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "*Kulun Allah'a en çok yaklaştığı hali, secde ettiği halidir.*"³

Hz. İmam Ali (a.s) secdenin hikmet ve anlamını şöyle açıklamışlardır: "*Canların secdesi; kalbi, fani şeylerden boşaltmak; himmeti, bütünüyle baki şeylere yöneltmek; kibir ve taassup giysisini çıkarmak; dünyevi bağları koparmak ve nübüvvet ahlakıyla süslenmektir.*"⁴

Yine, İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Secdele-ri uzatın; çünkü hiçbir amel şeytana, Âdemoğlunu secde halinde görmesinden daha zor gelmemektedir. Zira ki, ona secde emredilmiş ve o karşı gelerek helak olurken, insana da secde emredilmiş ve o itaat ederek kurtulmaktadır.*"⁵

Yine Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle rivayet etmişlerdir: "*Bir kişi Allah Resulüne gelerek; "Ey Allah'ın Resulü, günahlarım çok, hayır amelim ise pek azdır" deyince, Allah Resulü ona: "Çok çok secde et; çünkü secde günahları, rüzgârın yaprakları dökmesi gibi döker" buyurdular.*"⁶

Hz. Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Babamın alnındaki secde yeri nasır bağlardı ve senede iki*

1- Fetih/29.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 164.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 163.

4- Ğurer'ül Hikem, c. 2, s. 165.

5- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 161.

6- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 162.

*defa onu koparırdı. Her defasında da beş kabuk alırdı. Bu yüzden babama nasırlı ismi verilmişti."*¹

Yine, Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) Allah Resulü (s.a.a)'in şöyle buyurdıklarını rivayet etmişlerdir: *"Secde yedi kemik üzerine yapılır: Alın, iki eller, iki dizler, iki ayağın başparmakları. Burnunu da yere sürersin."*

Ardından da İmam (a.s)'ın kendisi şunları eklemiştir: *"Ancak farz olan bu yedi uzuvdur; burnun yere sürülmesi Peygamber'in sünnetidir."*²

Hz. İmam Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Âdemoğlu yedi kemik üzerine secde eder, iki eli, iki ayağı, iki dizi ve alını."*³

Hz. İmam Ali (a.s) secdelerin anlamı hakkında şöyle buyurmuşlardır: *"Birinci secde için yere kapanmanın anlamı: "Allah'ım sen beni bu topraktan yaratmışsın" demektir. Ondandır kalkmanın anlamı: "Bizi bu topraktan çıkarmışsın" demektir. İkinci kez secdeye gitmenin anlamı: "Bizi tekrar ona döndüreceksin" demektir. İkinci secdeden kalkmanın anlamı da: "Bizi tekrar ondan çıkaracaksın" demektir."*⁴

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) secde etme usulünü şöyle beyan etmişlerdir: *"...Secde yapmak istediğinde, ellerini yukarı kaldırarak tekbir al ve secde için yere kapan. İlk olarak ellerini yere koymakla başla. Onların her ikisini de birlikte dizlerinden önce yere koy. Kollarını, ne yırtıcı hayvanların ellerini yere serdikleri gibi yere ser, ne de onları dizlerinin ve uyluklarının üzerine koy. Aksine dirseklerini*

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 161.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 128, 134, El-Vesail, c. 4, s. 954.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 134, El-Vesail, c. 4, s. 955.

4- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 132, 139.

kanat gibi dışarı çıkar. Avuçlarını da, ne dizininin üzerine koy, ne de dizine veya yüzüne yakın bir şekilde yere koy; aksine onları yüzünün yan tarafında kendine yakın olacak şekilde yere koy. Eğer ellerinin altında elbise gibi sergi de olsa bir zararı yoktur. Ama toprak üzerine koyma daha faziletlidir. Parmaklarını da secde halinde açık tutma onları birbirine bitiştir..."

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Secde ettiğinde kollarını, yırtıcı hayvanların kollarını yere serdiği gibi serme, onları kanat şeklinde havada tut. Çünkü Allah Resulü (s.a.a) secde ederken kollarını yukarıda tutardı; öyle ki, koltuk altı beyazlığı görünürdü."*²

Yine O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Kadın secde ettiğinde uzuvlarını birbirine bitiştirir ve kollarını yere yatırır, erkek ise, uzuvlarını açar."*³

Evet, ister farz olsun, ister sünnet, namazların her rekâtında rükûdan sonra iki secde yapılmalıdır. Secde; vücudun yedi uzvu olan; alın, her iki elin iç kısmı, iki diz kapakları ve ayakların iki başparmak uçlarının, secde niyetiyle yere konarak yere kapanmaya denir.

Anılan bu yedi uzuvdan, alının yere konması, secdenin rüknü; geri kalanı ise farzıdır. Dolayısıyla ister bilerek olsun, ister bilmeyerek, alın yere konmadıkça, diğer uzuvlar yere konya dahi, secde yapılmış sayılmaz; ama alın yere konduğu takdirde, diğer uzuvların bir kısmı, yanlışlıkla yere konmamış olursa veya unutulmuş secde zikri okunmadan secdeden kalkılırsa dahi, secde gerçekleşmiştir ve sahihtir.

1- Furu'ul Kafi c. 3, s. 335.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 137.

3- El-Vesail, c. 4, s. 953.

Her rekâtın iki secdesi birlikte, namazın rükün olan farzlarından. Bilmeyerek dahi, her ikisi birlikte terkedilir veya iki secde daha ilave edilirse, namaz batıl olur.

Secdelerin her biri ise, tek başına vacip olmakla birlikte, rükün değildir. Dolayısıyla, bilerek iki secdeden biri yapılmazsa veya bir secde daha ilave edilirse, namaz batıl olur; bilmeyerek böyle yapılırsa, namaz batıl olmaz.

Ama eğer secdelerden biri unutulur ve yeri geçtikten sonra hatırlanırsa, yapılan bu yanlışlıktan dolayı namazdan sonra, unutilan secdenin kaza edilmesine ilaveten, iki sehiv secdesi yapılmalıdır; yanlışlıkla bir secde ilave edilmiş ise de, farz olmamakla birlikte, namazdan sonra sadece iki sehiv secdesi yapılır.

Secdede de, rükûda olduğu gibi, zikir okunması vaciptir. Bu zikir de, normal şartlarda en az üç defa: "**Sübhanellah**" veya benzeri bir zikir, ya da bir defa: "**Sübhaner Rabbi'l Â'la Ve Bihamdih**" zikri olmalıdır. Hasta gibi, mazereti olanın ise, bir defa: "**Sübhanellah**" demesi yeterlidir.

Ehlibeyt izcilerinden Muaviyet bin Ammar diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Hasta için, rükû ve secdesinde yeterli sayılabilecek en az tesbih zikri nedir?" diye sordum. İmam (a.s): "*Bir defa "**Sübhanellah**" demesi yeterlidir*" buyurdular."¹

Bu arada secde zikri, secde uzuvlarının tamamının yere konup bedeninin sakinleşmesinden sonra okunmalıdır. Bile- rek, henüz secde uzuvlarının tamamı yere konmadan veya beden sakinleşmeden okunursa, namaz batıl olur.

Yine, secde zikri okunduğu sürece bu uzuvların tamamı, yere konmuş halde olmalıdır. Dolayısıyla, secde zikri-

---

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 329.

ni söylerken, bu uzuvlardan her hangi birisi, kasten yerden kaldırılırsa, namaz batıl olur. Ama zikir okunmadığı anda, alın dışındakiler yerden kaldırılabilir.

Ayrıca secde zikri tamamlanmadan önce yanlışlıkla başını yerden kaldıran kimse, yeniden alnını yere koyamaz ve bunu bir secde saymalıdır. Ama secde uzuvlarından başka birini yanlışlıkla yerden kaldırırsa, o uzvu tekrar yere koyup secde zikrini okuması icap eder.

Bu arada secdede de, vacip olan miktardan fazla zikir okumak, özellikle de, "**Sübhan Rabbîel Â'la Ve Bihamdih**" zikrinin üç, beş, yedi defa veya daha fazla okunması sünnettir.

Sonra, birinci secdenin zikri sona erince, secdeden kalkarak oturulmalı ve beden sakinleştikten sonra ikinci secde yerine getirilmelidir.

Secde yerinin düz olması daha iyi olmakla birlikte, düz değilse, yükseklik ve alçaklık bakımından alnın konduğu yerle dizlerin konduğu yer arasında dört parmaktan fazla yükseklik farkı olmamalıdır, ayak parmaklarının konduğu yer ile alnın konduğu yer arasında da bundan fazla fark olmaması ihtiyat gereğidir.

Ehlibeyt fikhında, secde şartlarından biri de, alnın konduğu yerin temiz olmasıdır. Namaz yerinin tamamının temiz olması ise, daha iyisidir.

Alnının tamamını, yara kaplayan kimse, mümkün olduğu takdirde, alnının iki tarafından biriyle secde etmeli; bu mümkün olmazsa, çenesiyle secde etmelidir, bu da mümkün değilse, yüzünün mümkün olan herhangi bir kısmıyla, bu da mümkün değilse, başının ön tarafıyla secde etmelidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a; alnında yara olması nedeniyle secde edemeyen kimsenin ne yapması gerektiği sorulunca şöyle cevap vermiştir:

"Saçının tarafına doğru secde eder, bunu yapamazsa sağ kaşı üzerine secde eder, bunu da yapamazsa, sol kaşı üzerine secde eder, bunun da imkânı olmazsa, çenesi üzerine secde eder."

Bunun üzerine soru soran kimse şaşırarak: "Çenesi üzerine mi secde eder?" diye sorunca, İmam (a.s): *"Evet, Allah'ın "Çeneleri üzere secdeye düşerler" ayetini okumamış mısınız?"* buyururlar."²

Alnını yere ulaştıramayan kişi, mümkün olduğu kadar eğilmeli ve diğer secde uzuvlarını normal olarak yere koyduktan sonra secde niyetiyle yüksek bir şey üzerine koyduğu türbet ve benzeri şey üzerine, alnını koyarak secde etmelidir.

Asla eğilemeyen şahıs, secde için oturarak başıyla işaret etmelidir; başıyla işaret etme imkânı yoksa gözüyle işaret etmelidir. Her iki takdirde de, ihtiyat gereği türbet veya benzerini eliyle alnına koymalıdır.

Başı veya gözüyle işaret etme gücü yok ise, kalbinde secdeye niyet edip mümkünse eliyle işaret etmelidir.

Oturma imkânı olmayan kimse de, secde için söylenen işaretleri ayakta yapmalıdır.

Bedenin, üzerinde sakın bir şekilde durmadığı bir şey üzerine yapılan secde batıldır. Ama alnı üzerine koyunca, bir miktar aşağı indikten sonra sakınleşirse, sakıncası yoktur.

Yine, teşehhüt okunmayan, namazın birinci rekâtında; keza öğle, ikinci ve yatsı namazlarının üçüncü rekâtlarında, ikinci secdeden kalkınca, hemen değil de, bir miktar hareketsiz oturduktan sonra ayağa kalkılmalıdır.

1- İsra/ 107.

2- El-Vesail, c. 4, s. 966.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Ehlibeyt dostlarından Hamit bin Ayaz diyor: "Ben, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın birinci rekâtta, ikinci secdeden kalktıktan sonra bedeni sakinleşecek kadar oturduğunu ve daha sonra ayağa kalktığını gördüm."¹

Yine Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"İki rekât arasında secdelerden kalktıktan sonra, azalarınız sakinleşecek kadar oturun sonra ayağa kalkınız. Çünkü bu, bizim namaz kılma şeklimizdir."*²

Ayrıca ayakta namaz kılanların, secdelerden sonra ayağa kalkarken: **"Bihevillahi ve kuvvetihi ekumu ve ek'ud"**³ demeleri de sünnettir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Hz. Ali, namazlarının her rekâtında ayağa kalkarken, tefvizcilerden teberrî etmek amacıyla: **"Bihevillahi ve kuvvetihi ekumu ve ek'ud"** derdi."*⁴

Yine o Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Secdelerden sonra ayağa kalkarken ellerinden yardım alarak kalk ve: **"Bihevillahi ve kuvvetihi ekumu ve ek'ud"** söyle, çünkü Ali (a.s) da böyle yapardı."*⁵

Secde Zikrinin Anlamı:

"Yüce Allah her türlü kusurdan pak ve münezzehtir."

"Yüce Rabbim her türlü kusurdan münezzehtir ve bütün övgüler O'na aittir."

1- El-Vesail, c. 4, s. 956.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 1183.

3- Anlamı: "Allah'ın gücü ve yardımıyla ayağa kalkıyor ve oturuyorum."

4- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 183, El-Vesail, c. 4, s. 967.

5- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 1183.

Üzerine Secde Yapılması Caiz Olan Şeyler

Ehlibeyt fikhına göre, secdede alın bölgesini, kilim ve halı türü sergilerin, yenilen veya giyilen şeylerin, altın gümüş, akik ve firuze gibi, madensel eşyanın üzerine koymak caiz değildir.

Aksine, secdede alının bulunduğu zemin, toprak, taş, çakıl gibi yer kavramına dâhil olan, ya da yerden üreyip de insanların yemediği ve giymediği bitki türlerinden olmalıdır.

Keza, ağaç ve saman gibi üzerine secde yapılması caiz olan bir şeyden yapılan kâğıt üzerine de, secde yapmak caiz olduğu gibi, pamuk ve benzeri şeyden yapılan kâğıdın üzerine de, secde etmenin sakıncası yoktur.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Yer, benim için secdegah ve temizleyici kılınmıştır."*

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Yenilen bitkilerle, pamuk ve keten hariç, secde ancak yere ve yerden biten bitkiler üzerine yapılabilir."*²

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"İnsanın yiyeceği, içeceği ve giysisi olabilen hiçbir şey üzerinde namaz kılmak ve onların üzerine secde etmek caiz değildir. Ama dokunmadan önce ürünsüz olan yer bitkileri hariç, dokunduktan sonra ise, zaruret hali hariç, onların üzerinde de namaz kılmak caiz değildir."*³

Yine, Hişam bin Hakem diyor; İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Neyin üzerine secde etmenin doğru olduğu ve neyin üzerine secde etmenin doğru olmadığını sordum. İmam

---

1- El-Vesail, c. 3, s. 593.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 149, 154.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 149.

(a.s) şöyle buyurdular: *"Secde ancak yere ya da yerden bitip de yenmeyen ve giyilmeyen bitkiler üzerine yapılabilir."* Ben "size feda olayım bunun sebebi nedir?" dedim. Bunun üzerine İmam (a.s) şöyle buyurdular:

*"Çünkü secde Yüce Allah'a baş eğmektir. Bu yüzden de yenilen ve giyilen şeylere olmamalıdır. Zira dünya çocukları yediklerinin ve giydiklerinin kulu, köleleridir. Oysa secde eden Allah'a kulluk etmektedir. Bu yüzden de alnını, dünyanın aldatmasına kanıp da dünyaya tapanların mabudu üzerine koymamaları gerekir. Buna ilaveten, secde Allah'a boyun eğmektir; alnın yere konması, Allah'a karşı tevazu ve huzuyu daha iyi ifade etmektedir."*¹

Bu arada her ne kadar secdede, alnın tamamının, üzerine secde edilmesinin sahih olduğu şeylerin üzerine konması, daha faziletli ise de, sadece alnın, elin bir parmağının ucu kadar küçük bir bölümünün bu şeylerin üzerine gelmesi, secdenin gerçekleşmesi için yeterlidir.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Alnın başın tüylerinin çıktığı yerden kaşlara kadar olan bölümü secde yeridir. Bu miktardan, bir dirhem veya bir parmağın ucu kadar olsa bile, ne kadarı yere (toprak ve benzerine) konursa, yeterlidir."*²

Bu arada üzerine secde etmek için, en faziletli şey, Hz. İmam Hüseyin (a.s)'ın mezarı toprağıdır. Ondan sonra herhangi bir yere ait olan toprak; topraktan sonra taş ve taştan sonra da bitkidir.

Ehlibeyt izcilerinden Muaviyet bin Ammar diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın sarı ipekten olan bir mendili var-

---

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 145, El-Vesail, c. 3, s. 591.

2- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 33, El-Vesail, c. 4, s. 963.

dı. Onun içerisinde İmam Hüseyin (a.s)'ın mezarından alınan bir miktar toprak bulunduruyordu. Namaz vakti olunca, o toprağı seccadesi üzerine koyar ve onun üzerine secde ederdi. Sonra da şöyle buyururdu: "*Hüseyin'in türbeti üzerine secde etmek, yedi hicabı da ortadan kaldırır.*"¹

Üzerine secde edilmesi caiz olan bir şeye sahip olmayan veya herhangi bir mazeret nedeniyle secdenin caiz olduğu şey üzerine secde edemeyen bir şahıs; elbisesi keten ve pamuktansa onun üzerine, başka bir şeydence elinin üzerine, o da mümkün değilse, akik yüzük gibi madensel bir şey üzerine secde etmelidir.

Secdenin Bazı Sünnetleri

Ehlibeyt fıkhına göre, secdenin birçok sünneti vardır. Bu sünnetlerin bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

1- Ayakta namaz kılanın rükûdan kalkıp tam olarak doğrulduktan sonra, oturarak namaz kılanın ise tam olarak oturduktan sonra, secdeye gitmek için tekbir getirmesi.

2- Erkeğin secdeye giderken önce ellerini, kadının ise önce dizlerini yere koyması.

3- Secdede burnun da, türbete veya üzerine secdenin caiz olduğu bir şeye konması.

4- Secdede el parmaklarını bitişirilerek uçları kibleye gelecek şekilde kulakların hizasına konması.

5- Secdeden sonra sol taraf üzerine oturulup sağ ayağın üstünün sol ayağın altı üzerine konması.

6- Secdeden kalktıktan sonra bedeninin sakinleşmesinden sonra tekbir getirilmesi.

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 153.

7- Birinci secde ile ikinci secde arasında beden sakin iken "**Esteğfirullah ve etubu ileyh**" denmesi.

8- İkinci secdeye gitmek için beden sakin iken tekbir getirilmesi.

9- Secdelerin uzatılması.

10- Secdelerde salâvat getirilmesi

11- Son secdede dua edilip Allah Teala'dan dilek dilenmesi ve şu duanın okunması:

"Ya heyrel mes'ulin veya heyrel mu'tin, verzuqni verzuq iyali min fazlike, fe inneke zul fazlil âzim."

Anlamı: "Ey kendisine dilekte bulunulanların en hayırlısı: Ey ihsan edenlerin en iyisi! Kendi fazlından beni ve ailemi rızıklandır. Şüphesiz Sen büyük fazıl sahibisin."

Zikir

Daha önce namazın farzlarından birinin zikir olduğunu söyledik. Namazın birinci ve ikinci rekâtlarında okunan Fatiha ve sure ile üçüncü ve dördüncü rekâtlarında okunan Fatiha (yani kıraat) ve keza teşehhüt ve selam dışında, namazda okunan bütün dua ve zikirler fıkıh dilinde zikir denir.

Ancak bunların içinden; rükû ve secde zikirleri ile dördüncü rekâta Fatiha yerine okunan, Tesbihat-ı Erbaa vacip; kunutta veya namaz içinde okunan, bazı diğer zikir ve dualar ise sünnet zikirlerdir

Bu arada kıraatte söylendiği gibi, namazın vacip zikirleri de, rükün olmayan farzlarındandır; dolayısıyla kasıtlı olarak terkedilmeleri, caiz olmayıp namazın batıl olmasına yol açarken, unutulmuş terkedilmeleri ise, namazın sıhhatine bir hanel getirmediği gibi, namazdan sonra kaza edilmeleri de gerekmez. Ama bu durumda namazdan sonra, bu yanlışlıktan dolayı iki sehiv secdesi yapılması iyidir.

Ayrıca kıraat bölümünde de işaret edildiği üzere, farz zikirlerin düzgün Arapçayla okunmaları da şarttır. Dolayısıyla bu zikirlerin düzgün okunuşunu bilmeyen kimsenin, mümkün olan en kısa zamanda, bunların düzgün okunuş şeklini öğrenmesi farzdır.

Yine, yanlışlıkla bunlardan birini, hatta bir harf veya bir kelimesini bile, hatalı okuyan kimse, namazın bir sonraki ameline geçmeden önce bu hatasının farkına vardığı takdirde, onu yeniden doğru bir şekilde okumalıdır.

Teşehhüt

Teşehhüt kelimesi, tanıklık etmek anlamındadır. Teşehhütte okunan dua, Allah'ın birliği ve Hz. Muhammed'in peygamberliğine tanıklığı içerdiğinden, ona teşehhüt denmiştir.

İmam Ali (a.s) teşehhüdün anlamı hakkında şöyle buyurmuşlardır: *"Teşehhüt okumanın anlamı; imanını ve İslam'a girişini yenilemen ve ölümden sonra yeniden dirileceğine ikrar etmendir.*

(Teşehhüt esnasında), *sol yanın üzerine oturup sağ ayağını sol ayağının üzerine çıkarmanın anlamı: "Allah'ım, hakkı ayakta tut, batılı ise yok et", anlamındadır."*¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Teşehhüt, Allah Teala'ya sena etmektir. Öyleyse, sözde ve iddiada ona kul olduğun gibi, batında da O'na kul ol, eylemde de O'na boyun eğ. Dilinin doğruluğunu, sırrının doğruluğunun sefasına kavuştur. Çünkü seni O yaratmış ve kalbinle, dilinle ve azalararla O'na kulluk etmeni, O'nun Rabliğini kabullenmekle kendi kulluğunu gerçeğe dönüştürmeni emretmiştir..."*

1- El-Vesail, c. 4, s. 988, Mizan'ül Hikmet, c. 5, s. 395.

Sonuç olarak; Ehlibeyt fıkhında, sabah namazı gibi iki rekâtlık namazlar ile bir rekât olan vitir namazında bir defa; üç ve dört rekâtlık namazlarda ise biri, ikinci rekâta; diğeri ise, son rekâta olmak üzere, iki defa, teşehhüt okunur.

Teşehhüt, ilgili rekâtın ikinci secdesi yapıldıktan sonra oturulup beden sakinleştikten sonra oturduk yerde okunmalıdır.

Bu arada sabah namazı gibi iki rekâtlık namazlarda ve tek rekâtlı olan vitir namazında teşehhütten sonra selam verilerek namaz bitirilir; akşam ve yatsı namazı gibi üç ve dört rekâtlık namazlarda ise birinci teşehhütten sonra devam edilerek namazın geri kalanı tamamlanır ve son rekâtın ikinci secdesinden sonra tekrar teşehhüt okunur, ardından da selam verilerek namazdan çıkılır.

Teşehhüt doğru Arapçayla okunmalıdır ve teşehhüt okunurken beden sakin vaziyette olmalıdır.

Teşehhüt de namazın rükün olmayan farzlarından; kasıtlı olarak terkedilirse, namaz batıl olur; bilmeyerek terkedilir ve namazdan sonra veya telafî yeri geçtikten sonra hatırlanırsa, namazdan sonra kaza edilir; ayrıca yapılan yanlışlıktan dolayı iki sehiv secdesi yapılır.

Buna göre, eğer üç ve dört rekâtlı namazların ikinci rekâtının secdelerinden sonra unutulmuş teşehhüt okunmadan ayağa kalkılır ve üçüncü rekâtın rükûna varmadan önce farkına varılırsa, oturularak teşehhüt okunmalı; sonra da tekrar ayağa kalkarak o rekâta okunması gerekenler okunarak, normal şekilde namaz tamamlanmalıdır.

Ancak bu durumda, fazladan yapılan kıyam için, namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Ama eğer sonraki rekâtın rükûna varıldıktan sonra veya daha sonra, teşehhüdün okunmadığı farkedilirse, na-

maz tamamlanmalı ve selam verildikten sonra unutulana teşehhüdün kaza edilmesine ilaveten; ayrıca bu yanlışlıktan dolayı iki sehiv secdesi de yapılmalıdır.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"İkinci rekâta teşehhüt okumayı unuttur da üçüncü rekâta hatırlarsan, rükûa eğilmemiş isen, öylece otur ve teşehhüdü oku. Ama eğer rükûa vardıktan sonra hatırlarsan, namazına devam et; selam verdikten sonra iki sehiv secdesi yapar ve terk edilmiş olan teşehhüdünü de kaza edersin."*¹

Teşehhüdün Okunuşu

Ehlibeyt fikhına göre, teşehhüdün farz olan kısmı, Allah'ın birliği ve ortağı olmadığına ve Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve resulü olduğuna dair tanıklığı ifade eden iki şahadet ile Allah Resulü ve Ehlibeytine salâvattan ibarettir.

Bunun dışındaki dua ve zikirler ise, teşehhüdün sünnetleridir ki, bunların bir kısmına aşağıda işaret edilecektir.

H.z. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Teşehhütte kifayet edecek en az miktar iki şahadettir."*²

Allah Resulü (s.a.a) ise şöyle buyurmuşlardır: *Kim namaz kılar da bana ve Ehlibeytim'e salâvat getirmezse, namazı onu cennet dışındaki bir yola götürür."*³

H.z. İmam Cafer Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Sizden biri namaz kılip da, Allah Resulüne namazında salâvat getirmezse, namazı cennet dışındaki bir yola götürülür."*⁴

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 151.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 281.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 288.

4- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 280.

Yine O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "*Peygambere salâvat getirmek, namazın tamamlayıcı unsurudur. Kim, namazda kasten salâvat getirmeği terkederse, onun namazı geçersizdir.*"¹

Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyti'ne salâvat getirilmenin zorunlu tutulduğu tek durum, teşehhüt halidir. Rükû ve secde gibi, Teşehhüt dışındaki durumlarda salâvat getirmek ise Ehlibeyt fikhında sünnet kabul edilmiştir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*İlk iki rekâta okunan teşehhüt şöyledir: "Elhamdülillah. Eşhedu en la ilahe illallah vehdehu la şerike leh. Ve eşhedu enne Muhammed'en ebduhu ve resuluh. Allahumme salli êla Muhammed'in ve Âl'i Muhammed. Ve tekabbel şefae-tehu ver'fe derecete"*²

Keza, Ehlibeyt Ekolü'nce hadis metni olarak telakki edilen "Felah'us Sail" kitabında şöyle yazmıştır:

"*Teşehhütte ise şöyle der: "Bismillah ve billah ve'l Esmau'l Hüсна külluha lillah. Eşhedu en la ilahe illallah vehdehu la şerike leh. Ve eşhedu enne Muhammed'en ebduhu ve resuluh. Allahumme salli êla Muhammed'in ve Âl'i Muhammed. Ve tekabbel şefaetehu fi ümmetihi ver'fe derecete"*

*Ve eğer sırf Allah Teala'nın birliğine ve Muhammed'in resullüğüne tanıklıkla, Muhammed ve Ehlibeyti'ne salâvat getirmekle yetinse de yeterlidir.*³

Buna göre, teşehhüdün aşağıdaki okunuş şekli, teşehhüdün farzı ve yeterli olan en az miktarıdır.

1- El-Vesail, c. 4, s. 999.

2- El-Vesail, c. 4, s. 989.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 287.

- "- Eşhedu en lâ ilâhe illallâh. Vehdehu la şerike leh.
- Ve eşhedu enne Muhammed'en êbduhu ve resuluh.
- Allâhumme salli êlâ Muhammed'in ve Âl'i Muhammed."

Anlamı

"- Tanıklık ederim ki, Allah'tan gayri kulluğa layık bir ilah yoktur; O, tektir ve ortağı yoktur.

- Tanıklık ederim ki, Hz. Muhammed, (s.a.a) O'nun kulu ve resulüdür.

- Allah'ım, rahmetini Muhammed ve Ehlibeyti'ne indir."

Teşehhüdün Sünnetleri

Teşehhüdün önemli sünnetlerini şöyle sıralayabiliriz:

1- Teşehhüt okurken, sol bacak üzerine oturulup, sağ ayağın üstünün sol ayağın alt kısmı üzerine konulması.

2- Teşehhütten önce: "**Elhamdülillah**" veya: "**Bismillahi ve billahi ve'l hamdu lillahi ve hayru'l esmai külliha lillah**" söylenmesi.

3- Ellerin uyluk üzerine koyulması.

4- El parmaklarının birbirine bitleştirilmesi,

5- Başı aşağı eğip kendi önüne bakılması

6- Teşehhüdü bitirdikten sonra: "**Ve tekabbel şefaetehu fi ümmetihi ver'fe derecetuh**" denmesi.

7- Kadınların, teşehhüt halinde dizlerini birbirine bitştirerek oturmaları.

Selam

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Na-mazın girişi, tekbir; bitişi ise selamdır.*"¹

Hız. İmam Hasan Askeri (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

1- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 310.

*"Namaz kılan kimse, namazının selamını verince, Allah ve melekleri de ona selam verirler."*¹

İmam Ali (a.s) selamın anlamı hakkında şöyle buyurmuşlardır: **"Esselamü Aleykum ve rahmetullahı ve berekâtuh"** diyerek selam vermenin anlamı, Allah'tan rahmet dilemek ve bu (namaz), kıyamet günününün azabına karşı bir güvencedir, demektir."²

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Her namazın bitişinde selam vermenin anlamı, güvence sunmaktır. Yani, kim Allah'ın emrini ve Peygamberin sünnetini ihlâsla huşu üzere yerine getirirse, ona, dünya belalarına karşı güvence, ahiret azabına karşı ise berat verilir.*

Ayrıca selam, Allah'ın isimlerinden biridir. Onu, yaratıklarına sunmuştur ki, onlar kendi aralarındaki muamelat, emanet ve hükümlerde onun anlamına riayet etsinler. Birbirleriyle olan birlikteliklerini doğru, geçimlerini dürüst yapsınlar.

Eğer sen de selamı, doğru yerine koyup hakkını vermek istiyorsan, Allah'tan sakın; dinin, kalbin ve aklın senin tarafından selamet üzere kalsınlar. Onları günah karanlığıyla kirletme.

Koruyucuların da senin tarafından selamette kalsınlar; kötü davranışlarıyla onları usandıрма, bıktırma, rahatsız etme.

*Dostun ve düşmanın da senin açısından selamet üzere olsun. Çünkü yakını elinden selamet üzere kalmayanın, uzağı pekâlâ selamette kalamaz. Kim selamı bu doğru yerlerine koymazsa, halk arasında selam verse bile, selam vermesinde yalancı sayılır.*³

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 221.

2- Mizan'ül Hikmet, c. 5, s. 395.

3- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 307.

Namazın son rekâtında teşehhüde müteakip, selam verilerek namazdan çıkılır.

Ehlibeyt fıkında selam da, namazın rükün olmayan farzlarındanr. Kasıtlı olarak terkedilmesi, namazı ba-tıl ederken, bilmeyerek terkedildiği takdirde, namaz hali bozulmadan farkına varılırsa, okunmalıdır ve namaz sa-hihtir. Ama namaz halinden çıktıktan sonra farkına va-rılırsa, yapılan bu yanlışlıktan dolayı sadece iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Selamın da doğru Arapçayla okunması ve selam verilir-ken bedenın sakın halde olması şarttır.

Selamın Okunuğu:

Ehlibeyt fıkhına göre, namazın selamı ağuıdaki şekilde verilir ve onun birinci faslı sünnet; ikinci ve üçüncü fasılları ise, genel görüğe göre vaciptir.

Ayrıca son selamı söyledikten sonra hafiften sağu sola dönerek işaret etmek de selamın sünnetlerindendir.

Yine, teşehhüt okunurken, oturma haliyle ilgili sünnet-ler aynen selam verirken de geçerlidir.

Selamların okunuğu şöyledir:

"- Esselâmu eleyke eyyuhannebiyyu ve rehmetullâhi ve berekâtuh,

- Esselâmu eleyna ve êlâ ibâdillâhissâlihın,

- Esselâmu eleykum ve rehmetullâhi ve berekâtuh."

Anlamı:

"- Selam olsun sana ey Allah'ın Peygamber'i; Allah'ın rahmet ve bereketi senin üzerine olsun,

- Selam olsun bize ve Allah'ın iyi kullarına,

- Allah'ın selam, rahmet ve bereketi sizin üzerinize olsun."

Tertip

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan anlaşılmıştır ki, namazın filleri, sırasıyla tertip üzere yapılmalıdır. Yani, sırasıyla ilk önce İftitah Tekbiri getirilmeli, sonra Fatiha sonra sure okunmalı, sonra rükû yapılmalı, sonra secde edilmeli ve böylece namaz içerisinde yapılanlar sırasıyla yerine getirilmelidir.

Ehlibeyt fıkhında tertip de, namazın rükün olmayan farzlarından; bilinçli ihlal edilişi, namazın batıl olmasına yol açar.

Farkında olmadan ihlal edildiğinde ise, eğer ihlal, rükûdan önce iki secdenin yapılması gibi, sonra yapılması gereken bir rükün farzın, önce yapılması gereken diğer rükün farzdan öne geçirilmesi şeklinde olmuşsa, rükün olan farzda ihlal meydana geldiğinden, yine namaz batıl olur.

Ama eğer ihlal, kıraatten önce rükûa gitmek gibi, sonra yapılması gereken rükün bir farzın, gayri rükün farzdan öne geçirilmesi, ya da teşehhüdün iki secdeden önce okunması gibi, önceki durumun aksi olan, sonra yapılması gereken gayri rükün bir farzın, rükün olan farzdan öne geçirilmesi yahut da sureyi Fatiha'dan önce okumak gibi, gayri rükün iki farzın yerlerinin değiştirilmesi şeklinde olmuşsa, namaz sahihtir.

Ancak bu durumda, olasılığı varsa, yani, rükün fazlalığına yol açmayacaksa, namazın kendi içinde tertip sağlanmalıdır. Aksi takdirde, namaza öylece devam edilerek bitirilmelidir.

Bu arada böylesi yanlışlıklardan dolayı, namazda meydana gelen her eksiklik veya fazlalık için, namazın sona ermesinden sonra iki sehiv secdesi yapılması iyidir.

Müvalat (Aralıksız yapmak)

Müvalat; namazda yapılan fiil, okunan kıraat, zikir ve duaların, normal şekilde aralıksız olarak yerine getirilmesine denir.

Bu da, namazın gayri rükün farzlarındandır. Kasıtlı olarak ihlal edilmesi, namazın batıl olmasına yol açarken; kasıtsız olarak ihlal edilmesi, namazı batıl etmez. Ama bu durumda sonraki rükün farza başlanmamışsa, yanlışlıkla müvalata riayet edilmeden okunan cümle ve kelimeler, müvalatın bozulduğu yerden itibaren, yeniden düzenli olarak okunmalıdır. Sonraki rükün farza girilmişse de, öylece namaza devam edilmelidir ve kılınan namaz sahihtir.

Fakat müvalatin ihlali, namaz durumundan çıkaracak kadar fazla olursa, kasıtsız olsa dahi, namazın batıl olmasına yol açar.

Namazın Sünnetleri

Namaza başlarken, namaz esnasında ve sonrasında yapılması ve okunması zorunlu olmayan, ama yapılması ve okunması tavsiye edilen, fiil ve dualar namazın sünnetleridir.

Namazın sünnetleri sayıca oldukça fazladır; bir kısmına da yer yer işaret edilmiştir. Bu sünnetlerin önemlilerini şöyle sıralayabiliriz:

1- İftitah tekbirinden önce yedi defa: "**Allahu Ekber**" demek.

2- Kunut tutmak; aşağıda açıklanacaktır.

3- Kıyam halindeyken bakışı, sağa sola değil de, öne secde edilen yere yöneltmek.

4- Kıyam halindeyken elleri, dizlerin hizasında bacağıın ön kısmına koymak.

5- Her rekât bittikten sonra, bir sonraki rekât için ayağa kalkarken: "**Bihavillahi ve Kuvvetihi Ekumu ve Ek'ud**" demek.

Anlamı:

"Allah'ın yardım ve gücüyle kalkıyor ve oturuyorum"

6- Rükû ve secde zikirlerinden sonra Muhammed ve Ehlibeytine salâvat getirmek. Yani: "**Allahumme Salli êla Muhammed ve Âl'î Muhammed**" demek.

Anlamı:

"Allah'ım Muhammed ve Ehlibeytine rahmet gönder."

7- Namazın son secdesinde secde zikrinden sonra şu zikri okumak:

"Ya Hayr'el Mes'ulîn ve Ya Hayr'el Mu'tîn, Urzuknî Verzuk İyalfi min fazlike Fe İnneke Zu'l Fazlil Âzîm"

Anlamı:

Ey, kendisinden dilekte bulunulanların en hayırlısı! Ey ihсан edenlerin en iyisi! Kendi fazlından beni ve ailemi rızıklandır. Şüphesiz sen, büyük kerem sahibisin.

8- Namazdan sonra, namaz yerinden ayrılmadan önce kıbleden dönmeden tavsiye edilen zikir ve duaları okumak.

Bu zikirlerin en iyisi ise, Hz. Fatıma (a.s)'ın zikri olarak bilinen; 34 defa: "**Allahu Ekber**", 33 defa: "**Sübhanellah**", 33 defa da: "**Elhemdulillah**" demektir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Sizlerden kim, namazdan sonra ayağa kalkmadan, Fatimet'üz Zehra'nun zikrini okursa, mutlaka günahları bağışlanır.*"¹

Yine O Hazret, Ebu Harun ismindeki bir yaranına şöyle buyurmuşlardır: "*Ey Ebu Harun, biz çocuklarımıza namazı emrettiğimiz gibi, Fatimet-üz Zehra'nun zikrini okumayı da*

1- El-Vesail, c. 4, s. 1022.

*emrederiz. Öyleyse, sen de ona müdavemet et. Çünkü ona müdavemet eden hiçbir kimse, bedbaht olmaz."*¹

Kunut

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Dünyada en uzun kunut tutanlarınız, kıyamet gününde mahşer yerinde en uzunca rahat edenleriniz olacaktır."*²

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Resulü (s.a.a) vitir namazında (kunutta) yetmiş defa istiğfar eder ve yedi defa da **"Ha'za makamu'l aizi bike minennar"**³ derdi."*⁴

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Her namazın ikinci rekâtında rükûdan önce kunut tutmak zorunlu sünnettir."*⁵

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *Biri, birinci rekâtın rükûundan önce, diğeri de, ikinci rekâtın rükûundan sonra olmak üzere imam, Cuma namazında iki kunut tutar."*⁶

Bu ve benzeri hadisler ışığında; Ehlibeyt fikhında, iki ve daha fazla rekâtlı olan farz ve sünnet namazların ikinci rekâtında, tek rekâtlı olan vitir namazında ve Cuma namazının her iki rekâtında bir, ayet namazında beş, ramazan ve kurban bayramı namazlarının birinci rekâtında beş, ikinci rekâtında dört kunut, tutmak müekket sünnet kabul edilmiştir.

1- El-Vesail, c. 4, s. 1022.

2- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 199, El-Vesail, c. 4, s. 919.

3- Anlamı: Bu, cehennem ateşinden sana sığınanın makamıdır.

4- El-Vesail, c. 4, s. 610.

5- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 197.

6- El-Vesail, c. 4, s. 603.

Kunut, kıraatten sonra ve rükûdan önce, ellerin avuç içleri semaya açık vaziyette yüz hizasına kadar yukarı kaldırılarak dua okunmasına denir.

Kunutun önce elleri yukarı kaldırarak tekbir getirmek, sonra elleri indirip kunut için yüz hizasına kadar yukarı kaldırmak, elin içini semaya açıp, başparmak dışındaki parmakları birbirine bitişik şekilde tutmak ve dua okunurken avuç içlerine bakmak sünnettir.

Kunutun yüksek sesle okunması, müstehaptır. Ama cemaatle namaz kılan kimsenin sesini cemaat imamı duyuyorsa, kunutu yüksek sesle okuması, müstehap değil, aksine mekruhtur.

Bilerek okunmayan kunutun kazası yoktur. Unutulmuş okunmaz ve rükûa tam olarak eğilmeden önce farkına varılırsa, doğrular okunması müstehaptır. Rükûda farkına varılırsa, rükûdan sonra ve eğer secde hatırlanırsa, namazın selamından sonra kaza edilmesi müstehaptır.

Zürare bin Â'yun diyor Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Unutarak kunut tutmaksızın rükûa giden kişinin durumunu sorduk. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Rükûdan kalktıktan sonra kunut tutar; hatırlamazsa da bir sorun yoktur."*

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Farkında olmadan kunutu terkeden kimse, namazdan sonra oturduğu yerde kunut tutar."*²

Kunutun özel bir duası yoktur; üç defa: **"sübhaneAllah"** söylenmesi veya Allah Resulü ve Ehlibeyti'ne salâvat getirilmesi de yeterlidir; ancak masumlardan gelen duaların okunması daha iyidir.

1- El-Vesail, c. 4, s. 616.

2- El-Vesail, c. 4, s. 615.

İsmail bin Fazl diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a kunutta okunması gereken özel bir duanın olup olmadığını sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Hayır, Allah Teala'nın diline cari ettiği her duayı okuyabilirsin. Bunun için özel bir dua söz konusu değildir."*

Yine, O Hazret, aynı soruyu soran başka birisine: *"Rabbine sena et, Peygambere salâvat getir ve günahların için Allah'tan mağfiret dile"* yanıtını vermişlerdir."²

Yine, O Hazret başka birisine de: *"Kunutta üç defa "SübhaneAllah" demen bile yeterlidir"* cevabını buyurmuşlardır."³

Kunutta okunması tavsiye edilen dualardan birisi, Kur'an'dan alınan şu duadır:

"Rebbena Atina fiddünya heseneten ve fil ahireti heseneten ve qına âzâbennar."⁴

Anlamı:

"Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ve güzellik ver; ahirette de. Ve bizi ateş azabından koru."

Kunutta özellikle okunması tavsiye edilen zikir ve dualardan birisi de, kurtuluş kelimeleri olarak bilinen:

"Lailahe illellah'ul Helim'ul Kerim, la ilahe illellah'ul Êliyy'ul Âzim, sübhanellahi Rebbi's Semavat'is Seb'i ve Rebb'il Ârazin'es Seb'i ve mafihinne ve mabeynehünne ve Rebb'il Ârş'il Âzim ve selamun êl'el murselin ve'l hemdulillah Rebb'il Âlemin" duasıdır."⁵

1- El-Vesail, c. 4, s. 608.

2- El-Vesail, c. 4, s. 608.

3- El-Vesail, c. 4, s. 605.

4- Bakara/201.

5- Bihar'ül Envar, c. 85, s. 206, El-Vesail, c. 4, s. 607.

Anlamı: "Hilim ve kerem sahibi olan Allah'tan gayri bir mabut yoktur; yücelik ve azamet sahibi olan Allah'tan gayri bir mabut yoktur; yedi göğün, yedi yerin, onlarda ve onların arasında olanların ve büyük Arş'ın Rabbi olan Allah, her türlü eksiklik ve kusurdan münezzehtir; selam olsun bütün resullere ve bütün övgüler sadece âlemlerin Rabbi Allah'a aittir."

GÜNLÜK FARZ NAMAZLAR

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Günlük farz namazlar; öğle dört rekât, ikindi dört rekât, akşam üç rekât, yatsı dört rekât, sabah iki rekât olmak üzere toplam on yedi rekâttır..."*¹

Hız. İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Teala, insanlara bir gece ve gündüzde on yedi rekât namaz kılmayı farz etmiştir. Kim, bunları yerine getirirse, Allah, ondan bunun dışında başka bir namazı sormaz."*²

Yine, Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Teala (günlük) ikişer rekât olarak toplam on rekât namaz farz kılmiştir. Allah Resulü ise, bunlara ikişer rekât daha eklemiştir ve bu eklediklerini de farza eşdeğer kılmiştir. Dolayısıyla sefer hali hariç, onları terketmek caiz değildir. Akşam namazına ise bir rekât eklemiştir ve onu hem sefer, hem de hizada baki bırakmıştır. Allah Teala da bütün bunları onaylamıştır. Böylece günlük farz namazlar on yedi rekât olmuştur."*

1- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 282.

2- Müstedrek'ül Vesail, c. 1, s. 176.

*Sonra da Allah Resulü ayrıca otuz dört rekât nafile namazını da koymuştur... Allah Resulü, yolcu hariç, farz namazlara eklediği ikişer rekâtı terketmeyi hiç kimseye ruhsat vermemiştir. O halde Allah Resulünün terkinde müsaade etmediği bir şeye, kimsenin müsaade etme hakkı yoktur. Böylece Allah Resulünün emri Allah'ın emrine, nehyi de Allah'ın nehyine eşdeğer sayılmaktadır. Kullara düşen ise, Allah'a teslim oldukları gibi, Allah Resulüne de teslim olmalarıdır."*¹

Hz. İmam Rıza (a.s.)'dan gelen gündelik farz ve sünnet namazların açıklandığı uzun bir hadiste ise, günlük farz namazlar şöyle açıklanmıştır:

"Bilesin ki, Allah sana rahmetini indirsün; bir gündüz ve gece zarfında Allah Teala'nın farz kıldığı ve sünnet olan namazlar ellibir rekâttır. Bunlardan on yedisi farz, otuz dördü ise sünnettir. Öğle dört rekât, ikindi, dört rekât, akşam üç rekât, yatsı dört rekât ve sabah iki rekât. Bunlar hazarda olan farzlardır.

*Yolculukta ise, farz on bir rekâttır. Öğle iki rekât, ikindi iki rekât, akşam üç rekât, yatsı iki rekât ve sabah iki rekât..."*²

Yine, Zürare diyor: "Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s.)'a: "Allah'ın farz kıldığı namazlar hangi namazlardır?" diye sordum. İmam: "Gece, gündüz toplam beş vakit namaz farz kılınmıştır" buyurdular. Ben: "Allah bu namazları isimlendirerek kitabında (Kur'an'da) açıklamış mıdır?" dedim. İmam (a.s.): "Evet, açıklamıştır. Allah Teala Peygamberi'ne şöyle emreder; **"Güneşin kaymasından (batıya meyletmesinden) gecenin ğasakına (karanlığına) kadar namazı**

1- El-Vesail, c. 3, s. 31.

2- Bihar'ül Envar, c. 82, s. 301.

hakkıyla kıl..."¹ Güneşin kayması, güneşin batıya meylenmesi, yani öğle vaktidir. Güneşin kayması ile ğasak (gece karanlığı) arasında Allah'ın isimlendirdiği, açıkladığı ve vakitlerini belirlediği dört namaz vardır. Gecenin ğasakı (karanlığı) ise, gece yarısıdır. Sonra Allah Teala: "***Ve fecrin okunuşunu da (sabah namazını) ki, gerçekten fecrin okunuşu izleniyordur***" (Gece ve gündüz melekleri tarafından birlikte müşahede edilmektedir) ² buyurdu. İşte bu da beşinci farz namazdır.

Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: "***Gündüzün iki ucunda namaz kıl***"³ Gündüzün iki ucu sabah ve akşamdır. "***Ve gecenin yakın saatlerinde.***"⁴ Bu da yatsı namazıdır.

Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: "***Namazları ve orta namazı koruyunuz.***"⁵ Orta namaz öğle namazıdır. Bu, Hz. Resulullah'ın kıldığı ilk namazdır. Bu namaz hem gündüzün ortasında kılınan namazdır; hem de gündüzün kılınan iki namazın, sabah ve ikindi namazlarının ortasında olan namazdır..."⁶

Evet, bütün müslümanlar, günlük olarak beş namazın farz kılındığında ittifak etmişlerdir.

Bunlar; hazar halinde, (yolculuk halı dışında) dörder rekât olan öğle, ikindi ve yatsı namazları, üç rekât olan akşam namazı ve iki rekât olan sabah namazıdır.

1- İsrâ/78.

2- İsrâ/78.

3- Hûd/114.

4- Hûd/114.

5- Bakara/238.

6- Furu'u Kafî, c. 3, s. 271.

Yolculukda ise, ileride daha genişçe açıklanacağı üzere, dört rekâtlı namazlar ikişer rekât olarak kılınır. Dolayısıyla öğle, ikindi ve yatsı namazları yolculuk halinde iki rekât olur.

Buna göre, yolculukta olmayan her müslüman, günlük olarak, toplamı on yedi rekât olan beş namaz kılmalıdır.

1- Sabah namazı; iki rekâttır.

2- Öğlen namazı; dört rekâttır.

3- İkinci namazı; dört rekâttır.

4- Akşam namazı; üç rekâttır.

5- Yatsı namazı; dört rekâttır.

Ehlibeyt fikhında, yolculukta olan kimsenin, dört rekâtlı olan öğle, ikindi ve yatsı namazlarını ikişer rekât olarak kılması zorunludur; bu namazları dörder rekât olarak kılamaz, kılarlsa geçersizdir.

SABAH NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ

Bu bölümde Ehlibeyt fikhına göre, normal şartlar altında sabah namazının kılınış Şeklini beyan etmeğe çalışacağız. Bilindiği gibi, sabah namazının vakti, fecr-i sadık olarak bilinen, Şafak vaktinden, güneşin doğmaya başlamasına kadardır.

Bu zaman diliminde sabah namazını kılmak için, önce gerekli olan abdest ve diğer ön hazırlıklar yapılır. Sonra, kibleye doğru durulur ve: "**Yüce Yaratan'ın rızasını kazanmak için, sabah namazını kılıyorum**" Şeklinde niyet ettikten sonra, aşağıda yazıldığı Şekilde kılınır.

Niyetten sonra: "İftitah Tekbiri" getirilir. Yani, namaza giriş niyetiyle: "**Allahu Ekber**" denerek, namaza başlanır ve daha sonra ilk önce :"**Fatiha Suresi**" okunur.

İftitah Tekbiri alınırken

Fatiha Suresi'nin Arapçası:

Bismillahirrahmanirrahîm

- Elhemdu Lillahi Rabbi'l Âlemîn

- Errehmanirrahîm

- Maliki Yevmiddîn

- İyyake Ne'budu Ve İyyake Nesteîn

- İhdine'ş-Şîrat'el Mustekîm

-Şîrat'ellezîne En'ême Eleyhim Ğayri'l Meğzubi Eleyhim

Velezzâllîn

Tercümesi:

- Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla

- Hamd, (övgü) Âlemlerin Rabbi Allah'a aittir.

- (O) Rahmandır ve Rahimdir.

- Cezâ ve mükâfat gününün sahibidir.

- Yalnız Sana ibadet ederiz ve yalnız Senden yardım dileriz.

- Bizi, doğru yola hidayet et.

- Nimet verdiğin kimselerin yoluna; gazaba uğrayanların ve sapanların yoluna değil.

Fatiha Suresi okunduktan sonra, Kur'an-ı Kerim'den, (farz secdeleri olan sureler hariç), başka herhangi bir sure tam olarak (başından sonuna kadar) okunur.

Mesela; namazların birinci rekâtında tercih edilmesi sünnet olan; "**Kadir Suresi**" okunabilir.

Kadir Suresi'nin Arapçası

"- Bismillahirrahmanirrahîm.

- İinna Enzelnahu Fi Leylet'il Kadri.

- Ve Ma Edrake Ma Leylet'ül Kadri.

- Leylet'ül Kadri Hayrun Min Elfi Şehrin.

- Tenezzel'ül Melaiketü Ve'r Ruhü Fiha Bi'izni Rebbihim
Min Kulli Emrin.

- Salamun Hiye Hatta Metlai'l Fecri."

Tercümesi:

- "- Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla
- Biz, onu (Kur'an'ı) kadir gecesinde indirdik.
- Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilir misin?
- Kadir geci bin aydan hayırlıdır.
- Melekler ve Ruh (Cebrail) o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için inerler.
- O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir."

Fatiha ve Sure Okunurken

Sure okunduktan sonra, sünnet olduğu için eller, kulak hizasına kadar kaldırılarak bedenin sakin halinde, rükûa gitmek amacıyla tekbir getirilip, (yani "**Allahu Ekber**" denip), ilahi azamet karşısında dizlere kadar eğilerek, rükû edilir. Ve bu haldeyken, beden sakin olduğu halde, en az bir defa: "**Sübhan Rabbiel Âzîmi Ve Bihamdih**" veya en az üç defa: "**Sübhanellah**" denir.

Rüku zikri okunurken

Daha sonra rükûdan doğrulur; tam olarak ayakta durma haline geldikten sonra, sünnet olduğu için, kıyam halindeyken, bedeninin sakın halinde: **"Semiëllahu Li'men Hamideh"**¹ zikri okunur.

Rükudan sonra secdeye gitmek üzere tekbir alınırken

Sonra, yine sünnet olduğu için, eller kulak hizasına kadar kaldırılarak bedenin sakin halinde, secdeye gitmek amacıyla tekbir getirildikten sonra, secdeye gidilir ve bedenin, iki ayak başparmak uçları, iki diz, iki elin iç kısmı ve başın alın bölgesi yere konarak secde yapılır.

Secde zikri okunurken

Ancak secdede alnın konduğu yerin, önce de açıklandığı üzere; hem pak olması hem de toprak, taş ve hasır gibi, üzerine secde sahih olan şeylerden olması gerekir. Ve bu halde, beden sakın iken, en az bir defa: "**Sübhone Rabbiyel Â'la Ve Bihamdih**" ya da en az üç defa: "**Sübhanellah**" denir.

Sonra secdeden kalkarak (mümkünse), diz üzerine veya sünnet olduğu şekliyle, bedenın sol yanı üzerine oturulur¹ ve beden sakinleştikten sonra, sünnet olduğu için, birinci secdeden kalkmadan dolayı, tekbir getirilir; daha sonra yine sünnet olduğu için, ikinci secdeye gitme amacıyla bedenın sükûnet halinde ikinci tekbir getirilerek, ikinci secdeye gidilir. Ve yukarıda belirtilen, secde zikri okunduktan sonra, tekrar secdeden kalkarak diz üzerine veya sünnet olduğu şekliyle, bedenın sol yanı üzerine oturulur ve sünnet olduğu için, beden sakinleştikten sonra, ikinci secdeden kalkmadan dolayı tekbir getirilir.

Böylece sabah namazının birinci rekâtı tamamlanmış olur ve iki rekât olan sabah namazının ikinci rekâtını kılmak üzere, ara verilmeksizin ayağa kalkılır.

Ancak daha önce de işaret edildiği gibi, bir sonraki rekâtı kılmak üzere ayağa kalkarken: "**Bihavillillahi Ve Kuvvetihi Ekumu Ve Ek'ud**"² zikrini okumak sünnet olduğu için, mümkünse, ayağa kalkma esnasında anılan zikir okunur.

Tam olarak ayağa kalkılıp, beden sakinleştikten sonra, yine; "**Fatiha Suresi**"yle, içinde farz secdesi bulunmayan başka bir sure, mesela; namazların ikinci rekâtında tercih edilmesi sünnet olan; "**İhlâs Suresi**" tam olarak okunur.

1- Bu şekilde oturmak mümkün olmadığı takdirde, mümkün olan şekilde oturulmalıdır.

2- Anlamı: Allah, O'na hamd edenin senasını kabul buyursun.

Namazın her iki rekâtında da, Fatiha'dan sonra aynı sürenin, örneğin İhlâs Suresi'nin okunması da sakıncasızdır.

Yalnız önceki bölümlerde işaret edildiği üzere, erkeklerin, sabah namazının her iki rekâtında da, Fatiha ve sureyi sesli okumaları icap eder; diğer zikir ve dualarında ise muhayyerdirler. Kadınlar ise, seslerini namahrem duymayacağı yerlerde sesli veya sesiz okumak açısından muhayyerdirler. Aksi halde sessiz okumaları gerekir.

İhlâs Suresi'nin Arapçası:

Bismillahirrahmanırrahîm

- Qulhuvellahu Ehed.

- Ellah'uş Şemed.

- Lem Yelid Ve Lem Yüled.

- Ve Lem Yekun Lehu Kufuven Ehed

Tercümesi:

"- Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

- De ki: O, Allah birdir.

- Allah ihtiyaçsızdır. (Ve her şey O'na muhtaçtır.)

- Doğurmamış ve doğmamıştır.

- Ve O'nun hiçbir dengi yoktur.

Sonra rükûa gitmeden önce, sünnet olduğu için, eller kulak hizasına kadar kaldırılarak tekbir getirilir ve ikinci sünnet amel olan, kunut tutmak amacıyla eller, avuç kısımları semaya doğru açık vaziyette, yüz hizasına kadar yukarı kaldırılarak kunut tutulur.

Bildiğimiz gibi, kunutta herhangi bir dua okunabilir; ancak şu dua tavsiye edilen dualardandır:

**"Rabbena Atina Fiddünya Haseneten
Ve Fil Ahireti Haseneten
Ve Qina Ėzaben Nar"**

Anlamı: ""Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ve güzellik ver; ahirette de. Ve bizi ateş azabından koru."

Kunut okunurken

Kunut duası sona erince, eller aşağı salıverilir ve birinci rekâta olduğu gibi, sünnet olduğu için, yine eller kulak hizasına kadar kaldırılarak, bedeninin sakın halinde: "**Allahu Ekber**" denerek, rükûa gidilir.

Rükû'da, birinci rekâtın rükûsunda olduğu gibi, bedeninin sakinleşmesinden sonra yine en az bir defa: "**Sübhaner Rabbîyel Âzîmi Ve Bihamdih**" veya en az üç defa: "**Sübhanellâh**" denir.

Rükû zikri sona erince, rükûdan kalkılır ve yine sünnet olduğu için, birinci rekâta olduğu gibi, bedeninin sakın halinde: önce: "**Semiellâhu Li'men Hamideh**" zikri okunur, sonra da yine bedeninin sakın halinde secdeye gitmek amacıyla: "**Allahu Ekber**" denerek, Yüce Allah'ın karşısında secdeye gidilir.

Secdeye varıp da beden sakinleşince, yine en az bir defa: "**Sübhaner Rabbîyel Â'la Ve Bihamdih**" zikri, ya da en az üç defa: "**Sübhanellâh**" denir.

Sonra, aynen birinci rekâta olduğu gibi, secdeden kalkılır; diz üzerine veya sünnet olduğu şekliyle bedeninin sol yanına üzerine oturulur ve beden sakinleşince, sünnet olduğu için, birinci secdeden kalkılmasından dolayı tekbir getirilir; daha sonra, yine sünnet olduğu için, bedeninin sakın halinde bir tekbir daha getirilerek, ikinci secdeye gidilir.

İkinci secde de, beden sakinleşince, yukarıdaki secde zikri okunur; sonra, kalkarak yine (mümkünse) diz üzere veya bedeninin sol yanına üzerine oturulur ve beden sakinleşince, yine sünnet olduğu için, ikinci secdeden kalkılmasından dolayı tekbir getirilir; sonra da, önce: "Teşehhüt", sonra da: "Selam" okunarak namazdan çıkılır.

Teşehhüt ve Selam okunurken

Teşehhüdün Arapçası:

"Elhemdu Lillah.

Eşhedu En La İlahe İllellah.

Vehdehû La Şerîke Leh.

Ve Eşhedu Enne Muhammeden Ėbduhu Ve Rasûluh.

Allahumme Şalli Êla Muhammedin Ve Âl'i Muhammed"¹

Selamın Arapçası:

"Es'selamu Ėleyke Eyyuhennebiyyu Ve Rehmetullahi Ve Berekâtuh

Es'selamu Ėleyna Ve Êla İbadillah'is Şalihîn."

"Es'selamu Ėleykum Ve Rehmetullahi Ve Berekâtuh"²

Selamdan sonra da, Ehlibeyt fikhında sünnet olduğu için, eller kulak hizasına kadar yukarı kaldırarak üç defa: "**Allahu Ekber**" denir. Sonrasında ise, Allah Resulü ve Ehlibeytine salâvat getirilerek, namazdan sonra okunması sünnet olan diğer dua ve zikirler okunur.

1- Anlamı: Allah'ın yardım ve gücüyle kalkıyor ve oturuyorum.

2- "Selam olsun sana ey Allah'ın Peryamber'i; Allah'ın rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Selam olsun bize ve Allah'ın iyi kullarına. Allah'ın selam, rahmet ve bereketi sizin üzerinize olsun."

ÖĞLE, İKİNDİ VE YATSI NAMAZLARININ KILINIŞ ŞEKLİ

Öğle, ikindi ve yatsı namazının ilk iki rekâtı, aynen sabah namazının iki rekâtı gibi kılınır; ancak şu farkla ki, sabah namazında teşehütten sonra selam verilerek namazdan çıkılırken; öğle, ikindi ve yatsı namazlarının ikinci rekâtında, teşehhüde müteakip selam verilmez ve teşehhüt bittikten sonra devam edilir ve bu namazların geri kalan iki rekâtı da kılınarak namaz tamamlanır.

Üçüncü rekâta; "**Fatiha Suresi**" ya da "**Fatiha Suresi**" yerine üç defa: "**Tesbihat-ı Erbaa**"; yani: "**Sübhanellahi Velhamdu Lillahi Ve La İlahe İllellahu Vellahu Ekber**" zikri okunur.

Daha sonra yukarıda anlatıldığı gibi, rükûa gidilir; sonra iki secde yapılır ve ikinci secdeden sonra dördüncü rekâtı kılmak üzere tekrar ayağa kalkılır.

Dördüncü rekâta da üçüncü rekâta olduğu gibi, ya bir "**Fatiha Suresi**" ya da "**Fatiha Suresi**" yerine üç defa; "**Tesbihat-ı Erbaa**" zikri okunur ardından rükû, sonra iki

secde yapılır. Ve son rekâtın ikinci secdesinden sonra oturduk yerde teşehhüt ve selam okunarak namazdan çıkılır.

Selamdan sonra da, sünnet olduğu için, oturduk yerde eller kulak hizasına kadar kaldırılarak üç defa tekbir getirilir, daha sonra da namazın diğer sünnetleri yerine getirilmeğe başlanır.

Elbette öğle, ikinci ve yatsı namazlarını, sesli ve sesiz kılma açısından, erkeklerle kadınlar arasında hüküm farkı vardır. Bu farklar namazın kıraat bölümünde açıklanmıştır. Bu konuda herkes kendi vazifene göre amel etmek zorundadır.

AKŞAM NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ

Akşam namazının ilk iki rekâtı da, aynen sabah namazının iki rekâtı gibi kılınır; sadece şu farkla ki, akşam namazının ikinci rekâtında, teşehhüde müteakip selam verilmez ve teşehhüt bittikten sonra, üçüncü rekâtı kılmak üzere ayağa kalkılır.

Üçüncü rekâtta; "**Fatiha Suresi**" ya da "**Fatiha Suresi**" yerine üç defa: "**Tesbihat-ı Erbaa**" zikri okunur.

Daha sonra yukarıda anlatıldığı gibi, rükûa gidilir; sonra iki secde yapılır ve akşam namazının son rekâtı olan, üçüncü rekâtın ikinci secdesinden sonra oturduk yerde teşehhüt ve selam okunarak namazdan çıkılır.

Selamdan sonra da, sünnet olduğu için, oturduk yerde eller kulak hizasına kadar kaldırılarak üç defa tekbir getirilir, daha sonra da namazın diğer sünnetleri yerine getirilmeğe başlanır.

Akşam namazında da sesli ve sessiz kılma açısından, erkekler kendi vazifelerine, kadınlar da kendi vazifelerine göre amel etmek zorundadırlar.

NAMAZI BOZAN ŞEYLER

İftitah Tekbiri ile namaza başlanır; selam ile de namazdan çıkılır. İftitah Tekbiri'ni getirdikten sonra, selam verinceye kadar, bir takım Şeyleri yapmak, namaz kılan kiŐiye haram olur ve onları yapmak namazın bozulmasına yol açar.

İftitah Tekbiri'ne, "Tekbiret-ül İhram" denmesi de, onun bir takım Şeyleri haram kılma özelliğinden kaynaklanmıŐtır.

Ehlibeyt fikhına göre, aşağıda sayacağımız, on üç Şey, namaz kılan kiŐiye haramdır ve namazın bozulmasına yol açar:

1- İdrar veya dışkısını tutamayan hasta gibi, mazur olan kişiler hariç; ister ihtiyari, ister gayri ihtiyari olsun, abdest ve guslü bozan bütun eylemler.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Namaz kılmakta olan bir kimse, kendisinden kokusunu ve sesini duymadığı bir gaz çıktığını anlarsa, ne yapması gerektiğini sorulunca, İmam

(a.s): *"Abdestini ve namazını yeniden yerine getirmelidir. Bunu kesin olarak bildikten sonra kıldığı namaza itina etmemelidir."* cevabını vermişlerdir."¹

İdrar veya dışkısını önleyemeyen bir hastadan bunlardan biri çıkar veyahut müstehaze olan bir kadından kan gelirse, abdest konusunda kendileriyle ilgili belirtilen hükümlere riayet ettikleri takdirde namazları batıl olmaz.

2- Verilen selama cevap vermek hariç, iki harften oluşan bir kelime olsa dahi, kasıtlı olarak namaz esnasında konuşmak.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Kasten konuşmak namazı batıl eder, ama farkında olmadan konuşmanın bir sakıncası yoktur."*²

Ehlibeyt fikhında, namaz kılan kişinin bir başkasına selam vermesi caiz değildir; ama bir başkası, ona İslam dininde meşru olan şekliyle selam verirse, cevabında; onun kullandığı selam cümlesi, bir harfî bile eksiltilip çoğaltılmadan ve kelimelerin yeri değiştirilmeden aynen ona iade edilmesi icap eder.

Örneğin, birisi: **"Selamun Aleykum"** diyerek ona selam vermişse, namaz kılan kimse de, ona aynı cümleyle cevap vermemelidir; cevap vermezse günah işlemiştir, ama namazı sahihtir.

Sümae diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: Namaz esnasında kendisine selam verilen kimsenin ne yapması gerektiğini sordum. İmam (a.s): *"O da: "Selamun Aleykum" diye cevap verir ve: "Aleykum'üs Selam" demez. Çünkü Allah Resulü, namaz esnasında kendisine selam veren Ammar'a böyle cevap vermişlerdir"* buyurdular."³

1- Bihar-ül Envar, c. 84, s. 282, El-Vesail, c. 4, s. 1242

2- El-Vesail, c. 4, s. 1275

3- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 366, El-Vesail, c. 4, s. 1265

3- Gayri ihtiyari olsa dahi, namaz esnasında kasıtlı olarak kahkahayla gülmek.

Eğer namaz kılan kişi, farkında olmadan gülür ya da gülmesinin farkında olsa dahi, sadece bir tebessümden ibaret olursa, namazı bozulmaz.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Gülümsemek namazı bozamaz, ama kahkahayla gülmek namazı batıl eder*"¹

4- Namaz esnasında kasıtlı olarak, dünyevi bir kayıptan dolayı sesli ağlamak.

Eğer namaz kılan kişi ahiret için ağlar ya da dünyevi mesele için ağlasa dahi, Allah'tan bir şey talep etmek için ağlarsa, sakıncası yoktur. Aksine, namazda Allah korkusundan ve uhrevi maksatlar için ağlamak, ibadetlerin en iyisidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.a)'a: "Namazda ağlamak namazı batıl eder mi?" diye sorulunca, İmam (a.a) şöyle cevap vermişlerdir: "*Cennet veya cehennem hatırlama sonucu ağlarsa, bu namazda yapılan amellerin en faziletlisidir; bir ölüsünü hatırlama sonucu ağlar ise de namazı batıldır.*"²

5- "Kibleden döndü" denecek kadar namaz esnasında kasıtlı olarak kible yönünden dönmek.

Kibleye arka dönülür ya da tamamen sağa veya sola dönülürse, kasıtsız ve gayri ihtiyari olsa dahi, namaz batıl olur.

Bedenin ön kısmı kibleye doğru olduğu halde, yalnızca yüzü arka tarafı görecektir şekilde kasten kibleden çevirmek de, namazı batıl eder; yanlışlıkla yapılırsa da, ihtiyat gereği o namaz yeniden kılınmalıdır.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 366, Bihar'ül Envar, c. 84, s. 282, El-Vesail, c. 4, s. 1265

2- El-Vesail, c. 4, s. 1251

H.z. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Namazda, tam olarak sağa sola dönüş, namazın batıl olmasına yol açar."*¹

H.z. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Eğer namazda konuşur veya yüzünü kıbleden çevirirsen namazını yeniden kıl."*²

6- Namazda kasıtlı olarak el bağlamak; yani, Ehl-i Sünnet'in yaptığı gibi, ellerin birini diğerinin üzerine koymak, Ehlibeyt fikhında namazın batıl olmasına yol açar. Ama takiiye veya unutkanlık ve benzeri bir sebepten dolayı yapılırsa namaz batıl olmaz.

7- Namazda "Fatıha" suresinden sonra kasıtlı olarak, "Âmin" demek, Ehlibeyt fikhında namazı batıl eder. Ama yanlışlıkla veya takiiye gereği denirse, namaz batıl olmaz.

8- Kasıtlı veya kasıtsız olarak, namazın rükünlerinde azaltma veya çoğaltma yapmak.

9- Kasıtlı olarak, namazın rükün olmayan farzlarında azaltma veya çoğaltma yapmak.

Bu iki madde ile ilgili detaylı açıklama ilgili farzlarda yapılmıştır.

10- Bilerek veya yanlışlıkla yemek-içmek. Diş arasında kalan yemek kalıntısını yutmak ise, namazı bozmaz.

11- Namazın müvalat (peş peşe yapılma) şartına halel getirdiği takdirde, namaz halini bozmasa dahi, namaz esnasında kasıtlı olarak başka bir işle meşgul olmak.

Ama el parmaklarını oynatmak veya elle bir şeye işaret etmek gibi, namazın peş peşe olma şartını bozmasa, kasıtlı olarak yapılırsa dahi namazı bozmaz.

1- El-Vesail, c. 4, s. 1249

2- El-Vesail, c. 4, s. 1275

Alkışlamak veya hoplamak gibi, namaz halini bozan bir iş olursa da, kasıtsız olarak yapılırsa dahi, namazın bozulmasına yol açar.

12- Namaz esnasında, taharet veya elbise ve mekânın mubah olması gibi, namaz şartlarından herhangi birinin olmadığına anlaşılması.

Örneğin; namaz kılan bir kimse, abdest almadan veya gasbedilmiş elbiseyle namaza başladığını anlarsa, namazı batıldır. Yani ilkinden namazının sahih olmadığını anlar.

13- İki ve üç rekâtlı namazların rekât sayılarında ya da dört rekâtlı namazların ilk iki rekât sayısında şüpheye düşmek.

NAMAZDA MEKRUH OLAN ŞEYLER

Hz. İmam Ali (s.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Kişi, namazdayken sakalıyla veya dikkatini namazdan uzaklaştıran başka bir şeyle oynamasın.*

Başka bir şey, sizi kendisiyle meşgul etmeden, siz hayır amel yapmaya bütün gönlünüzle koşun.

Bütün sözünüz, Allah'ın zikri olsun. Namaz, takvalı kimsenin Allah'a yaklaşıma aracıdır.

*Kişi namazında huşu içinde olsun. Çünkü kalbi Allah'a huşu eden kimsenin, azaları da huşu içinde olur ve başka bir şeyle oynamaz."*¹

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

*"Bütün dikkatinle namaza yönel, namazda iken elinle, başınla ve sakalınla oynama."*²

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Allah namazda bir şeyle oynanmasını sevmez."*³

1- El-Vesail, c. 4, s. 1261.

2- El-Vesail, c. 4, s. 1261.

3- El-Vesail, c. 4, s. 1260.

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"İdrar ve dışkıyı engellediğin bir halde namaza durma."*¹

Yine, Hz. İmam Ali (s.a) şöyle buyurmuşlardır:

*"Namazda o tarafa, bu tarafa yönelmek şeytanın hırsızlığıdır. O halde namazda iken başka bir şeye yönelmekten sakının. Zira bir kul namaza durduğunda, Allah ona yönelir, kul başka bir şeye yönelince, üç defaya kadar ona: "Ey Âdemoğlu kimden yüz çevirdiğinin farkında mısın?" der; dördüncü kez başka bir şeye yönelince, Allah da ondan yüz çevirir."*²

Yukarıda örnek olarak zikrettiğimiz hadislerde de işaret edildiği gibi, Ehlibeyt fikhına göre, namazda mekruh olan şeylerin bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Kibleden dönmemek şartıyla az miktarda yüzü, sağa veya sola çevirmek.

2- Gözleri yummak veya sağa, sola kaydırmak.

3- Eliyle ve sakalıyla oynamak.

4- Parmakları birbirine geçirmek.

5- Önünde bulunan Kur'an, kitap gibi bir şeyin veya yüzüğünün üzerinde bulunan yazıyı okumak.

6- Birisinin sesini duymak için; Fatıha veya sureyi okurken ya da zikir derken, sessiz kalmak,

7- Esnemek,

8- Secde yerini üflemek.

9- Ağız ve burun suyunu atmak

10- İdrar ve dışkı sıkıştığı bir halde namaza durmak, sonuç olarak namazın huşu ve huzu içinde kılınmasına engel olan her türlü şey, namaz kılan için mekruhtur.

1- El-Vesail, c. 4, s. 1255.

2- El-Vesail, c. 4, s. 1280.

Farz Namazı Bozmanın Caiz Olduğu Haller

Farz namazı, ihtiyari olarak bozmak haramdır; fakat aşağıda belirteceğimiz bir kaç halde, farz namazı bozmanın bir sakıncası yoktur ve hatta bazı hallerde farz bile olur.

1- İnsanın kendinin veya canının korunması farz olan birinin canının korunması veyahut korunması gereken bir malın muhafazası, namazı bozmadan mümkün değilse, namazı bozarak bu vazifenin üstlenilmesi farzdır.

Korunması farz olmayan bir malı muhafaza etmek için de, namazı bozmak caizdir, ama mekruhtur.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Farz namazı kıldığın sırada, hizmetçinin veya alacaklı olduğun kimsenin kaçtığını ya da canına tehlike arz edecek bir yılana görürsen, namazını boz, hizmetçini veya alacaklını takip et ve yılana öldür.*"¹

Yine, O Hazrete: "Farz namaz esnasında kaybolmasından korktuğu, bir çanta veya malını unuttuğunu hatırlayan kimse ne yapmalı?" diye sorulunca; Hazret: "*Namazını yarıda kesip, eşyasını korumaya alır; daha sonra namazını baştan kılar...*" cevabını vermişlerdir."²

2- Vaktin geniş olduğu sırada, namazdayken alacaklı kimse alacağını isterse, namaz halinde onun alacağını vermek mümkün değilse, namazı bozarak onun alacağını vermesi gerekir.

3- Rükûa eğilmeden önce ezan ve ikameti okumadığını anlayan kimsenin, vakit müsait olduğu takdirde, namazı bozup ezan ve ikameti okuduktan sonra namaza durması müstehaptır.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 367, El-Vesail, c. 4, s. 1271.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 367, El-Vesail, c. 4, s. 1271.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:
*"Unutarak ezan ve ikameyi okumadan namaza başlar ve rükûdan önce hatırlarsan, namazdan çıkıp, ezan ve ikameyi okuduktan sonra namaza başlarsın, ama rükûa eğilmiş isen, artık namazına devam etmelisin."*¹

1- El-Vesail, c. 4, s. 657.

NAMAZDA ŞÜPHE

Namazdaki şüphelerin iki açıdan bölümlendirilmesi mümkündür.

1- Şüpheler mahiyetleri açısından bölümlendirilebilir. Örneğin; namazın kendisinde şüphe etmek, namazın herhangi bir amelinde şüphe etmek ve namazın rekâtlarının sayısında şüphe etmek olarak bölümlendirilebilir.

2- Şüphelerin hükmü açısından bölümlendirilebilir. Örneğin; hüküm açısından, namazın batıl olmasına yol açan şüpheler; itina edilmemesi gereken şüpheler ve sahih şüpheler olarak bölümlendirilebilir.

Birinci Açıdan Yapılan Bölümlendirmenin Hükümleri

1- Namazın Kendisinde Şüphe Etmek

Namazın kendisinde şüphe etmek, namaz kılıp kılmadığında şüphe etmek ve kılınan namazın sahih kılınıp kılınmadığında şüphe etmek olmak üzere, iki kısma ayrılır.

Namaz kılıp kılmadığında şüphe etmek de; bazen, vakit dâhilinde olur; bazen de, vakit sona erdikten sonra böyle bir şüpheyeye düşülür.

Henüz vakit varken, namaz kılıp kılmadığında şüphe eden kimsenin, şüphe ettiği namazı kılması icap ederken; vakit geçtikten sonra böyle bir şüpheyeye kapılan kimsenin, bu şüphesine itina etmemesi icap eder.

Ama kıldığı namazı doğru şekilde kılıp kılmadığında şüphe eden kimse, ister vakit dâhilinde böyle bir şüpheyeye kapılsın, ister vakit geçtikten sonra, şüphesine itina etmemelidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Eğer farz bir namazın vakti geçmeden önce onu kılmadığına dair yakinin olur ya da onu kılıp kılmadığında şüpheyeye kapılırsan, onu kılmalısın.*

Ama vakit geçtikten sonra onu kılıp kılmadığında şüphe edersen, artık araya fasıla girmiştir; onu kılmadığına yakin etmedikçe, yeniden kılman gerekmez. Onu kılmadığına yakin ettiğinde ise, hangi halde olursa olsun, onu kılmalısın."

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bir kimse, namazını bitirdikten sonra onun hakkında "doğruluğunda" şüphe ederse, onu yeniden kılması gerekmez ve onun üzerine bir sorumluluk gelmez."*

2- Namazın Amellerinde Şüphe Etmek.

Namazın amellerinde şüphe etmek de, iki kısma ayrılır.

Namaz kılan kişi, bazen; Fatiha'ya başlamadan önce tekbir getirip getirmediğinde veya sureye başlamadan önce Fatiha'yı okuyup okumadığında şüphe etmek gibi, namazın sonraki bölümüne başlamadan önce, önceki bölümünü yerine getirip getirmediğinde şüphe eder.

Bazen de; sureye başladıktan sonra Fatiha'yı okuyup okumadığında veya rükûa vardıktan sonra sureyi okuyup okuma-

---

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 190, El-Vesail, c. 3, s. 205.

2- El-Vesail, c. 5, s. 342.

diğında şüphe etmek gibi, namazın sonraki ameline başlamışken, önceki amelini yapıp yapmadığında şüphe eder.

Böyle bir şüpheye düşen kimse, birinci kısımda, o ameli yerine getirmelidir. İkinci kısımda ise, şüphesine itina etmemelidir.

Bir hadiste, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: Kıyam halinde iken rükû edip etmediğinde şüphe eden kişinin ne yapması gerektiği sorulunca; İmam (a.a): "*Rükû edip sonra secde eder*" cevabını vermiştir."¹

Ehlibeyt yaranından Zürare diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "İkameti okumakta olan birisi, ezanı okuyup okumadığında şüphe ederse ne yapması gerekir?" diye sordum. İmam (a.s): "*Devam eder*" cevabını verdiler."

Ben: "Tekbir getirdikten sonra ikamette şüphe ederse ne yapmalı?"

İmam: "*Devam eder.*"

Ben: "Kıraate başladıktan sonra tekbirde şüphe ederse?"

İmam: "*Devam eder.*"

Ben: "Rükûa vardıktan sonra kıraatte şüphe ederse?"

İmam: "*Devam eder.*"

Ben: "Secdeye vardıktan sonra rükûda şüphe ederse?"

İmam: "*Devam eder*" cevabını verdikten sonra şöyle devam ettiler: "*Ey Zürare, kısacası, bir amelden çıkıp başka bir amele girdikten sonra, öncekinde şüphe edersen eğer, bu şüpheden geçersizdir.*"²

Bu arada, namazda şüphe edildiğinden dolayı yeniden yerine getirilen bir amelin, önceden yerine getirilmiş olduğu anlaşılırsa, eğer o amel rükûn değilse, ikinci defa yerine

1- El-Vesail, c. 4, s. 935.

2- Bihar'ül Envar, c. 88. s. 156, El-Vesail, c. 5, s. 336.

getirilmesi, namazı batıl etmez ve sadece yapılan hatadan dolayı namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılırlar. Ama eğer rükün ise, namazda rükün fazlalığına yol açtığından dolayı namazı batıl eder.

Yine, şüphe ettiği ve yeri geçtiğinden dolayı yeniden yerine getirilemediği bir amelin de, sonradan gerçekte yerine getirilmemiş olduğu anlaşılırsa, eğer o amel rükün değilse, eksikliği namazı batıl etmez ve bu haliyle namaz sona erdirilir. Sonra da yerine getiremeyen o amelin eksikliğinden kaynaklanan vazifeye göre davranılır.

Ama eğer o amel, rükün ise, sonraki rükne başlanmıssa, namaz batıl olur. Sonraki rükne başlanmamış ise de, önce unutulmuş olan o rükün, sonra da ondan sonraki ameller yerine getirilir; ayrıca meydana gelen bu hatadan dolayı namazdan sonra iki sehiv secdesi de yapılırlar.

3- Namazın Rekâtlarında Şüphe Etmek.

Namazın rekâtlarında olan şüpheler de, iki ve üç rekâtlı farz namazların rekât sayısı ile, dört rekâtlı namazların ilk iki rekâtında şüphe etmek ve nâfile namazların rekât sayısı ile dört rekâtlı namazların son iki rekâtının sayısında şüphe etmek olmak üzere iki kısma ayrılır.

Hüküm olarak da, birinci kısım şüpheler, namazı batıl eden şüpheler; ikinci kısım şüpheler ise sahih şüphelerdir. Yani birinci kısım şüpheler, namazın batıl olmasına yol açarken; ikinci kısım şüpheler, namazı batıl etmez, ama farz namazlarda daha sonra belirteceğimiz birtakım hükümleri gerektirir.

Bu esaslar gereğince, Ehlibeyt fikhında, namazdaki şüpheler hüküm açısından 23 kısma ayrılmaktadır. Bunların

sekizi, namazın batıl olmasına yol açan şüphelerdir; altısı, itina edilmemesi gereken şüphelerdir; geri kalan dokuzu ise, telafi edilebilir özelliği taşıyan sahih şüphelerdir.

Namazı Bozan Şüpheler

1- Sabah namazı ve seferi namaz gibi, iki rekâtlı farz namazların rekât sayısında şüphe etmek. Ama sonra açıklayacağımız, iki rekâtlı ihtiyat namazı bundan müstesnadır. Çünkü iki rekâtlı ihtiyat namazının rekât sayısında şüphe etmek, onun batıl olmasına yol açmaz.

2- Üç rekâtlı farz namaz olan akşam namazının rekât sayısında şüphe etmek.

Muhammed bin Müslim diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: Namaz kılarken bir rekât mı iki rekât mı kıldığından şüphe eden kimsenin ne yapması gerektiğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Namazı yeni baştan alarak, yakın sağlamalıdır. Cuma namazı, akşam namazı ve seferi namazlarında da şüpheyeye yer yoktur."*¹

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Akşam namazında şüpheyeye düştüğünde, onu yeniden kıl; sabah namazında şüpheyeye düştüğünde onu yeniden kıl."*²

İmam Ali (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Beş yerde şüpheyeye yer yoktur: Vitir namazında, Cuma namazında, farz namazların ilk iki rekâtlarında, sabah namazında ve akşam namazında."*³

3- Dört rekâtlı farz namazlarda bir rekât mı, yoksa daha fazla mı kılındığında şüphe etmek.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 351, El-Vesail, c. 5, s. 300.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 350, El-Vesail, c. 5, s. 305.

3- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 165, El-Vesail, c. 5, s. 306.

4- Dört rekâtlı namazda ikinci secde tamamlanmadan önce iki rekât mı, yoksa daha fazla mı kılındığında şüphe etmek.

5- İki rekât ile beş rekât veya iki ile beşten fazlası arasında şüpheye düşmek.

Çünkü bu üç farzda meydana gelen şüphe, ilk iki rekâta sirayet etmektedir. Oysaki ilk iki rekatta şüpheye yer yoktur.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Allah'ın kulları üzerindeki farzı, on rekâttır; onlarda kıraat zorunludur; şüpheye de yer yoktur. Buna, Allah Resulü, yedi rekât eklemiştir; onlarda şüpheye yer vardır; kıraat de zorunlu değildir. Kim, ilk iki rekâta şüphe ederse, (görevini yerine getirdiğine dair) yakın elde edebilmesi için namazını yeniden kılmalıdır. Kim de, son iki rekâta şüpheye düşerse, şüphe hükümlerine göre amel eder."*¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Öğle, ikindi ve yatsı namazlarının ilk iki rekâtlarında şüphe edip de, bir mi, iki mi kıldığını bilmeyen kimse, onu yeniden kılmalıdır."*²

Yine Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Şüphe edip de, üçüncü rekâta mı, ikinci rekâta mı, birinci rekâta mı veya dördüncü rekâta mı olduğunu bilmez isen, namazını yeniden kıl ve şüpheyle devam etme."*³

6- Üç rekâatla, altı rekât veya daha fazlası arasında şüphe etmek.

7- Dört rekâatla, altı rekât veya daha fazlası arasında şüphe etmek.

1- El-Vesail, c. 5, s. 299.

2- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 350.

3- El-Vesail, c. 5, s. 328.

Çünkü bu iki farzda, şüphenin bir tarafı rükün fazlalığına yol açtığından mutlaka namazın batıl olmasına yol açmaktadır. Bu durumda da kılınan namazın doğruluğu şüpheli olur. Oysaki insanın boynundan, namaza dair yükümlülüğünün kalkması için, vakit dâhilinde doğru namaz kıldığına yakın sağlaması icap eder, zan yeterli değildir.

8- Kaç rekât kıldığını bilmemesine yol açan şüphe.

Hz. İmam Musa Kazım (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Kaç rekât namaz kıldığını bilmiyor ve bir tarafa zan da edemiyorsan, namazı yeniden kılmalısın"*

Binaenaleyh, Ehlibeyt fihhına göre, namaz esnasında yukarıda zikredilen bu şüphelerden birisiyle karşılaşan kimse, namazın peşpeşe olma şartına halel getirmeyecek kadar bir süre düşünür; bir tarafa karar veremezse, namazı batıl olmuş sayılır ve namazını ilk baştan alması icap eder.

İtina Edilmemesi Gereken Şüpheler

1- Rükûa vardıktan sonra Fatıha veya sureyi okuyup okumadığında şüphe etmek gibi, yeri geçen bir amelde şüphe edilirse, bu şüpheye itina edilmez.

2- Namazın selamını verdikten sonra, namazda bir amelin eksik bırakıldığı veya yanlış yapıldığında şüphe edilirse, bu şüpheye itina edilmez.

Ama eğer dört rekâtlı bir namazda, üç rekât mı beş rekât mı kılındığında şüphe etmek gibi, şüphenin her iki tarafı da namazın batıl olmasına yol açacak şüphe ise, namaz batıldır ve yeniden kılınması gerekir.

3- Namazın vakti geçtikten sonra, namazın kılınıp kılınmadığında veya kılınmış olan namazın doğru olarak kılınıp kılınmadığında şüphe edilirse, bu şüpheye itina edilmez.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 358, El-Vesail, c. 5, s. 327.

Bu üç çeşit şüphenin hükümleriyle ilgili delillere yukarıda işaret edilmiştir.

4- Çok şüphe eden kimse, namazla ilgili şüphelerine itina etmemelidir. Aynı namazda üç defa şüphe eden veya sabah, öğle ve ikindi namazları gibi, peş peşe gelen üç namazda da şüphe eden kimse, çok şüphe eden addedilir ve böyle bir şahsın bu şüpheleri; korku, sinirlenme veya aşırı hüzünden kaynaklanmıyorsa, şüphesine itina etmemelidir.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Çok şüphe etmeğe başladığında namazına devam et, zira o şeytandandır; böylelikle onun seni terketmesi ümit edilir."*

Musaddik bin Ammar diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Bir kimse, namazında çok şüpheye kapılıyor; rükûda şüphe edip, rükûa gidip gitmediğini bilmiyor; secde şüpheye düşüp, secde edip etmediğini bilmiyor. Bu insanın ne yapması gerekiyor?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"Böyle biri, ne şüphe ettiği rükua gider, ne de secdeye; bunları yapmadığına yakın etmedikçe, kaldığı yerden namazına devam eder."*²

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bir kimse her üç namazda da şüphe ederse, o, çok şüphe edenlerdendir."*³

5- Sünnet olan namazlarda meydana gelen şüphelere itina edilmez.

Sünnet namazın rekâtlarında şüphe edildiğinde, şüphenin fazla olan tarafı namazı batıl etmiyorsa, az tarafı seçmek daha iyi olmakla birlikte, herhangi bir tarafa karar vermekte

---

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 359, El-Vesail, c. 5, s. 329.

2- El-Vesail, c. 5, s. 330.

3- El-Vesail, c. 5, s. 330.

muhayyerdir; ama iki rekâtlı nafîle namazında iki mi üç mü kıldığından şüphe etmek gibi, fazla taraf namazı batıl ediyorsa, az tarafa karar vermelidir.

Muhammed bin Müslim diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Nafîle namazında şüpheye düşmenin hükmünü sordum. İmam (a.s): *"Her hangi bir yükümlülük getirmez"* cevabını verdiler."¹

6- Cemaat namazında; imam hatırladığı takdirde imama uyan cemaat, cemaat hatırladığı takdirde de imam, namazla ilgili şüphesine itina etmemelidir ve eğer farkında olan taraf imama uyan cemaat ise, imamı, namazı batıl etmeyecek şekilde uyararak, namazın doğru kılınmasını sağlamalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"İmanın arkasında namaz kılanların bildikleri takdirde imam için, imam şüpheye düşmemişse de, imamın arkasında namaz kılanlar için şüphe yoktur (şüpheleri geçersizdir)."*²

Sahih Şüpheler

Buraya kadar anlatılanlardan, sahih şüphelerin tamamının, dört rekâtlı namazların son iki rekâtıyla ilgili şüpheler olduğu anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, Ehlibeyt fihhına göre, dokuz halde, dört rekâtlı namazların rekât sayısında şüphe edildiğinde, namazın peşpeşe olma ilkesine hâlel getirmeyecek kadar bir süre düşünülmeli ve eğer şüphenin bir tarafına kesin bilgi veya zan sağlanırsa, ona göre amel edilmelidir. Bir tarafa bilgi veya zan sağlanmazsa da, namaz bozulmamalı ve aşağıda anlatıldığı şekilde telafî edilmelidir.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 359, El-Vesail, c. 5, s. 331.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 359, El-Vesail, c. 5, s. 340.

1- İkinci secdeden kalktıktan sonra, tamamlanan rekâtın ikinci rekât mı üçüncü rekât mı olduğunda şüpheye düşmek.

Bu durumda, üç rekât kılındığı kabul edilir ve bir rekât daha kılınarak dört rekâtlı namazın selamı verilir.

Ama selamdan sonra, konuşmak veya kıbleden dönmek gibi, namazı batıl eden bir iş yapmaksızın, hemen ardından, ihtiyat namazı niyetiyle tekbir getirilir ve yalnızca Fatiha'yı okuma suretiyle, ya bir rekât ayakta, ya da iki rekât oturduk yerde ihtiyat namazı kılınır.

Ancak bu durumda ayakta kılınan bir rekâtı tercih etmek daha iyidir. Ondan da iyisi, her ikisini de yerine getirmektir.

Vazifesi, oturarak namaz kılmak olan kişi ise, bu durumda oturduk yerde sadece bir rekât ihtiyat namazı kılar.

İhtiyat namazıyla ilgili geniş açıklama ileride gelecektir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Üç rekât mı dört rekât mı kıldığını bilmeyip her iki taraf ta kendisi için eşit durumda olan kimse, (ihtiyat namazında) muhayyerdir. İsterse ayakta bir rekât kılar; isterse de oturduk yerde iki rekât kılar."*

Yine, O Hazret aynı farzın hükmünü açıklarken şöyle buyurmuşlardır: *"Eğer şüphesinin her iki tarafı da, ona göre eşit durumda ise, bu, iki rekât kıldığına yakını vardır, anlamındadır. Ayağa kalkıp bir rekât daha kıldıktan sonra selam vermeli ve selamdan sonra iki rekât da, oturduk yerde yalnızca Fatiha okuyarak kılmalıdır. Bu durumda eğer gerçekte iki rekât kılmış ise, ayakta kılmış olduğu bir rekât ve daha sonra oturduk yerde kıldığı iki rekât, eksik olan dört rekâtının tamamlayıcısı olurlar. Ama eğer gerçekte üç rekât kılmış ise, ayakta kıldığı bir rekât, dört rekâtın*

1- El-Vesail, c. 5, s. 320.

*tamamlayıcısıdır ve oturduk yerde kıldığı iki rekât da nafile namazı olur."*¹

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s), kendisine namazda şüphe hükümlerini soran Ammar bin Musa isimli öğrencisine şöyle buyurmuşlardır:

"İster misin sana öyle bir yol öğreteyim ki, ona amel ettiğin takdirde sonradan namazının doğru olduğunu da eksik olduğunu da hatırlasan boynuna bir yükümlülük gelmesin?"

*Şüpheye düştüğün zaman çok olan tarafa karar ver; namazı sona erdirip selam verdikten sonra kalk, eksik bıraktığını zannettiğin miktarı kıl. Bu durumda eğer, kıldığın namazın gerçekte tamam olmuş ise, boynuna bir şey gelmez ve eğer namazını eksik yerine getirmiş olduğunu hatırlarsan, sonradan kıldığın namaz, eksik bıraktığının yerini alır."*²

2- İkinci secdeden kalktıktan sonra, bitirilen rekâtın ikinci rekât mı dördüncü rekât mı olduğunda şüpheye düşmek.

Bu durumda, dördüncü rekât olduğuna karar verilerek, namaz bitirilir; ancak namazı batıl eden bir iş yapmaksızın, hemen ayağa kalkılarak, iki rekât da ayakta ihtiyat namazı kılınır.

Ancak vazifesi, oturarak veya yatarak namaz kılmak olan kişinin ise, bu iki rekât ihtiyat namazını oturarak veya yatarak kılması gerektiği açıktır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"İki rekât mı dört rekât mı kıldığını bilmediğinde, fikrin bir tarafa varmazsa, teşehhüt ve selam okuyarak namazını tamamla. Sonra da yalnızca Fatiha'yı okuduğun dört secdeli iki rekât namaz kılıp teşehhüt ve selam okuyarak onu

---

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 362.

2- El-Vesail, c. 5, s. 318.

*sona erdir. Bu durumda eğer gerçekte iki rekât kılmış olsan, bu iki rekât, o dört rekâtlı namazın tamamlayıcısı olur ve eğer dört rekât kılmış olsan, bu iki rekât nafile sayılır."*¹

3- İkinci secdeden başını kaldırdıktan sonra; iki, üç ve dört rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, dört rekât kılındığına karar verilerek namaz bitirilir ve yine selamdan sonra, namazı batıl eden bir iş yapmaksızın, iki rekât ayakta ve iki rekât da oturduk yerde ihtiyat namazı kılınır.

Ancak vazifesi, oturduk yerde veya yatarak namaz kılmak olan kişi ise, bu durumda ilk önce iki rekât, sonra da bir rekât oturduk yerde veya yatarak ihtiyat namazı kılmalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "İki, üç veya dört rekât kıldığını bilmeyen birinin ne yapması gerektiği sorulunca; İmam (a.s) şöyle cevap vermişlerdir:

*"Ayağa kalkarak iki rekât ayakta kılıp selam verir, ardından da iki rekât da oturarak kılıp selam verir, eğer gerçekte dört rekât kılmış olursa bu iki rekâtlar nafile sayılır; aksi takdirde ise bunlar dört rekâtı tamamlar."*²

Bu arada Ehlibeyt fıkhına göre, ikinci secdeyi tamamlamadan önce, bu üç şüpheden birine düşen kimsenin, namazını bozarak ilk baştan alması da caizdir.

4- İkinci secdeyi tamamladıktan sonra, dört rekâtla beş rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, dört rekât olduğuna karar verilerek namaz bitirilir ve namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılır.

1- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 352, El-Vesail, c. 5, s. 323.

2- El-Vesail, c. 5, s. 326.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Dört rekât mı beş rekât mı kıldığını bilmediğin zaman, namazın selamından sonra, iki sehiv secdesi yapıp peşinden selam verirsin."

5- Namazın neresinde olursa olsun, üç rekâtla dört rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, dört rekât olduğuna karar verilerek namaz tamamlanmalı ve selamdan hemen sonra namazı batıl eden bir iş yapmaksızın, ya bir rekât ayakta ya da iki rekât oturduk yerde ihtiyat namazı kılınmalıdır.

Ancak bu durumda oturarak kılınan iki rekâtı tercih etmek daha iyidir. Ondan da iyisi, her ikisini de yerine getirmektir.

Ancak vazifesi, oturduk yerde namaz kılmak olan kişi ise, bu durumda oturduk yerde sadece bir rekât kılmalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Üç rekât mı, dört rekât mı kıldığını bilmeyip, fikrinin iki tarafı da eşit olan bir kimse ne yapması gerekir?" diye sorulunca; İmam (a.s) şöyle cevap vermişlerdir:

*"Fikri üç ve dört rekât arasında eşit olan kimse muhayyerdir; isterse, ayakta bir rekât (ihtiyat namazı) kılar, isterse de, dört secdeyle iki rekât oturduk yerde kılar."*²

6- Kıyam halinde iken, dört rekât ile beş rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, rükû ve secde yapılmaksızın hemen oturulur; teşehhüt ve selam okunarak namaz bitirilir; selamdan hemen sonra da, ya bir rekât ayakta ya da iki rekât oturduk yerde ihtiyat namazı kılınır.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 355, El-Vesail, c. 5, s. 326.

2- El-Vesail, c. 5, s. 320.

Vazifesi, oturduk yerde namaz kılmak olan kişi ise, bu durumda oturduk yerde sadece bir rekât kılmalıdır.

Çünkü ayakta iken böyle bir şüpheyile karşılaşan kimse, doğrudan oturunca, dört ile beş rekât arasında olan şüphesi, üç ile dört rekât arasında şüpheye dönüşür; dolayısıyla da bu şüphenin hükmüne göre amel etmesi gerekir.

7- Kıyam halinde iken, üç ile beş rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, yine rükû ve secde yapılmaksızın, hemen oturularak, teşehhüt ve selam okumak suretiyle namaz sona erdirilir ve selamdan hemen sonra da, iki rekât ayakta ihtiyat namazı kılınır.

Vazifesi, oturduk yerde namaz kılmak olan kişi de bunu oturduk yerde yerine getirmelidir.

Çünkü ayakta iken böyle bir şüpheyile karşılaşan kimse doğrudan oturunca, üç ile beş rekât arasında olan şüphesi, iki ile dört rekât arasında şüpheye dönüşüyor, dolayısıyla da bu şüphenin hükmüne göre amel etmesi gerekir.

8- Kıyam halinde iken, üç, dört, beş rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda, yine rükû ve secde yapılmaksızın, hemen oturulup, teşehhüt ve selam okunarak namaz bitirilmeli; selamdan hemen sonra da, iki rekât ayakta ve iki rekât da oturduk yerde ihtiyat namazı kılınmalıdır.

Vazifesi, oturduk yerde namaz kılmak olan kişi de, bu durumda önce iki rekât, sonra da bir rekât oturduk yerde ihtiyat namazı kılmalıdır.

Çünkü ayakta iken böyle bir şüpheye düşen kimse doğrudan oturunca, üç dört ve beş arasında olan şüphesi, iki, üç

ve dört rekâtlar arasında şüpheye dönüşür, dolayısıyla da bu şüphenin hükmüne göre amel etmesi icap eder.

9- Kıyam halinde iken, beş ile altı rekât arasında şüpheye düşmek.

Bu durumda da, yine rükû ve secde yapılmaksızın, hemen oturularak teşehhüt ve selam okumak suretiyle namaz bitirilir.

Bu durumda biri, mezkûr şüpheden dolayı; diğeri de, kıyam fazlalığı olduğundan dolayı olmak üzere, iki sehiv secdesi yapılır.

Çünkü ayakta iken böyle bir şüpheyle karşılaşan kimse doğrudan oturup selam verince, dört rekâtlık namazı tamamlamış olmakla birlikte, ayrıca bir de yanlışlıkla fazladan ayağa kalkmış olur. Bunun için de biri, şüpheye düşmekten; diğeri de, yanlışlıkla fazladan yapılmış olan kıyamdan dolayı iki sehiv secdesi yapılır.

Ayrıca Ehlibeyt fikhında, namaz rekâtları ve amellerinde bir tarafa dair zanne düşmek, yakın etmek hükmünü taşır. Örneğin; dört rekâtlı bir namazda, dört rekât kıldığını zanneden bir kimse ihtiyat namazı kılmamalıdır; rükû ettiğini zanneden kimse de rükû etmemelidir.

Yine Ehlibeyt fikhında, günlük farz namazlar dışındaki farz namazlar da; şüphe, yanılma ve zanla ilgili hükümler açısından, günlük farzlarıyla aynı hükme sahiptirler. Örneğin; ayet namazında bir rekât mı, iki rekât mı kılındığından şüphe edilirse, iki rekâtlık bir namazda şüphe edildiğinden dolayı namaz batıl olur.

Bir rekât veya iki rekât olarak zannedilirse de, zan doğrultusunda namaz tamamlanmalıdır.

İHTİYAT NAMAZI

Sahih şüphelere ait hükümlerde, namaz kılan kişinin, karşılaştığı birtakım şüphelerden dolayı namazın selamından hemen sonra yerine göre bazen bir, bezen de iki rekât ihtiyat namazı kılması gerektiği açıklandı.

İhtiyat namazı, namazın olası eksik bırakılan rekât veya rekâtları yerine olmasına rağmen, kendisi müstakil ve farz bir namazdır; dolayısıyla diğer farz namazlarda gerekli olan taharet, örtünme, kible ve benzeri bütün şartlar, bu namazda da gereklidir.

İhtiyat namazının diğer namazlarla olan farkı, sadece şudur ki, diğer namazların niyetlerini dille de söylemek caiz iken, bunun niyetinin dille söylenmesi caiz değildir ve diğer namazlarda Fatiha'dan sonra bir de sure okunması gerekirken, bunda yalnızca Fatiha okunması icap eder ve Fatiha'dan sonra sure okunması caiz değildir.

Bu arada Ehlibeyt fihhına göre, ihtiyat namazında da, rükün fazlalığı ve eksikliği, ister bilerek olsun, ister bilme-yerek, namazı batıl eder.

Ama ihtiyat namazının rekât sayısında şüpheye düşülürse, çok olan taraf, rükün fazlalığına yol açarak namazı batıl etmeyecekse, çok olan tarafa karar verilmelidir; aksi takdirde ise az tarafa karar verilmelidir.

İhtiyat namazının fiillerinde şüpheye düşülürse, yeri geçmemiş ise, o fiil yerine getirilmelidir; yeri geçmiş ise de, şüpheye itina edilmemelidir.

Yine, Ehlibeyt fıkhında ihtiyat namazı kılması gereken kimsenin, ihtiyat namazını bırakıp da, şüpheye düştüğü namazını ilk baştan alması caiz değildir. Aksine, namazın selamını verir vermez, namazı batıl eden bir iş yapmaksızın, hemen ihtiyat namazına başlaması icap eder.

Buna göre, ihtiyat namazı kılınması gerektiğinde, selamdan hemen sonra, ihtiyat namazına niyet edilip, tekbir getirilmeli; sadece Fatıha okunup; rükû ve secdeler normal şekilde yapıldıktan sonra, bir rekâtlık ihtiyat namazı kılınıyorsa, teşehhüt ve selam okunarak namazdan çıkılmalıdır.

İki rekâtlık ihtiyat namazı kılınıyorsa da, birinci rekâtın secdelerinden sonra, önceki rekât gibi bir rekât daha kılınıp, teşehhüt ve selam okunarak namaz bitirilmelidir.

Ayrıca eğer insan, ihtiyat namazına başlamadan önce kılmış olduğu namazının doğru olduğunu farkederse, ihtiyat namazı kılması gerekmez ve eğer ihtiyat namazının esnasında bunu farkedirse o namazı tamamlaması farz değildir.

Yine, insan, ihtiyat namazına başlamadan önce şüpheye düştüğü namazının rekatlarının eksik olduğunu farkederse, ihtiyat namazı kılamaz. Aksine konuşmak veya arkasını kıbleye çevirmek gibi, namazı batıl eden bir iş yapmamış ise, hemen kalkıp namazın eksik kalan rekâtlarını tamamlamalı ve yersiz selam verdiği için de, iki sehiv secdesi yap-

malıdır. Ama eğer namazı batıl eden bir iş yapmış ise; bu namazı batıl olmuştur, bu namazını yeniden kılmalıdır.

Bu esaslar gereğince, İhtiyat namazında dikkat edilmesi gereken hususları şöyle sıralayabiliriz:

1- İhtiyat namazında niyet dile getirilmemelidir.

2- İhtiyat namazında sadece Fatiha okunmalıdır; yani Fatiha'dan sonra ayrıca başka bir sure okunmamalı ve kunut tutulmamalıdır.

3- İhtiyat namazında Fatiha, "Besmele" dâhil, sessiz okunmalıdır.

4- İhtiyat namazında diğer namazlarda gerekli olan bütün şartlara sahip olup, riayet edilmelidir.

NAMAZDA UNUTULAN FİİLLERİN KAZASI

Farz namazın herhangi bir fiili unutulmuş olarak terkedildiğinde, sonraki rükün farza başlanmadan önce farkedilirse, geri dönüp yerine getirilmesi gerektiği, sonraki rüküne girdikten sonra farkedilirse de, unutilan fiilin rükün olması halinde, namazın batıl olduğu, rükün olmadığı takdirde ise, namazın sıhhatine bir hâlel gelmediği, ancak namazdan sonra bu yanlışlıktan dolayı sehiv secdesi yapılması icap ettiği, şimdiye kadar yaptığımız, namazdaki şüphelerle ilgili beyanlarımızda açıklığa kavuşmuştur.

Fakat unutilan fiil, secdelerin biri veya teşehhüt ya da, Hz. Peygamber ve Ehlibeytine salâvat getirmek gibi, teşehhüdün bir kısmı olursa, sadece namazdan sonra yapılan sehiv secdesi yeterli değildir; onların kaza edilmesi de icap eder.

Yani, yanlışlıkla namazın her rekâtında yapılması gereken iki secdeden biri yapılmaz ise; ya da teşehhüt bütünüyle veya salâvat getirmek gibi, teşehhüdün bir kısmı unutu-

larak okunmazsa, namaz batıl olmaz. Ancak bu, namazın dâhilinde henüz yeri geçmeden farkına varılırsa, unutilan secde, teşehhüt veya teşehhüdün bir kısmı, yerine getirilmelidir; yeri geçtikten, ya da namazın selamından sonra farkına varılırsa da, namazdan sonra ilk önce unutilan; secde, teşehhüt veya teşehhüdün bir kısmı kaza edilir; sonra da bu yanlışlıktan dolayı, sehiv secdesi yapılır.

Unutilan teşehhüdü veya unutilan sadece teşehhüdün bir kısmı ise o bir kısmını kaza ederken, teşehhüdün veya bir kısmının kazası niyetiyle yalnızca teşehhüdün kendisini veya bir kısmını okumakla yetinmek yeterlidir; ayrıca selam vermek de iyi olmakla birlikte zorunlu değildir.

Keza; secdenin kazasında, unutilan secdenin kazası niyetiyle yalnızca secde yapmakla yetinmek yeterlidir; ayrıca teşehhüt ve selamı da, okumak iyi olmakla birlikte zorunlu değildir.

Unutilan, secde, teşehhüt veya bir kısmının kazasını yaparken; keza, sehiv secdelerini yerine getirirken; namazda gerekli olan, beden ve elbisesinin temiz olması ve bedeninin kibleye yönelik olması gibi, bütün şartlara riayet edilmesi zorunludur.

Secde veya teşehhüdü bir kaç defa unutmuşsa, örneğin birinci ve ikinci rekâtların her birinde bir secde unutmuşsa veya hem ikinci rekâtтан sonraki teşehhüdü, hem de son rekâtın teşehhüdünü unutmuşsa, namazdan sonra onların her ikisinin kazasını, gerekli sehiv secdeleriyle birlikte yapmalıdır. Onları kaza ederken, tertibi riayet etmesi iyi olmakla birlikte, zorunlu değildir.

Ama bir teşehhüt ile bir secdeyi unutmak gibi, hem secdeyi, hem de teşehhüdü unutmuş olursa, ihtiyat gereği

olarak hangisini önce unutmuşsa, önce onu kaza etmelidir. Eğer hangisini önce unutmuş olduğunu bilmiyorsa, tertip üzere kaza ettiğine yakın sağlayabilmesi için, sırasıyla önce bir secde sonra bir teşehhüt, daha sonra da bir secde ya da önce bir teşehhüt, sonra bir secde, daha sonra da bir teşehhüt, kaza olarak yerine getirmelidir.

Secde veya teşehhüdü kaza etmesi gereken bir kimsenin üzerine, başka bir işten dolayı sehiv secdesi de farz olmuş olursa, namazdan sonra önce secde ve teşehhüdü kaza etmesi ve daha sonra sehiv secdesini yerine getirmesi icap eder.

Bu arada Ehlibeyt fıkhına göre, namaz esnasında unutulduğu farkedilen secde ve teşehhüdün kazası, namazın selamından hemen sonra ve namazı batıl eden bir iş yapılmadan önce yerine getirilmelidir. Bunların kazası yapılmadan, namazı batıl eden bir iş yapılırsa, ihtiyat gereği olarak, bunların kazasına ilaveten, namazın ilk baştan kılınması da icap eder.

Ancak, son rekâtın bir secdesi veya teşehhüdü unutulmuş olarak terkedilir ve selamdan sonra namazı batıl edecek bir iş yapılmadan farkına varılırsa, artık onların kazası değil de, önce kendileri yerine getirilmeli; sonra da teşehhüt ve selam yeniden okunarak namazdan çıkılmalıdır. Daha sonra da fazladan verilen selam ve teşehhütten dolayı iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Ama eğer namazı batıl eden bir iş yapıldıktan sonra, son rekâtın teşehhüt veya secdelerinden birinin terkedildiğinin farkına varılırsa, onların da kazaları ve ilgili sehiv secdeleri, farkına varıldığı andan itibaren normal şekilde yerine getirilmelidir.

Nafîle namazlarına gelince, her ne kadar, bu namazlar da, yeri geçmeden önce yerine getirilip getirilmediğinde şüphe edilen fiilin yerine getirilmesi, yeri geçen şüphelere itina edilmemesi, sonraki rüküne başlanmadan yerine getirilmediği farkedilen fiilin, geri dönülerek yerine getirilmesi ve bilinçli olarak yapılan hataların namazın batıl olmasına yol açtığı hükümlerinde, farz namazlar ile ortak iseler de; rekât sayısında şüphe etmek, sehiv secdesi, unutulmuş fiilin kazası ve yanlışlıkla yapılan hatalar konusunda farz namazlardan ayrılmaktadırlar.

Nafîle namazının rekât sayısında şüpheye düşmek, namazı batıl etmez. Aksine mükellef muhayyerdir; isterse, şüphesinin az olan tarafını tercih eder, isterse de çok olan tarafını.

Keza, nafîle namazlarında meydana gelen hatalardan dolayı sehiv secdesi gerekmediği gibi, unutulmuş fiilin kazası da yoktur.

Yine nafîle namazlarında yanlışlıkla yapılan rükün fazlalığı veya eksikliği namazın batıl olmasına yol açmaz.

SEHİV SECDESİ

Daha önce de, yer yer işaret edildiği üzere, namazda meydana gelen bazı yanlışlıklardan dolayı sehiv secdesi vacip olur. Bazı durumlarda da, vacip olmasa da yapılması daha uygundur. Sehiv secdesinin farz olduğu durumları şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Secdelerden birini unutma halinde.
- 2- Teşehhüdü unutma durumunda.
- 3- Namazda yanlışlıkla konuşma halinde.
- 4- Yersiz olarak; örneğin, birinci rekâta selam okunması halinde.
- 5- Dört rekâtlı namazda, ikinci secdeden sonra dörtle beş rekât arasında şüpheye düşüldüğünde.
- 6- Ayakta iken, beş ile altı rekât arasında şüpheye düşüldüğünde.
- 7- Ayağa kalkılması gerektiği yerde yanlışlıkla oturulması veya oturulması gerektiği yerde yanlışlıkla ayağa kalkılması halinde.

Ayrıca Ehlibeyt fikhında, namazı batıl etmeyen yanlışlıkla yapılan her türlü eksiltmeden ve fazlalıktan dolayı sehiv secdesi yapmak sünnettir.

Ehlibeyt fikhına göre, farz olan sehiv secdesi, namazdan hemen sonra yerine getirmelidir; kasten ertelenmesi, namazı batıl etmemesine rağmen, caiz değildir. Unutularak yerine getirilmezse de, hatırlandığı zaman, hemen yerine getirilmelidir. Ancak her iki durumda da namazın sıhhatine bir hanel getirmez.

Ayrıca sehiv secdesi, ihtiyat namazı ve kazası gereken secde ve teşehhüdün kazasından sonra yerine getirilmelidir; onlardan önce yapılması doğru değildir.

Sehiv Secdesinin Yapılış Şekli

Namazın selamından hemen sonra, namaza aykırı bir iş yapmaksızın, oturulduğu halde sehiv secdesine niyet edilerek secdeye varılır; zikir söylenir; secdeden kalkılarak oturulur; sonra ikinci secdeye gidilir; zikir okunduktan sonra, yine secdeden kalkıp oturulur ve teşehhüt ve selam okunarak sehiv secdesinden çıkılır.

Sehiv secdesinde, niyetten sonra tekbir getirmek, iyi olmakla birlikte, farz değildir.

Zikir okumak hariç, namazın secdesinde gerekli olan her şey, sehiv secdesinde de gereklidir; dolayısıyla sehiv secdesinde de, alın taş, toprak gibi üzerine secde sahih olan bir şeyin üzerine koyulmalı ve diğer secde uzuvları da yere konmalıdır.

Her ne kadar sehiv secdesinde zikir okumak ihtiyat gereği ise de, belirli bir zikir zorunlu değildir. Ancak sehiv secdesinde; ya: "**Bismillah ve billâh; esselamu eleyke eyyuhan nebiyyu ve rehmetullâhi ve berekâtuh**" zikrini; ya da: "**Bis-**

millah ve billâh. Allahumme salli êla Muhammed'in ve Âli Muhammed" zikrini her iki secdede de okumak en iyisidir.

Sehiv secdesinin ikinci secdesinden sonra namazın kısa olan normal teşehhüdü okunmalıdır; selam olarak da, sadece son selam; yani, "**Esselâmu eleykum ve rahmetullahı ve berekâtuh**"ü söylemek yeterlidir.

KAZA NAMAZI

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Kim, namazlarından birini unutarak kılmazsa, onu hatırladığı zaman kaza etsin. Çünkü Allah Teala: "Beni anmak için namaz kıl"ı buyurmaktadır."*²

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Abdestsiz olarak namaz kılan, unutarak veya uykuda kalarak namazını kılmayan birisinin ne yapması gerektiği sorulunca; şöyle cevap vermişlerdir:

*"Gece veya gündüzün hangi saatinde hatırlarsa kazasını kılar. Sonraki namazın vakti girdiğinde de, eğer henüz kazaya kalan namazın kazası kılınmamışsa, onun kendisinin de kazaya kalacağından korkulmuyorsa, önce kazaya kalanın kazasını kılsın; onun kendisinin kazaya kalacağından korkuluyorsa da, önce onu, sonra da kazaya kalanın kazasını kılsın. Çünkü o, kendi vaktine daha evlidir."*³

1- Taha/14.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 290.

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 293, El-Vesail, c. 5, s. 350.

Ehlibeyt fikhında, Cuma namazı dışında, günlük farz namazlar, vaktinde kılınmazlarsa, ister bilinçli olarak kazaya bırakılsınlar, ister bilinçsiz ve ister vaktin tamamında uykuda kalma ve sarhoş olma nedeniyle kazaya bırakılsınlar; vaktin dışında kaza edilmelidirler. Yanlış kılınmaları durumunda da hüküm aynıdır.

Ancak delilik ve insanın kendisinden kaynaklanmayan baygınlık zamanında kazaya kalan ve keza, kadınların hayız ve nifas halindeyken terkettikleri namazların kazası yoktur.

Keza, kâfir olup sonradan müslüman olan kimsenin kâfirlik döneminde kılmadığı namazların kazası olmadığı gibi, diğer mezheplerden Ehlibeyt mektebine geçen birinin de, önceki mezhebine göre kıldığı namazlarını kaza etmesi gerekmez.

Musa bin Bekir diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Bir, iki, üç, dört gün veya daha fazla bir süre baygın kalan bir kimse, kendine gelince, ne kadar namaz kaza etmelidir?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "*Sana bütün bu ve benzeri konuları içeren bir ilke öğreteyim; bil ki, Allah, kuluna üstün gelen durumlarda onu mazur görmeğe daha evladır.*"¹

Hz. İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: "*Vaktinde kendine geldiği namaz hariç, hasta olan bir insana, baygın olduğu vakitlerin namazlarını kaza etmesi vacip değildir.*"²

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Hayız ve nifas kanından temizlenen kadının oruç ve namazı sorulunca, Hazret: "*Orucunu kaza eder, ama namazını*

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 300, Furu'ul Kafi, c. 3, s. 413, El-Vesail, c. 5, s. 353.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 301, El-Vesail, c. 5, s. 354.

*kaza etmez. Çünkü Allah Resulü mümin kadınlara böyle emrederdi" buyurmuşlardır."*¹

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Hastalığının ağırlaşmasından dolayı, birkaç gün namazını terkeden hasta, namaz kılma gücüne kavuşunca, onları kaza etmelidir."*²

Ayrıca, kazaya bırakılan namazın kazasında ihmalkârlık yapmak caiz olmamakla birlikte, hemen kaza edilmesi de vacip değildir.

Yine, seferde kazaya bırakılan dört rekâtlık namazlar, vatanda kaza edilseler bile, seferi olarak kaza edilmeli ve tam olarak kılınma halinde kazaya bırakılan namazlar da, seferde kaza edilseler bile, tam olarak kaza edilmelidirler.

Zürare diyor; Hz. İmam Sadık (a.s)'a: "Yolculukta iken bir namazı kazaya kalıp vatanına vardıktan sonra hatırlayan birisinin ne yapması gerektiğini sorduğumda; şöyle cevap verdiler:

*"Kazaya kalan namaz, kazaya kaldığı şekilde kaza edilir; eğer namaz yolculukta kazaya kalmışsa vatanda kaza edilse bile, seferi olarak kaza edilir ve eğer namaz yolculuk dışında kazaya kalmışsa, yolculukta kaza edilse bile, tamam olarak kaza edilir."*³

Yine, Ehlibeyt fikhında, boynunda birkaç güne ait kaza namazı bulunan kimsenin; onları, ilk önce birinci günün, sonra ikinci günün namazı şeklinde tertip üzere kaza etmesi farz değildir. Örneğin; bir namaz birinci günden ve bir namaz da ikinci günden kazaya kalmışsa, ilk önce birinci güne ait, sonra da ikinci güne ait namazın kazasını kılması şart değildir.

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 104, El-Vesail, c. 2, s. 589, 590.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 203.

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 104, El-Vesail, c. 5, s. 359.

Ama bir gününün öğle ve ikindi namazı gibi, kendi aralarında tertip şart olan iki namazı kazaya kalmış ise, onların kazasını tertip üzere yerine getirmelidir.

Yine, Ehlibeyt fihhına göre, insanın kendisi hayatta olduğu sürece, namazlarının kazasını kılmaya gücü yetmese bile, başka birisi onun tarafından namazlarını kılamaz.

Yine, Ehlibeyt mektebine ittiba eden bir babanın, Allah'ın emrine itaatsizliğinden kaynaklanmayan, kazaya kalmış namazlarının kaza edilmesi, büyük oğlu üzerine farzdır.

Büyük oğlun, babanın Allah'ın emrine itaatsizlikten terkettiği namazlarını da kaza etmesi ihtiyat gereğidir.

Yine, büyük oğlun, babanın yolculukta tutamadığı oruçlarını da kaza etmesi ihtiyat gereğidir.

Keza, Ehlibeyt müçtehitleri, genellikle anne hakkında da, aynı hükümlerin geçerli olduğu görüşünü benimsemişlerdir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: boynunda oruç ve namaz kazası bulunan bir ölünün durumu sorulunca; Hazret: *"Ona en yakın olan kimse, onları kaza eder"* cevabını vermişlerdir.¹

Gerçekte insanın, ister hayatta olsunlar, ister vefat etmiş olsunlar, anne ve babasını namaz gibi hayır ameller hediye ederek anıp onurlandırması, en iyi hayır amellerden biridir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

*"Niçin, baba ve annenize, sağlıklarında ve vefat ettiklerinden sonra ihsan etmiyorsunuz! Onlardan taraf namaz kılabilir, sadaka verebilir, hacca gidebilir; oruç tutabilirsiniz. Böylece bunların sevabı baba ve annesine ulaştığı gibi, aynı sevap onun kendisine de yazılır. Ayrıca, Allah ona, ih-sanda bulunduğundan dolayı çok çok hayır ata eder."*²

1- El-Vesail, c. 5, s. 366.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 313, El-Vesail, c. 5, s. 365.

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Namaz, oruç, sadaka, hac, umre ve bütün hayır ameller, ölen kimseye yarar sağlar; hatta ölü darlık içinde olabilir ve onu genişliğe çıkararak, ona: "Bu, filan oğlunun veya filan din kardeşinin senin için yapmış olduğu hayır amelinden dolayıdır" derler."*¹

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bir kimse, anne babasına karşı hayatlarında iken kötü davrananlardan olabilir. Ama vefatlarından sonra onlardan taraf oruç tutar; namaz kılar; borçlarını öder ve böylece ihsanlarına devam ederken; o, ana babaya karşı iyi davranan olarak kaydedilir. Birisi de, hayattayken ana babasına karşı iyi davranan olabilir. Ama öldükten sonra, ne onların borçlarını öder, ne de onlar hakkında bir hayır yapar ve bu tutumunu sürdürünce; o da, ana babaya karşı kötülük yapan olarak kaydedilir."*²

Ehlibeyt fikhında, kaza namazı cemaatle de kılınabilir. Ayrıca cemaat imamının namazının eda veya kaza olması farketmediği gibi, her ikisinin aynı namazı kılmaları da gerekmez. Meselâ; öğle veya ikindi namazını kılan bir imama uyararak sabah namazının kazasını kılmanın herhangi bir sakıncası yoktur.

Yine, Ehlibeyt fikhına göre, üzerinde kaza orucu olan kimsenin, sünnet oruç tutması caiz değildir; ama kaza namazı bulunan kimse, müstehap namaz kılabilir.

Bu arada Ehlibeyt fikhında, sünnet namazları kendi vakitlerinde kılamayan kimsenin; bu namazları, daha sonra

---

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 311, El-Vesail, c. 5, s. 368.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 204.

kaza etmesi sünnettir. Bu namazları kaza edemiyorsa, her iki rekât sünnet namaz yerine, bir kişinin yiyeceği miktar yemeği fidye olarak fakire vermesi müstehaptır; buna da gücü yetmiyorsa, bu miktar yiyeceği her dört rekât yerine fakire vermesi iyidir; buna da gücü yetmiyorsa, bir yemek, gece sünnet namazları, bir yemek de, gündüz sünnet namazları için sadaka vermesi müstehaptır.

Ehlibeyt yaranından Abdullah bin Sinan diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Fazlaca nafile namazını terk edip de, çokluğundan ne kadar olduğunu bilmeyen kimse, onların kazası hususunda ne yapmalı?" dedim. İmam (a.s): *"O kadar kaza eder ki, çokluğundan ne kadar kaza ettiğini bilmez olur. Böylece terkettiğini bildiği kadar kaza etmiş sayılır"* buyurdular. Ben: "Kaza edemiyor" dedim. İmam (a.s): *"Eğer kaza edemeyişi, geçimini temin etmek için dünyevi çalışma veya mümin bir kardeşinin ihtiyacını gidermeğe iştigalden dolayı ise, bir mahzuru yoktur. Ama eğer çokluca dünya malı toplamakla iştigalden dolayı kaza etmiyorsa, kaza etmesi icap eder. Aksi halde, Allah Resulünün saygınlığını korumamış, sünnetini küçümsemiş olur"* buyurdular.

Ben: "Kaza edemiyor; acaba bu durumda onun yerine sadaka vermesi yeterli olur mu?" dedim. Bunun üzerine İmam (a.s) bir süre sessizce düşündü. Sonra da: *"Sadaka versin"* buyurdular.

Ben: "Ne kadar sadaka versin?" dedim. İmam: *"Namazın ölçüsü kadar; en azı her namazın karşısında fakire bir yemek versin"* buyurdular. Ben: "Karşılığında fakire bir yemek verilen namaz kaç rekattır?" dedim. İmam: *"Gece-*

*de kılınan her iki rekât nafîle karşısında bir yemek, gündüz kılınan her iki rekât nafîle karşısında bir yemek versin" buyurdular. Ben: "Buna gücü yetmez" dedim. İmam: "Gece ve gündüz kılınan her dört rekât nafîle karşısında bir yemek fakire versin" buyurdular. Ben: "Buna gücü yetmez" dedim. İmam: "Gecenin nafîle namazları için bir yemek ve gündüzün namazları için de bir yemek versin. Ama namaz daha faziletlidir; namaz daha faziletlidir; namaz daha faziletlidir!" buyurdular."*¹

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 404, El-Vesail, c. 3, s. 65.

SEFERİ NAMAZ

Allah Teala şöyle buyuruyor:

"Yeryüzünde yolculuğa çıktığınızda, kâfirlerin size zarar vermesinden endişe ederseniz, namazı kısaltmanızda size bir vebal yoktur. Şüphesiz kâfirler size apaçık düşmandır."¹

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"İki berid, (sekiz fersah) olan bir mesafede namazın seferi kılınması icap eder."*²

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

*"Allah Resulü (s.a.a) Medine'den bir günde kat edilen, şehrin yirmi dört mil uzaklığındaki Zihuşep adlı yere yolculuk yaptığında, orada namazını kısalttı; orucunu da iftar etti. Ondan sonra bu, artık bir sünnet haline geldi."*³

Ehlibeyt yaranından Muhammed bin Müslim diyor; Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Yolculukta kılınan namaz

---

1- Nisa/101

2- El-Vesail, c. 5, s. 494.

3- El-Vesail, c. 5, s. 491.

hususunda ne buyuruyorsunuz, nasıl kılınmalıdır, kaç rekât olarak kılınmalıdır?" diye sordum. İmam (a.s): "*Allah Teala: "Yolculuğa çıktığınızda, namazı kısaltmanızda size bir vebal yoktur..."*"¹ buyuruyor. Dolayısıyla, yolculuk dışında namazın tam kılınması farz olduğu gibi, seferde de kısaltılması farz olmuştur" buyurdular. Bu arada biz, İmam'a: "Ama Allah: "*kısaltmanızda size bir vebal yoktur*" buyuruyor; kısaltın, diye emretmiyor, o halde nasıl namazın yolculuk dışında tamam kılınmasını farz kıldığı gibi, seferde ise kısaltılarak kılınmasını farz kılmıştır?" dedik. Bunun üzerine İmam (a.s) şöyle buyurdular: "*Acaba Allah Teala: Sefa ve Merve hakkında: "... Her kim, hac veya umre yaparsa, onları tavaf etmesinde kendisine bir vebal yoktur..."*" buyurmamış mıdır? Acaba onları tavaf etmek, Allah tarafından farz kılınmamış mıdır? Çünkü onu kendi kitabında zikretmiş, Resulü de uygulamıştır. Namazları seferde kısaltarak kılmak da, Allah'ın kitabında zikrettiği ve Resulü'nün uyguladığı bir hükümdür." Biz, o halde seferde namazını dört rekât olarak kılan kimse bu namazını yeniden mi kılmalı?" dedik. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "*Eğer kendisine sefer ayeti okunup açıklanmış ise, yeniden kılmalıdır. Ama eğer ayet kendisine okunmaz ve ondan haberi olmazsa, yeniden kılması gerekmez. Akşam namazı hariç bütün namazlar seferde iki rekât olarak kılınmalıdır. Akşam namazında ise, kısaltma yoktur. Çünkü Allah Resulü, hem seferde hem de hazarda onu üç rekât olarak baki bırakmıştır."*²

Hz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Namazın sekiz fersahta seferi kılınmasının farz kılınıp, ondan az veya*

1- Nisa/101

2- Bihar'ül Envar, c. 89, s. 51.

çok bir mesafede farz kılınmayışının sebebi şudur ki; sekiz fersah, insanların genelinin, kabilelerin ve yük taşıyıcılarının bir günde katettikleri bir mesafedir. Bu yüzden bir günde katedilen mesafede seferi kılmak vacip kılınmıştır. Eğer bir günlük yolculukta seferi kılmak vacip kılınmasaydı, bin yıllık yolculukta da vacip olunmazdı. Çünkü sonraki her gün birinci günün bir benzeridir. Eğer bunda vacip olmazsa, bunun bir benzeri olup, ondan bir farkı olmayan diğerinde de vacip olmaz."

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Yolculukta üç rekât olan akşam namazı hariç, diğer namazlar ikişer rekâttır, onlardan önce ve sonra bir şey (bir sorumluluk) yoktur."*²

Ehlibeyt fikhına göre, aşağıda zikredeceğimiz şartlar mevcut ise, yolculukta dört rekâtlı namazlar, kısaltılarak ikişer rekât olarak kılınmalıdır; ve varsa, farz oruç da yenilmelidir. İki rekât olan sabah ve üç rekât olan akşam namazında ise, kısaltma yapılmaz.

Yolcululukta, seferi hükmünün geçerli olabilmesi için, şu sekiz şartın mevcut olması icap eder:

1- Yolculuk yapılan mesafe; tek gidişi veya gidiş dönüşüyle sekiz şer'i fersah, yani takribi olarak en az 44 kilometre olmalıdır.³ Bundan az bir mesafeye yolculuk yapan kimse, namazını seferi olarak kılamaz; varsa, farz orucunu yiyemez.

Yine, yolculuk yapılan mesafe, gidiş dönüşüyle birlikte belirtilen miktardaysa, yalnız gidişinin dört fersahtan az olmaması icap etmesinin yanı sıra, gidilecek mekânda veya

---

1- El-Vesail, c. 5, s. 491.

2- El-Vesail, c. 5, s. 529.

3- Bir fersah, 5,5 km.dir

yol üzerindeki bir yerde on gün kalma kararı da olmamalıdır. Aksi takdirde, yolculuğun ilk başından sonuna kadar namazlar tamam kılınmalı ve varsa farz oruç tutulmalıdır.

Yolculukta, gidilecek mesafe; şehrin son evlerinden itibaren hesaplanmalıdır.

Yolculuk yaptığı mesafenin sekiz fersah olduğu düşüncesiyle, namazını seferi kılan bir yolcu, daha sonra kat ettiği mesafenin gerçekte sekiz fersahdan az olduğunu farkederse, kıldığı namazı, vakit dâhilinde dört rekât olarak yeniden kılmalıdır; vakit geçmiş ise de, kaza etmelidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Namazın kısaltılarak kılınması sekiz fersahlık yolculuktadır. O ise iki berid mesafesidir. Nerede namazı kısaltarak kıalarsan, orada orucunu da yemelisin. Kim de, seferde namazını kısaltmazsa, namazı geçerli değildir. Çünkü Allah'ın farzına ekleme yapmıştır."*¹

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Yolcunun namazını kısaltarak kılması gerektiği en kısa mesafe, bir barid (dört fersah) gidişi ve bir barid (dört fersah) gelişi olan bir mesafedir."*²

2- Yolculuğa çıkarken, ilk baştan sekiz fersahlık veya daha fazla bir mesafeye yolculuk yapılma kararı olmalıdır. Ne kadar bir mesafeye gideceğini ilk baştan bilmeyen, ya da ilk baştan üç fersahlık gibi, daha az bir mesafeye gitme kararı olduğu halde, bu mesafeye ulaştıktan sonra, daha ileri gitmeye karar vererek, yolculuğunu sürdüren kimsenin, katettiği mesafenin toplamı, belirtilen miktarda olsa dahi, ilk baştan kastı sekiz fersah yolculuk yapmak olmadığından dolayı seferi hükmünü uygulayamaz.

1- Bihar'ül Envar, c. 89, s. 59.

2- El-Vesail, c. 5, s. 494.

Ehlibeyt yaranından Safvan diyor; Hz. İmam Rıza (a.s)'a: "Bir mil uzaklıkta olan birisine ulaşmak kastıyla Bağdat'tan hareket edip, onun peşi sıra Bağdat'tan dört fersah uzaklıkta olan Nehrivan'a kadar giden kimse, dönmek isterken, orucunu bozup, namazını seferi mi kılmalıdır?" diye sordum.

İmam (a.s) şöyle cevap verdiler:

*"Hayır, ne namazını seferi kılar; ne de orucunu yer. Zira evinden çıkarken sekiz fersahlık yol gitmek istemiyordu. O, sadece daha az bir mesafede olan arkadaşına ulaşmak istiyordu. Ama takip onu vardığı bu yere kadar ulaştırmıştır..."*¹

Fakat eğer bu yolculuğu esnasında, ulaştığı yerden öteye sekiz fersah veya daha fazla gitme kararı alır veyahut on günden önce vatanına veya on gün kalmak istediği bir yere dönmek kaydıyla, dört fersahlık bir mesafeye gitmek isterse, o andan itibaren namazını seferi kılmalı ve varsa farz orucunu yemelidir.

3- Yolculuk esnasında, yolculuk yapma kararından vazgeçilmemelidir. Mesela; eğer, 22 kilometre mesafe kat edilmeden önce yolculuk kararından vazgeçilir ya da 22 kilometreye ulaşılmış olsa dahi, orada on gün kalmaya karar verilirse, namaz tam olarak kılınmalıdır. Oraya ulaşınca kadar geçen süre zarfında seferi olarak kılmış olduğu namazları ise sahihtir ve onları kaza etmesi gerekmez.

Yirmi iki kilometre uzaklıktaki mesafeye ulaşıldıktan sonra yolculuk kararından vazgeçildiğinde de, eğer bu karardan hemen sonra veya -orada kalınsa bile- on günden önce vatana veya on gün kalınacağı başka bir yere dönüş kararı alınırsa, seferi hükmüne uyulmaya devam edilmelidir.

1- El-Vesail, c. 5, s. 503.

4- Belirtilen mesafe, yolculuk esnasında vatana uğrama veya bir yerde on gün veya daha fazla kalma kararıyla kesilmemelidir. Belirtilen mesafeyi katetmek üzere yolculuğa çıkan kimse, vatanına uğrayarak veya yolculuğu esnasında bir yerde on gün veya daha fazla kalmaya karar vererek belirtilen mesafeyi keserse, namazını tam olarak kılmalıdır ve varsa, farz orucunu da tutmalıdır.

Yine, yolcu olup da, on gün kalmayı kastetmeksizin bir yerde kalan bir kimse, bir ay geçtikten sonra, artık yolcu hükmünden çıkar ve namazını tamam kılmak ve varsa, farz orucunu tutmak zorundadır.

İnsanın, yaşantısını sürdürmeğe karar verdiği yer, ister orada doğmuş olsun veya olmasın ve ister orası onun ana baba vatanı olsun veya olmasın, onun vatanıdır. Orada ev ve mülk sahibi olması veya altı ay yaşamış olması da şart değildir.

Eğer bir kimse iki yerde yaşamını sürdürüyorsa; örneğin, altı ay bir şehirde, altı ay da başka bir şehirde kalıyorsa, bu yerlerin her ikisi de onun vatanıdır. Keza, ikiden fazla yeri ikamet yeri olarak seçen bir kimse için de, o yerlerin hepsi vatan sayılır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Bir beldeye vardığında, eğer orada on gün kalacağını biliyorsan, namazını tam olarak kıl. Bugün, yarın çıkarım şeklinde kararsız durumdaysan ise de, bir aya kadar seferi kıl. Bir ay dolduğunda bir saat sonra çıkmalı olsan bile, artık namazını tam olarak kılmalısın."

5- Yapılan yolculuk, caiz olmalıdır. Yani, yolculuğun kendisi haram olmamalı veya haram bir iş amacıyla yapılmamalıdır. Dolayısıyla; hırsızlık yapmak, suçsuz birisini

---

1- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 435, 436, Bihar'ül Envar, c. 89, s. 38.

öldürmek veya eğlenmek amacıyla avcılığa çıkmak gibi, haram bir iş için yolculuğa çıkan kimseler ve keza kocasının menetmesine rağmen, üzerine farz olmayan bir yolculuğa çıkan kadın gibi, haram bir yolculuğa çıkan kimseler, ne kadar uzağa giderlerse, gitsinler, namazlarını seferi kılamaz ve varsa, farz oruçlarını yiyemezler.

Ama bizzat haram bir amaç için yolculuğa çıkılmamış ise, yolculuk esnasında -gıybet etmek gibi- bazı haram işlere düşülse bile, yolcu hükmüne göre amel edilmelidir.

Yine, günah amaçlı yolculuğa çıkan bir kimse, geri dönerken tövbe etmiş ise, namazı seferi kılmalıdır; tövbe etmemiş ise tam kılmalıdır.

Yine, yolculuğu günah amaçlı olan bir kimse, yolda günah düşüncesinden vazgeçerse, geri kalan yol sekiz fersah ise veya dört fersah gidip, on günden önce dönecekse, seferi hükmünü uygulamalıdır.

Yine, günah amaçlı yola çıkmayan birisi, yolculuk esnasında geri kalan mesafeyi günah işlemek amacıyla gitmeyi kararlaştırırsa, seferi hükmünden çıkar. Ama o ana kadar seferi olarak kıldığı namazları sahihtir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Yolculuğa çıkan kişi, namazını seferi kılar, orucunu da yer. Ama av için ya da Allah'a isyan amacıyla yolculuğa çıkan yahut Allah'a isyan edenin elçisi olan ya da düşmanlık veya arabozuculuğu için veyahut müslüman bir toplumuna zarar vermek için yolculuğa çıkan bunun dışındadır. (Böyle biri, namazını seferi kılamaz; orucunu da yiyemez.)"

Yine, O Hazrete: "Bir veya iki günlük bir mesafeye av için giden biri, namazını tam olarak mı kılmalı, yoksa kısaltmalı mı?" diye sorulunca; şöyle buyurmuşlardır:

1- El-Vesail, c. 5, s. 509.

"Eğer kendisinin ve ailesinin rızkını temin etmek için çıkmışsa, hem orucunu yer, hem de namazını seferi kılar; ama eğer boş eğlence için çıkmışsa, bunun bir saygınlığı yoktur."

6- Çöllerde yolculuk yapıp kendileri ve hayvanları için nerede yiyecek ve su bulunursa, oraya yerleşen ve bir süre sonra başka bir yere göç eden göçebeler gibi, yaşantısı, yolculuktan ibaret olmamalıdır. Dolayısıyla göçebeler bu tür yolculuklarında namazlarını tam kılmak ve varsa, farz oruçlarını tutmak zorundadırlar.

Ama bu gibi insanlar, hac ziyaretine gitmek gibi, başka bir yolculuğa çıkarlarsa, namazlarını seferi kılmalı ve oruçlarını da yemelidirler.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Göçebeler namazı seferi kılamazlar. Zira onların evleri kendileriyle birliktedir."*²

7- Yolculuk yapmak, kişinin mesleği olmamalıdır. Dolayısıyla şoför gibi, mesleği yolculuk olan kimse, namazını seferi kılamaz. Seyyar satıcı gibi, mesleğini yolculukta icra etmek zorunda olan kimse de, aynı hükme tabidir.

İşi, yolculuk olan kimse de, hac ziyaretine gitmek gibi, başka bir iş için yolculuk yaparsa, seferi hükmüne uymalıdır.

Ama şoför, arabasını ziyaretçi götürmek için kiraya verir; bu arada kendisi de, hem şoförlük, hem de ziyaret yapmak isterse, seferi hükmünü uygulayamaz.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Beş kişi ister seferde olsun ister hazarda "vatanında" namazı tamam kılmalıdır, hayvanını kiraya verip kendisi de onunla*

1- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 438.

2- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 438.

*birlikte giden, postacılık yapan, çoban ve kaptan. Zira yolculuk onların işidir."*¹

8- Vatandan, ruhsat haddi denen yere ulaşacak kadar uzaklaşılmalıdır.

Ruhsat haddi; insanın yaşadığı şehrin veya köyün evlerinin duvarlarını göremeyeceği ve ezan seslerini duyamayacağı kadar uzaklaştığı mesafedir.

Ancak, minare ve kubbelerin de görülemeyeceği veya duvarların hiç belli olmayacağı kadar uzaklaşılması gerekmez; duvarların açık olarak görülmediği kadar uzaklaşılması yeterlidir.

On gün kalmayı kastettiği yerden yolculuğa çıkan kimşenin de, bu hükme uyması ihtiyat gereğidir.

Yolculuktan vatana dönüldüğünde de, açıklanan ruhsat haddine ulaşılnca, artık yolcu olmaktan çıkılır.

Ruhsat sınırına ulaşmadaki ölçü, normal durumdur. Dolayısıyla; eğer birinin gözünde ve kulağında bir sorun olur veya beldede okunan ezanın sesi, aşırı derecede hafif veya yüksek olur ya da arada bir engel bulunursa, normal bir gözün, duvarları göremediği ve normal bir kulağın, normal bir ezan sesini duyamadığı bir yerden itibaren seferi hükmü geçerlidir.

Ruhsat haddi için işitilmemesi şart olan ezan sesi, normal olarak yüksek bir yerden söylenen ezan sesidir; hoparlörden okunan ezan sesi değil.

Yolculuğa çıkan kimse, eğer duvarların görüldüğü ama ezan sesinin işitilmediği veya ezan sesinin işitilip, duvarların gö-

---

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 436.

rünmediği kadar uzaklaştığı bir yerde namaz kılmak isterse, ihtiyat gereği, namazını hem tam, hem de seferi olarak kılmalıdır.

Binası bulunmayan bir yerden yolculuğa çıkan kimse, oradan, "binası olsaydı artık görünmezdi", denilebilecek kadar uzaklaştığından itibaren namazını seferi kılmalıdır.

Sonuç olarak, yukarıda anılan şartlar mevcut olduğu takdirde, yolculuk yapan kimse, yaşadığı köy veya şehirden, evlerinin görülemeyeceği ve normal ezan seslerinin duyulamayacağı kadar uzaklaşınca, artık seferi hükmünü uygulamaya başlar.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Yolcu ne zaman namazını seferi olarak kılabilir?" diye sorulunca, şöyle buyurmuşlardır: *"Evler gözden kaybolunca, namaz seferi kılınır."*¹

Yine, O Hazrete, ne zaman yolcunun namazını kısaltabileceği sorulunca; şöyle cevap vermişlerdir:

*"Ezan sesini duyabildiğin bir yerde isen, namazı tamam kıl; ezan sesini duyamadığın bir yerde isen, namazı seferi kıl; dönüş yolculuğunda da durum aynıdır."*²

Bu arada Ehlibeyt fihhına göre yolcu, Mescid-ül Haram ile Hz. Resulullah (s.a.a)'ın Mescidi'nde ve hatta Mekke ve Medine şehrinin tamamında ve keza; Kufe Mescidi ve Hz. İmam Hüseyin (a.s)'ın Haremi'nde namazını seferi kılabileceği gibi, tam da kılabilir; hatta buralarda tam kılması daha iyidir.

Yolcu olduğunu ve namazı seferi olarak kılması gerektiğini bilen bir kimse, önceki hükümde açıklanan yerler dışında bilerek namazını tam kılarsa, batıldır.

Yolcu olan bir kimse, unutarak namazlarını tam kılarsa, vakit dâhilinde farkına vardığı takdirde seferi olarak yeni-

1- Furu'ul Kafî, c. 3, s. 434.

2- El-Vesail, c. 5, s. 506.

den kılmalıdır; ama vakit geçtikten sonra farkına varır ise, kazası yoktur. Keza hükmü bilmediğinden dolayı yolculukta namazlarını tam kılan bir yolcunun namazları sahihtir.

Dört rekâtlik namazını yolculuk esnasında kılmayıp, vakit dâhilinde vatana veya on gün ikamet edeceği yere ulaşan bir yolcu, o namazı tam kılmalıdır. Vaktin evvelinde dört rekâtlik namazını kılmadan yolculuğa çıkan kimse de, o namazı yolda seferi kılmalıdır.

Hız. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Vakit girdikten sonra namaz kılmadan yolculuğa çıktıysan, yolda onu seferi kılarısın; yolda iken vakit girdiği halde namazı kılmadan evine ulaşırsan da o namazı tam kılarısın."*¹

Bu arada Ehlibeyt fikhında, yolcunun, seferi kıldığı her namazdan sonra otuz defa: **"süphanellahi velhamdulillahi ve la ilahe illellahu vallahu ekber"** demesi müstehaptır.

Yine, Ehlibeyt fikhına göre, namazların seferi olarak kılındığı yerlerde, bazı özel istisnalar hariç, oruç tutmak da caiz değildir.

Yine, Ehlibeyt fikhına göre yolcu, vatanına dönerken, ruhsat sınırına girer girmez, yolcu hükmünden çıkar. Keza, yolculuk esnasında bir yerde on gün veya daha fazla kalmaya karar veren kişi, ya da ne kadar kalacağını bilmediğinden, on gün kalma kararı almaksızın, tereddüt içerisinde bir yerde otuz gün kalan kimse de, yolcu hükmünden çıkar ve artık orada kaldığı sürece namazını tam kılmalıdır ve farz ise, orucunu da tutmalıdır.

1- Bihar'ül Envar, c. 89, s. 45.

CEMAAT NAMAZI

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Namazı hakkıyla kılın; zekâtı verin; rükû edenlerle birlikte rükû edin.**"¹

Yine şöyle buyurmuştur: "**...Her secde yerinde yüzünüzü O'na çevirin...**"²

Allah Resulü (s.a.a) cemaat namazının fazileti hakkında şöyle buyurmuşlardır: "*Yürüyerek cemaat namazı kılınan bir mescide giden kimsenin, her bir adımı için yetmiş bin hayır verilir; bir o kadar da, dereceleri yükseltilir. Eğer bu halde ölürse Allah, onun adına yetmiş bin melek vekil kılar. O melekler onu kabrinde ziyaret edip müjdeliler; yalnızlığında ona arkadaş olurlar ve tekrar dirileceği güne kadar, onun için Allah'tan mağfiret dilerler.*"³

Hız. İmam Musa Kazım (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Kim, kâmil bir abdest alıp, taranır ve güzel koku sürerek, vakarla acele etmeksizin, müslümanların topluluğuna öze-*

1- Bakara/43.

2- Â'raf/29.

3- El-Vesail, c. 5, s. 372.

*nerek namaz kılınan yere doğru ilerlerse, attığı her adım için, onun için bir hasene yazılır; bir günahı silinir ve bir derecesi yükseltilir. Mescide girip de, imamla birlikte namaza başladığında ise, imam selam vermeden önce, onun Allah tarafından bağışlanması ve cennetlik olması kesinleşir."*¹

Hz. İmam Rıza (a.s) cemaat namazının hikmeti hakkında şöyle buyurmuşlardır: *"Cemaat namazı, ihlâs, tevhit, teslimiyet ve Allah'a ibadet açığa çıkıp aşikâr olsun diye, teşri edilmiştir. Çünkü bunların açığa çıkması, doğu ve batı ehline Allah'ın birliğine dair hücceti tamamlar. Münafıkları, sadece dilleriyle söyledikleri İslam'a ikrarın gereğine boyun eğdirir. Toplumsal murakabeyi sağlar. İnsanların, birbirini hakkında, İslam'ı kabule dair tanıklıklarını caiz kılar. İlaveten, bu toplantıların, iyilik ve takvada yardımlaşma ve birçok günahlardan sakındırma boyutu da mevcuttur."*²

Allah Resulü (s.a.a) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Namazını cemaatle kılan kişi hakkında husn-ü zannınız olsun ve tanıklığını kabul ediniz."*³

Allah Resulü ve pak Ehlibeyti'nden gelen bu ve benzeri onlarca nurlu hadis ışığında bütün müslümanlar, farz namazların, özellikle de, günlük namazların cemaatle kılınmasının müekket sünnet olduğu hususunda ittifak etmişlerdir.

Allah Resulü ve Ehlibeyt'inden gelen hadislerde; sabah, akşam ve yatsı namazlarının cemaatle kılınmasına daha çok tavsiye edilirken; özellikle de, mescide komşu olanların ve mescitte okunan ezanı duyanların, mazeret durumu hariç, cemaatten uzak durmamaları gerektiği vurgulanmıştır.

1- Camiu'l Ehadis'i Şia, c. 6, s. 387.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 12, El-Vesail, c. 5, s. 372.

3- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 16.

Allah Resulü (s.a.a)'den gelen bir hadis-i şerifte şöyle yer almıştır: *"Eğer sadece bir kişi, cemaat imamına uyar- sa, kıldıkları namazın her bir rekâtının sevabı yüz elli na- maza bedeldir. Eğer iki kişi uyar- sa, her bir rekâtın altı yüz namaz kadar sevabı vardır. Eğer daha çok olursa nama- zın sevabı da daha çok olur; sayıları onu geçince de eğer gökler kâğıt, denizler mürekkep, ağaçlar kalem, cinler, in- sanlar ve melekler katip olsa, onun bir rekâtının sevabını yazmaktan aciz kalırlar."*¹

Bu arada, Ehlibeyt fikhına göre, yağmur namazı hariç, aslı itibarıyla sünnet olan namazların cemaatle kılınması bi- dat ve haramdır.

Hiz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Sünnet na- mazı cemaatle kılmak caiz değildir. Zira bu, bidattir ve her bidat ise, dalalettir. Her dalalet de, cehenneme sürükler."*²

Aslı itibarıyla farz olup da, Hiz. İmam Mehdi (a.s)'ın gaybetinden dolayı müstehap konuma gelen, Kurban ve Ra- mazan bayramı namazları ise, reca kastıyla, (yani Allah'ın emrine uygun düşmesi ümidiyle), cemaatle kılınabilir.

Farz namazların cemaatle kılınabilmesi için de, imamla me'mumun namazları aynı cinsten olmalıdır. Yani, her ikisi de, örneğin; günlük namazı veya ayet namazı kılmalıdır. Dolayısıyla günlük namazı kılmak isteyen bir me'mum, ör- neğin; ayet namazı kılan bir imama uyamaz.

Ama günlük namazlarının cemaatle kılınması için, imam ile me'mumun namazlarının aynı vakite ait namazlar olması şart değildir, aksine günlük namazlarının her biri, aynı vakite ait olmayan bir günlük namazı kılan imama uy-

---

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 14.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 72.

larak kılınabilir; hatta günlük namazının kazasını kılan bir imama, günlük namazını eda olarak kılan birisi uyabilir.

Bu arada Ehlibeyt fıkhında, cemaat namazını, itinasızlık yüzünden terketmek caiz değildir; özürsüz olarak terkedilmesi ise, mümine yakışan bir davranış değildir.

Keza, bir süre geciktirilerek cemaatle kılınan bir namaz, vaktin evvelinde münferit olarak kılınan bir namazdan daha üstündür. Yine, hızlıca kılınan cemaat namazı, uzatılarak kılınan münferit namazdan daha iyidir

Yine, Ehlibeyt fıkhında, münferit olarak kılınan bir namazın, cemaat ikame olunca, cemaatle ikinci kez kılınması müstehaptır.

Yine, Ehlibeyt fıkhında, cemaat imamının küçümsenmesine veya başka bir mahzura yol açacak şekilde cemaat namazı kılınan bir yerde münferit olarak namaz kılmak caiz değildir ve kılınan namazın batıl olmasına yol açar.

Cemaat Hükümleri

Ehlibeyt fıkhında, Cuma, Ramazan ve Kurban bayramı namazlarının cemaatle kılınabilmesi için, imamla birlikte en az beş kişi olmaları icap eder; ama diğer namazlarda, biri imam ve diğeri me'mum olmak üzere, iki kişiyle cemaat namazı kılınabilir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"İki kişi ve daha fazlası, cemaat sayılır."*¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bayram namazlarını, Cuma gününde yaptıkları gibi, beş veya yedi kişi olunca cemaatle kılarlar."*²

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 72.

2- El-Vesail, c. 5, s. 142.

Ehlibeyt fikhına göre, cemaat namazında me'mumun, imama uymayı niyet etmesi farzdır. Ama imamın imamet etmeyi niyet etmesi şart değildir.

Evet; imam, Cuma namazı gibi, cemaatle kılınması gereken, bir namaza başlayabilmesi için, diğerlerinin ona iktida edeceğinden emin olmalıdır.

Yine, Ehlibeyt fikhına göre, imamın durduğu yer cemaatin durduğu yerden daha yüksek olmamalıdır. Ama eğer imamın yeri çok az bir miktar yüksek olursa sakıncası yoktur. Buna karşılık cemaatin yerinin yüksek olmasının herhangi bir sakıncası yoktur. Dolayısıyla bağlantı olduğu takdirde ikinci katta bulunan me'mumlar yerde namaz kılan imama iktida edebilirler.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"İmam, me'mumların durduğu yerden fazlaca yüksek bir yerde durursa, namazı geçersizdir. Ama imamın, arkasında namaz kılanların durduğu yerden aşağıda durmasının, sakıncası yoktur."*

Cemaat namazında imam ile me'mum arasında ve eğer bir me'mum doğrudan imama bağlı değilse, onunla onu imama bağlayan başka bir me'mum arasında perde ve duvar gibi, arkası görünmeyen bir engel bulunmamalıdır.

Ama eğer imam erkek, me'mum ise kadın olursa, o kadınla imam arasında veya o kadınla onu imama bağlayan erkek me'mum arasında perde gibi bir engelin bulunması sakıncasızdır. Fakat namaz hareketlerinde imama uyabilmesi için; aradaki bu engelin, imamın namaz fiillerinin hangisini yerine getirdiğini bilmesini önleyen bir engel olmamalıdır.

1- El-Vesail, c. 5, s. 463.

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Me'mumlarla imam arasında perde veya duvar olursa, namazları batıldır."*¹

Hız. İmam Cafer (s.a.a) ise, kadın me'mumlarla erkek imam arasında duvar ve perde gibi bir engelin fasıla olmasının herhangi bir mahzuru olmadığını buyurmuşlardır.²

Me'mum, imamdanda önde durmamalıdır; dahası, bir miktar geride durmalıdır. Keza, me'mumun secde yeri ile imamın durduğu yer arasında veya gerideki me'mum ile onun önündeki me'mumun durduğu yer arasında normal bir adım miktarından fazla bir aralık olmamalıdır. Me'mumun secde yeri ile onun önünde olan imam veya me'mum durduğu yer arasında hiç aralık olmaması ise, daha iyidir.

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Cemaat namazında saflar düzgün ve birbirine bağlı olmalıdır. İki saf arasında bir adımdan fazla fasıla olmamalıdır. Bunun ölçüsü, insanın secde ettiğinde bedeninin dolduracağı miktardır."*³

Cemaat İmamında Gerekli Olan Şartlar

Ehlibeyt fıkhına göre, cemaat imamı; baliğ, akıl sahibi, adaletli, helalzade, On İki İmam'a inanan Şia olmalı ve namazı doğru şekliyle kılabilmelidir.

Ayrıca Ehlibeyt fıkhına göre, sayılan bu şartlara sahip olduğu takdirde, kadının kadınlara imamlık yapması caizdir; ama kadının erkeklere imamlık yapması, caiz değildir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"Kur'an'dan daha fazla ezber olan kişiler topluma imamet etmelidir."*

1- El-Vesail, c. 5, s. 460.

2- El-Vesail, c. 5, s. 461.

3- El-Vesail, c. 5, s. 462.

Eğer Kur'an'ı ezberlemede hepsi aynı seviyede iseler, en önce hicret edenleri; hicrette de eşit iseler, en yaşlı olanları; yaşta da eşit iseler, sünnete en çok vakıf olanları ve din konusunda en bilgili olanları imamet etmelidir. Ayrıca, kimse ev sahibinin ve sulta sahibinin önüne geçerek imamet etmesin."

Hz. İmam Ali (a.s), Allah Resulü'nün şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Toplumun imamı, onların, Allah katına gönderdikleri elçileridir. O halde namazda en faziletlinizi öne geçirin."*²

Başka bir nakilde de Allah Resulü (s.a.a)'in şöyle buyurduğu yer almıştır: *"İmamlarınız, sizin Allah katına gönderdiğiniz elçilerinizdir. O halde dininizde ve namazınızda kimi elçi gönderdiğinizize dikkat ediniz."*³

Yine, Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Hiçbiriniz, deli ve zinadan mütevellit olanın arkasında namaz kılmasın."*⁴

Hz. İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *"Günah ehli olanın arkasında kılınan namaz geçersizdir; velayet ehli dışındakine de uyulmamalıdır."*⁵

Ali bin Raşit diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Sizi sevenler ihtilafa düşmüşlerdir. Hepsinin arkasında namaz kılabilir miyim?" dedim. İmam (a.s): *"Sadece inancına güvendiğin bir kimsenin arkasında namaz kıl"* buyurdular.⁶

1- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 62.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 109.

3- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 86.

4- El-Vesail, c. 5, s. 397.

5- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 72.

6- El-Vesail, c. 5, s. 389.

Yine İsmail El-Co'fi diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Hz. Ali'yi sevip de düşmanlarından teberrî etmeyen ve: "Ben Ali'yi, muhaliflerinden daha çok seviyorum" diyen birisinin durumunu sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"O doğruyu yanlışla katıştıran birisidir; o da düşmandır. Takiyye durumu hariç, onun arkasında namaz kılma; onun herhangi bir saygınlığı yoktur."*

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Üç kişinin arkasında namaz kılınmaz; durumu meçhul olan, sizin sözlerinizi söylese bile, gulüv ehli olan, doğru itikat üzere olsa bile, açıkça günah işleyen."*²

Allah Resulü (s.a.a) adalet sıfatı sahibi kişiyi şöyle tanımlamışlardır: *"Kim, insanlarla muâşeret ettiğinde insanlara zulmetmez, konuştuğunda onlara yalan konuşmaz ve söz verip sözünden dönmezse, o, kâmil mürüvvet sahiplerindendir; adaleti zahirdir, kardeş olarak görülmesi zorunlu ve giybeti de haramdır."*³

Yine, İbn-i Ebi Yafur diyor; Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Birinin, leh ve aleyhindeki tanıklığının kabulü açısından müslümanlar arasından adalet sıfatına sahip biri hangi özelliklerle tanınabilir?" dedim. İmam (a.s) şöyle buyurdular: *"İnsanların, örtünme ve iffet ehli olarak görüp; karnına, avretine, eline ve diline sahip biri olarak tanıdıkları ve keza; şarap, zina, fayiz, anne babaya karşı gelme ve cihaddan kaçmak gibi, Allah Teala'nın azap vaat ettiği büyük günahlardan sakınan biri olarak bilinen kimse, adalet ehlidir."*⁴

1- El-Vesail, c. 5, s. 389.

2- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 23.

3- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 35.

4- Bihar'ül Envar, c. 88, s. 37.

Yine Ehlibeyt fikhına göre, ayakta namaz kılan birisi, oturarak veya yatarak namaz kılan iktida edemez; keza oturarak namaz kılan birisi yatarak namaz kılanı uyamaz. Ama oturarak namaz kılan bir kimse, oturarak namaz kılanı uyabilir.

Cemaat imamı herhangi bir özür nedeniyle teyemmüm veya cebire abdestle namaz kılıyorsa, ona uyulabilir; ama mazeretten dolayı necis elbiseyle namaz kılıyorsa, ona uymak sakıncalıdır.

Cemaat Namazıyla İlgili Bazı Hükümler

Ehlibeyt fikhına göre, me'mum, birinci ve ikinci rekâta okunan Fatiha ve sure dışında namazda okunan bütün dua ve zikirleri kendisi okumalıdır. Dahası, me'mumun birinci veya ikinci rekâtı, imamın üçüncü veya dördüncü rekâtına denk gelirse, imamın bu rekatlardan birisinin rukûsunda olduğu sırada cemaat namazına katıldığı rekat hariç; me'mum, bu namazının birinci ve ikinci rekatında okunması icap eden Fatiha ve sureyi kendisi okumalıdır. Ama ileride açıklanacağı üzere, eğer sureyi okuması, aynı rekatın ruku veya secdesinde imama ulaşmasını engelleyecek durumda ise, yalnızca Fatiha'yı okumakla yetinmeli ve aynı rekatın ruku veya secdesinde imama ulaşmalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Me'mumun imamın arkasında Fatiha ve sureyi okuması hususu sorulunca; Hazret: *"Hayır, okumamalıdır. Çünkü İmam kıraate kefildir. Ama kıraat hariç, namazın diğer dua ve zikirlerine kefil değildir"* cevabını vermişlerdir."¹

Me'mum, namazda İftitah Tekbirini; keza, rükû ve secde gibi okunan değil de, yapılan şeyleri, imamla birlikte veya ondan biraz sonra yerine getirmelidir. Dolayısıyla bilerek

---

1- El-Vesail, c. 5, s. 421.

imamdan önce veya bir süre sonra yaparsa günah işlemiştir, ama namazı sahihtir.

Fakat henüz imam kıraati bitirmeden, me'mum bunun farkında olduğu halde rükûa giderse, kasıtlı olarak kıraati terkettiğinden dolayı namazı batıl olur.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: *"İmam ona uyulsun diye imam kılınmıştır; o rükû etti mi, siz de rükû edin ve o secde etti mi siz de secde edin."*

Me'mum, yanlışlıkla imamdan önce başını rükû'dan veya secdeden kaldırırsa, eğer imam henüz rükû veya secdede ise, tekrar rükû veya secdeye dönmelidir ve bu şekilde meydana gelen rükûn fazlalığı namazı batıl etmez.

Hz. İmam Rıza (a.s)'a: "İmamla birlikte rükûa giden me'mum, imamdan önce başını rükûdan kaldırırsa ne yapmalıdır, diye sorulunca; İmam (a.s): *"İmamla birlikte olmak için tekrar rükûa döner"* cevabını vermişlerdir.¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) da secde hususunda aynı hataya düşen kimse hakkında aynı cevabı vermişlerdir.²

İmam namaza başladıktan sonra cemaate ulaşan kimse, eğer imam hala kıyam halinde ise, cemaat namazına katılabileceği gibi, imam rükûa gittikten sonra da, imam başını rükûdan kaldırmadıkça niyet edip tekbir getirerek biraz durduktan sonra hiç bir şey okumadan rükûda imama ulaşabilir ve bu, onun birinci rekâtı sayılır. Ancak yukarıda da işaret edildiği gibi, kıyam halinde imama uyan kimse, imamın namazın üçüncü veya dördüncü rekâtında olduğunu farkederse, kendisinin birinci rekâtı olup, kıraat okunması icap ettiğinden, imamın ise, Tesbihat-ı Erbaa okuduğu için, Fatıha ve mümkünse, sureyi de kendisi okumalı ve rükû veya secdede imama ulaşmalıdır.

1- El-Vesail, c. 5, s. 443.

2- El-Vesail, c. 5, s. 443.

İkinci rekâtında da, eğer imamın, üçüncü veya dördüncü rekâtına denk geliyorsa, bu rekâtlarda imam, Tesbihat-ı Erbaa'yı okuduğundan dolayı onun kendisi Fatiha ve mümkünse sureyi de okumalı ve rükûda veya secdede imama ulaşmalıdır.

Bu arada dört rekâtlı bir namazın ikinci rekâtında imama iktida eden kimse, namazının ikinci rekâtı imamın üçüncü rekâtına denk geldiğinden dolayı hem Fatiha (ve mümkünse sureyi de) kendisi okumalıdır; ayrıca, ikinci rekâtının secdelerinden sonra oturmalı ve teşehhüdün farz olan kısmını okuduktan sonra kalkıp üç defa; mümkün olmazsa da, bir defa Tesbihat-ı Erbaa'yı okumalı ve rükû veya secdede imama ulaşmalıdır.

İmam namazın son teşehhüdünü okurken cemaate ulaşıp cemaat namazı sevabını almak isteyen kimse, niyet edip İftitah Tekbirini aldıktan sonra oturup teşehhüdü imamla birlikte okumalıdır, ama selam vermeden imamın selam vermesini beklemeli ve sonra ayağa kalkıp, ikinci kez niyet etmeksizin ve tekbir getirmeksizin Fatiha ve sureyi okumalı ve bunu namazının birinci rekâtı saymalıdır.

Cemaat Namazının Müstehapları

Ehlibeyt fikhında, cemaat namazının birçok sünneti vardır. Bu sünnetlerden bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

1- İmama uyan, sadece bir kişi ise, imamın sağında durması; bir erkek ve bir kadın veya bir erkek ve birkaç kadın ise, erkeğin, imamın sağında; kadınların da imamın arkasında durmaları; birkaç erkek veya birkaç kadın iseler, erkeklerin imamın arkasında; kadınların da, o erkeklerin arkasında durmaları.

2- Kadın imamın, namaz kıldığı kadınlarla aynı hizada durup onlardan öne geçmemesi.

3- İmamın safın orta kısmında yer alması.

4- İlim, takva ve kemal ehlinin birinci safta yer almaları.

5- Cemaat saflarının düzenli ve aynı hizada olması

6- Safta duranlar arasında fasıla olmayıp omuzları birbirine bitişik olması.

7- Cemaatin içinde en güçsüz olanların durumu gözetilerek, kunut ve secdelerin fazla uzatılmaması ve ağır hareket edebilenlerin de yetişebilmesi için aceleyle hareket edilmemesi.

Ama ona uyan cemaatin hepsinin namazı uzatmayı istediklerini bilirse, onların isteği doğrultusunda hareket ederek uzatması daha faziletlidir.

8- İmamın, sesli okunan Fatiha, sure ve zikirleri, ona iktida edenlerin duyacağı şekilde sesli okuması. Ama bağırarak şekilde olması da caiz değildir.

9- İmamın, rükûda iken bir kişinin yeni geldiğini farkederse, onun cemaate katılması için, rükûsunu her zaman-kinin iki katı kadar uzatması ve daha sonra gelen olsa da, onları beklemeksizin secdeye gitmesi.

Cemaat Namazında Mekruh Olan Eylemler

Ehlibeyt fikhında, şu aşağıda sayılanlar cemaat namazının mekruhlarından sayılmaktadır:

1- Saflarda yer olduğu halde kişinin tek başına arkada durması.

2- Me'mumun, namazın zikirlerini imamın duyacağı derecede sesli okuması.

3- Yolcu olanın seferi kılacağı namazda hizada olana ve hizada olanın da, tam kılacağı namazda seferi olana iktida etmesi.

NAMAZ SONRASI OKUNAN BAZI DUA VE ZİKİRLER

Ehlibeyt fikhında namazdan sonra bir süre zikirle meşgul olunması, dua ve Kur'an okunması müstehaptır. Bu dua ve zikirlerin Arapça okunması şart değildir; önemli olan, içten olmalarıdır.

Bu arada Ehlibeyt (a.s) tarafından tekitle bütün namazlardan sonra okunmasına tavsiye edilen, en önemli zikir; Allah Resulünün, Hz. Fatıma (a.s)'a öğrettiği, "Fatıma Tesbihatı" diye bilinen şu zikirdir:

34 defa: Allahu Ekber

33 defa: Elhamdülillah

33 defa: Sübhanellah

Hz. Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Allah Teala'nın övüldüğü, Fatıma Tesbihatı'ndan daha üstün bir zikir yoktur. Çünkü eğer bundan daha üstün bir zikir olsaydı, mutlaka Allah Resülü (s.a.a), onu kızı Fatıma'ya armağan ederdi.*"

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 343.

Yine, namazdan sonra şükür secdesi yapmak ve secde-
de (Allah'a şükürler olsun) anlamına gelen: "Şükren Lillah"
zikirini yüz defa, üç defa veya en azından bir defa söylemek
de, tekit edilen namaz sonrası müstehap amellerdendir.

Keza, namazın selamından sonra üç defa tekbir getir-
mek, Peygamber ve Ehlibeyti'ne salâvat getirmek, tavsiye
edilen bazı duaları, Fatiha Suresi'ni, Ayete'l Kursi'yi oku-
mak da, tekit edilen namaz sonrası sünnet amellerdendir.

Namaz sonrası okunması tavsiye edilen dualardan biri
şöyledir:

**"Rezitu Billahi Rebben. Ve Bi'l-İslami Dinen. Ve Bi-
Muhemmedin (Sallallahu eleyhi Ve Âlihi) Nebiyyen. Ve
Bi-Êliyyin İmamen. Ve bi'l Heseni Ve'l-Hüseyni Ve Eliy-
yin Ve Muhemmedin Ve Caferin Ve Musa Ve Êliyyin Ve
Muhemmedin Ve Êliyyin Ve'l-Heseni Ve'l-Halef'is Salihi
(Êleyhumusselam) Eimmeten Ve Kadeten. Bihim Etevalla Ve
Min e'daihim Eteberreu.**

**Allahumme, İnni Es'eluke'l Efve Ve'l-Afiyete Ve'l Mua-
fate Fi'd-Dünya Ve'l-Ahire."**

Anlamı:

"Rızayla kabul ettim; Rab olarak Allah'ı; din olarak
İslam'ı; peygamber olarak Muhammed'i –Allah'ın selamı
O'nun ve Ehlibeyti'nin üzerine olsun-; İmam olarak Ali'yi;
-diğer- imamlar, efendiler ve önderler olarak Hasan'ı,
Hüseyn'i, Ali'yi, Muhammed'i, Cafer'i, Musa'yı, Ali'yi,
Muhammed'i, Ali'yi, Hasan'ı ve Salih Halef'i. –Allah'ın se-
lamı onların üzerine olsun.- Onları seviyorum ve onların
düşmanlarından uzak olduğumu ilan ediyorum.

Allah'ım! Ben, Senden; af, bağışlanma, dünya ve ahi-
rette afiyet ve sürçmelerden güvencede olmayı diliyorum."

CUMA NAMAZI

Allah Teala şöyle buyuruyor: "Ey iman edenler! Cuma gününde namaz için çağrıldığı zaman Allah'ı anmaya koşun ve alış verişini bırakın. Bu sizin için daha hayırlıdır, eğer bilerseniz."¹

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Allah Teala, Cuma gününde insanları Hz. Muhammed ve vasisinin velayeti üzere misak almak için topladığından dolayı, o güne toplanma anlamına gelen Cuma ismi verilmiştir."²

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Adil imam var olduğu takdirde, Cuma namazı ve onu yerine getirmek için toplanmak farzdır."³

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Cuma namazı farzdır. İmam (a.s)'ın hazır olduğu za-

---

1- Cuma/9.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 415.

3- Müstedrek'ül Vesail, c. 6, s. 8.

*man, ona gitmek farzdır. Kim bir özür olmaksızın üç defa onu terkederse, üç farizayı terketmiş sayılır. Münafiktan başkası da, üç farizayı özürsüz olarak terketmez."*¹

Yine O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Teala bir Cumadan sonraki Cumaya kadar sadece otuz beş namaz farz kılmuştur. Onların içinden de sadece birinin cemaatle kılınması farz etmiştir. O da Cuma namazıdır. Dokuz kişiyi de ondan muaf tutmuştur. Onlar; çocuk, çok yaşlı, deli, yolcu, köle, kadın, hasta, kör ve Cuma namazı kılınan yerden iki fersah uzakta olan kimsedir."*²

Bu ve benzeri onlarca hadisler ışığında Ehlibeyt fikhına göre Cuma namazı, masum İmam (a.s)'ın hazır olduğu dönemde farz-ı aynî olarak kabul edilmiştir. Ama zamanın ilahî hücceti olan Hz. İmam Mehdi' (a.s)'ın gaybet zamanı olan şimdiki zamanda ise, Ehlibeyt fikhında yaygın olan en güçlü görüşe göre müslümanlar, öğle namazıyla Cuma namazı arasında muhayyerdirler. Ancak buna rağmen, şimdiki dönemde Cuma namazını kıldıktan sonra münferit olarak öğle namazını da kılmak ihtiyata daha uygundur.

Cuma Namazının Şartları

1- Cuma namazı cemaatle kılınmalıdır; münferit olarak kılınamaz.

2- İmamla birlikte en az beş kişi olmalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Biri imam olmak üzere ancak beş kişi bir arada olursa, Cuma namazı kılabilirler."*³

1- Bihar'ül Envar, c. 89, s. 153.

2- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 419, Bihar'ül Envar, c. 89, s. 184, El-Vesail, c. 5, s. 4.

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 419, El-Vesail, c. 5, s. 8.

3- Cuma namazına başlanmadan önce iki hutbe okunmalıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Hutbesiz Cuma namazı olmaz; bu namazın iki rekât kılınması da, iki hutbeden dolayıdır."*

4- İki Cuma namazı arasında en az bir fersah "ortalama altı kilometre", fasıla olmalıdır; bundan az fasıla olursa, her ikisine birlikte başlanırsa, her ikisi de batıldır; aksi takdirde önce başlanan sahih, sonraki batıldır.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"İki cemaat arasında üç mil (bir fersah) ² fasıla olmalıdır; yani bu kadar bir fasıla olmadıkça Cuma namazı olmaz. Yine, hutbesiz de Cuma namazı olmaz. O halde iki cemaat arasında üç mil fasıla var ise, her birinin ayrı ayrı olarak Cuma namazı kılması mahzursuzdur."*³

Ehlibeyt fihhına göre, Cuma namazı, kadınlara, yolcuya, kör, hasta ve çok ihtiyar olana ve Cuma namazı kılındığı yerden iki fersahtan fazla uzak yerde olan kimseye farz değildir; ama bu kişiler Cuma namazına katılırlarsa namazları sahihtir.

Cuma namazının vakti, öğlenin ilkinden başlar; öğleyi belirleme ölçüğünün veya herhangi bir şeyin öğle olunca sahip olduğu gölgesinin, bir o kadar daha uzamasına kadar devam eder. Bu da takriben bir saatlik bir süreye tekabül eder.

Bu süre geçtikten sonra artık Cuma namazının vakti geçmiş sayılır ve onun yerine öğle namazı kılınmalıdır.

1- El-Vesail, c. 5, s. 16.

2- Ortalama altı kilometre.

3- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 419, El-Vesail, c. 5, s. 16.

Cuma Namazının Kılınış Şekli

Ehlibeyt fihhına göre Cuma namazı, sabah namazı gibi iki rekâtır.

Ayrıca Cuma namazının Fatiha ve suresinin yüksek sesle okunması ve birinci rekâtında Fatiha'dan sonra Cuma Suresi'nin, ikinci rekâtında da Münafikun Suresi'nin okunması sünnettir.

Yine, Cuma namazında iki kunut tutulması sünnettir. İlk kunut, birinci rekâtın rükûsundan önce; ikinci kunut ise, ikinci rekâtın rükûsundan sonra tutulur.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: *Biri, birinci rekâtın rükûundan önce, diğeri de, ikinci rekâtın rükûundan sonra olmak üzere imam, Cuma namazında iki kunut tutar."*

Ehlibeyt fihhında, Cuma namazından önce iki hutbe okunması farzdır. Her iki hutbede de, Allah Teala'ya hamd-u senadan sonra, Hz. Resulullah ve Ehlibeyt'ine salâvat getirilmesinin yanı sıra; halkın, Allah'ın emirlerine uymaya, yasaklarından sakınmaya çağrılması ve takvaya tavsiye edilmesi farzdır.

Yine, birinci hutbenin sonunda bir küçük surenin okunması farzdır; ikinci hutbede ise ihtiyat gereğidir.

Ayrıca, ikinci hutbede Hz. Resulullah'a salâvat getirildikten sonra, On İki İmam ve Hz. Fatıma-i Zehra'nın isimleri sırasıyla sayılarak, teker teker o hazretlere salâvat gönderilmesi ve müminlere mağfıret dilenmesi sünnettir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *Cuma imamı ayakta hutbe okur. İlk hutbede Allah'a hemd-u sena eder; sonra insanları takvaya tavsiye eder; sonra da*

1- El-Vesail, c. 4, s. 603.

*kısa bir sure okuduktan sonra oturur. Daha sonra tekrar ayağa kalkar; Allah'a hamd-u sena eder; Hz. Resulullah ve müslümanların imamlarına salâvat getirir; mümin erkek ve kadınlar için Allah'tan mağfiret diler. Bunu sona erdirdi mi müezzin ikameyi okur. İmam insanlara iki rekât namaz kıldırır; birinci rekâtında Cuma suresini ikinci rekâtında da Münafikun suresini okur."*¹

Bu arada Ehlibeyt fihına göre, diğer cemaat namazları ve cemaat imamlarında gerekli olan bütün şartlar, Cuma namazı ve imamında da gereklidir.

1- El-Vesail, c. 5, s. 38.

AYÂT NAMAZI

Hz. İmam Musa Kazım (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Hz. Resulullah'ın oğlu İbrahim vefat ettiğinde güneş tutuldu. Halk; "Resulullah'ın oğlunun vefatından dolayı güneş tutulmuştur" şeklinde söylenti yapmaya başladılar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) minbere çıkıp, Allah'a hamd-u sena ettikten sonra şöyle buyurdular "Ey insanlar güneş ve ay Allah'ın ayetlerindendirler; onlar, Allah'ın emriyle hareket eder ve ona itaat ederler. Onlar, kimsenin ölümünden veya doğumundan dolayı tutulmazlar. Eğer onların her ikisi veya birisi tutulursa, namaz kılın." daha sonra Hazret, minberden inerek ayât namazı kıldılar."

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Şiddetli karanlık, fırtına ve gürültü gibi her türlü semavi korkunç olay için ayât namazı kıl."*²

Hz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Güneş tutulması, ilahi ayetlerden birisi olup, rahmet için mi, yoksa*

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 463, El-Vesail, c. 5, s. 143.

2- El-Vesail, c. 5, s. 144.

azap için mi vaki olduğu bilinmediğinden dolayı, bu olay olduğunda ayet namazı kılınması teşri edilmiştir. Böylece Allah Resulü, Yunus (a.s)'ın kavminin karşılaştıkları bela hadisesinde, Allah'a yakarıp da belanın kendilerinden kaldırılmasını sağladıkları gibi, kendi ümmetinin de bu gibi hadiselerde, yaratıcılarına ve rahmedicilerine sığınmalarını istemiştir ki, bu vesileyle onlardan bu hadiselerin şerlerini bertaraf etsin ve istenmeyen olumsuzluklarını engellesin."

Ayât Namazını Farz Kılan Sebepler

Ehlibeyt fihhına göre, dört sebepten dolayı ayât namazı farz olur:

- 1- Güneş tutulması.
- 2- Ay tutulması.
- 3- Zلزele olması "deprem".

Bu üç hadise, kimsenin korkmasına yol açmasa dahi, ayet namazı farz olur.

4- Gök gürlemesi, şimşek çakması, kara ve kızıl rüzgârlar ve benzeri semavi afetler, halkın çoğunun korkmasına yol açarsa, ayât namazı farz olur.

Bu gibi olaylardan sonra, ayât namazının farz olması, insanlara; Allah Teala'nın sonsuz gücünün, bütün madde güçlerin üzerinde olduğunu ve âlemde vaki olan; korkunç olan ve olmayan bütün olayların, O'nun bilgi ve gücü dâhilinde gerçekleştiğini hatırlatmak ve insanları boş huralelere yönelmekten alıkoyarak, yüce yaratıcılarına sığınmalarını sağlamak içindir.

1- El-Vesail, c. 5, s. 143.

Ayât Namazıyla İlgili Birkaç Hüküm

Ayât namazını farz kılan bir kaç sebep aynı anda tahakkuk bulursa, her biri için bir ayât namazı kılınmalıdır. Örneğin, güneş tutulduğu zaman, deprem de olursa iki ayât namazı kılınmalıdır.

Ay veya güneş tutulması nedeniyle farz olan ayât namazının vakti, ay ve güneşin tutulmaya başladığı andan itibaren başlar ve güneş ve ayın tamamen açılmasına kadar devam eder. Dolayısıyla tutulmanın sona erdiği ana kadar ayât namazı kılınmazsa, artık kazaya kalmıştır ve sonradan kaza niyetiyle kılınmalıdır.

Ama zelzele, yıldırım, şimşek ve benzeri nedenle farz olan ayât namazı, bu gibi hadiselerden hemen sonra kılınması gerekmektedir birlikte, ömür boyunca her ne zaman kılınırsa eda niyetiyle kılınmalıdır.

Günlük namazların vaktinde, insanın üzerine ayât namazı da farz olursa, her ikisi için de vakit varsa, istediğini önce kılabilir. Ama eğer birisinin vakti darsa, önce vakti dar olanı kılmalıdır. Eğer her ikisi için de vakit dar ise, günlük namazını önce kılmalıdır.

Ayât Namazının Kılınış Şekli

Ehlibeyt fikhına göre, Ayât namazı, iki rekâttır; her rekâtında beş rükû ve iki secde vardır.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ay ve güneş tutulduğunda ve şiddetli ses ve zelzele olduğunda kılınan ayat namazı, on rükû ve dört secdeden oluşuyor. Allah Resulü onu, güneş tutulduğunda insanların kendisine uyduğu bir halde cemaatle kıldılar ve namazı sona erdirdiklerinde, artık güneş açılmış idi."*¹

1- El-Vesail, c. 5, s. 149.

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: *"Bu belirtilerin tamamında kılınan namaz aynıdır. Hepsinden daha uzununu ve ağırı ise, güneş tutulduğunda kılınır. Niyet edip tekbir alırsın; sonra Fatiha ve bir sure okur, rükûa gidersin; sonra başını rükûdan kaldırır ve tekrar Fatiha ve bir sure okur, ikinci kez rükûa gidersin; sonra yine başını rükûdan kaldırır ve Fatiha ve bir sure okur, üçüncü kez rükûa gidersin; sonra yine başını rükûdan kaldırır ve Fatiha ve bir sure okuduktan sonra dördüncü kez rükû edersin; sonra yine başını rükûdan kaldırır ve Fatiha ve bir sure okuduktan sonra beşinci kez rükûa gidersin. Rükû zikrini bitirdikten sonra başını kaldırıp; **"Semiallahu limen hamideh"** deyip secdeye gidersin; iki secde ettikten sonra tekrar ayağa kalkıp ikinci rekâtı da birinci rekât gibi kılarırsın.*

Bu hadisi nakleden kişi diyor; bu arada ben İmam'a: "Bir sureyi bölerek, bu beş rükûdan önce okumak mümkün müdür?" dedim. İmam (a.s) : *"Evet, olabilir ve bu durumda her rekâtın başında okunan bir Fatiha yeterlidir. Ama eğer beş sure okunmak istenirse, her sureyle beraber Fatiha'yı da okumak icap eder. Kunut ise, ikinci rekâtın kıraati bittikten sonra rükûdan önce tutulur. Ayrıca, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu rükûlardan önce de kunut tutulabilir."*

Binaenaleyh, Ehlibeyt fikhına göre, Ayât Namazı iki şekilde kılınabilir:

1- Niyetten sonra tekbir getirilir; bir Fatiha ve herhangi bir sure tam olarak okunur; rükûa gidilir; rükûdan doğrulur; yine bir Fatiha ve bir sure tam olarak okunur; tekrar rükûa gidilir ve bu şekilde beş rükû yapılır. Beşinci rükûdan doğrulduktan sonra, secdeye gidilir; secdeler yerine getirilerek

---

1- Furu'ul Kfi, c. 3, s. 464, El-Vesail, c. 5, s. 149.

ayağa kalkılır; ikinci rekât da birinci rekât gibi kılınır ve nihayet ikinci rekâtın secdelerinden sonra teşehhüt okunup selam verilerek namazdan çıkılır.

2- Niyet edilip tekbir getirilir ve Fatiha okunduktan sonra, bir surenin ayetleri beşe bölünür. Yani onun bir veya bir kaç ayeti okunduktan sonra rükûa gidilir; rükûdan doğrulur; sonra Fatiha okunmadan, o surenin ikinci kısmı okunup rükûa gidilir ve bu şekilde devam edilerek, bu surenin en son bölümü okunarak beşinci rükûa gidilir. Beşinci rükûdan kalktıktan sonra secdeye gidilip secdeler yerine getirilir. İkinci rekât da aynen birinci rekât gibi yerine getirilerek, teşehhüt ve selam okunarak namaz bitirilir.

Örneğin; İhlâs Suresi'ni okumak kastıyla "**Bismillahir-rahmanirrahim**" denir ve rükûa gidilir; rükû zikri okunduktan sonra kalkılır; "**qulhuvalлахu ehad**" denip, ikinci kez rükûa gidilir; zikir okunduktan sonra rükûdan kalkılır; "**Allah'us Samed**" denir; üçüncü rükûa gidilir; yine aynı şekilde rükûdan doğrulur; "**lem yelid ve lem yuled**" denir; dördüncü rükûa gidilir; zikir okunduktan sonra tekrar kalkılır "**ve lem yekûn lehu kufuven ehad**" denir; beşinci rükûa gidilir ve rükû zikri okunduktan sonra rükûdan doğrularak secdeye gidilip, iki secdeler yerine getirilir. İkinci rekât da aynı şekilde yerine getirdikten sonra, teşehhüt ve selam okunarak namaz sona erdirilir.

İsteyen kişi, ayât namazının bir rekâtını bir üsluba göre, ikinci rekâtını da öteki üsluba göre de yerine getirebilir.

Günlük namazında farz ve sünnet olan eylemler, aynen ayât namazında da farz ve sünnettir. Ancak ayât namazında ezan ve ikamet yerine sevap ümidiyle üç defa: "**Esselat**" demek sünnettir.

Yine, ayât namazında beşinci ve onuncu rükûdan sonra "**Semiellahu limen hemideh**" demek, her rükûdan önce ve sonra tekbir getirmek, ikinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu rükûlardan önce kunut tutmak sünnettir. Son rükû olan onuncu rükûdan önce bir kunut tutmakla da yetinilebilir.

Ayrıca, ayât namazının rükûlarından her biri rükündür; dolayısıyla kasten veya yanlışlıkla eksik veya fazla yapılmaları namazı batıl eder.

KURBAN VE RAMAZAN BAYRAMI NAMAZLARI

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ramazan ve Kurban bayramı namazları, ancak adil imam olursa farz olur."*¹

Hz. İmam Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: *"Kurban ve Ramazan bayramı namazlarına cemaatle birlikte hazır olmayan kimse, gusledip, bulabildiği güzel bir koku sürerek, cemaatle kıldığı şekilde onu evinde kılar."*²

Bu ve benzeri onlarca hadis ışığında, Ehlibeyt fıkhına göre, Kurban ve Ramazan Bayramı namazları, Masum İmam (a.s)'ın huzuru döneminde Cuma namazında söylenen şartlarla farzdır ve cemaatle kılınmalıdır. Cemaate ulaşamayan kişinin ise, onu münferit olarak kılması sünnettir.

İmam Mehdi (a.s)'ın gaybet zamanı olan şimdiki zamanda ise, cemaatle veya münferit olarak kılınması müstehaptır.

1- El-Vesail, c. 5, s. 96.

2- El-Vesail, c. 5, s. 98.

Kurban ve Ramazan bayramı namazlarının vakti, bayram günü güneşin doğmasından öğleye kadardır. Güneşin doğuşundan az bir miktar geçtikten sonra kılınması ise daha evlâdır.

Ancak Ramazan namazından önce fitre zekâtının verilmesi, bu da mümkün olmazsa, ayrılarak bir kenara konması ihtiyat gereğidir.

Kurban ve Fıtır Bayramı Namazının Kılınış Şekli

Ehlibeyt fikhına göre, bayram namazlarında ezan ve ikamet okunmaz. Onların yerine namazdan önce üç defa: "**Esselat**" denir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Ne Kurban, ne de Fıtır Bayramı namazlarında ezan ve ikamet okunmaz; onların yerine üç defa: "**Esselat**" diye seslenilir."*¹

Yine, Ehlibeyt fikhına göre, Kurban ve Ramazan Bayramı namazlarında da, Cuma namazında olduğu gibi, iki hutbe okunması icap eder. Ancak şu farkla ki, Cuma namazının hutbesi namazdan önce okunması gerekirken, bayram namazının hutbeleri namaz kılınmasından sonra okunmalıdır; hutbelerin namazdan önce okunması ise bidattir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Bayram namazları iki rekâttir ve hutbeleri namazdan sonra okunmalıdır. Onları namazdan önce ilk olarak Osman okumuştur. İmam hutbeleri okuduğu sırada iki hutbe arasında kısa bir süre de oturmalıdır."*²

Sonuç itibariyle, Kurban ve Ramazan Bayramı namazları iki rekâttir ve şöyle kılınır:

1- El-Vesail, c. 5, s. 101.

2- El-Vesail, c. 5, s. 110.

Kılınmak istenen bayram namazına niyet edilip İftitah Tekbiri getirilir. Ardından birinci rekâta Fatiha ve bir sure okunduktan sonra beş tekbir getirilir; her tekbirden sonra bir kunut tutulur. Beşinci kunuttan sonra bir tekbir daha getirilip rükûa gidilir ve iki secdeler yerine getirildikten sonra ayağa kalkılır.

İkinci rekâta da, Fatiha ve bir sure okunduktan sonra, dört tekbir getirilir; her tekbirden sonra bir kunut tutulur. Dördüncü kunut okunduktan sonra tekrar tekbir getirilerek rükûa gidilip secdeler yerine getirilir; teşehhüt ve selam okunarak namaz sona erdirilir.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) bayram namazlarının kılınış şeklini özetle şöyle açıklamışlardır: *"İftitah Tekbiri getirilerek namaza başlanılır. Fatiha ve bir sure okunduktan sonra, aralarında kunut tutulan beş tekbir getirilir. Sonra bir tekbir daha getirilerek rükûa gidilir. Secdeler yerine getirildikten sonra tekrar kalkılır. Fatiha ve bir sure okunduktan sonra bu defa aralarında kunut tutulan dört tekbir getirilir. Daha sonra beşinci tekbir getirilerek rükûa gidilir ve böylece namaz sona erdirilir. Birinci rekâtın Fatihasından sonra Â'la Suresi, ikinci rekâtın Fatihasından sonra da Şems Suresi okunur."*

Bayram namazlarında farz secdeleri olan sûreler hariç, Kur'an'ın istenen her suresi okunabilir. Fakat birinci rekâtında "Şems Suresi"ni (91. Sure), ikinci rekâtında da, "Gaşiye Suresi"ni (88. Sure) okumak veya birinci rekâtında "Â'lâ Suresi"ni (87. Sure), ve ikinci rekâtında "Şems Suresi"ni okumak müstehaptır.

1- Furu'ul Kafi C. 3, S. 460, El-Vesail, c. 5, s. 107.

Bayram namazının sesli okunması, kunutlardan önce alınan her tekbirde ellerin kulak hizasına kadar kaldırılması müstehaptır.

Bayram namazının kunut ve tekbirlerinde şüphe edilirse, henüz mahalli geçmemişse az tarafa karar verilmelidir. Sonradan onun okunmuş olduğu anlaşılrsa bile sakıncası yoktur.

Bayram namazı kunutlarında herhangi bir dua ve zikrin okunması yeterlidir. Ancak şu duayı okumak daha iyidir:

"Allahumme; Ehle'l-Kibriyai ve'l-Azeme ve Ehle'l-Cudi ve'l-Ceberut ve Ehle'l -Afvi ver-Rahme ve Ehlet-Tekva ve'l-Mağfire. Es'eluke bihakkı haze'l-yavm ellezi cealtehu li'l-Müslümine iyden. Ve li-Muhammed'in (Sallallahu aleyhi ve Âli'hi) zühren ve şerefen ve kerameten ve meziden. En tusedliye êla Muhammed'in ve Âl'i Muhammed. Ve en tudhileni fi kulli hayrin edhalte fihi Muhammed'en ve Âl'e Muhammed. Ve en tuhriceni min kulli suin ehrecte minhu Muhammed'en ve Âl'e Muhammed. (Selavatuke êleyhi ve êleyhim.) Allahumme; inni eseluke heyre ma sealeke bihi ibaduke's-salihun. Ve euzu bike mimma isteaze minhu ibaduke'l-muhlesun."

Anlamı:

"Allah'ım, ey Kibriya ve Azamet Ehli, ey Bahşiş ve Ceberut Ehli, ey Af ve Rahmet Ehli, ey Takva ve Mağfirat Ehli, müslümanlar için bayram; Muhammed için ise (Allah'ın rahmeti ona ve Ehlibeyti'ne olsun) bolluk, şeref, keramet ve üstünlük vesilesi kıldığın bu günün hakkı için, Senden diliyorum ki, Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmetini gönderesin ve Muhammed ve Ehlibeyti'ni dâhil ettiğin her hayra beni de dâhil kılasın ve Muhammed ve Ehlibeyti'ni uzak tuttuğun her türlü kötülükten beni de uzak tutasın. (Senin rahmetlerin O'na ve Ehlibeyti'ne olsun) Allah'ım, Sen-

den, salih kullarının dilediği hayırları diliyor; muhlis kullarının sakındığı şeylerden ise sana sığınırım."

Ayrıca Ehlibeyt fikhında, Ramazan Bayramı gecesi akşam ve yatsı namazlarıyla, bayram günü sabah namazı ve bayram namazının ardından şu tekbirleri söylemek müstehaptır:

"Allahu Ekber, Allahu Ekber. La ilahe illallahu vallahu Ekber. Allahu Ekber ve lillahil hamd. Allahu Ekberu ela ma hedana."

Kurban Bayramı'nda ise, bayram gününün öğle namazından başlayıp, on ikinci günün (Zilhicce ayının 12. günü) sabah namazında biten on namazın ardından şu tekbirlerin okunması müstehaptır:

"Allahu Ekber, Allahu Ekber. La ilahe illallahu vallahu Ekber. Allahu Ekber ve lillahil hamd. Allahu Ekberu ela ma hedana. Allahu Ekber ala ma razeqena min behimet'il-en'am. Velhemdu lillahi ela ma eblana."

Kurban Bayramı günü Mina'da olanların ise, bayram günü öğle namazından başlayıp, Zilhicce'nin on üçüncü günü sabah namazında biten on beş namazın ardından yukarıdaki tekbirleri okumaları müstehaptır.

CENAZE NAMAZI

Ehlibeyt fıkhında, ölen her müslüman ölüsüne gusül verilip, kefenlendikten sonra cenaze namazı kılınması farzdır. Cenaze namazı münferit olarak kılınabileceği gibi, cemaatle de kılınabilir.

Cenaze Namazının Kılınış Şekli

Ehlibeyt fıkhında; cenaze namazı, halk dilinde namaz tabiriyle anılmasına rağmen, gerçekte hakiki bir namaz olarak görülmeyip sırf bir dua olarak kabul edilir. Dolayısıyla diğer namazlarda şart olan taharet cenaze namazında şartolmadığı gibi, ne bu namazda Fatiha Suresi okunur; ne rükûsu vardır; ne secdesi, ne de sonunda selam verilir.

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "*Cenaze namazı her vakit kılınabilir; gerçekte o namaz değildir; onun ne rükûu vardır, ne de secdesi.*"¹

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 180, Et Tehzib c. 3, s. 202, El- Vesail; c. 2, s. 784.

Hız. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Cenaze namazında selam yoktur. Çünkü selam rükû ve secdesi olan namazlarda vardır. Cenaze namazının ise ne rükûu vardır, ne de secdesi."*

"Cenaze namazının rükû ve secdesinin olmaması da gerçekte bununla geçmişini bırakıp, önceden gönderdiği amele muhtaç kalan kula, şefa'at etmekten ibaret olduğundandır."

*"Cenaze namazının abdestsiz kılınmasının caiz oluşu da onda rükû ve secde olmaması ve sırf duadan ibaret olmasından dolayıdır; çünkü Allah'a her halükarda dua etmek caizdir ve dua etmek için abdestli olma şartı aranmamaktadır ."*¹

Yunus bin Yakup diyor: Hız. İmam Cafer Sadık (a.s)'a: "Abdestsiz cenaze namazı kılabilir miyim?" diye sordum. İmam: *"Evet kılabilirsin, çünkü o sadece Allah'ı ululamak, tenzih etmek, hamdetmek ve birliğine tanıklık etmekten ibarettir; nitekim kendi evinde de abdestsiz olarak tekbir getirir ve Allah'ı tenzih ediyorsundur"* buyurdular.²

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: *"Cenaze namazında ne kıraat (Fatıha okumak) vardır, ne de özel bir dua; istediğin duayı okuyabilirsin; dua edilmeye en layık ölü, iman üzere ölen kimsedir, Allah Resulüne salâvat getirilmekle başlanması da en uygun olanıdır."*³

Ayrıca eğer ölü, Ehlibeyt mektebine mensup birisi ise, cenaze namazını kılan veya kıldıran kimsenin de mutlaka

---

1- El- Vesail; c. 2, s. 784,785, Bihar'ül Envar, c. 81, s. 377, 382.

2- El- Kâfi C. 3, s. 178, Et Tehzib c. 3, s. 203, El- Vesail; c. 2, s. 783, Menla Yahzur, c. 1, s. 107.

3- El- Kâfi C. 3, s. 185, El- İstıbsar, c. 1, s. 477, El- Vesail; c. 2, s. 783, Et Tehzib c. 3, s. 189.

Ehlibeyt mektebini kabullenen birisi olması şarttır. Şu anlamda ki, Ehlibeyt mektebine inanmayan bir kimsenin bu ölüye kıldığı cenaze namazı, bu farzı Ehlibeyt mektebine inananların boynundan kaldırmaz.

Başka bir incelik de şu ki; Ehlibeyt fikhında, Ehlibeyt mektebine inananlar için cenaze namazı beş tekbirle kılınmaktadır. Ehlibeyt'in velayetini kabul etmeyenlerin cenaze namazı ise dört tekbirle kılınır. Çünkü Allah Resulü, kendi hayatı döneminde bu uygulamayı yapmış ve Hz. Ali'nin velayet ve imametini kabul edenler için dördüncü tekbirden sonra dua ve istiğfarda bulunduktan sonra beşinci tekbiri de getirerek namazı bitirmiştir. Ali'ye karşı gelenlerin ise namazını dördüncü tekbirde bitirerek, dua ve istiğfarda bulunmamıştır.

Kısacası, önce ceneza, kıbleye yönelik, namaz kılının önünde başı namaz kılının sağ omzuna gelecek şekilde sırt üstü yere yatırılır. Sonra, cenaze namazını kılacak kişi, cenazenin sinesi hizasında durarak, Allah rızası için önünde bulunan cenazenin namazını kılmaya niyet edip tekbir getirerek başlar.

Ehlibeyt fikhında cenaze namazında okunması farz olan özel bir dua söz konusu değildir. Dolayısıyla insan cenaze namazında getirilmesi gereken beş tekbirden her birini getirdikten sonra; sırasıyla; Kelime'i Şehadet, Allah Resulü, Ehlibeyt'i ve diğer peygamberlere salâvat ve mümin erkek ve kadınlarla, namazı kılınan kimse Ehlibeyt'in velayetine inanıyorsa, ölen kimseye, mağfiret dilemeyi içeren, istediği her duayı okuyabilir. Ancak Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları'ndan gelen dua metinlerinin tercih edilmesi daha evladır.

Buna göre kısa şekliyle cenaze namazı kılan kimse sırasıyla; birinci tekbirden sonra Allah'ın birliğine ve Hz.

Muhammed (s.a.a)'in risaletine şahadet getirir; ikinci tekbirden sonra peygamberlere salâvat gönderir; üçüncü tekbirden sonra müminlere dua eder; dördüncü tekbirden sonra cenazeye dua edip mağfiret diler ve beşinci tekbirden sonra da namazdan çıkar.

Cenaze meseleleriyle ilgili daha geniş bilgi için; "Ehli-beyt Fıkında Cenaze Hükümleri" isimli kitabımıza müracaat edilebilir.

Kısa Şekliyle Cenaze Namazı Usulü

Birinci Tekbirden sonra:

"Eşhedu En La İlahe İllallah ve Eşhedu Enne Muhammeden Resulullah" denir.¹

Sonra ikinci tekbir getirilir ve:

"Allahumme Salli êla Muhammed'in ve Al'i Muhammed" denir.²

Sonra üçüncü tekbir getirilerek:

"Allahummağ'fir lil Muminine ve'l muminat" denir.³

Sonra dördüncü tekbir getirilerek ölen kişi erkek ise:

"Allahummeğ'fir li Hazel Meyyit" denir.⁴

Eğer ölen kişi kadın ise:

"Allahummeğ'fir li Hazihil Meyyite" denir.⁵

Sonra beşinci tekbir getirilir. Beşinci tekbirle beraber namaz biter.

1- Anlamı: "Tanıklık ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Ve tanıklık ederim ki Muhammed Allah'ın Resulüdür."

2- Anlamı: Allah'ım Muhammed ve O'nun soyuna salat et.

3- Anlamı: Allah'ım, mümin erkek ve kadınları affet.

4- Anlamı: Allah'ım, bu /erkek/ ölüyü affet.

5- Anlamı: Allah'ım, bu /kadın/ ölüyü affet.

İÇİNDEKİLER

USUL VE FÛRU'U DİN.....	3
Usul'ü Din.....	4
1-Tevhid	4
2- Adalet	6
3- Nübüvvet	7
4- İmamet	8
5- Mead	11
Fûru'u Din.....	12
1- Namaz	13
2- Oruç	14
3- Zekât	15
4- Humus (Hakkullah)	17
5- Hac.....	18
6- Cihad	20
7-8- İyiliği Emretmek; Kötülükten Sakındırmak.....	21
9-10- Tevella; Teberra.....	22
Namaz ve önemi	27

Din Önderleri ve Namaz	36
Namazın Ferdi Etkileri	38
Namazın Toplumsal Etkileri.....	41
Namazın Sağlıkla İlgili Sonuçları.....	42
Namazın İradeli ve Çalışkan İnsan Yetiştirmedeki Rolü	43
Namazda Tefekkür.....	44
KUR'AN'DA NAMAZ	47
Farz Namazlar.....	59
MÜSTEHAŞ NAMAZLAR.....	61
Gece (Teheccüd) Namazı:.....	63
NAMAZA HAZIRLIK.....	67
Temizlik.....	67
ABDEST	69
Abdest Nasıl Alınır?.....	72
Abdest Alırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	87
Abdestin Sünnet Ve Mekruhları.....	89
Abdesti Bozan Şeyler	91
Abdestin Gerekli Olduğu Durumlar	91
Abdestli Olmanın Özellikle Sünnet Olduğu Durumlar	92
Cebire Abdesti	93
GUSÜL (BOY ABDESTİ)	97
Vacip Gusüller	98
Sünnet Gusüller.....	102
Gusül Alınış Şekli	105
Tertibi Gusül	105
İrtimasi Gusül	109
Gusül Alınırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	110
Cenabet Guslünün Sünnetleri	111

Gusül Almanın Şart Olduğu Durumlar.....	112
Cünüp Olana Haram Olan Eylemler	113
Cünüp Olana Mekruh Olan Eylemler.....	114
Hayız Ve Nifas Halinde Olan Kadına Mekruh Olan Eylemler ..	115
TEYEMMÜM.....	117
Teyemmümü Gerektiren Durumlar	117
Teyemmüm Nasıl Alınır?	118
Üzerine Teyemmüm Yapılması Caiz Olan Şeyler	124
Teyemmümde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	124
Teyemmümü Bozan Şeyler	125
Teyemmümle İlgili Birkaç Hüküm	125
NAMAZDA ÖRTÜNME	127
Namaz Kılanın Elbisesinde Aranılan Şartlar	127
Namaz Kılanın Elbisesinde Müstehap Olan Hususlar	131
Namaz Kılanın Elbisesinde Mekruh Olan Hususlar	131
NAMAZ KILINAN YER	133
Namaz Kılınması Müstehap Olan Yerler	134
Namaz Kılınması Mekruh Olan Yerler	135
NAMAZ VAKİTLERİ.....	137
Öğle Namazının Vakti	138
İkinci Namazının Vakti	138
Akşam Namazının Vakti	140
Yatsı Namazının Vakti	141
Sabah Namazının Vakti	143
Günlük Namazlarının Fazilet Vakitleri	143
Namaz Vaktiyle İlgili Bazı Hükümler	146
KIBLE	147
Kible İle İlgili Bazı Hükümler.....	150

Namazdan Önceki Vaciplerin Özeti.....	151
EZAN VE İKAMET	153
Ezanın Okunuş Şekli	156
Tercümesi:.....	156
İkamenin Okunuş Şekli.....	158
Tercümesi:.....	159
Ezan Ve İkamet ile İlgili Bazı Hükümler	159
Namazın Farzları	161
Namazın Rükün Olan Farzları	165
Namazın Rükün Olmayan Farzları	165
Niyet	166
Kıyam	168
Kıyamla İlgili Bazı Hükümler	171
İftitah Tekbiri	173
Kıraat.....	176
Kıraatin Bazı Sünnet Ve Mekruhları.....	184
Tebihat-ı Erbaa Zikri	185
Rükû	186
Rükû Zikrinin Anlamı:	192
Rükûun Sünnetleri.....	192
Secde	193
Secde Zikrinin Anlamı:	200
Üzerine Secde Yapılması Caiz Olan Şeyler	201
Secdenin Bazı Sünnetleri	203
Zikir	204
Teşehhüt	205
Teşehhüdün Okunuşu.....	207
Anlamı.....	209
Teşehhüdün Sünnetleri	209

Selam	209
Selamın Okunuşu:	211
Anlamı:	211
Tertip.....	212
Müvalat (Aralıksız yapmak)	213
Namazın Sünnetleri	213
Kunut	215
GÜNLÜK FARZ NAMAZLAR.....	219
SABAH NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ.....	223
Tercümesi:	225
Kadir Suresi'nin Arapçası.....	225
Tercümesi:	226
İhlâs Suresi'nin Arapçası:.....	233
Tercümesi:.....	233
Teşehhüdün Arapçası:.....	237
ÖĞLE, İKİNDİ VE YATSI NAMAZLARININ KILINIŞ ŞEKLİ.....	239
AKŞAM NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ.....	240
NAMAZI BOZAN ŞEYLER	241
NAMAZDA MEKRUH OLAN ŞEYLER.....	245
Farz Namazı Bozmanın Caiz Olduğu Haller	247
NAMAZDA ŞÜPHE	249
Birinci Açıdan Yapılan Bölümlendirmenin Hükümleri	249
Namazı Bozan Şüpheler	253
İtina Edilmemesi Gereken Şüpheler	255
Sahih Şüpheler	257
İHTİYAT NAMAZI.....	265
NAMAZDA UNUTULAN FiİLERİN KAZASI.....	269

SEHİV SECDESİ	273
Sehiv Secdesinin Yapılış Şekli	274
KAZA NAMAZI	277
SEFERİ NAMAZ	285
Cemaat Namazı	297
Cemaat Hükümleri	300
Cemaat İmamında Gerekli Olan Şartlar.....	302
Cemaat Namazıyla İlgili Bazı Hükümler	305
Cemaat Namazının Müstehapları.....	307
Cemaat Namazında Mekruh Olan Eylemler	308
NAMAZ SONRASI OKUNAN BAZI DUA VE ZİKİRLER	309
CUMA NAMAZI	311
Cuma Namazının Şartları.....	312
Cuma Namazının Kılınış Şekli	314
AYÂT NAMAZI	317
Ayât Namazını Farz Kılan Sebepler	318
Ayât Namazıyla İlgili Birkaç Hüküm	319
Ayât Namazının Kılınış Şekli.....	319
KURBAN VE Ramazan BAYRAMI NAMAZLARI	323
Kurban ve Fıtır Bayramı Namazının Kılınış Şekli.....	324
CENAZE NAMAZI	329
Cenaze Namazının Kılınış Şekli	329
Kısa Şekliyle Cenaze Namazı Usulü	332

